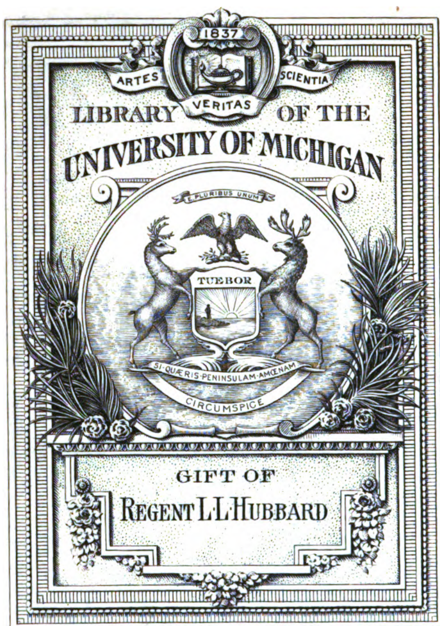
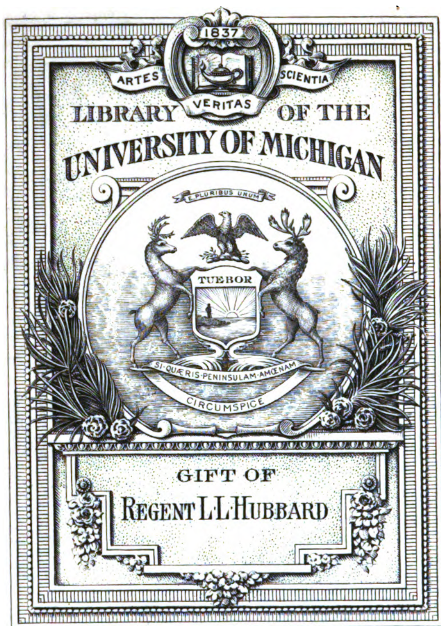

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE
GIFT OF
REGENT L.L. HUBBARD

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
E PLURIBUS UNUM
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE
GIFT OF
REGENT L.L.HUBBARD

VYF
AARDIGE EN VERMAKELYKE
BLYSPEELEN,

Als

Bramarbas, de *Herschepping des Bruidegoms*, de *elfde Junius*, de *Republiek*, *Plutus of Pleit-geschil*, *tusschen Armoede en Rykdom*.

Door Wylen den Baron

Ludvig

LODEWYK HOLBERG, baron

In Leven, *Professor der Historien: Ouderling en Rentmeester van de Academie: Assessor van 't Consistorie: Lid van de Koninklyke Societeit der Wetenschappen te Koppenhagen.*

VYFDE DEEL.

Te AMSTERDAM,

By STEVEN VAN ESVELDT, Boekverkoper in de Kalverstraat, het derde huis van de Roomsche Kerk de Papegaay 1768.

BRAMARBAS

OF DE

SNOEVENDE OFFICIER.

B L Y S P E L.

In vyf Bedryven.

VER-

VERTONERS.

Juffrouw HARTMAN.

LEONORA, hare dogter.

Hoofdman van BRAMARBAS, een ſnoevende Officier, en mede minnaar van Leonora.

Magiſter STIEFELIUS, mede minnaar van Leonora.

Een WAARD.

CHRISTOFFEL, kamerdienaar van Bramarbas.

PIETER, Lackey van Bramarbas.

JOHANNES, Lackey van Magiſter Stiefelius.

CATHARINA, dienſtmaagd van Juffrouw Hartman.

LEANDER, minnaar van Leonora.

SLUWKOP, een Schuimloper.

GROOTMAN, een goede vrind van Stiefelius.

MICHIEL, een knegt.

Een OFFICIER.

Enige Soldaten en Studenten.

BRA-

BRAMARBAS

OF DE

SNOEVENDE OFFICIER.

B L Y S P E L.

In vyf Bedryven.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

LEANDER. SLUWKOP.

LEÀNDER.

Ach! myn waarde heer Sluwkop! wat heb ik nu te hopen, nu ik twe zulke magtige medevryers heb?

SLUWKOP.

Ja waarlyk! dat zyn de regte medevryers! de een is een gek, en de ander een ſchoolvos.

LEANDER.

Wat kan my dat baten?

SLUWKOP.

Zo veel, dat Juffer Leonora nooit een van beide zal beminnen: want al is ze jong, zy heeft egter veel verſtand. Men ſmelte doch eens de wysheid, deugd en aartigheid dezer beide vryers

te zamen; men krygt 'er waaragtig zo veel goeds niet uit, als men by een middelmatig ſchoolpaard aantreft. De een is immers zo verwaand, dat men hem wys kan maken, dat hy Alexander de Grote is; dat Abſalons ſchoonheid by de zyne in 't geheel niet te vergelyken is; en zo menigmaal de dood-klokken geluid worden, dat 'er een Juffer begraven wordt, die wegens al te grote liefde jegens hem geſtorven was. Den anderen is door de Latynſe grillen en antiquiteiten gek gemaakt. Met de vrouwen zelfs praat hy grieks, en ſtelt zyn min met enkel ſpreuken voor. Daarby heeft hy nog zo een verduiveld ſchoolmeeſters gezigt, en zulke meeſteragtige gebaarden, dat men denken zou, wanneer men hem van verre ziet, dat hy een oude Latynſe *autor claſſicus* was, en dat hy alleen geſchapen is, om naaſt andere Folianten of Quartynen in een boeke-kas gezet te worden. Wat dunkt u nu? zou Juffer Leonora wel ooit zulk een ouden Orbilius kunnen beminnen? zulk een *autor claſſicus*? zulk een ſchoolmeeſter?

LEANDER.

Ja maar, gy weet zo wel als ik, dat ze een gierige moeder gehoorzamen moet, die alleen op 't geld ziet.

SLUWKOP.

O! heb daar maar geen zwaar hoofd over, myn waardſte heer Leander! ik zal wel een middel bedenken, dat u helpen zal.

LEANDER.

Gy verkeert immers dikwils met haar beide?

SLUWKOP.

Dat niet alleen! maar daarby ben ik nog haar beſte vrind, wien ze alles betrouwen, wat haar

op

op het hart ligt. Maar, daar zie ik Bramarbas knegt komen: 't is Pieter, die onlangs eerst in zyn dienst gekomen is. Ga maar wat ter zyde; ik zal hem uitvragen, wat hy doen moet.

TWEDE UITKOMST.

SLUWKOP. PIETER.

SLUWKOP.

Zo Pieter! waar gaat de reis na toe?

PIETER.

Het moet doch een heerlyk ampt wezen, poëet te zyn! die kaerls verdienen geld als drek. Daarom kan ik in eeuwigheid niet begrypen, hoe het komt, dat de meeste poëten met zulke gebelde kleren gaan? zo dra ik iemand met een ouden zwarten rok zie, die een winkelhaak aan den ellenboog heeft; dan durf ik altyd wel wedden, dat het een poëet is. Ze moeten doch aan de fep wezen, die honden!

SLUWKOP.

Wat heb jy met de poëten te doen?

PIETER.

Zo myn heer Sluwkop! de heer Overste, Major en Hoofdman van Bramarbas heeft my uitgezonden, om een poëet te zoeken. Hy heeft my twe daalders meê gegeven, daar wil hy een vers voor gemaakt hebben: en dat wil hy aan Juffer Leonora zenden: om dat hem haar dienstmaagd Catharina, heimelyk heeft laten weten, dat haar Juffer heden jarig is. Maar myn heer is even zo goed een poëet, als ik ben; daarom moeten we ons door andere goede lieden laten helpen.

SLUWKOP.

Ey, Ey! ik dagt al, wat of u de poëten gedaan hadden.

PIETER.

Waarlyk! die Catharyn is een duivels beeſt, ik heb nog maar onlangs met haar geſproken; want ik ben nog niet lang in dienſt van myn heer geweeſt; maar zo veel heb ik egter al gemerkt, dat ze ons niets anders voorſlaat, daar wy haar Juffer meê kunnen dienen, dan met avond-muziek en verzen: maar de hoflykheden jegens haar moeten altemaal in zuiver geld, en wel in goede gerande guldens beſtaan. Daar voor moesten we nu, (want laatſt heb ik ze gewiſſeld,) onlangs hier by dezen vervloekten Jood, veertien percent geven, of ſchoon hy nog al de reklykſte wil heten. 't Is doch een geheel byzondere natie, de Joden! men zou zweren, dat ze 't minſt niet wiſten van het chriſtendom, en in 't geheel geen conſcientie hadden. Maar ik moet zien, waar ik een poëet vind.

SLUWKOP.

Weet je dan niet, waar je een poëet kunt vinden?

PIETER.

Wanneer men die duivelſe kaarls zoekt, dan kan men ze niet vinden; en als men ze niet nodig heeft, dan overvallen ze iemand meer, dan de vliegen in de maand September. Ey zie! daar zie ik 'er een! zou dat geen poëet wezen? neen! 't is een ander menſch! nogtans moet ik eens met dien jongman ſpreken: hy ziet 'er my zo ſnaaks uit.

SLUWKOP.

Vaar wel Pieter, ik moet gaan.

PIETER.

Uw dienaar, myn heer Sluwkop!

DERDE UITKOMST.

PIETER. JOHANNES.

PIETER *wenkt hem.*

Hoor eens, kameraat! een woordje!

JOHANNES.

Wie met my spreken?

PIETER.

Ik ten minste niet.

JOHANNES.

Wat wil je dan?

PIETER.

Moet ik u rekenschap geven, wat ik doen wil?

JOHANNES.

Gy moet zeker niet wel by 't hoofd wezen. Eerst roep je me, en nu ik je vraag, wat je hebben wil, zo word je kwaad.

PIETER.

Om de waarheid te zeggen, ik wilde je maar eens in 't gezigt zien. Ik heb u voorby ons huis zien gaan, en toen kwam je me zo gek voor.

JOHANNES.

Die kaarl is zeker in de harssenen gepikt. By wie dien je dan?

PIETER.

Ik? ik dien by myn heer.

JOHANNES.

Dat 's nog 't verstandigste woord, dat ik van je gehoord heb. Maar heb je my meermalen gezien?

PIETER.

Ja, my dunkt, ik heb de Eer gehad, u in 't voorleden voorjaar, toen ik te Hamburg was, op

een Oostindisch schip, boven op het dek, aan een ketting te zien staan: maar toen waar je geheel ruig, en je had vier poten.

JOHANNES.

Zwyg spitsboef! gy lykt meer na een aap, als ik: want gy ziet 'er niet alleen zo uit, maar gy gedraagt u ook zo.

PIETER.

Ey! myn lieve landsman! neem het my niet kwalyk, dat ik wat vrolyk ben! ik zie dagelyks, veel zotheden by myn heer.

JOHANNES.

Wie is uw heer dan?

PIETER.

't Is een krygsbediende, met name VAN, by wien ik onlangs in dienst gekomen ben.

JOHANNES.

Ik ben nog even zo wys, als te voren; zo je me zyn toenaam niet zegt.

PIETER.

Hy heet myn heer, myn heer van Bramarbas.

JOHANNES.

O! dien ken ik wel. Die is immers niet wys.

PIETER.

Hy heeft het buskruid juist niet uitgevonden; ondertusschen heeft hy egter nog al een tamelyk verstand. By wien dient gy?

JOHANNES.

By den heer Magister Stiefelius.

PIETER.

O! ik ken hem wel. Die is immers niet wel by zyn hoofd.

JOHANNES.

Ja praatjes? hy is een zeer geleerd man. Ik heb menigmaal gehoord, dat zig de menschen ver-

won-

wonderde, hoe hy doch zo geleerd heeft kunnen worden; daar hy maar in een kleine ſtad geboren is. De man is ondertuſſchen zo geleerd, dat hy wel een Huispoſtil zou kunnen ſchryven.

PIETER.

Kan hy dan allerly boeken lezen?

JOHANNES.

Wel, jou onnozele hals! hy is Magiſter, en zou hy niet kunnen lezen?

PIETER.

Ja, ik weet wel, wat een Magiſter moet kennen: ook ſta ik je gaarne toe, dat hy geleerd kan zyn; maar daarom kan hy egter wel een gek wezen. *Men weet immers dat 'er ook geſtudeerde gekken zyn.*

JOHANNES.

Gy ſlaat den ſpyker al tamelyk wel op den kop.

PIETER.

Nu kunnen wy beide te zamen een broederſchap opregten, om dat we in een familie dienen. Maar hoor eens, nu zal ik eens ernſtig met je praten. Zeg me doch, uit hoofde van onze nieuwe vriendſchap, wat betekent eigenlyk het woordje VAN in onze taal? Ik wil me juiſt niet pryzen; maar ik kan meeſt alles, wat my invalt, in 't duitſch zeggen: ondertuſſchen zyn 'er nogtans enige woorden, die ik niet wel verſta. Schryven kan ik ze wel goed, maar ik verſta ze niet.

JOHANNES.

Waarom vraag je dan zo bepaald naar het woordje VAN?

PIETER.

Ik heb gehoord, dat myn heer voor dezen, toen hy nog geen zo groot heer was, ſimpel Bramarbas geheten heeft: maar nu zyn aanzien toegeno-

men is, noemt hy zig heer van Bramarbas. Waarom schryft dan uw heer ook niet Magister van Stiefelius?

JOHANNES.

Neen, wy Geleerden storen ons daar niet aan. Wy gebruiken, in plaats van 't woordje VAN, dat de Officiers voor hun naam zetten, de lettergreep der geleerden US, die we op een sierlyke manier, agter aan de naam lappen.

PIETER.

Hoe heette dan uw heer, voor dat hy den titel van Magister aannam?

JOHANNES.

Stiefel, alleen.

PIETER.

Dan moest hy immers thans Stiefelus heten?

JOHANNES.

Neen, dat zou te lam klinken. Men voegd'er, welluidendheids halve, liever in 't midden nog een letter by.

PIETER.

Is 't waar, dat de lettergreep US altoos agter aan gezet wordt? en kan men niet ook even zo wel zeggen Usstiefel?

JOHANNES.

Neen, zo zegt geen geleerde: wy zyn ook hier in, even als in andere dingen, van u Soldaten, geheel verschillende. Indien by voorbeeld, uw heer een geleerde was, dan zou hy Bramarbassius, en niet als nu van Bramarbas genoemd worden.

PIETER.

Ja, ik begryp al, wat je zeggen wilt. Wy Officiers moeten u allen beschermen, en evenwel spreekt gy allerlei kwaad agter onzen rug. Maar daar

daar zullen we deze reis niet van ſpreken. Alleen wenſchte ik te weten, wat het woordje VAN betekent, wanneer het voor een naam ſtaat?

JOHANNES.

Hoor eens: dat woordje VAN betekent omtrent het zelfde, wat de lettergreep US betekent.

PIETER.

Nu ben ik nog even zo wys, als te voren.

JOHANNES.

Gy zyt een wonderlyk menſch, gy wildt dat ik u een zaak verklaren zal, daar de ganſche waereld geen regte rede van kan geven. Waarom heet doch een menſch, die met kromme benen geboren is, een welgeboren heer? waarom noemd men iemand thans hoog geleerd, die giſteren pas ſpellen kon; of Hoog Edel geboren, die een ſchoenmakers of kleermakers zoon is? waarom kan men, in plaats van franco, niet ſchryven, gaat vry, of 't is betaald? en ontelbare andere dingen meer.

PIETER.

Gy hebt wel deegelyk gelyk. Ik ben maar een lackei, maar nogtans zie ik wel, dat dit gekke werk is. Zou dan, by voorbeeld, een wiſſel niet even zo goed zyn, als men 't woord *Valuta* in 't Duitſch ſchreef?

JOHANNES.

Dat denk ik ook. Uw heer is thans geen hair beter, nu hy heer van Bramarbas heet, als hy was, toen hy zig nog heer Bramarbas noemde. Maar men moet alles zo naauw niet uitpluizen: de een doet, als de ander; en het ſpreekwoord houdt doch altoos ſtand, 's lands wys, 's lands Eer.

PIETER.

Eer, of niet Eer! ik zou my doch geen heer van Pieter laten noemen, al wierd ik ook nog zo ryk in de wereld.

JOHANNES.

Ben je zot? wat drommel scheelt u, gy moet doch eerst een toenaam hebben, voor dat gy u VAN kunt noemen.

PIETER.

Ja, maar waar haal ik 'er een van daan? myn vader heeft Pieter geheten; myn grootvader heette Pieter; myn Overgrootvader, en al wat uit myn familie voort gesproten is, heeft Pieter geheten; ze hebben nooit een bynaam gehad.

JOHANNES.

Dan kunt gy 'er zelf een na u goedvinden verkiezen. Waar ben je geboren?

PIETER.

In Europa.

JOHANNES.

Ja, daar behoef je niet op te zweren. Aan je spraak hoor ik wel, dat je een Europeäan en geen Polak zyt: maar in welke stad van Europa ben je geboren?

PIETER.

In de voorstad.

JOHANNES.

In welke straat?

PIETER.

In de beedel-straat.

JOHANNES.

Wel nu! dan kunt gy u Pieter van de Beedelstraat noemen: want velen noemen zig naar zulke dorpen, daar ze geen speld eigendom aan hebben.

PIE-

PIETER.

Wel! de droes! daar ſlaat de klok. Myn heer zal vloeken, dat ik zo lang uitblyf. Waar of hier ergens een poëet woont? Hy wil een vers op een Juffer hebben, daar hy ſmoorlyk op verliefd is: en om dat hy zelf niet geſtudeerd heeft, zo heeft hy my bevolen, een poëet op te zoeken, die hem met 'er haaſt een franſch vers kan maken.

JOHANNES.

Ik zal 'er u een wyzen, die het voor een prysje doet.

PIETER.

Waar woont die vrind.

JOHANNES.

Daar, op dien berg.

PIETER.

Hoe is zyn naam?

JOHANNES.

Ik geloof niet, dat hy een naam heeft. Ten minſten heb ik hem nooit anders horen noemen, als den poëet op den berg.

PIETER.

Ik wil egter ten minſten hopen, dat de poëten zo wel als andere menſchen, zullen gedoopt zyn?

JOHANNES.

Daar kan ik geen eed op doen. Ondertuſſchen moet je maar vragen na den poëet op den berg.

PIETER.

Ik bedank je voor uwe onderrigting. Ik zal hier eerſt een glaasje brandewyn drinken; en dan zal ik dien eerlyken poëet gaan opzoeken.

Binnen.

JOHANNES.

Op wien of zyn heer doch verliefd mag wezen? de liefde is tegenwoordig ene algemene ziekte: en myn

myn heer schynt my toe aan het zelfde euvel ziek te wezen. Maar ik zie daar menschen; ik moet heen gaan, om niet weer aan de praat te raken.

VIERDE UITKOMST.

LEANDER. SLUWKOP.

SLUWKOP.

Zeker, dat was een weergaloze vond! nu weten wy dat hy ten gevallen van Juffer Leonora, een vers wil laten maken.

LEANDER.

Is dat dan zo gewigtig?

SLUWKOP.

Daar uit zal volgen, dat. . . Laat my slegts begaan.

LEANDER.

Zeg my doch, wat gy meent?

SLUWKOP.

Ik zal hem een poëet wyzen, die hem een gek vers zal maken, dat hem al zyn aanzien zal benemen.

LEANDER.

Ja maar, hy zal evenwel zo gek niet zyn, of hy zal het vers wel eerst lezen.

SLUWKOP.

Wel! hoorde je dan niet, dat het een fransch vers wezen moest? de Officiers en Edellieden snoeven gaarne op hun Fransch, al verstaan zy 't niet.

LEANDER.

Maar, wanneer hy 't iemand laat lezen?

SLUWKOP.

Dat zal hy wel laten! hy wil immers alle men-

schen

ſchen wys maken, dat hy 't Franſch door en door verſtaat: en daarom zal hy zig dat vers door niemand laten verklaren. En daarby, wil hy niemand iets van zyn liefde laten blyken? want naar hy zegt, zyn alle Juffers op hem alleen verliefd, en hy kan daarom, dag noch nagt, rusten.

LEANDER.

Zo gy de poëet zelf wilt zyn, dan moet gy niet lang wagten; de lackey zal zo aanſtonds weerom komen.

SLUWKOP.

Neen, heer Leander! gy moet het wezen. Doch daar komt Magiſter Stiefelius; die zal het wel op zig nemen. Hy kon nooit beter van pas komen. Laten wy wat ter zyde gaan.

VYFDE UITKOMST.

Magiſter STIEFELIUS. JOHANNES.

STIEFELIUS.

Hoor, Johannes! heb je anders niet te doen, dan op de ſtraat te ſtaan gapen, weet je niet, wat *Commenius in veſtibulo* zegt: *otium eſt pulvinar Satanæ*; dat is; een ledig menſch is een duivels oorkuſſen. Zedert enige dagen hebbe ik zo veel grillen in myn hoofd, dat ik 'er zelfs de noodzaaklykſte dingen door vergeet. 't Is ſchande, dat het werk, dat ik de *ſolariis veterum Romanorum, noctu etiam horas indicantibus*, dat is, over de uurwyzers der oude Romeinen, by nagt zelfs de uren aanwyzende, beloofd heb uit te geven, niet al lang gedrukt is. Maar ach! wanneer de liefdegrillen iemand eens in de kop komen, dan moeten

ten de *humaniora sub scamno* liggen! Wanneer Venus Zoon, die anders Cupido heet, in 't hart van een regtschapen *Philologus* en *Antiquarius* plaats krygt; dan gaat Minerva, welke de poëten zomtyds ook Pallas noemen, schuiven. Tot myn ongeluk ben ik, *& etiam maximo reipublicæ litterariæ detrimento*, van Cupido's pylen getroffen. Ach! Leonora, Leonora! hoe ongelukkig is het uur, toen ik u voor de eerste maal zag! gy hebt my al myn rust benomen; gy zyt het *Objectum*, dat my alleen voor de ogen zweeft, en myn gedagten kan ik voortaan, in 't geheel over geen studeren laten gaan, of het met vermaak waarnemen. Myn enig vermaak is, dat ik my in de eenzaamheid na 't land begeef, in een bosch ga, aldaar zugte, en naar de wyze van Virgilius oude herders, de bomen myn nood klaag; *Resonare docens Amaryllida silvas!*

JOHANNES.

Maar wat antwoorden de bomen dan.

STIEFELIUS.

Vervecum in patria, crassoque sub ære nate! dat is, gy onverstandig, en onder een zware lugt geboren mensch! Zy geven my 't zelfde antwoord, dat ze de herders voor dezen antwoordden.

JOHANNES.

Ey! myn lieve heer Magister! laat doch den moed niet geheel en al zinken! daar zyn immers thans geen onoverwinnelyke vestingen meer. Gy zyt doch op geen Lucretia, op geen Penèlope verliefd; 't is maar een Juffer, die gy bemint! en die kan immers wel even zo tam wezen, als een ander schepzel, dat vleesch en bloed heeft. Ik heb wel het geluk niet, van haar te kennen, maar

even-

evenwel denk ik, dat ze zo wel als wy vleesch en been, zal hebben.

STIEFELIUS.

Ik zou nog wel enige hoop hebben, zo niet een zeker Officier, met name Bramarbas, myn *Rivalis* ware: *sed hinc illæ lacrimæ!* dat is myn ongeluk. Hy voert groter staat, als ik; ook heeft hy meer geld, als ik. Ik zal u de gansche zaak ontdekken. Ik ben onlangs, in weerwil van Minerva, verliefd geworden op een Juffer, die een meisje heeft, daar ze zeer veel van houdt; welk meisje 't buitenwerk is, dat bestormd moet worden, voor dat men tot de vesting zelve komen kan; maar het welk niet anders, dan *aureis argenteisque armis*, *id est*, door goud en zilver geschieden kan. Den enen dag schynt ze op myn hand te zyn, en den anderen dag draait ze my den rug toe, waaruit ik ligt kan merken, dat ze zig al van Bramarbas heeft laten *corrumperen*. Haar moeder kan nog tot geen van ons beide besluiten. Doe gy ondertusschen uw werk, Johannes. Ik zie Sluwkop komen, die by Bramarbas bekend is; dat mensch is my zeer getrouw. Bramarbas mag hem zo veel goed doen, als hy ooit wil; ik heb egter gemerkt, dat hy my genegener is, dan hem.

ZESDE UITKOMST.

Magister STIEFELIUS. SLUWKOP.

SLUWKOP.

Uw gehoorzame Dienaar heer Magister! 't is my zeer lief, dat ik u hier ontmoet. Hoe staat het met uwe *amores*?

STIEFELIUS.

Ach! hoe zou 'er het meê ſtaan? immers is 't ten vollen bekend, dat myn *Rivalis* veel meer geld heeft dan ik, *Auri ſacra fames quo non mortalia cogis pectora?* daar door neemt hy Catharina in. Maar hoe ſtaat het met Bramarbas?

SLUWKOP.

Die zot! ik kan u verzekeren, heer Magiſter, dat my die ſlempmalen, die ik by hem geniet, duur genoeg te ſtaan komen: want ik moet zo veel zotte en gekke dingen horen, dat ik 'er van walg. Neen zeker, met zulke geleerde mannen om te gaan, als de heer Magiſter is, dat 's nog regt vermakelyk.

STIEFELIUS.

Ja maar, ik ben niet in ſtaat, u zo veel goeds te doen, als hy: *non noſtrum, tantas apponere dapes!*

SLUWKOP.

Wat wil dat doch zeggen? wanneer ik maar met geleerde lieden verkeren mag; dan geef ik niet veel om eten en drinken. Hoor eens, myn lieve heer Magiſter! ik heb een middel bedagt, waar door wy Bramarbas by Juffer Leonora zwart kunnen maken.

STIEFELIUS.

Wat dan?

SLUWKOP.

Ik hoorde, daar even den lackey van Bramarbas verhalen, dat zyn heer een gelukwenſching in verzen aan Juffer Leonora wilde zenden, om dat ze heden jarig was.

STIEFELIUS.

Is 't mogelyk?

SLUW-

SLUWKOP.

Nu weet gy wel, dat Bramarbas zo dom is als een paard, en zyn naam niet eens in *prosa*, ik zwyg dan in *ligata* schryven kan. Daarom heeft hy zyn lackei uitgezonden, om een poëet op te zoeken, die hem voor geld en goede woorden een rymtje zal opstellen.

STIEFELIUS.

Nihil ad Rhombum! wat wil dit alles zeggen? *Surdi fabulam narras.*

SLUWKOP.

Ik wenschte, dat wy een poëet konden omkopen, die hem enige zotte verzen maakte, die de Juffer voor 't hoofd stieten. Maar zy moeten noodzaaklyk in een taal zyn, die hy niet verstaat.

STIEFELIUS.

Waar zullen we zulk een man krygen?

SLUWKOP.

Ik deed het zelf van harte gaarne; maar de lackei kent my. Ik denk dat gy 'er best bekwaam toe zyt. De lackei zal straks daar uit dat huis komen.

STIEFELIUS.

Neen, ik had liever, dat het een ander deed. Want ik heb eens gezworen, nooit iets te doen, wat ik by Cicero niet vind, dat hy ook gedaan heeft. Maar daar komt myn goede vrind, Grootman, dat 's een vrolyke gast, en voor ons voornemen kunnen wy geen bekwamer subject vinden: *Mehercules! dignum patella operculum!*

ZEVENDE UITKOMST.

Magister STIEFELIUS. SLUWKOP. GROOTMAN.

STIEFELIUS.

Domine Frater! wy hebben voorgenomen, een zeker lackei, die uit dat huis komen zal, om zekere *rationes* een pots te speelen. Hy wil in naam van zyn heer, een vers op Juffer Leonora hebben, die gy wel zult kennen. Wilt gy niet, als een man, in alles bedreven, die *provintia* op u nemen, en u voor een poëet uitgeven, maar hem zulke zotte verzen maken, die zyn crediet ten enemaal vernietigen?

GROOTMAN.

Van harte gaarne, myn heer Magister; al zulke loze streken voer ik gaarne uit.

SLUWKOP.

Daar komt hy al, spreek maar met hem; wy zullen zo lang aan een zyde gaan.

AGTSTE UITKOMST.

GROOTMAN. PIETER.

PIETER.

Dat 's een vervloekte weg! in zulk een weer van hier na den berg te gaan! dat galgen-aas! de poëten! konden ook wel, gelyk andere eerlyke lieden, midden in de stad wonen! zy begeven zig maar alleen daarom, zo naby den wal ter woon, om by zomer-dag in 't groen te kunnen kyken.

GROOT-

GROOTMAN.

Ik zal hem te gemoet gaan. *Hy gaat op en neer, als iemand, die diep in gedagten is.*

PIETER.

Seldrement, wat 's dat voor een kaarl? dat 's gewis een gek, of een poëet. Zyt ge niet een ſtuk van een poëet, myn heer? *hy krygt van Grootman een muilpeer, en ſchreeuwt.* Waarom ſla je me? wat heb ik je gedaan?

GROOTMAN.

Ach! vergeef het my, myn vriend! ik deed het in gedagten! want zo iemand by my komt, en tegen my ſpreekt, terwyl ik op myn fraaye poëtiſche invallen denk, die krygt muilperen. Daar kend men juiſt een regt diep denkende poëet aan.

PIETER.

Gy moogt een poëet of een propheet wezen; gy zult my dien ſlag duur genoeg betalen. Een arme dienſtbode wordt evenwel ook regt gedaan.

GROOTMAN.

Ey wat? heb je nooit van de *licentia poëtica* gehoord?

PIETER.

Neen. Dat menſch ken ik niet.

SLUWKOP.

Weet gy dan niet, dat de poëten by alle wetten zekere vryheden hebben?

PIETER.

In welk kapittel van 't *corpus juris* ſtaat dat?

GROOTMAN.

In 't kapittel van de poëten.

PIETER *ſtil.*

't Is maar 't beſt, dat ik by dezen blyf; mogelyk gaf my de poëet op den berg wel twe oorvygen; om dat hy de beſte is: dan had ik 'er evenwel

wel drie aan den hals. *Overluid.* Myn heer! ik wilde gaarn met der haast, enige verzen gemaakt hebben. Hoe hoog is de prys thans?

GROOTMAN.

Wat voor verzen wilt gy hebben? Fransche? Duitsche? Italiaansche? Spaansche? Grieksche? Latynsche? Moscovische? Poolsche? Engelsche? Oostenrryksche? Tartarische? Turksche? Elamitische? Mesopotamische? Zwitsersche? Hamburgsche? Halsche? Wittenbergsche? Leipziger of Hollandsche verzen?

PIETER.

Ach! houdt het my ten besten, hooggeleerde heer Magister! dat ik myn hoed niet eer heb afgenomen: ik wist niet, dat gy zo vreeslyk geleerd waart. Ik verzoek slegts onderdanig, om enige Fransche verzen: maar ik meen voor geld en goede woorden.

GROOTMAN.

Wat moet het voor soort wezen? moeten 't Heröische verzen zyn, of Satyrische? Panegyrische, Lyrische? Sapphische? Spagyrische? Dromedarische? Malabarische?

PIETER.

Ja! dat zult gy aller best weten heer poëet. Zy moeten aan een Juffer, met name Leonora, gezonden worden: thans woont ze daar in dat huis, maar te May gaat ze verhuizen.

GROOTMAN.

Daar heb ik in 't geheel niet meê van noden. Zeg my maar, of ze lang of kort moeten zyn?

PIETER.

Ja myn heer, dat moet je zelf weten, hoe veel ellen verzen dat 'er tot een gelukwensching behoren.

GROOT-

GROOTMAN.

Zy worden niet by de elle-maat verkogt, myn vrind. Nu ik beloof u, gy zult een vers krygen, dat gezien mag worden; maar dit moet je my ook beloven, dat gy 't aan geen ander poëet zult laten zien. Want, even als een kleed nooit van een vreemden kleermaker geprezen werdt, zo zal ook nooit de ene poëet het werk van een ander pryzen. Ik heb, (doch onder ons gezegd,) zelf deze gewoonte over my. Al ſtond de beul met het zwaard agter my, men zou my doch niet bewegen, zelfs het beſte vers van de waereld te pryzen. Altyd zeg ik, dat 'er het fraaye, het fyne, het boertige, het nieuwe, het heimlyk ſtekende, enz. aan ontbreekt. 't Waren immers franſche verzen, die gy hebben wildet?

PIETER.

Ja, myn heer

GROOTMAN *haalt een papier uit de zak; en ſchryft 'er met een potlood op, terwyl hy met wonderlyke gebaarden op en neer gaat, tot dat hy klaar is, als dan zegt hy:*

Ik ben klaar, myn vrind.

PIETER.

Wees doch zo goed, en lees het my eens voor.

GROOTMAN.

Het luidt, als volgt: *Mater tua lena eſt, Tu Meretrix, Antilla proſtibulum.*

PIETER.

't Vers is wel zeer fraay, myn heer poëet! maar 't is teffens zeer kort.

GROOTMAN.

Dat 's 'er juiſt de regte kunſt van; om met wei-

nig woorden een gewigtige zaak te zeggen. Wy nieuwe poëten ſparen de woorden, zo veel mogelyk is, al ſchynen ze, om de meening te verſtaan, volſtrekt nodig te wezen. Wie ze niet verſtaat, voor dien zyn ze niet geſchreven.

PIETER.

Nu myn heer, wat koſt dat vers?

GROOTMAN.

Een ander zou 'er my wel vier ſchellingen voor moeten geven, maar gy zult het voor vier zeſthalven hebben. Want je moet weten, dat een vers duurder is, dan een ander geſchrift; de poëzy is de taal der Goden.

PIETER *ſtil.*

My dunkt, het zou wel zo goed zyn, dat men het de taal der beedelaars noemden: want alle poëten, die ik nog ooit gezien heb, zyn beedelaars geweeſt. *Overluid.* Ach myn heer poëet! ik denk, dat twe ſchellingen voor dit vers gelds genoeg zal zyn.

GROOTMAN.

Leg 'er dan nog een halve ſchelling op; dan heeft het nog den naam van een halven daalder. 't Werk is 't waardig, en ik ſchryf buiten dat meer om de eer, dan om 't geld.

PIETER.

Nu dat zy zo: daar is u geld.

GROOTMAN.

Vaar wel, myn vrind!

PIETER.

Uw onderdanige dienaar!

NE-

NEGENDE UITKOMST.

SLUWKOP. PIETER.

SLUWKOP.

Wel nu myn vrind, hoe gaat het?

PIETER.

De poëten zyn doch een byzonder volkje! als een ander eerlyk mensch aan iemand een oorvyg geeft, al was het ook in gedagten; dan moet hy 'er voor bloeden: maar by hen in tegendeel is 't een teken van geleerdheid en bekwaamheid.

SLUWKOP.

Maar, *heb je* een vers gekregen?

PIETER.

Ja wel, myn heer: ik heb 'er een schande koop gekregen. De poëten moeten zeker, hier niet veel lasten behoeven op te brengen; want ze zyn niet zeer geldgierig. Want wat koopt men doch veel voor een halven daalder? en wat is dat voor een geleerd man? de verzen versta ik juist niet, maar dat *geld zyn* ze evenwel altoos waardig.

SLUWKOP.

Maar, zult gy ze uw heer niet hoger in rekening brengen.

PIETER.

Gy moet me niet verraden. Ik zal myn heer zeggen, dat het vers twe daalders kost; dan win ik by die koopmanschap evenwel ook wat. Ik heb buiten dat niet veel loon: daarom moet ik van zulke commissien wat zien over te houden. Hoe menig eerlyk man leeft hier in de stád met vrouw en kinderen van zulke dingen! want, hoe zouden doch die brave lieden anders aan de kost

komen? Daar behoort veel toe, om eerlyk door de wereld te komen: ja, wanneer ik zo strelen kon, als gy myn heer Sluwkop! dan kon ik ook, zo wel als gy, braaf wat te smullen en te geef krygen. Eigen lof stinkt, zegt wel het spreekwoord; maar ik ben een eerlyk man, en kan niemand naar den mond praten. Wanneer myn heer van zyn dapperheid in den Brabandschen oorlog begint te praten, dan zwyg ik dood stil: want ik weet, dat hy 'er nooit geweest is; om dat hy nooit een myl agter Golitz, ik zwyg dan in Braband geweest is, dat immers enige duizende mylen hier van daan ligt.

SLUWKOP.

Ja maar, myn vrind, men moet zig ook wat naar de menschen schikken.

PIETER.

Neen, neen, eerlykheid houdt stand. By my is 't waar, dat de Hollanders zeggen: doet wel, en ziet niet om! kon ik myn fransch zo goed, als ik duitsch kan, dan was Pieter een gansch andere bol! want myn schoolmeester zei voor dezen, toen ik nog maar een jongen was, dat iemand, die fransch verstaat, overal te regt kan komen. Maar de drommel haal dat *on*, *en*, *eux*, *un*, dat die duivels zo door den neus spreken, daar heeft men alleen wel veertien weken werk aan om het te leren. Nu ik moet gaan, en myn heer het vers brengen. Daar zullen buiten dat wel een half dozyn vloeken na myn kop vliegen, dat ik zo lang ben weggebleven. Maar onderwylen kan ik de schuld op den poëet leggen. Uw gehoorzame dienaar, myn heer Sluwkop!

SLUW-

SLUWKOP.

Vaar wel, Pieter!

Binnen.

TWEDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

BRAMARBAS. SLUWKOP.

BRAMARBAS.

Ja, myn heer Sluwkop! dat was nog niet met al, in vergelyking van de Amsterdamsche belegering, daar ik twe uren lang, alleen op den muur moest staan, en met de gansche bezetting vegten. *Ik keek wel* tienmaal rond, en dagt. Zal my dan niemand komen helpen! maar noch Pieter, noch Paulus kwam my byspringen.

SLUWKOP.

Voor twe jaren ging 't my ook zo wonderlyk. Ik joeg vier honderd man gansch alleen op de vlugt, en had den aanvoerder reeds in handen; maar toen ik hem by de kladden greep en juist van voornemen was, om hem den kop te kloven, kwam iemand my wakker maken. Maar wat praat ik? dat komt immers hier in 't geheel niet te pas. Want gy zult het toen zeker niet in den slaap gedaan hebben. Ja, ja, zyne Excellentie! men oordeelde 't doe niet noodzaaklyk, u te volgen: want gy zyt wel in staat, een gansche stad alleen in te nemen.

BRAMARBAS.

Ik kan eigenlyk niet zeggen, wat gy denkt; maar dit weet ik, dat van Bramarbas tegen de gansche armee moest vegten. 't Was nog een groot geluk voor my, dat ik den rug vry had; om dat

dat ik tegen een kerk-muur leunen kon, die op de wal ſtond.

SLUWKOP.

Ja, ik weet wel! die plaats heet daarom nog tot op dit uur het Kerkhof van Bramarbas; enkel en alleen wegens de menigte van menſchen, die gy daar hebt neergezabeld.

BRAMARBAS.

Is 't waar, heer Sluwkop!, ja! men mag het wel een Kerkhof noemen! Ik was rondom met lyken verſchanſt. Maar die my 't meeſt te doen maakte, was een Engelſche raadsheer, dien ik aan den Ooſtindiſche Ridderorde kende. Hy ſloeg en vogt als een braaf kaarl; dit moet ik tot roem van hem na zyn dood nog zeggen.

SLUWKOP.

Mogelyk heeft hy zig vaſt kunnen maken, als helaas! velen in Engeland.

BRAMARBAS.

Ja hy mogt dan kunnen, wat hy wilde, hy moeſt doch eindelyk kapot! eens trof ik hem regt by den navel, en hieuw hem midden door als een koolſtruik. Voor dat hy ſtierf, riep hy driemaal, in goed Hollandſch: *mors! mors! mors!* en dit is juiſt de rede, waarom ik tot op den tegenwoordigen dag nog niet in Holland komen mag. Maar zeg my naar waarheid; waar heb je dat gehoord, dat men die plaats van Bramarbas Kerkhof noemd? ik heette in die belegering nog maar Bramarbas.

SLUWKOP.

Ach! heer Overſte! men heeft zonder twyffel naderhand gehoord, dat gy edel gemaakt zyt. De loze Hollanders hebben overal hunne Spionnen. En al is 't, dat zyne Excellentie met weinig men-

menschen omgaat, uw naam is doch overal bekend. Ik zal u zeggen, hoe dat ik 't gehoord heb: gister avond was ik in een Koffihuis, alwaar ik een Hollandschen reiziger vond, die onlangs van Amsterdam gekomen is, en met zommige anderen van die belegering sprak. Die heeft 'er een eed op gedaan, dat de menschen nog overal in Holland beven, als ze uw naam maar horen noemen.

BRAMARBAS.

Ja, dat wil ik wel geloven! ik ben niet alleen wegens de grote belegering voor Braband, maar ook wegens den bloedigen slag by Amsterdam bekend, waarin ik met myne eige hand meer dan *zes honderd menschen*, elendig omgebragt heb.

SLUWKOP.

Ach! heer Overste! gy kunt 'er immers nog wel een nulletje by zetten!

BRAMARBAS.

Dat mogen andere menschen doen. Ik heb ze, by myn zolen, nooit regt overgeteld. In die tyden kwam het den Majoor van Bramarbas op een honderd meer of min niet aan! Ik kan het tot op dit uur niet begrypen, hoe 't myn zabel nog heeft kunnen uithouden.

SLUWKOP.

Ach! zyne Excellentie! die menschen had gy wel met een pennemes kunnen dood slaan. Op den zabel komt het niet aan, maar op de hand, die hem houdt. In ene oude kronyk heb ik eens gelezen van Alexander de Groot, dat hy met enen houw den grootsten Engelschen stier den kop afsloeg. Doe nu Koning Nebucadnezar, dit hoorde, by wien Alexander Veldmaarschalk was, zo verzogt hy hem, zyn zabel te lenen, om dat hy pro-

proberen wilde, of hy die kunst ook verstond. Maar 't mislukte hem; hier over wierd Nebucadnezar toornig, liet Alexander tot zig komen, en zeide tot hem: heer Generaal! gy hebt my den regten zabel niet gegeven. Waarop hy den Koning tot antwoord gaf: ik leende uwe Majesteit myn zabel wel, maar niet myn arm.

BRAMARBAS.

Ik hoor wel, dat gy gestudeerd hebt: waar hebt gy dit doch gelezen?

SLUWKOP.

In de Kronyk van Godofredus.

BRAMARBAS.

Ik dagt, dat gy 't in de zamenspraken in 't Ryk der doden had gevonden. Dat boek heb ik wel zestienmaal, en nog zestienmaal gelezen, en my in verscheide veldtogten ten nutte gemaakt. De schryver moet zelf een groot Generaal en Staatsman geweest zyn: anders had hy onmogelyk, over al die dingen zo breedvoerig kunnen schryven. Maar a propos! heer Sluwkop! heb je wel gehoord, hoe ik gisteren, Jacob Neuswys betaalde, toen hy met my over tafel schertsen wilde, en my vroeg: of ik my ook 's winters, wanneer de dagen kort zyn, heer van Bramarbas liet noemen?

SLUWKOP.

Dat was waarlyk, met zulk een heer, als gy zyt, al te grof geschertst!

BRAMARBAS.

Nu hoor eens, hoe ik hem antwoordde: ik zeide zo hard, dat men 't over de gansche tafel kon horen: myn heer Neuswys, gy zyt, *ma foi*, een gek!

SLUW-

SLUWKOP.

Ha! ha! ha! Gy kunt praten, als een Engel! wat zeiden de anderen daarop?

BRAMARBAS.

Wat zouden ze zeggen? zy lagchten zig byna te bersten. Inzonderheid zei Spotlief; dat's waar, 't ontbreekt myn heer van Bramarbas nooit aan antwoord. Maar ik moet gaan, en vragen, of myn lackei, Pieter al antwoord gebragt heeft. Ik heb hem na een poëet gezonden, die my voor myn fraaye Leonora, een vers zou maken, dat ik haar heden, op haar verjaardag, zenden wil. Doch dit blyft onder ons!

SLUWKOP.

Ik geloof, dat hy daar al komt.

TWEDE UITKOMST.

BRAMARBAS. SLUWKOP. PIETER.

BRAMARBAS.

Wel nu Pieter, heb je 't vers gekregen?

PIETER.

Ja.

BRAMARBAS.

Ey, jou lompert! kan ik dan het woord, zyne Excellentie! nooit in uw houten kop brengen? nooit heb ik zulk een domme Joris van een knegt gehad. Waaragtig! daarin was myn oude Kamerdienaar doch te pryzen: die was veel beschaafder.

PIETER.

Zyne Excellentie! vergun my doch, u te verzoeken, dat gy my voortaan, altyd lackei moogt noemen.

BRA-

BRAMARBAS.

Dat ſtaat my zeer wel aan, Pieter, dat gy eergierig zyt. Gy hebt gelyk, gy zyt een lackei. Maar wat koſten de verzen?

PIETER.

Een wiſſewasje, twe daalders.

BRAMARBAS.

Laat eens zien! wat duivel is dat? twe daalders voor een regel? Is dat niet onbeſchaamd, heer Sluwkop?

SLUWKOP.

Ey, Pieter! gy hebt u laten bedotten!

PIETER.

Dat moeten wy poëten beter weten. Hoe korter een vers is, des te koſtelyker is 't. Dit vers heeft de poëet op den berg gemaakt; een man, die met vrouw en kinderen enkel en alleen van zyn verzen maken leeft. Hy kan 'er zelfs maken, die maar een enig woord lang zyn; maar die zyn ook naauwlyks met geld te betalen.

SLUWKOP.

Ha! ha! ha! ha! ha!

BRAMARBAS.

Waar lagcht gy om?

SLUWKOP.

Ik lagch nog over 't antwoord, dat gy Neuswys gegeven hebt. Hoe was het doch? 't is my weer ontſchoten.

BRAMARBAS.

Heer Neuswys! gy zyt, *ma foi*, een gek!

SLUWKOP.

Ha, ha, ha! ik gaf 'er honderd dukaten om, dat ik het uitgevonden had!

BRAMARBAS.

Maar hoor eens, Pieter! kan je my verzekeren,

dat

dat het vers goed is? gy hebt 'er hem doch, zonder twyfel, na gevraagd?

PIETER.

Ey! zyne Excellentie! zulke menschen mag men niet vragen, of hun werk goed is? zulke grote meesters zyn kort van stof! daar heb ik gevoel van gehad!

BRAMARBAS.

Maar, heer Sluwkop! wanneer het haar ter oren komt, dat ik 't vers zelf niet gemaakt heb; dan behaal ik immers schande.

SLUWKOP.

Ey, zyne Excellentie; stel eens dat ze 't hoorde; *dan kan ze doch* niet anders denken, dan dat myn heer van Bramarbas, mogelyk heden, by een Vorst gespyst heeft, of met andere zaken belemmerd geweest is: dat hy daarom een zyner goede vrinden heeft moeten verzoeken, voor hem een vers te maken, dat hy anders zelf veel beter gemaakt zou hebben.

BRAMARBAS.

Meent gy, dat ze dat denken zal?

SLUWKOP.

Hoe anders? ik zie niet, waarom ze anders denken zou, als alle andere menschen? Gy zyt immers een heer, die overal in staat toe is. Wie voor de vuyst zulk een antwoord geven kan, als gy Neuswys, zonder u te bedenken, gegeven hebt, die kan waaragtig ook nog wel wat meer! Want, sta my toe, u te zeggen, myn heer Overste, 'er is een groot onderscheid, in het geven van een gepast antwoord, wanneer men 'er op gedagt heeft; en in het wel antwoorden, wanneer men zig vooraf, niet heeft kunnen bedenken.

Hoe was het antwoord doch? nu ben ik 't al weer vergeten?

BRAMARBAS.

't Was myn heer Neuswys! gy zyt, *ma foi*, een gek!

SLUWKOP.

Ha! ha! ha! ha! dat je de drommel haal! 't was ook al te ſcherpzinnig!

BRAMARBAS.

Maar wat dunkt u, heer Sluwkop! zou ik wel verzen kunnen maken, wanneer ik 'er luſt toe had?

SLUWKOP.

Ik zou durven wedden, wanneer gy 'er luſt toe had, dat gy alle poëten en poëteſſen, die hier in de ſtad zyn, oneindig overtreffen zoudt. Maar zulk een held, als gy zyt, voegt het niet, verzen te maken, of een poëet te worden, en zig met dingen te bemoeijen, die naar pedantery ſmaken. Ik heb van een groot Generaal in Caſtilien of Braſilien, met name Holofernes gelezen, dat toen hem gevraagd wierdt, wien hy voor den grootſten poëet hield, hy ten antwoord gaf: dien houde ik voor den grootſten Generaal, dien vóor den beſten Admiraal, en dien voor den grootſten Staats-miniſter. Hier mede wilde hy te kennen geven, dat het hem, als een Officier, niet voegde, de armhartige poëten te kennen.

BRAMARBAS.

Ik heb egter onlangs (maar onder ons gezegd,) ook verzen gemaakt.

SLUWKOP.

O! laat ze my doch eens zien!

BRAMARBAS.

Maar 't moet onder ons blyven! want ik ben be-

bedugt, dat het anderen mogten horen: en dan zou ik misschien by alle Europeesche armeën in een kwaden naam komen; als of ik my met pedanterien ophield.

SLUWKOP.

Van my zal 't geen mensch horen.

BRAMARBAS.

Pieter, ga wat ter zyde; wy hebben iets geheims zamen te spreken, dat gy niet horen moogt. Ik zal u wel weer roepen.

Pieter gaat binnen.

DERDE UITKOMST.

BRAMARBAS. SLUWKOP.

BRAMARBAS.

De verzen waren voor Juffer Leonora, en luidden dus:

Leonora, myn duifje, myn Liefje, vol jeugde!
Myn heirpaukje, trompetje, en hartlyke vreugde!
Ik ben een gevangen gemaakt, ô myn zon!
Gy hebt met storm genomen myn's harte bastion,
Uwer ogen bajonet en musket heeft: my veel wonden gemaakt:
En alle myn zinnen op eenmaal gekraakt:
Zo dat ik nu ben geworden een nar....

Zo ver ben ik gekomen; maar het verduivelde laatste vers ontbreekt me nog! ik had toen geen tyd, om het af te maken. Maar zo veel weet ik, dat het op *ar* eindigen moet.

SLUWKOP.

Met verlof: hoe lang hebt gy wel over deze verzen gewerkt?

BRAMARBAS.

Waarlyk! niet langer als een half uur; of op zyn hoogst drie kwartier uurs: maar onder ons gezegd.

SLUWKOP.

Wel, daar sta ik van op te kyken! in een half uur zulke verzen te maken! en in het ene vers zyn daarby nog twe rymen, Bajonet en Musket! nu dat beken ik! dat is een poëtische geest! was het niet zo? *hy herhaalt de verzen.* Ach konden we doch het laatste vers vol maken! ik gaf 'er een daalder om.

Zo dat ik nu ben geworden een nar.

Een nar... een nar... kon men zo niet rymen?

Ik wil een Ezel zyn, wen het niet is waar!

BRAMARBAS.

Ja! dat 's heel wel, heer Sluwkop! maar ik wilde 't gaarn zelf hebben gevonden. Dat 's juist niet goed, dat gy my zoudt helpen. Ik wil het zo maken.

Ik ben een kanalje, ja dat is waar!

SLUWKOP.

Ja zo! dat klinkt ook veel beter voor een Officier, als gy zyt.

BRAMARBAS.

Is het niet schriklyk, heer Sluwkop, dat onaangeziën al myn bekwaamheden, evenwel een lompe pedant, een kalfslere Donat, een Schoolvos, durft bestaan, myn mede-minnaar te wezen?

SLUWKOP.

Zyn overmatig studeren mag hem mogelyk, dol en onzinnig gemaakt hebben; anders kan ik 't niet begrypen. Want voor eerst bezit gy immers

mers zulk een ſchoonheid, als ooit een mansperzoon in de gehele thans levende waereld bezitten kan! en ik kan zonder u te vleyen, 't welk myn manier van doen in 't geheel niet is, u wel met waarheid zeggen, dat 'er zedert de tyden van zyne Doorlugtigheid, den Prins Abſolon, geen menſch geleeft heeft, die u in ſchoonheid evenaarde. Doch onder ons gezegd.

BRAMARBAS.

Uw gehoorzame dienaar! ik ben u verpligt voor uw goede gedagten! 't paſt my niet, my zelf te roemen, dat laat ik aan een ander over. Maar komt het u niet voor, dat ik iets Majeſtueus in myn wezen heb, dat te gelyk vrees en liefde verwekken kan? wat dunkt u?

SLUWKOP.

Dat kan u geen menſch betwiſten! men zou zweren dat uw vader een leeuw, en uw moeder een ſchaap geweeſt was, zo Majeſtueus en Vriendlyk, ziet gy 'er uit.

BRAMARBAS.

Uw dienaar, myn heer!

SLUWKOP.

Gy zyt immers een held, die door zyn dapperheid en moed zulk ene Eer heeft ingelegt, dat uw vyanden reeds moeten beven, wanneer ze ſlegts de eerſte lettergreep van uw naam horen. Want uw ganſch ligchaam is niets dan vuur en vlam; ja ik geloof, wanneer men een draad in uw bloed indoopte, dat hy even zo hard branden zou, als of men hem in de zwavel geſtoken had.

BRAMARBAS.

Uw onderdanige dienaar!

SLUWKOP.

Gy hebt immers een verstand, als een Engel!

BRAMARBAS.

O! myn lieve heer Sluwkop! ik ben uw gehoorzame dienaar!

SLUWKOP.

Uwe zeden zyn zo aangenaam en innemend, dat het jufferdom nogtans op u verlieven zou, al waart gy zo fraay niet. Ik heb 't wel honderdmaal in een gezelschap gemerkt; dat zo dra een Juffer u zag, zy 'er geheel droevig begon uit te zien, en zo diep zugte als of haar 't hart uit het lyf wilde gaan.

BRAMARBAS.

Uw dienaar, heer Sluwkop! heb je dat gemerkt?

SLUWKOP.

O! niet eens, maar wel honderdmaal! kunt gy u nog wel te binnen brengen, toen gy op de laatste bruiloft danste, wat 'er voor een gerucht en gelagch ontstond? van geen een danser wierdt met zo veel roem gesproken, dan van u.

BRAMARBAS.

Egter heb ik nooit geen dansen geleerd. 't Is alles uit de natuur.

SLUWKOP.

Ach! zoud gy wel zo goed willen wezen, en een menuet dansen! ik zou 'er een wezenlyk vermaak in scheppen.

Bramarbas danst op zyn boersch, en Sluwkop maakt allerlei grammassen, als hy zig omdraait, klapt Sluwkop in de handen.

BRAMARBAS.

Egter heb ik, *ma foi*, nooit dansen geleerd.

SLUW-

SLUWKOP.

Ach! heer Overste, wie zou dat geloven?

BRAMARBAS.

Maar in de schermkunst denk ik, myns gelyken niet te hebben. Probeer het eens, met my te schermen maar alleen met de handen. Waar wilt gy een stoot hebben? op 't hart? of aan den arm?

SLUWKOP.

Op 't hart: maar gy moet niet te hard stoten! *terwyl hy stoot, draait zig Sluwkop om, als of hy bang was, en Bramarbas stoot hem in den rug, dat hy op den grond valt.*

SLUWKOP.

Ach! ach! zo gaat het, wanneer men tegens zyn meester schermt!

BRAMARBAS.

Ha, ha, ha, ha! laten wy 't nog eens proberen.

SLUWKOP.

Neen, uw gehoorzame dienaar; dat zou niet deugen. Kreeg ik nog zulk een stoot voor 't hart, dan moest ik, binnen een uur, myn testament maken. Gy stoot al te hard; want gy kent uwe eige kragt niet.

BRAMARBAS.

Wat dunkt u van myn ligchaams-gestalte?

SLUWKOP.

Die is regt wonderlyk. Geen kleermaker in de stad kan ze zo goed hebben. *Hy hoest.*

BRAMARBAS.

Wat zeg je van den kleermaker?

SLUWKOP.

Ik kon niet geheel uitspreken, heer Overste; ik wilde zeggen, geen kleermaker hier in de stad kan een betere talie maken. *Hy hoest.*

BRAMARBAS.

Dat heb je wel. Onlangs was een myner goede vrinden op zyn kleermaker zeer boos, om dat hy hem de kleren zo goed niet maakte, als myn kleermaker voor my: maar hy kreeg ten antwoord; ja myn goede heer, gy hebt ook de talie van den heer van Bramarbas niet. Menigmaal moet ik zekere menschen omkopen, op dat zy in de stad maar zeggen; dat ik zo fraay juist niet ben; ten einde my de juffers maar met vrede mogen laten.

SLUWKOP.

O! daar doet gy een zeer christelyk werk aan.

BRAMARBAS.

Oordeel eens over myn bescheidenheid! gy hebt my nu reeds zo lang gekend, en evenwel heb ik u nog nooit gezegd, dat ik meer dan tien talen versta. Ik kan by voorbeeld, de spreekwys, *maakt u klaar*, op tien manieren zeggen. Op zyn Zweeds is 't, *Jag musten lage mäg til.* Op zyn Noorweegs; *Aeg maa lage meg til.* Op zyn Juts: *Ame lame til.* Op zyn Pools: *Stara baba.* Op zyn Fransch: *Allons.* Op zyn Italiaansch: *Franco.* Op zyn Engelsch: *Yesterday*; en zo verder.

SLUWKOP.

Ach! zyne Excellentie! gy kunt het uwe ouders in 't graf niet genoeg dank weten, dat ze u zo veel hebben laten leren.

BRAMARBAS.

Maar dat 's nog het beste van my, dat ik, onaangezien alle deze kwaliteiten, nogtans geen man ben, die ergens roem op draagt. En niet tegenstaande myn dapperheid, zo ben ik nogtans in myn huis noch te streng, noch te zagt.

Ik

Ik kan zweren, dat ik van al myn leven myn meiden niet boven twintig maal geslagen, en op zyn hoogst niet meer dan zes lackeyen dood geklopt heb. Daarom zou 't my zeer spyten, indien de schone Leonora dien Stiefelius den voorrang boven my, als een beroemd Officier, geven wilde. Want ik weet, dat men meer dan tien hospitalen met Juffers zou kunnen opvullen, die wegens myne onverschilligheid, of gestorven zyn, of wel de geelziekte gekregen hebben... O! dat ik hem hier had! ik zou hem vermoorden! ik zou hem met myn tanden verscheuren! aan riemen snyden! seldrement! *Tetebleue! Diantre! peste!* waar zyt gy *Pedantus! Pedanta! Pedantum!* trek van leer, kanalje! *hy trekt den degen, Sluwkop valt op de kniën.* Zie nu! heer Sluwkop zyt gy 't? ik ben gansch blind van enkel courage.

SLUWKOP.

Ach! zyne Excellentie, verschoon myn jong leven!

BRAMARBAS.

Sta gy maar op: u bemin ik al te veel, dan dat ik u aan myne wraak zoude opofferen.

SLUWKOP.

Gy zaagt my zeker voor den Magister aan?

BRAMARBAS.

Waarlyk! ik word als dol, wanneer ik maar aan dien kaarl denk. *Hy fluit* Pieter!

VIERDE UITKOMST.

De vorigen. PIETER.

PIETER.

Zyne Excellentie!

BRAMARBAS.

Geef my 't vers. Myn kamer-dienaar, Christoffel zal 't vervolgens na Juffer Leonora brengen. Ik moet eerst na huis gaan, en my aankleden; om dat ik binnen een half uur myne beminde bezoeken wil, zo als ik met Catharina heb afgesproken.

Zy gaan allen binnen.

DERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

Juffrouw HARTMAN. CATHARINA.

Juffrouw HARTMAN.

Hoor eens, Cathryn, by aldien ik hoor, dat je me dien Leander weder in myn huis laat komen, dan wil ik je geen uur langer in myn dienst houden.

CATHARINA.

Maar wanneer hy 'er heimlyk in sluipt, dat kan ik immers niet helpen.

Juffrouw HARTMAN.

Heb je ook zomtyds gemerkt, dat hy in myne afwezenheid hier geweest is?

CATHARINA.

Neen, dat ik weet, niet.

Juffrouw HARTMAN.

Meen je dat ik myn dogter in dit uur nog bewegen kan, om den heer van Bramarbas, of den Magister Stiefelius te beminnen?

CATHARINA.

't Zyn nogtans waarlyk een paar brave menschen. De een is wel een halve gek, en de ander een

een schoolvos; maar 't zyn egter de aartigste mannen van deze stad: want zy hebben geld als slyk.

Juffrouw HARTMAN.

Ja, ja! gy spot 'er mee, Cathryn. Ondertusschen wanneer ik myn toestand regt naga; dan moet ik hem voor den besten schoonzoon houden, die 't meeste geld heeft. Kan nu Leander my en myn kind wel onderhouden?

CATHARINA.

Wel neen, nooit!

Juffrouw HARTMAN.

Zeker niet. Ja maar kwam zyn Neef, zo wel te *sterven*, *dan* ontken ik niet, dat ik hem den voorrang boven alle anderen zou geven. Maar wie weet, hoe lang men daar nog op wagten kan. In dien tyd konden wy wel van honger sterven.

CATHARINA.

Ja, ja! men pleegd voor een spreekwoord te zeggen, eer 't gras is gegroeid, is de koe al dood.

Juffrouw HARTMAN.

Zy mag van deze beide dan tot een man kiezen, wien ze wil, den Magister of den Officier; want die twe zyn in staat, my en myn dogter de kost te geven. Gy kunt my geen groteren dienst doen, Cathryn, dan wanneer gy ze beide by myn dogter braaf pryst.

CATHARINA.

Daar heb ik de grootste rede toe: want zy hebben my alle beide veel vrindschap bewezen.

Juffrouw HARTMAN.

Van wien hou je dan 't meest?

CA-

CATHARINA.

Waarlyk, van alle beide even veel. Maar in zekere opzigten heeft egter de heer van Bramarbas by my den voorrang. Geen Doctor kan zo veel van de koorts houden, als ik van hem houde. Hy is niet slegts een man, die zig niet laat voorby praten; maar ik zie ook de rode kleding zo gaarn. Myn hert verblyd zig als ik de pluim aanzie, die hy op den hoed heeft. Heden heb ik hem den raad gegeven voor onze Juffer, om datze jarig is, een fraay vers te maken.

Juffrouw HARTMAN.

Daar heb je wel aan gedaan. Ik wil haar juist aan geen van beide dwingen; maar een van beide moet ze nemen, het ga hoe 't wil! Daar komt ze juist aan. Ik zal heen gaan; probeer eens, of gy ze tot andere gedagten kunt brengen.

TWEDE UITKOMST.

CATHARINA. Juffer LEONORA.

LEONORA.

Ach! myn lieve Cathryn! wat dunkt u, ben ik schooner wanneer ik een keurslyf aan heb, dan wanneer ik niet gekeurslyfd ben?

CATHARINA.

Gy zyt nooit schoner, dan wanneer je niet gekeurslyft zyt. Een juffer die een keurslyf aan heeft, is als een fraaye tuin; maar die 'er geen aan heeft, is als een aangenaam woud, of als een bosch. Daar is de schoonheid gemaakt; maar hier is ze natuurlyk, wanneer men 'er gebruik van weet te maken. Ik kan 't my niet begrypen, waarom gy u altyd maar alleen opschikt, om u

zelf

zelf te behagen ? zo 'er geen jonge manlieden in de waereld waren, dan zou ik myn blanket-doos, myn poeder-kwast en moesjes wel haast den zak geven. Ik zou my waarlyk met geen rozen water wassen, myn reukdoosjes zouden aanstonds afgedankt worden, en myn hairen zouden geen jasmyn-*oly* te ruiken krygen, zo ik slegts my zelfs behagen wilde. Het heugt my nog, toen ik zes jaar oud, en nog Juffer was, toen had ik dit gebrek ook. Maar nu ik ouder en verstandiger ben geworden, heb ik niets zonder een ryp overleg ondernomen: ja ik verliet wel dra het poppengoed, en lei my op ernstiger dingen toe.

LEONORA.

Hoe? zou men zig dan alleen voor de jonge mansperzonen opschikken en optooijen? dat zou wat wezen!

CATHARINA.

Wat of niet met al, 't is egter goed en nuttig. Ik heb 'er my zeer wel by bevonden; en myn moeite en onkosten ten minsten ryklyk betaald gekregen.

LEONORA.

Hoe? de moeite betaald gekregen, dat gy u voor anderen opschikte?

CATHARINA.

Ach! Juffer Leonoortje! gy zyt wel zeer fraay; maar naar ik merk, zyt ge ook in minnaryen zeer onbedreven; en naar ik hoor, zeer slegt opgebragt. Menig boere-meisje is hierin meer bedreven; ja men zou byna zweren, dat je van geen voorname ouders geboren waart. Ik ben maar een arme pagters dogter; maar ik wist de dingen op myn vingers op te tellen, toen ik nog maar twaalf jaar oud was, en ik dank 'er myne ouders nog voor

voor na hun dood. Schatten konden ze my niet nalaten; maar zy hebben my een goede opvoeding gegeven. Raad eens, waar ik deze goude ketting, dezen ring, deze kanten, dit kleed van daan heb? denkt gy mogelyk, dat ik ze geërft heb? Ha! ha! ik dagt! alles heb ik door myn bekwaamheid, en vlyt verkregen.

LEONORA.

Dat 's wel goed voor u; maar ik kan me niet begrypen, waar uw vlyt in bestaat?

CATHARINA.

Hoe kan je doch zo onnozel wezen? ik geloof, al biechtte ik u schoon op, en verborg u niet het minste, dat je my doch niet verstaan zoudt.

LEONORA.

Ey, Cathryn by aldien gy verder zo wilt praten, dan wil ik niet met je te doen hebben.

CATHARINA.

Wie geen liefde in zyn hart gevoelt, dien kan men in 't geheel geen mensch noemen; en wie door de tranen en zugten van verliefde menschen niet bewogen wordt, die is nog veel erger, dan een steen. Beziet doch alle andere menschen, ja beziet de dieren, vogelen en wormen; de natuur heeft alle dingen de liefde ingeschapen, en ik geloof, konden de peren en appelen spreken, dat ze zeggen zouden; wy beminnen! gy alleen zyt als een onbeweeglyk beeld, en als een rots. Gy hoort het klagen en stenen van twe verliefden zonder meelyden aan. Trouwens wat heb ik 'er aan, dat ik my voor hen in de bres stel? wat ik doe, dat doe ik slegts uit meelyden. Want die twe menschen spreken zo wanhopig, dat iemand groen en geel voor de ogen wordt. Hoe? wanneer ze

zig

zig ongelukkig maakten? en zig het leven benamen? zoudt gy 't niet op uw conscientie hebben, zo lang als gy leefde?

LEONORA.

Hoor eens, Cathryn, ik mag geen andere mansperzoonen op myn gunst doen hopen, of my vrindelyk jegens hen betonen, dan alleen hem, die ik waarlyk bemin. Maar nu wil en kan ik 'er maar een beminnen; daarom wil ik ook geen anderen behagen, of genegen wezen.

CATHARINA.

't Is om zig dood te ergeren, wanneer men u zo hoort spreken!

LEONORA.

Daar zyn drie perzonen, die my begeren, en myn gunst tragten te winnen. De een daarvan behaagt my zeer; en dat is myn Heer Leander: maar de twe anderen kan ik volstrekt niet leiden.

CATHARINA.

O Hemel! wat 's dat voor praat! juist den geen, dien gy bemint, haat ik als den duivel.

LEONORA.

Van die gedagten ben ik niet.

CATHARINA.

De andere twe zyn de aartigste heren, die ik ken. Wilt gy ze ondertusschen niet om hunne aartigheid beminnen, zo doe het doch maar, ten gevallen van my.

LEONORA.

Ja, ten gevallen van meiden bemind men ook een vryer! maar waarom trekt gy hunne party zo? gy doet het zeker uit eigen voordeel.

CATHARINA.

Ach! liefste Juffer Leonora! geloof dat doch niet! om voordeel heb ik nog nooit iets gedaan, en

en schoon ik in myn jeugd de mansperzonen zomtyds geryft heb, 't is enkel en alleen uit meelyden geschied. Hoewel ik daar door niet ontkennen wil, dat ik een vrindschap, die my iemand voor beweze diensten betoont, niet met een goede conscientie aannemen zou. Want dit kan men my even zo min kwalyk nemen, als het zommige amptenaars of regters kwalyk genomen wordt, die juist geen geld nemen, om het regt te buigen, of iemand door de vingeren te zien; maar zo dra als ze de menschen een dienst bewezen hebben: dan kunnen ze immers met een goede conscientie nemen, wat men hen uit erkentenis aanbied. En op zulk een manier heb ik ook in myn jeugd de mansperzonen gediend, zo veel ik ooit konde. Maar nu, nu de jaren komen, en ik zelf niet meer in staat ben, hen dienst te doen, zo doe ik myn best, andere daartoe te bewegen. Ik zeg 't u kortom nog eens, en wel eens voor al, dat by aldien gy geen van deze twe heren verkiest, zo blyven wy geen vrindinnen! want ik kan u plegtig verzekeren, dat ik niet uit eigen belang, maar alleen uit meelyden voor hen spreke, als welke deugd my aangeboren is. Myn moeder, myn grootmoeder, ja myne overgrootmoeder zyn alle zeer meelydende geweest. Maar daar komt uwe Mama.

DERDE UITKOMST.

Juffer HARTMAN. LEONORA. CATHARINA.

Juffer HARTMAN.

Hoor, myn dogter! gy weet, dat ik u altyd zo te-

teder bemind heb, als een moeder ooit haar kind beminnen kan: en daarom heb ik, zedert enigen tyd, de moeite genomen, u wel uit te huwelyken. Nu hebt gy twe vryers, door welke wy beide gelukkig kunnen worden. Ik wil u juist niet noodzaken, dezen of genen te kiezen. Want hoewel de een mogelyk ryker zyn mag, dan de ander; het zal u egter vry staan, dien van hen te nemen, die u 't meest behaagt.

LEONORA.

Hoe heten ze?

Juffer HARTMAN.

De een heet myn heer van Bramarbas, en de ander myn heer Magister Stiefelius.

LEONORA.

Ach! allerliefste Mama! ik wil liever nooit trouwen, dan my met een van deze twe menschen in den echt begeven. Want ik haat ze niet alleen zeer, maar ik ben ook reeds aan den heer Leander verloofd.

Juffer HARTMAN.

Leander? een weergaloze party voor een bruid, die lust heeft om van honger te sterven! Geloof my, myn dogter! wanneer de overvloed in den trouw ontbreekt, dan kan de liefde van geen langen duur zyn. Jonge lieden denken 'er menigmaal niet aan; maar de ondervinding doet het hen wel zien. Zomtyds denken ze: ach! mogt ik my met dezen of genen door den echt verbinden; wat zou ik gelukkig wezen! in den beginne zyn ze 't ook: maar zo dra 'er gebrek in huis komt, dan verandert de liefde in haat en hartzeer; en die ons voorheen in schoonheid een regte Adonis scheen te zyn, die komt ons nu als een ape-bakkes voor. Daarentegen schynt hy,

dien wy zonder tegenzin niet konden aanzien, in onze ogen een Adonis te wezen, wanneer wy den rykdom beschouwen, waarin hy ons geplaatst heeft.

LEONORA.

Maar, Mama lief! de heer Leander heeft immers ook grote goederen te wagten. Hy is immers de enige erfgenaam van een ryken neef, die niet alleen zeer oud, maar daar en boven nog zeer gevaarlyk krank ligt.

Juffer HARTMAN.

Wat hy eerst te wagten heeft, dat bezitten de anderen reeds. En al stierf zyn neef heden of morgen; hy zal egter nooit zo ryk zyn, als de twe anderen. Kortom, ik mag geen verdere tegenwerpingen horen. Kiest aanstonds een van beide.

LEONORA.

Ach! allerliefste Mama!

Juffer HARTMAN.

'k Versta geen woord meer; of ik zal u tonen, wat weerspannigheid der kinderen tegens hunne ouderen te zeggen is. Daar komt een knecht. Cathryn, vraag hem wat hy hebben wil.

VIERDE UITKOMST.

De vorigen. JOHANNES.

JOHANNES.

Myn heer, de heer Magister Stiefelius, laat zyne onderdanigste *Salutems*-groet doen, en verzoekt, of hem de Juffrouwen Hartman en Leonora gelieven te vergunnen, haar de Eer aan te doen

doen van hem op te wagten. Hy ſtaat reeds buiten voor de deur.

Juffer HARTMAN.

Hy zal ons van harte welkom wezen. *Tegen Leonora.* By aldién gy hem eén ſpottend gelaat toont, zal het niet wel met u aflopen.

VYFDE UITKOMST.

De vorigen. Magiſter STIEFELIUS.

STIEFELIUS *maakt een zeldzaam compliment.*

Gaudio nec non lætitia ſalit cor meum: dat is, myn hart ſpringt op van enkel vreugde; als ik zie, dat gy, ô deugdlievende Matrone, en Mejuffer uw deugdzame dogter, *o matre pulchra filia pulchrior!* in een goede gezondheid en *ſalute* zyn. De *Grieken* hebben een *Noema* of *proverbium*, dat is, een ſpreekwoord, dus luidende *kaku korakos, kakon oon!* maar hier heet het: *kalu korakos, kalon oon!* want van een zo heerlyken *ſtirps* of ſtam, als Mejuffrouw is, kan niets *pulluleren* of uitſpruiten, dan zulk een nobele telg, als myn ſchone *Lalage, Lesbia, Cynthia, Delia, ſcilicet*, uwe beminde *Tulliola*, of Juffer dogter is; in wier ſchoonheid en deugd een *vis occulta & quidem plane magnetica*, verborgen ligt, die het yzer van myn hart NA ZIG STOOT. Vergeef my, Mejuffrouw, en gy myn ſchone Lucretia, dat ik niet *modo vulgari*, of naar den gemene trant van den magneet ſpreek, want anders moeſt ik zeggen, een magnetiſche kragt, die 't yzer van myn hart NA ZIG TREKT. Maar 't is reeds een bekende zaak, dat het niet *per at-*

tractionem, maar *per impulsionem* geschiedt.

LEONORA.

Heer Magister, ik ben zo gelukkig niet, een enkel woord van u te konnen verstaan.

STIEFELIUS.

Dat komt daar van daan, myn schone *Lydia*, om dat gy niet weet, wat *materia striata* is. Doch dit is maar een *parenthesis*. Om op de hoofdzaak te komen. Ja... hoor Johannes! waar van sprak ik datelyk?

JOHANNES.

Van den magneet, heer Magister.

STIEFELIUS.

Rem acu tetigisti! Dat 's waar! uwe deugd en schoonheid zyn de magneet, die het yzer mynes harte na zig trekt; het *primum mobile*, dat het uurwerk myner ziele dryft; de zon, de hette, de *materia electrica*, die alleen in staat was, het ys van myn philosophisch bloed te smelten, en in beweging te brengen. Ik die voorheen, gelyk de poëet zegt, *glaciali frigore pectus* had, *Metamorphos. L.* 2. moet nu met den zelfden poëet, *ibidem*, uitroepen: *in flammas abeo! nunc uror pectore toto!*

CATHARINA.

Belieft gy niet te gaan zitten, hoog geleerde heer Magister? het verteert de kragten te zeer, zo veel verzen staande op te snyden.

STIEFELIUS.

Gratias quam maximas ago habeoque.

Zy gaan allen, uitgenomen Catharina, zitten.

Juffer HARTMAN.

Wat hoord men voor goed nieuws?

STIE-

STIEFELIUS.

Niets dan *monstra borrenda ingentia!* niets dan kwaad en ondeugd.

Juffer HARTMAN.

Het kwaad neemt gestaag meer en meer de overhand.

STIEFELIUS.

En 't goede neemt gestadig hoe langs hoe meer af. Ik kan, *me bercule!* Zweren, Mejuffrouw, dat 'er, zedert tien jaren, zulk een verandering *in re litteraria* geschied is, dat ik niet te onregt weer voor een *barbaries* vreze. Voorheen zag men niets, dan de geleerdste dissertatien over allerlei zeldsame stoffen: by voorbeeld; *de patria Homeri, de matre Æneæ, de patre Romuli, de Dea Egetia, de libris Sybillinis.* Het staat my nog levendig voor, dat de *Baccalaurei* alleen, wel vier of vyfmaal over een stof disputeren konden. Maar nu ziet men *ab ipsis Magistris* niets, dan enige *Theses* op drie of vier bladzyden. Ik kan u allezins *dissertationes de claris Andreis, de doctis mercatoribus, sartoribus, sutoribus, Pistoribus, &c.* en wel van menschen tonen, die niet eens *Baccalaurei* geweest zyn. Maar nu, *o tempora! o mores!* neemt de *ignorantia* in alle dingen toe! zo dat men wel oude *Academicos* vind, die niet eens weten, hoe veel *editiones* men heeft van *Plautus, Terentius, Lucretius, Cicero, Virgilius, Horatius, Ovidius, Tibullus, Catullus, Propertius, Livius, Sallustius, Seneca, Lucanus, Suetonius; Tacitus, Plinius major & minor, cum & sine notis variorum, Taubmanni, Grævii, Gronovii, Perizonii, Boxbornii, Tanaquilli Fabri, Scaligeri, Scioppii, Clerici, Caperonerii, Burmanni, Davisii, in Folio, Quarto, Octavo, Duo-*

decimo, sedecimo, in usum Delphini, apud Manutios, Stephanos, Plantinos, Wechelios, Gryphios, Elzevirios, Frobenios, cum & sine indicibus necessariis, Præfationibus, Prologis galeatis & non galeatis. Ik kan je nog iets vreeslyker zeggen, daar gy over verwonderd zult staan. *Tegens Johannes.* Johannes! ga zo lang binnen, ik heb iets te zeggen, dat je niet horen mag. *Johannes gaat binnen, en Stiefelius luistert haar in 't oor;* onlangs hoorde ik zelfs een beroemden geleerden, hier, de *togam prætextam* met de *toga laticlavia* confunderen.

CATHARINA.

Dat 's vreeslyk.

STIEFELIUS.

Ja, *me hercule!* daar kon men duidelyk zien, dat hy 't onderscheid tusschen de *Senatores* en *Equites Romani* niet wist. Maar daar zullen wy van afstappen. De hairen ryzen my te berge als ik 'er aan denk. Een ieder moet zyn eigen rekening maken. Ik volg de voetstappen der ouden; dat zal men overmorgen horen, wanneer ik, *Deo volente! de differentia calcei romani & hetrusci antiquioris* disputeren zal. Wanneer gy, myn vrindlyke Juffer en gy, allerschoonste *Lesbia*, my de Eer geliefde aan te doen, om daar een paar exemplaren van aan te nemen, dan zou ik my zeer gelukkig agten.

CATHARINA.

Ey! dat zal een doorwrogt werk zyn! naar gedagten zal 'er ook wel een plaatje by wezen?

STIEFELIUS.

Neen, ik heb, helaas! gene oude munten daar van kunnen vinden.

Juf-

Juffer HARTMAN.

Waar handelt eigenlyk dat disput over?

STIEFELIUS.

Het handelt over de Romeinsche en oude Hetrurische schoenen, en zal door vyf andere vervolgd worden.

Juffer HARTMAN.

Cathryn, ziet eens, wie daar belt?

CATHARINA.

't Is de heer van Bramarbas.

STIEFELIUS.

Wel Mejuffer! wat zal die kaarl hier doen?

Juffer HARTMAN.

Hy vryd met u te gelyk na myn dogter. Ik wil haar *ook* niet dwingen, den een of anderen van hen te kiezen. Zy mogen zelf zien, wie haar hart best winnen kan. Ze zyn my beiden even lief.

ZESDE UITKOMST.

De vorigen. BRAMARBAS *in een draagstoel.*

BRAMARBAS *roept tegen de dragers.*

Halte! halte! halte! *Hy fluit.* Pieter! Jan! Frederik! Christoffel! Michiel! Jacob! Hendrik! George! *hy fluit nog eens.* Waar zyt gy honden? zal ik zes of agt bedienden hebben, en nogtans niet wel worden opgepast? men moet eens een half dozyn zulke kaarls laten opknopen; eer zullen ze niet goed worden. *Hy springt uit de draagstoel, en roept nog eens Pieter!*

PIETER.

Zyne Excellentie!

BRAMARBAS.

Waar zyt gy honden, al te zamen na toe geloopen?

PIETER.

Daar is niemand meê gegaan, dan ik alleên.

BRAMARBAS.

Peste! Tete bleue! Diantre! Coquin! Maraut! Jou vervloekt ravenaas! heb ik je niet tienmaal honderd en negen en negentig millioenen duizendmaal gezegd, dat gy alle agt te gelyk zult meegaan, wanneer ik na deze Juffer ga? *Hy haalt zyn degen uit, en zegt tegen de dragers.* Geeft agt, porteurs! geeft agt! Regtsom keert u! *De dragers drajen zig met de draagstoel om.*

BRAMARBAS.

Marche!

De dragers gaan een weinig te rug.

BRAMARBAS.

Halte daar! zo lang, tot nader order. Pieter! *Hy staat als in gedagten.*

PIETER.

Zyne Excellentie!

BRAMARBAS.

Pieter!

PIETER.

Hoog welgeboren heer!

BRAMARBAS.

Pieter!

PIETER.

Zyne Excellentie!

BRAMARBAS.

Pieter!

PIETER.

Zyne Excellentie! heer Overste!

BRA-

BRAMARBAS.

Pieter!

PIETER.

Hoog-en welgeboren heer!

BRAMARBAS.

Goed, Pieter! ga vliegends na den Officier, die de wagt heeft, daar ik voorby gedragen ben, en zeg hem, dat ik hem op een paar pistolen laat uitdagen.

PIETER.

Heel wel, zyne Excellentie.

BRAMARBAS.

Vraag hem, waarom hy 't geweer niet voor my heeft laten presenteren, toen ik de wagt passeerde?

PIETER.

Zeer wel, heer Overste.

Hy wil gaan.

BRAMARBAS.

Hei! Pieter!

PIETER.

Zyne Excellentie!

BRAMARBAS.

Zeg hem, hy kan maar zyn gansche compagnie Soldaten meebrengen; want dat ik die honden al te zamen zal neersabelen.

Hy wil gaan.

Pieter!

PIETER.

Zyne Excellentie!

BRAMARBAS.

Zeg hem, dat ik den zelfden degen nog heb, waarmede ik drie Engelsche Lords in Holland, op eenmaal, door en door gestoken heb, en wel by den slag voor Amsterdam, zeg hem, dat ik hem

 to-

tonen zal, wat het te zeggen is, wanneer men een zo groot Officier tort en disrespect aandoet. Hei! Pieter!

PIETER.

Heer Overste!

BRAMARBAS.

Blyf maar hier, tot nader order. Ik heb my bedagt. *Hy keert zig na de Juffers, die van den bloten degen verschrikt zyn. Daarom steekt hy hem op.*

BRAMARBAS *tegen de Juffers.*

Mesdames, ik was van voornemen, heden een half dozyn Cavaliers aan myne woede op te offeren; maar zo dra zag ik u niet, of myn toorn ging over. Ik ben niet meer die onoverwinnelyke held, en die forse van Bramarbas, die ik voor een ogenblik nog was. De Kanonnen uwer ogen hebben zulk een bres in de vesting van myn hart geschoten, dat ik de *chamade* sla, en my op *discretie* moet overgeven. Hier leg ik denzelfden degen voor uwe voeten, waarmede ik meer dan een millioen menschen na de andere waereld heb gezonden. Ach! wanneer de Koning van Holland my in dit postuur zag staan, zou hy niet zeggen? waar is uw oude tyger-courage, uwe bravade van Hercules, Hoog welgeboren heer van Bramarbas? Maar ik zou hem antwoorden: Hercules, die de vyf delen der waereld te onder gebragt heeft, moest zig doch eindelyk van Delila *coujonneren* laten. Ja, wanneer Venus tot haar Zoon, Cupidus zegt: leg aan, geef vuur! dan moeten de grootste reuzen beven. Wanneer zy zegt, maak u gereed, dan moet zig de gansche waereld overgeven. Maar ik weet niet, waar die wonderlyke reuk van daan komt, die hier in

'T

't vertrek is? 't ruikt 'er zo pedantagtig, zo Latynsch, zo Grieksch in! zo 'er de drommel haal zelfs maar een Donat in een huis is, dan kan men 't overal ruiken. Hier moet zig, zonder twyfel, een oude beschimmelde Magister verscholen hebben?

STIEFELIUS.

Hoor, *Domine*! spreek met respect van een man, die den ganschen Cicero met noten heeft uitgegeven.

BRAMARBAS.

Heb ik 't niet gezegd? Hoor, Landsman! wie zyt gy?

STIEFELIUS.

En wie zyt gy?

BRAMARBAS.

Myn naam is Overste van Bramarbas.

STIEFELIUS.

En ik heet Magister Stiefelius.

BRAMARBAS.

Dat is, ik ben een voornaam cavalier, en gy zyt een elendige Schoolvos.

STIEFELIUS.

Ik ben een eerlyk man, en *legitime promotus Magister*.

BRAMARBAS.

En ik ben een man, die den ganschen Magister-graad op zyn conscientie nemen kan. Misschien kent gy den heer van Bramarbas niet?

STIEFELIUS.

En gy misschien den Magister Stiefelius niet?

BRAMARBAS.

Ik heb meer dan twintig veldslagen gewonnen.

STIEFELIUS.

En ik heb meer dan twe honderd fouten in

Bent-

Bentleys.Terentius, en in *Burmans Petronius* gevonden.

BRAMARBAS.

In Holland, Braband, Vlaanderen en Amſterdam, weet elk kind van my te ſpreken.

STIEFELIUS.

Alle *Critici* in Duitſchland, Holland en Italie correſponderen met my.

BRAMARBAS.

Ik heb de grootſte helden met myne eige hand gedood.

STIEFELIUS.

En ik heb de *defectſte manuſcripten* uit myn eigen *ingenium* volledig gemaakt.

BRAMARBAS.

Ik kan met een enkele ſeconde zulk een kaarl, als gy zyt, over hoop ſtoten.

STIEFELIUS.

En ik kan met een enig geſchrift een *autor claſſicus* van al zyn crediet beroven.

BRAMARBAS.

Houd my doch vaſt, Juffrouw Schoonmoeder; of ik hak dien kaarl met enen houw in vier ſtukken.

Juffer HARTMAN.

Ey, heer Overſte! gy zult immers zulke dingen in 't byzyn van Juffers niet ondernemen! myn dogter moet op een geheel andere manier gewonnen worden: daarmede zult gy niet met al by my uitregten.

BRAMARBAS.

Hoe, Madame? zult gy u nog bedenken, of gy my den voorrang boven een ouden *Grammaticus* wilt geven?

Juf-

Juffer HARTMAN.

Ik ſchat de beide heren even hoog: maar dwingen wil ik myn dogter niet. Wie van u myn dogters hart winnen kan, dien zal ik met vermaak myn Schoonzoon noemen. Maar gy moet uw zaken geheel anders beginnen. Kom, dogter, wy zullen ons van hier begeven, ten einde wy geen getuigen van enig ongeluk mogen zyn.

Zy gaan binnen.

ZEVENDE UITKOMST.

BRAMARBAS *in den enen boek; Magiſter* STIEFELIUS *in den anderen.* CATHARINA.

BRAMARBAS *tegen Catharina.*

Catharina, ik dagt, dat gy beter op myn hand zoudt wezen.

CATHARINA.

't Zal voortaan ook nooit weer gebeuren, heer Overſte; geloof dat vry! Hy heeft zig ditmaal laten aandienen, toen ik juiſt niet t'huis was; anders had ik hem niet binnen laten komen. Vertoef maar wat, ik zal met hem ſpreken, en hem in 't vrindlyke te kennen geven, dat hy geen verdere moeite moet doen. *Zy gaat na Stiefelius*, heer Magiſter! gy ziet immers wel, dat deze Overſte een gek is. Gy, als een hooggeleerd man, moet u niet veel aan zyn woorden ſtoren. Hoorde gy niet, wat ik daar tegen hem zeide?

STIEFELIUS.

Neen, ik heb het niet gehoord.

CATHARINA.

Merkte gy niet, hoe ſtil hy wierdt.

STIE-

STIEFELIUS.

Ja, hy is zeer stil. Maar waarom?

CATHARINA.

Hoor, zyne Excellentie! zeide ik, myne Juffrouwen kunnen nog niet besluiten, wien van u beide zy kiezen zullen. Maar by my is 't al vast gesteld, wien ze nemen moet: want, zo lang als ik leef, zal ze nooit een Officier trouwen. Zie maar eens, hoe hy daar staat, en hoe hem de lip hangt, nu hy dat gehoord heeft.

STIEFELIUS.

Dat 's *per Jovem optimum* waar! hoor eens, myn lieve Cathryntje! ik zal 'er u, dezen avond, een beurs met geld voor zenden.

CATHARINA.

Ik bedank 'er u alree hartelyk voor! maar gy moet niet denken, dat ik u dezen dienst uit baatzugt doe. Van kindsgebeente af heb ik alle geleerde lieden achting toegedragen, maar de Soldaten heb ik gehaat, als de duivel. Inzonderheid staat my dezen Bramarbas niet aan, om dat hy een snoever is, en alle krygs-exercitien doet, wanneer hy de Juffers bezoekt. Toen ik voor de eerstemaal met hem sprak, toonde hy my de gansche schermkunst. Ik zal 't hem eens nadoen, op dat hy 't zelf eens zien mag. Zo als ik nu sta, stelde hy zig in postuur. Dit 's een seconde, Catharina, zei hy, en stiet my voor de borst: zo als ik thans den heer Magister stoot, en dit is een kwart.

BRAMARBAS *stil.*

Ziet eens hoe drommels schamper zy hem bejegent! nu zie ik evenwel, dat ze 't wel met my meent.

CATHARINA.

Denk nu eens zelf, heer Magister, welk een zot mensch hy zyn moet, en hoe weinig gy voor hem behoeft te vrezen: Stel u maar gerust, en ga na huis. Zo dra ik Juffer Leonora op myn zyde zal hebben, en zo dra zy u genegen is, zal ik 't u laten weten, op wat tyd gy haar best bezoeken kunt. Vaar wel! *Proxime plura.*

STIEFELIUS.

Vaar wel, Catharina!

Binnen.

AGTSTE UITKOMST.

CATHARINA. BRAMARBAS.

CATHARINA.

Hei, gewonnen! Zyne Excellentie! Nu ben je dien medeminnaar kwyt. Hy zal zeker nooit weerkomen. Zaagt gy niet, hoe ik hem mishandeld heb?

BRAMARBAS.

Ja, ik zag 't met groot *Contentement* en *plaisir*. Nergens verwonderde ik my meer over, dan dat hy de slagen en schimpredenen zo geduldig verdroeg.

CATHARINA.

Ja, wat zou hy doen? zou zig zulk een oude schytebroek te weer stellen? blieft zyne Excellentie thans heen te gaan, zo laat my slegts voor 't overige zorgen. Maar hoor eens, krygen wy de beloofde verzen nog?

BRAMARBAS.

Ik heb ze al aan myn kamer-dienaar gegeven, om ze te brengen, en ik hoop, dat ze Juffer Leo-

Leonora zullen aanstaan.

CATHARINA.

Goed! dan zal ik maar binnen gaan, en uw voordeel op alle mogelyke wyze behartigen.

BRAMARBAS.

Adieu, Mademoiselle! Cathryntje! *Hy fluit; de dragers komen met de draagstoel, hy gaat 'er in zitten, en roept:* lings om keert u! *de dragers drajen zig schielyk om, en wanneer hy* marche! *zegt, dan gaan ze met hem heen.*

NEGENDE UITKOMST.

CATHARINA.

Ha, ha, ha, ha, ha! Nu ben ik te vrede. Daar legt my juist zo veel niet aan gelegen, dat ik hen dienst doe, als wel dat ik 'er braaf geld by opsteek. Want zo iemand my vraagde, wien van beiden ik meest zoek te dienen? dien zou ik naar myn conscientie ten antwoord geven: dien, die my 't meest geeft. Zat 'er geen voordeel op, dan zou ik om alle beide niet veel geven. Maar daar zie ik Bramarbas lackei komen. Hy prevelt in zig zelf, ik moet hem eens beluisteren, wat of hy voor goed nieuws heeft.

Zy gaat ter zyde.

TIENDE UITKOMST.

PIETER CATHARINA.

PIETER.

Wie by een verliefd heer gaat dienen, die is zeker niet regt wys. Nu moet men eens hier, dan weer daar heen lopen. Nu moet men eens na

na *Mammesel de la Couplerie* met geld, of met verzen wandelen; dan moet men op schildwagt staan, en spionneren. Dan moet men weer zien, dat myn heer niet wel gehumeurd is; dat hy zugt, dat hy weent, en anders met verlof te zeggen, allerlei zotte kuren uitvoert; en dit alles moet men met geduld verdragen. Zekere boodschappen brengen, 't is waar, wel weer wat op; by voorbeeld, als ik geld weg breng, dan ben ik zo gek niet, dat ik 'er vooraf niet iets van zou afnemen. Dat moeten wy Lackeijen verstaan! toen ik nog by myn eersten heer diende, was ik zo wys nog niet. Wanneer ik te dier tyd twintig guldens betalen moest, zo bragt ik 't alles zuiver weg, en hield 'er geen dubbeltje van af. Maar toen was ik ook slegts een knegt; maar nu ben ik een lackei. In kleine steden zyn 'er nog zulke domme duivels, die in de waereld rond lopen als een uurwerk. Het heugt my nog levendig toen ik in 't Thuringsche diende, dat ik 'er uit myn eigen zak by lei, zo ik van zulk geld iets verloren had. Zo onnozel en dom is thans geen paard in Leipzig, dat hy dat doen zou: een knegt op het land of in kleine steden, kan ik best by een Leipziger haas vergelyken. Maar zagt! dat gaat niet; hier zyn in de stad geen viervoetige hazen. Ik wilde zeggen, by een oester: ja, ja! by een oester, dat kan ik wel in waarheid zeggen; en wil 'er wel myn hand voor tekenen. In grote steden is doch alles geheel anders gelegen; daar kan men met alles zyn voordeel doen; daar kan men op een dag meer leren... Maar ziet daar! Catharina! hoor eens, myn zoete diertje! voor ditmaal breng ik slegts een slegte lading, die in ver na zo gewigtig niet is, als de laatste was,

hy geeft haar een beurs met geld, en hier zyn ook enige verzen, die gy begeert hebt: zy zyn wel kort, maar goed.

CATHARINA.

Hoor eens, Pieter! ik moet je wat zeggen: niet als of ik juist zeer hoogmoedig was, dat ben ik in 't geheel niet; maar alleen om u te onderregten, hoe gy menschen van myn staat moet noemen. Ik heet noch *gy*, noch een *Diertje*, dat moet je onthouden! en ik zal 't niet verdragen, dat je me zo noemt. Ik ben een *Mamsel*, verstaje 't! Boere- en Melkmeiden kun je *gy* noemen, als je met haar spreekt.

PIETER.

Nu, nu, *Mamsel*! neem het zo kwalyk niet, ik versprak my maar. Hier zyn de verzen van myn heer.

CATHARINA.

Heeft hy ze zelf gemaakt?

PIETER.

Ja, hy is zeer vlug met verzen maken. Ik geloof niet, dat een Doctor of Apotheker in staat is, zulke verzen in een jaar te maken, als myn heer, tien in een uur, maken kan. 't Is een plaisier om te zien, als hy verzen maakt. Nu schryft hy eens zo wat heen, dan haalt hy 't weer door, en streelt of zyn baard, of byt op de nagels, om de Levensgeesten op te wekken. Nu zet hy zig weer neer, schryft weer wat voort, dan haalt hy alles weer door. Die vrouw zal heel gelukkig zyn, die hem eens tot een man krygt; want hy is zo vrindlyk, als de lieve zon. Ja waarlyk, myn lieve meisje.... Ach! ik wilde zeggen, *Mamsel*, vergeef het me doch! ik vergeet het gestadig, dat hier in de stad geen meisjes zyn.

CA-

CATHARINA.

Als uw heer een zo goed poëet is ; dan zult gy hem zeker ook wel iets van zyn kunst afzien. Gy hebt buiten dat doch een goed verstand.

PIETER.

Ha, ha, uw onderdanige dienaar! ik ben u zeer verpligt voor de goede gedagten, die gy van my hebt, *Mamsel!* De natuur heeft my zeker niet mis gedeeld, en ik zou zonde doen, zo ik anders zei. Ook geloof ik wel, dat ik in tyd van nood verzen zou kunnen maken, maar 't ongeluk alleen is, dat my nooit geen rymwoord wil invallen.

CATHARINA.

Ey, dat 's evenwel geen tovery. Rymen kunnen immers alle menschen wel.

PIETER.

Ja, ik zou eindelyk ook nog wel een rymwoord vinden ; maar dat de rymen op malkander passen, daar legt de knoop! Ik heb 't al eens geprobeert, verzen te maken. Ik stelde twe rym-woorden, 't een was boter, 't ander stoter; nu ontbraken my nog maar de overige woorden. Maar ik kon in drie dagen en drie nagten niets vinden, dat 'er een goede zin aan gaf: de boter wilde zig na stoter niet schikken, ik mogt ook doen wat ik wilde. Na dien tyd heb ik ook het verzen maken geheel en al verzworen.

CATHARINA.

Ja! ik moet gaan, en de verzen overgeven.

PIETER.

Wees doch zo goed, en spreek een woordje ten voordele van myn heer.

CATHARINA.

Dat zal ik zeker doen. Vaar wel!

PIETER.

Uw gehoorzame dienaar!

VIERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

LEANDER. SLUWKOP.

LEANDER.

Dat was waarlyk ene aardige vinding, heer Sluwkop, en ik hoop dat ze Bramarbas zyn ganſch crediet benemen zal. Ik kan my Leonora's toorn niet erg genoeg verbeelden, als zy die verzen lezen zal.

SLUWKOP.

Dat 's juiſt de ganſche kunſt, dat de een den ander bedriegen moet, en dat gy, myn heer, 'er evenwel geen deel aan hebt. Stiefelius moet Bramarbas al zyn credit benemen, en deze wederom dat van Stiefelius. Maar gy komt naderhand, als zy malkander uit de zadel geligt hebben, en gaat met den buit ſtryken.

LEANDER.

Ach! lieve vrind Sluwkop, gy beurt my weer op, terwyl ik alle hoop byna verloren had. Immers is 'er geen groter ongeluk, dan wanneer men iets bemind, waarop men niet hopen kan.

SLUWKOP.

Stel u maar geruſt, en ga wat aan een zyde: ik zie Bramarbas komen. Ik zal hem ook een raad geven, om den Magiſter te bedotten.

TWE-

TWEDE UITKOMST.

SLUWKOP. BRAMARBAS. PIETER.

BRAMARBAS.

Ei ziet! zyt gy 't heer Sluwkop? ik hoor, dat gy met myn medeminnaar goede vrindschap houdt: wat wil dat zeggen?

SLUWKOP.

Dat zegt zo veel, dat ik alle zyne aanslagen uitvorschen wil.

BRAMARBAS.

Zo dit de rede is, dan is 't wel. Maar wat heeft hy weer voor aanslagen?

SLUWKOP.

Binnen een half uur zal zyn lackei een verzegelde beurs met geld na Catharina brengen. Dit heeft hy my in vertrouwen gezegd, om dat hy my voor zyn besten vrind houdt, en ik ben van voornemen, hem een pots te spelen.

BRAMARBAS.

Gy zult hem misschien, 't geld onderwege laten afhandig maken?

SLUWKOP.

Neen. Waar zou dat toe dienen? ik heb een anderen inval, die Pieter moet uitvoeren. Geef hem een groten zak met penningen en kwade duiten, dien hy daar heen brengen moet. Maar hy moet zig houden, als of hy een braven roes weg heeft, als hy des Magisters lackei ontmoet.

BRAMARBAS.

Wat zal ons dat alles baten?

SLUWKOP.

Ik zal den Magister wys maken, dat 'er wel

twemaal zo veel geld in uw zak, als in den zynen is, en hem raden, dat zyn knegt uw Pieter in een Jenever-kroeg lokken, en de twe zakken verruilen moet. Denk eens, hoe het crediet van den Magister zal afnemen, als Catharina enkel kwaad geld en penningen in dien zak vindt. Wat dunkt u van die vond?

BRAMARBAS.

Hy staat my weergaloos wel aan! ik weet niet, hoe ik 'er u genoeg voor bedanken zal.

SLUWKOP.

Gaat gy nu maar binnen. Verschaf maar die penningen en duiten; ondertusschen zal ik Pieter hier onderregten. Christoffel is voor dit werk niet goed; want hy is niet alleen hier t'huis, maar ook eerst voor weinig dagen in uw dienst gekomen: men weet dus niet, of men hem betrouwen mag.

DERDE UITKOMST.

SLUWKOP. PIETER.

SLUWKOP.

Nu, Pieter, laat eens zien, of gy u, als een dronken man kunt aanstellen?

PIETER.

O ja! vooral, wanneer ik een kan brandewyn in myn lyf heb.

SLUWKOP.

Dat 's geen kunst! gy moet nugteren wezen, en u nogtans drnoken kunnen aanstellen. Laat eens zien, hoe gy 't maakt; ik zal 't u zeggen, wat 'er nog aan ontbreekt.

PIETER *waggelt als een dronke man.*

SLUW-

SLUWKOP.

Ja! maar gy moet ook fpreken.

PIETER.

En wat moet ik dan fpreken.

SLUWKOP.

Allerlei dronkemans praat, hoe gekker, hoe beter. Gy moet fchelden, vloeken, razen en tieren.

PIETER.

Hei! hei! hei! zyt gy daar? jou Sluwkop! jou raven-aas! jou fchuimloper! jou oorblazer! jou mooiprater!

SLUWKOP.

Heel wel, Pieter ik zie al dat gy 't wel zult maken.

PIETER.

Hei! jou hond! zyt gy daar? jou dagdief! jou tafelfchuimer! jou leegloper! jou verklikker! jou lekkerbek!

SLUWKOP.

't Is al over genoeg, zeg ik, ik twyfel in 't geheel niet meer aan uwe bekwaamheid.

PIETER.

Kom maar eens hier, jou platluis! jou fchynheilige! die nooit meent, wat gy zegt, die maar met anderer menfchen keuken en kelders vrindfchap houdt. Kom maar eens hier, jou menfchen-bedrieger!

SLUWKOP.

Loop na den duivel! houd doch eens op, 'k zeg immers 't is genoeg!

PIETER.

Zo moeft men billyk, zulke valfche menfchen behandelen. *Hy grypt hem by de hand.*

SLUWKOP.

Laat my los, of gy zult ongelukkig worden! heer Overste! zyne Excellentie! help my!

PIETER.

Kan ik myn rol niet volmaakt wel spelen?

SLUWKOP.

O ja! ik had het nooit van u gedagt.

PIETER.

Ik kan 't ook nog op ene andere manier. Dit was maar, als of ik een knip van 't bier weg had. Nu zal ik my aanstellen, als of ik van brandewyn dronken was. Hoor gy. . .

SLUWKOP.

Neen, neen, ik heb al genoeg van den roes van 't bier. Hoor eens, Pieter! zo dra gy des Magisters dienaar gewaar wordt, stel u dan dronken aan; en als hy u een glas brandewyn aanbiedt, werp dan den zak weg, en houd u, als of gy 'er niets van weet, wat 'er mede gedaan wordt. Versta je me?

PIETER.

Dat 's ligt om te begrypen. Ik moet my laten bedriegen op dat hy zig bedriege.

SLUWKOP.

Regt zo! ga nu maar heen, en haal je geld. Daar komt juist de Magister net van pas.

VIERDE UITKOMST.

Magister STIEFELIUS. SLUWKOP. JOHANNES.

STIEFELIUS.

Me hercule! dat had nooit beter kunnen komen, Johannes! Hy nam dan de verzen aan? die

die zullen hem al zyn crediet benemen. Ik moet thans na een dispuut gaan ; ondertusschen kunt gy Catharina dit geld brengen , ten einde zy dat zot gedicht en myn geschenk op een zelfden tyd ontfangt. Zie daar! heer Sluwkop! *Quid novi ex Africa?*

SLUWKOP.

Bramarbas lackei brengt juist een groten zak met geld na Catharina.

STIEFELIUS.

Zou 'er wel meer geld in zyn, dan in dezen?

SLUWKOP.

Zyn zak is wel twemaal groter dan de uwe.

STIEFELIUS.

Dat 's een slegte *Nuntius* voor my. *Stetere Comæ, vox faucibus hæret!* O Hemel! *omnibus artubus contremisco!*

SLUWKOP.

Maar terwyl die lackei zo dronken is, dat hy het blaauw aan den Hemel niet meer zien kan, zo kon men hem wel een drommelse pots spelen, die nog erger was, dan de eerste. Johannes naamlyk moest hem onderweg in een Jenever-kroeg zien te krygen, en hem nog eens helder over brengen; maar de zakken ondertusschen verruilen. Wat dunkt u.

STIEFELIUS.

Capio mentem tuam & laudo artificium.

SLUWKOP.

Daarna kan Johannes met dien groten zak na Catharina gaan, en dien uit naam van den heer Magister aan haar over geven.

STIEFELIUS.

Optime! optime! hoor Johannes!

JOHANNES.

Ita, Domine Magister.

STIEFELIUS.

Daar heb je een zak, daar moet je de ſtraten zo lang meê doorkruiſſen, tot dat je Bramarbas lackei tegen komt, die zeer dronken zal wezen. Maak aanſtonds een praatje met hem, en breng hem in een herberg, en daar kun je dan uw zak met den zynen verruilen.

JOHANNES.

Ja, maar dat zal een regt kunſtje wezen: 't is een loze vos.

SLUWKOP.

Thans is hy gemaklyk te bedotten: ik heb hem nooit zo dronken gezien.

STIEFELIUS.

Gy kunt 'er een proef van nemen. My dunkt, daar komt hy reeds. Daar is den zak. Ga; ik wenſch dat het u wel gelukke! *I bone, quo virtus tua te vocat? i pede fauſto!*

VYFDE UITKOMST.

JOHANNES. PIETER.

PIETER.

Ronda, ronda! ronda! Sa luſtig! de gezondheid in 't rond!

JOHANNES *ſtil.*

Hy is ſmoor dronken. Had ik hem maar eerſt hier in die herberg; dan zou ik hem 't geld wel afhandig maken; of ten minſten den zak verruilen: want hy is by myn zolen wel eens zo groot, als deze.

PIETER.

Sa luſtig! hei luſtig! hei!

Jo-

JOHANNES.

Waar na toe, Pieter?

PIETER.

Hei lustig! nog eens! Ronda, ronda, ronda! de gezondheid in 't rond!

JOHANNES.

Hei! hoor doch eens, Pieter!

PIETER.

Wie daar?

JOHANNES.

Goed vrind!

PIETER.

Zyt gy daar? Johannes! zeg je heer maar, dat hy zig nog dezen avond, voor dat hy na bed gaat, kan *ophangen.*

JOHANNES.

Hoe zo?

PIETER.

Hier heb ik meer als veertig daalders. Dat kan hy immers niet by malkander brengen. Ronda, ronda, ronda, de gezondheid in 't rond! willen we hier niet eens aanleggen?

JOHANNES.

Als je wilt. *Stil.* Nu is de zaak klaar!

PIETER.

Ik ben zo dorstig!

JOHANNES.

Wy zullen aankloppen. Hei! hospes! hier is geld te verdienen.

ZESDE UITKOMST.

De vorigen. Een WAARD.

PIETER.

Goede morgen, heer Hospes!

WAARD.

WAARD.

Zo zeggen de loze menschen 's avonds.

PIETER.

Ik ben smoor dronken.

WAARD.

Wy zyn altemaal menschen.

PIETER.

En dat alleen van brandewyn.

WAARD.

Waar ben je dan geweest?

PIETER.

Ik heb gekegeld. En ik sloeg eerst den middensten kegel om, en vervolgens alle agt rondom den Koning: dit bragt my agt dubbeltjes op, die heb ik ook aanstonds verzopen. Ronda, ronda, ronda! de gezondheid in 't rond! *Hy valt op den grond.*

WAARD.

Och! dat arme mensch! laat hy zig maar niet bezeren! ik heb een groot meelyden met dronke lieden. Weet gy ook, myn vrind, wat dienstigst is, wanneer men dronken is?

PIETER.

Neen, dat weet ik niet.

WAARD.

Men moet dan nog een goed glas drinken. Je moet niet denken dat ik dit om myn voordeel zegge; maar om dat 'er zig velen zeer wel by bevonden hebben.

PIETER.

Wel nu, geef ons dan nog een half pintje brandewyn. Ik drink anders nooit, dan als ik een kwade maag heb, en die is altoos van haar stel.

JOHANNES.

Wy zouden best doen, dat we onze zakken den

den waard meê binnen gaven, hier voor de deur kan 'er ons gemaklyk een ontſtolen worden.

PIETER.

Ja doch. Heer Hospes! neem deze zakken meê binnen, en ſluit ze in uw kaſt, tot dat wy gedronken hebben. *De waard gaat met de zakken binnen.* Hei! hei! *Fratres*, laat ons vrolyk wezen! *Caleres eſtote, poſt moleſtum ſenectutem, poſt moleſtum ſenectutem nos haberat ſumus!* Kunt gy dit deuntje, Johannes! ik heb het van een ſtudent geleerd, by wien ik te Jena gediend heb.

JOHANNES.

Neen, dat kan ik niet; maar ik weet een ander; gy ſchone hoort my aan! ach! dat 's een fraay liedje!

PIETER.

Neen, ik zing liefſt Latyn: *Parva ſcintillata habet contemptula magnum magnum citabat incendium. De waard komt weer met den brandewyn; zy drinken, en Pieter houdt zig, als of hy flaauw wierdt, en valt op den grond in ſlaap.*

JOHANNES.

Hospes, laat dit menſch liggen, en den roes uitſlapen. Moeſt ik niet noodzaaklyk heen gaan, ik zou hier zelf by hem blyven; want hy is myn beſte vrind, dien ik in de ſtad heb! daar is 't geld voor den brandewyn. Wees zo goed, en geef my myn zak met geld weer.

WAARD.

Ik weet niet, welke van beiden u toekomt; zy ſtaan beiden in de kamer op tafel.

JOHANNES.

Geef 'er my maar den grootſten van. De andere komt dezen vrind toe. *De waard gaat na binnen, en brengt hem den grootſten zak.*

JOHANNES.

Wees zo goed, en neem myn kameraat binnen, en bewaar zyn geld wel. Binnen een half uur zal ik weer hier wezen.

WAARD.

Gy kund 'er ſtaat op maken. Ik geloof niet, dat iemand zeggen kan; dat hy ooit een duit in myn huis is kwyt geraakt. Huisknegt! kom eens hier, en help my dit menſch binnen dragen.

JOHANNES.

Vaar wel, hoſpes.

WAARD.

Ik bedank je. Kom gaauw weerom. *De waard en zyn knegt ſlepen Pieter in huis.*

ZEVENDE UITKOMST.

JOHANNES.

Nu! dat is iemand aartig foppen! nu zal ik, zonder tyd-verzuim, zo veel geld, als 'er in dezen zak te veel is, uit nemen, en voor my houden.

AGTSTE UITKOMST.

CATHARINA. JOHANNES.

CATHARINA.

Wat doe je daar? Johannes! 't zal ſlegt met u aflopen, als uw heer hoort, dat je den zak open gedaan hebt.

JOHANNES *ſtil.*

Dat raven-aas! moet nu ook juiſt buiten komen, nu ik...

CATHARINA.

Uw heer betrouwt u te veel. Waarom moet je al-

alles bekyken, wat u verzegeld gegeven wordt?

JOHANNES.

Ik ben onderweg gevallen, en nu wilde ik maar eens zien, of ik ook iets verloren had; ik wil het 'er liever uit myne eige beurs byleggen, dan my laten uitſchelden, zo 'er iets aan ontbrak.

CATHARINA.

Dat 's een weergaloze verontſchuldiging!

JOHANNES.

Ik heb 'er waarlyk geen duit uit genomen!

CATHARINA.

Wel nu! dan zal ik je geloven. Ik geloof, dat dit geld my toe hoort.

JOHANNES.

Ja, myn heer laat u verzoeken, deze kleinigheid aan te nemen.

CATHARINA.

Preſenteer myn dienſt aan myn heer, en zeg, dat ik my door myn trouwe dienſten zeer dankbaar betonen zal. En wanneer hy 'er genoegen in neemt, om binnen een half uur zelf hier te komen, dat hy zeer welkom zal wezen.

Johannes gaat wenend binnen.

NEGENDE UITKOMST.

CATHARINA *alleen.*

Stiefelius is my ditmaal zeer gunſtig geweeſt! hy zal ook myn gunſt weerom genieten! Ik geloof waarlyk, dat hier meer dan veertig daalders in zyn: Als ik dit geld by myn vorig geld leg, dan kan ik het fraayſte kleed kopen, dat men ooit wenſchen kan. Toekomende zondag zullen de menſchen zien, hoe ik voor den dag zal komen.

men. De drommel mag weten, zo zullen de menschen zeggen, waar dat mensch aan al het geld komt? zy moet kunnen toveren! maar wat kreun ik my aan die praatjes? Ik moet evenwel het geld eens tellen. Ik geloof, 't zyn alle nieuwe dubbeltjes. O! zo 't ook maar oude waren! *Zy doet den zak open, en schrikt.* O Hemel! wat zie ik? ik zou wel van kwaadheid bersten! penningen? duiten? Ach! dien hoon zal ik niet verdragen! zo waar als ik Catharina heet.

TIENDE UITKOMST.

LEONORA. CATHARINA.

LEONORA *scheurt vol woede een papier aan stukken, en smyt het Catharina in 't gezigt.*

Daar Cathryn! kom my in het toekomende weer met uw vryers aan boord! Ik zal my noch van u, noch van zulk een slungel zo laten by den neus leiden.

CATHARINA.

Wat is 'er dan te doen? wat is 'er gebeurd?

LEONORA.

Daar in uw fraaye verzen staat: dat myn mama een hoerewaardin is, dat ik een hoer ben, en dat gy nog veel erger zyt.

CATHARINA.

Al weer wat nieuws! wat drommel is dat?

LEONORA.

In zulk een kwaad blaadje sta ik evenwel niet, dat hy my in zyne vodderyen zo vuil moet afschilderen. Ik heb dit vod aan twe menschen, elk in 't byzonder getoond, die my beide zeggen, dat

dat het een duivels pasquil is. Maar dit is my ondertusschen nog lief, dat myn moeder door dien weg, dien godlozen schelm naauwkeuriger leert kennen. Ach! zo zy ook maar op den anderen een pik kreeg, dan was ik van beiden ontslagen!

CATHARINA.

Nu merk ik al, hoe 't zit. Die twe minnaars zullen malkander verstaan, en vrede gemaakt hebben, waarby zy naar gewoonte, dien van zyne agting zoeken te beroven, die de schuld van hunne oneenigheid geweest is. Op dit ogenblik kryg ik van den Magister een zak met penningen en duiten. O! ik zal sterven, zo ik my niet voor zonnen-ondergang wreke!

LEONORA.

Heb ik 't u niet menigmaal gezegd, Catharina! dat men op de manluiden geen staat moet maken? Menigmaal zou men denken, dat zy van liefde den geest zouden geven; terwyl ze juist by zig zelven denken, hoe ze ons best beschimpen zullen. Alle de mansperzonen bestaan zo, uitgenomen *Leander*; van dien ben ik verzekerd, dat hy my getrouw is, en ene edele ziel bezit.

CATHARINA.

Wy zullen wat aan een zyde gaan. Ik zie Bramarbas komen. Mogelyk heeft hy zig bedagt, en wil om vergiffenis bidden. Gy zult eens zien, hoe ik hem behandelen zal.

ELFDE UITKOMST.

BRAMARBAS. *Een paar* MUSICANTEN.

BRAMARBAS.

My dagt, dat de Juffer voor 't venster stond,

wy zullen heel ſtil voortſluipen, op dat gy zingen en ſpelen kunt, alvorens iemand gewaar wordt, dat wy 'er zyn.

De Muſicanten ſpelen. Bramarbas zingt op een belagchelyke wys de air, die hy Sluwkop in 't twede bedryf in de derde uitkomſt heeft voorgelezen. Hierop kykt Catharina uit het venſter, en verzoekt hen, dat ze dat ſtukje nog eens herhalen. Zy zingen en ſpelen 't nog eens: en Catharina giet hen een pot met water op den kop, en zegt: zulke poëten moet men zo kronen!

BRAMARBAS.

Dat 's een duivelſche hiſtorie, wat 's dat voor een affront? zie maar eens, hoe dat ik 'er uitzie? daar komt Stiefelius, laat ons heen lopen, dat hy ons in dezen toeſtand niet te zien krygt.

TWAALFDE UITKOMST.

Magiſter STIEFELIUS. JOHANNES.

STIEFELIUS.

Dat 's het grootſte meeſterſtuk, dat iemand maken kan.

JOHANNES.

Ja, ja! heer Magiſter! met bedienden die Latyn verſtaan, is waarlyk niet te ſpotten!

STIEFELIUS.

U Latyn heeft u in dit geval evenwel niet veel dienſt gedaan.

JOHANNES.

Gy denkt mogelyk, dat ik 'er niet veel van verſta? doch ik ken zo veel, als ik voor 't dagelyks gebruik nodig heb. Ik ben meer als honderd-

derdmaal op de Latynsche School geweest. Eindelyk blyft 'er doch nog iets hangen.

STIEFELIUS.

Wat denkt gy dan, waartoe ik niet bekwaam zyn moet; daar ik zo veel boeken gelezen heb? maar hoe hebt gy 't gesteld, toen gy de zakken met geld verruilde?

JOHANNES.

Ik ontmoette hem met zyn geld, wel beschonken, maar evenwel nog zo dronken niet, dat hy niet meer spreken kon. Toen dagt ik, ha, ha! nu moet gy uw Latynsch hoofd te werk stellen, en verzinnen, hoe gy hem best in de luijeren kunt leggen. Ik verzogt hem op een glas brandewyn, en bepraatte hem, om eens helder te drinken. Toen ik hem nu zo ver gebragt had, dat wy onze geld-zakken den waard overgaven, dronk ik hem zo lang toe, dat hy in een diepen slaap viel. Hierop verzogt ik den waard, voor myn kameraat goede zorg te dragen, tot dat ik myn werk gedaan had. De waard, wien ik wys maakte, dat wy de beste vrinden van de waereld waren, liet de keus der geldzakken op my aankomen; ik nam den zynen, waarin dertig daalders meer waren, dan in den mynen, en ging heen.

STIEFELIUS.

Goed! goed zo! wy zyn klaar. *In portu navigamus, Johannes! Veni, vidi, vici.* Wy willen nu by haar binnen gaan.

Johannes belt aan; Catharina kykt uit het venster, en zegt: ik zal aanstonds open doen; maar zy giet hen een pot met water op den kop, en zegt: komt nu nog eens, jou lompe honden, en vereert my weer dui-

 ten

ten en penningen! Stiefelius en zyn dienaar gaan ſchreeuwende en ſcheldende binnen.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

SLUWKOP *alleen.*

Die vinding was zeker fraay! hy dagt een ander te doen buitelen, en hy buitelt zelf. Ik heb niets uit de boeken geleerd: dat talent moet ik de natuur alleen dank weten. Ook geloof ik waarlyk; dat deze hoedanigheden erflyk zyn: want ik heb myn vader menigmaal horen verhalen, dat reeds zyn grootvader in dergelyke dingen een meeſter was. Ik denk 'er nog daaglyks aan, wat die lieve man, kort voor zyn dood, tegen my zeide: myn zoon; zo gy in de voetſtappen uwer voorvaderen treden wilt, dan zult gy nooit gebrek in de waereld hebben; alleen zeg ik 'er u dit by, vang geen boeveſtukken aan, voor dat gy in ſtaat zyt, om ze uit te voeren. Oeffen u eerſt, om naalden en dergelyke kleinigheden te ſtelen, en ga dan by trappen tot gewigtiger dingen over. Niemand wordt opgehangen, om dat hy geſtolen heeft; maar om dat hy zig laat betrappen, en zyn handwerk niet wel verſtaat. Hierop drukte hy my de hand, en ontſliep met zyne vaderen. Ach! zo hy van myn nieuw meeſterſtuk maar het geringſte kon weten, ik geloof, dat hy van vreugde levendig wierdt! Nu heb ik den eerlyken Leander geholpen: Catharina heeft hare penningen, en is van voornemen, den anderen niet meer by te ſtaan. Maar daar komt de Magiſter.

Mo-

Mogelyk betrouwt hy my niet meer, zo hy gehoord heeft, hoe 't met het geld is toegegaan. Ik moet zien, hoe ik myn baan schoon maak. Bramarbas heb ik reeds gezegd, hoe men hem met de verzen bedrogen heeft; nu zal ik 't den Magister ook zeggen, hoe 't omtrent het geld gelegen zy.

TWEDE UITKOMST.

SLUWKOP. Magister STIEFELIUS.

SLUWKOP.

Dat spyt my drommels, dat ik my van zulk een lompen rekel, die noch Latyn, noch Grieks verstaat heb laten bedotten.

STIEFELIUS.

Daar zie ik Sluwkop. Ik moet hem evenwel verhalen, wat my aan Hartmans huis gebeurd is. *Semper aliquid novi ex Africa!*

SLUWKOP.

Van zulk een slegten vent, van wien men zeggen zou, dat hy geen vyf tellen kon.

STIEFELIUS.

Wat of hem doch gebeurd mag zyn? *Arrige aures, Pamphile!*

SLUWKOP.

't Is wel waar, dat hy 'er geen schuld aan heeft. Ook blyft myn hart altoos den Magister genegen, dien ik om zyn grote geleerdheid agting toedrage. Maar dit spyt my, dat zulk een beuling, als zyn lackei is, my bedriegen, en tot een werktuig bezigen zou, om den loflyken Stiefelius te misleiden, dien ik zo lief heb, als myn oogappel.

STIEFELIUS.

Heer Sluwkop, wat wilt gy zeggen? *ne verbum quidem intelligo!*

SLUWKOP.

Ach! heer Magister! ik zou haast van spyt berſten. Ik zou, zo ik het niet om een klein voordeeltje liet, Bramarbas dezen avond nog de vrindſchap opzeggen. In al myn leven ben ik zo niet bedot. Bramarbas heeft tyding gekregen, dat gy Catharina geld wildet zenden; en daar op geeft hy zyn kaerl een zak met penningen en duiten. Deze vent komt by my, ſtelt zig heel dronken aan, en maakt my wys, dat zyn heer hem veertig daalders gegeven heeft, die hy aan Catharina brengen moeſt. Dit deed dat beeſt maar, om my te bedriegen, ten einde ik 't maar zeggen zou. Ook ga ik in myne eenvoudigheid heen, en zeg het u, om dat ik 'er u een dienſt mede...

STIEFELIUS.

Per Jovem optimum maximum! Wat hoor ik? is dit het geld, dat wy aan haar gezonden hebben?

SLUWKOP.

Ja. Want een half uur daarna, toen de pots geſpeeld was, komt Pieter heel nugteren, en met een lagchend wezen by my, en verhaalt my de ganſche hiſtorie. Ik hield my wel zo, als of my die liſt aanſtond, en verborg myn regte mening voor hem: maar ik was zo ontſteld, dat...

STIEFELIUS.

Hinc illæ lacrumæ! Nu begryp ik, waarom Leonora my zo kwalyk heeft ontfangen!

SLUWKOP.

Het ſpyt my niet alleen, dat ik my van zulk een lummel heb laten bedotten; maar het ſmert my

my ook, dat ik daar door by een zo braaf man, als gy zyt, verdagt kan worden, daar ik nogtans myn leven zelfs voor u wagen wilde.

STIEFELIUS.

O neen! *ego te intus & in cute novi!* ik ken u beter; ik weet, dat gy my genegen zyt. *Heu prisca fides!*

SLUWKOP.

Ten minsten kunt gy 't uit de pots, die ik Bramarbas, ten uwen voordele, met de verzen gespeeld heb, ten vollen afnemen.

STIEFELIUS.

Zekerlyk! zekerlyk! dit 's een duidelyk bewys van uwe trouwheid. *Ita me Dii ament!*

SLUWKOP.

Daar door heb ik my aan u als voor eeuwig verbonden! en myn geheel welzyn in uw handen gesteld. Want gesteld, ik verloor uw gunst, dan zoud gy my konnen verraden, en Bramarbas zou my zeker het leven niet schenken.

STIEFELIUS.

Ach! *mi Sluwkopii*! zwyg doch van deze *protestationes*. Ik houde u immers in 't geheel niet verdagt. Ik weet reeds: *quid distent æra Lupinis! sole meridiano clarius est!*

SLUWKOP.

Wanneer zig twe perzonen onderling op zulk een plegtige wyze verbonden hebben; dan moeten ze malkander zelfs tegens hunnen wil getrouw blyven.

STIEFELIUS.

Ik moest immers ten enemaal van myn verstand beroofd zyn, wanneer ik u mistrouwen wilde. Gy zyt immers myn regte *fidus Achates!*

SLUWKOP.

U gehoorzame dienaar! ik zal 't met Bramarbas nog een maand proberen; deels; wegens zeker klein voordeel, deels om zyne aanslagen uit te vorschen, en uwe liefde te bevorderen.

STIEFELIUS.

Liefde? die is by my al over. Ik denk slegts daarop, hoe ik my aan Bramarbas wreken mag, *Non nisi vindictam spiro!* en ik zal 'er aanstonds toebereidzelen toe maken. Vaar zo lang wel!

Hy gaat binnen.

SLUWKOP.

Ik zie wel, ik kan die gekken bedriegen, zo als ik maar wil. Nu zullen ze malkander wel haast in de hairen zitten. Toen ik Bramarbas de pots omtrent de verzen verhaalde, liep hy heen, en zwoer by kris en kras, dat hy volk zou werven, en zig wreken. Deze zal 't naar ik merk, even eens zo maken. Maar daar komt Leander.

DERDE UITKOMST.

LEANDER. SLUWKOP.

SLUWKOP.

Nu ben je klaar heer Leander, en Catharina, die u zo lang tegen geweest is, zal u nu, op alle wyzen bevorderlyk zyn. Zy heeft my gezworen, zig te wreken, al zou het haar leven kosten.

LEANDER.

Ach! heer Sluwkop! u heb ik myn leven te danken. Ik weet met zekerheid, dat Leonora my bemint, al is 't, dat zy het tot nu toe, uit vrees voor haar moeder, niet heeft durven zeggen.

SLUW-

SLUWKOP.

De andere medeminnaars zullen u geen afbreuk meer doen. Hun Crediet is uit. Maar ziet! daar komt Catharina.

VIERDE UITKOMST.

De vorigen. CATHARINA.

CATHARINA.

Ach! wat doet het my leet; dat ik zo menigmaal bestaan heb, myne Juffer af te raden Leander te beminnen, en die twe andere zotten te helpen!

LEANDER.

Waar heen Catharina?

CATHARINA.

Ach, myn heer Leander! zyt gy daar? hoe vaart gy doch?

LEANDER.

Ik begin als op nieuw te leven, nu ik de verzekering hoor, dat Juffer Leonora my bemint: dit alleen kan my gelukkig in de waereld maken.

CATHARINA.

Stel u maar gerust! ik kan u verzekeren, dat Juffer Hartman en ik u alleen tegen zyn geweest. Maar nu wil ik niet slegts alle hinderpalen uit den weg ruimen, maar u ook tragten te helpen, zo veel ik maar kan. Bramarbas en Stiefelius zyn by myn Juffrouw al in haat. En nu zal ik myn werk maken, alle andere vryers zo lang af te wyzen, als 't my mogelyk zal zyn. Onderwylen zal mogelyk uw neef sterven, en als dan kunt gy 'er staat op maken, dat de gierige moeder u zekerlyk haar dogter geven zal.

LEANDER.
Ik ga hem zo aanſtonds bezoeken: want ik hoor, dat hy zeer ſlegt ligt.
CATHARINA.
Ga dan, en ik zal ook gaan, en al het nodige bezorgen.

Zy gaat binnen.

LEANDER.
Vaar wel, heer Sluwkop.
SLUWKOP.
U gehoorzame dienaar. Ik zou wel met u gaan; maar ik zie Bramarbas lackei komen; en die moet ik wat uithoren.

VYFDE UITKOMST.

SLUWKOP. PIETER.

PIETER.
Ja, dit huis zal over hoop geſmeten worden.
SLUWKOP.
Wat is 'er nieuws, Pieter?
PIETER.
Dit huis zal van daag 't onderſte boven gehaald worden.
SLUWKOP.
Ik geloof, dat het hem in de bol ſchort.
PIETER.
Ja, hier zal bloed als water vergoten worden.
SLUWKOP.
Hoor eens, Pieter! wat babbel je?
PIETER.
De Brabandſe belegering is 'er maar kinderſpel tegen geweeſt.

SLUW-

SLUWKOP.

Hy is waaragtig gek! Pieter! geef my doch antwoord!

PIETER.

Wie daar? zyt gy een ſtudent?

SLUWKOP.

Wat drommelſche vraag is dat?

PIETER.

Ik heb order gekregen, de ganſche academie, van den Rector Magnificus af, tot de pedellen toe, om 't leven te brengen.

SLUWKOP.

Hoe zo, Pieter?

PIETER.

Wat meen je wel? myn heer dagt, volgens afſpraak, Juffer Leonora te ſpreken; maar Catharina heeft het venſter opgemaakt, en hem ik weet niet wat, op den kop gegoten. Trouwens, hy moet zeer nat geweeſt zyn; want toen hy t'huis kwam, kon men zyn kleed uitwringen. Daarby heeft ze gezeid: zulke verzen verdienen zulken loon! Myn heer heeft na dien tyd gehoord, dat Stiefelius hem zo bedrogen heeft.

SLUWKOP.

Dan zal het bloedbad van u beginnen moeten, om dat gy uw zaak zo ſlegt hebt uitgevoerd.

PIETER.

Wat zou ik doen? die vent zag'er my zo poëtiſch uit, als een Gratulant ooit uitzien kan. En had gy hem zelf gezien, gy had 'er hem voor moeten houden. Daarby is myn heer veel te edelmoedig, dan dat hy zig aan my zou wreken. Maar hy zegt, dat hy niet eer bevredigt zal wezen, voor dat alle academiſche gebouwen geſlegt zyn, en de ene ſteen niet op den anderen zal leggen.

gen. Doch daar komt hy met zyne armee. Ik ga lopen.

ZESDE UITKOMST.

BRAMARBAS *met vier Soldaten.*
SLUWKOP.

BRAMARBAS.

Hoort myne kinderen, het krygswoord zal poëet wezen, zo dra gy iemand met een zwart kleed ziet, moet gy hem overhoop ſtoten. En wanneer wy op die wyze de meeſten het leven benomen hebben, dan zullen wy de Academiſche gebouwen formeel belegeren; die wy of wel haaſt innemen, of wel in weinig dagen kunnen laten uithongeren: ik geloof niet, dat ze 't vierentwintig uren kunnen uit houden. Maar daar zie ik Sluwkop! Hei! heer Sluwkop! gy komt net van pas; gy zult den regter vleugel commanderen. Gy hebt zeer wel gedaan, dat gy laarzen aangetrokken hebt; want wy zullen heden, tot over de kniën in 't ſtudenten-bloed moeten waden. Men zal bevinden, wat het te zeggen is dappere helden voor het lapje te houden.

SLUWKOP.

Die vent moet u in 't geheel niet kennen; hy moet van den ſlag voor Amſterdam niets gehoord hebben.

BRAMARBAS.

Neen! ook niets van de belegering van Braband! maar hy zal my wel haaſt leren kennen. Ik durf hem wel alleen uitdagen, maar dat 's geen *revenge* genoeg voor my! ik wil hem met al zyne aanhangers en medemakkers, ja met de ganſche

sche poëtische republiek te grond doen gaan. Is 't geen ongehoorde schimp, dat zulk een lompe vent, een *Grammaticus*, een *Pedantus*, een *Poëtus*, bestaat. . . .

SLUWKOP.

Word maar zo haastig niet, heer Overste! 't is der moeite niet waardig! hy zal wel zien, dat uit kleinigheden een groot ongeluk ontstaan kan. Ik heb immers eens in een zeker dik foliant geleezen, dat twe broeders, met name Kaspar en Paulus, een zeer fraaye zuster, te weten Helena hadden, die van een zeker mensch, dat uit Parys was, geschaakt wierdt; waarover naderhand de jammerlyke belegering en verwoesting van Jerusalem ontstaan is.

BRAMARBAS.

Is 't mogelyk? ik heb altoos gaarne de reden van Jerusalems verwoesting willen weten.

SLUWKOP.

O! uit de oude boeken leerd men veel, inzonderheid uit de folianten.

BRAMARBAS.

Nu! even zo jammerlyk zal 't heden ook toegaan. De studenten zullen schreeuwen: ô wei mir, even als de Joden in 't Trojaanse paard.

SLUWKOP.

Daar komt Pieter, en schreeuwt elendig.

ZEVENDE UITKONST.

PIETER. BRAMARBAS. SLUWKOP.

PIETER.

Ach! ach! ach! myn rug! myn kop! myn arm! myn

myn schouder! myn gehele lyf! myn corpus! myn lighaam! myn arme ribben! myn. . .

SLUWKOP.

Wat is 'er te doen? wat drommel schort je?

PIETER.

Dat zult gy wel haast zien! Magister Stiefelius is met den ganschen Studenten-orde in 't geweer, O! myn kop! myn kop!

BRAMARBAS.

Dat kan niet mogelyk zyn! gy zult niet wel gezien hebben. Zou hy bestaan, *offensivement* te ageren?

PIETER.

Gezien of niet gezien! ik heb 't gevoeld: zy zyn al om den hoek. Al myn vreugd is maar, dat ik gewond ben, en dus niet meer tot den kryg deuge.

AGTSTE UITKOMST.

SLUWKOP. PIETER. BRAMARBAS. *Vier Soldaten aan de ene zyde.* STIEFELIUS. JOHANNES *en vier Studenten aan den anderen kant.*

STIEFELIUS.

Domini Collegæ, nec non Commilitones omnium ordinum honoratissimi! de eerste dien wy zullen opofferen, zal de aanvoerder zelf zyn, *Imperator ipse.* Ik zal hem tonen, wat het in heeft, *cuprum pro argento*, dat is, duiten voor dubbeltjes te geven, en een ouden *Academicus* voor gek te laten lopen, die te Rostok, Rintelen, Giezen, Harderwyk, Utrecht, Leiden, Franeker, Groningen, en elders gestudeert, en meer dan eens *abs-*

que

que Præside gedisputeerd heeft. Ik heb den zelfden degen nog, en den zelfden rotting, waarmede ik by menig burger te Rintelen, Leiden en elders de glazen heb ingeslagen. Hy zal *profecto* ondervinden, dat 'er nog *Academici* zyn, die hairen aan den baard hebben, en dat ik *tam in marte, quam in arte* geverseerd ben. Bloed! het zal 'er honden! *hy wendt zig tot zyne studenten, en terwyl hy met hen spreekt, schaart Bramarbas zyne Soldaten in orde.*

BRAMARBAS.

Herstelt u! Maar is het mogelyk, heer Sluwkop! dat de vent bestaan durft, my tegenstand te bieden?

SLUWKOP.

Dat had ik my nooit verbeeld; maar ik ben verzekerd, dat hy, zo dra hy u maar zien zal, met al zyn makkers de vlugt zal nemen. Ik ben waaragtig geen schytebroek; maar ik kan zweren, dat ik liever Lucifer wil zien, als u heer Overste, wanneer gy toornig zyt. Men kan uit uw gezigt den ganschen trojaanschen kryg, en de verwoesting van Carthago lezen, en als afgebeeld zien.

BRAMARBAS.

Denk je dat? heer Sluwkop! let eens op myn wezen; nu zal ik 'er toornig uitzien.

SLUWKOP.

Ach! dat 's een vreeslyk gezigt! ach! ach! ik beef van schrik, even als of ik in een bosch alleen was, en een grimmige leeuw zag aankomen.

BRAMARBAS.

Ey! wat 's dat voor praat! ik ben immers nog niet eens begonnen, een wezen te trekken. Gy moet

moet zo lang wagten, tot dat ik my regt in postuur gesteld heb.

SLUWKOP.

Ja, dat 's ook waar. Ik heb 'er geen agt op gegeven. Maar doe het, zo kort als 't u mogelyk is: want ik zal 't niet lang kunnen uithouden, zo iets aan te zien.

BRAMARBAS.

Zie eens! dat 's myn gezigt, zo als 't was, toen ik voor Braband storm liep.

SLUWKOP.

Ach! ach! genoeg! myn heer Overste! geen Yslandsche leeuw kan 'er wreder uitzien. Daar vlogen zulke vurige stralen uit uwe ogen, dat men 'er gemaklyk een pyp tabak aan had kunnen opsteken.

BRAMARBAS.

Ha! ha! ha! dat 's my lief! meen je, dat myn gezigt alleen de vyand op de vlugt zal jagen.

SLUWKOP.

Zekerlyk. En daarom is 't best, dat gy u voor aan de spits stelt; op dat de kryg des te eer een einde neme.

BRAMARBAS.

Neen, daar bedank ik je voor! een Generaal staat altoos agter aan. Ik hoor al, dat gy geen begrip van slagordens hebt. Kom eens hier, ik zal je tonen, hoe men doen moet. Gy zult den regter vleugel commanderen, en Pieter den linker.

PIETER.

Ach! heer Overste! ik ben overal gekwetst, en verzoek onderdanigst om myn demissie en een pensioen voor myn vrouw en kleine kinderen.

SLUW-

SLUWKOP.

Ey, jou schelm! gy hebt immers nog geen vrouw.

PIETER.

Ja maar ik ben van voornemen, om 'er 'eerstdaags een te nemen.

BRAMARBAS.

O ho! kan je nog trouwen, dan kan je ook wel meê in den kryg gaan. Aanstonds, kom hier en aanvaard het commando! Zou ik je kost en loon voor niet met al geven?

PIETER.

Loon? ik heb nog nooit geen duit gezien.

BRAMARBAS.

Des te beter voor je! ik betaal je op eenmaal. *Uw loon* loopt gestaag op.

PIETER *stil.*

Dat 's juist myn ongeluk! het loon loopt voor ons arme bedienden zo hoog op, dat wy het nooit kunnen krygen.

BRAMARBAS.

Ga het zelf maar eens na Pieter, u wordt een eer-ampt toebetrouwd, dat men elk een niet aanbied.

PIETER.

't Is maar jammer, dat ik niet eergierig ben; en wanneer men iemand ene eer opdringt, die hy niet begeert; dan is dit juist zo veel, als of men iemand op een spys nodigd, die hem van natuur tegen staat.

BRAMARBAS *sleept hem na den linker vleugel, en doet ene aanspraak aan zyne armee, terwyl Pieter staat te wenen.*

BRAMARBAS *tot de Armee.*

Men zou denken, myn heren! dat de waereld op een einde liep; om dat men ziet, dat zig

vliegen tegen olifanten, muggen tegen leeuwen, dwergen tegen reuzen verheffen; en dat zig een Stiefelius, een inktkoker, een pennemes, een Pedantus, een Grammaticus, een Schoolvossius, tegen een man verzetten wil, wiens naam in Holland, Vrankryk, Amsterdam, Braband, ja in gansch Europa bekend is. Spiegelt u heden, aan myn dapperheid, myn heren, volgt myn exempel, .. exempel...

SLUWKOP.

Daar komt onze party in vollen aantogt.

BRAMARBAS *wil zyne aanspraak vervolgen, maar hy stamelt, droogt het zweet af, en zegt bevende.*

Myn exempel... en myn exempla... (komen ze?) volgt myn heren, myn exemplariter... (zyn ze al naby ons?) myn exempla... ik moet wegens gebrek van tyd afbreken, en my als een verstandig aanvoerder agter aan stellen, om te absolveren... Ach hemel! daar zyn ze al!

PIETER *wil weglopen, maar de anderen houden hem vast.*

BRAMARBAS.

Heer Sluwkop! ik stel nu myn gansch vertrouwen op u.

SLUWKOP.

Vertoef maar een ogenblik, ik zal vliegends na huis gaan, en 't *Theatrum Europæum* halen, naar 't welk wy onze Soldaten in slagorde kunnen stellen.

BRAMARBAS.

Ja, dat 's te zeggen: gy zult weg gaan; en ons in de pekel laten. 't Is veel beter, dat gy hier blyft, en onder ons een vrede helpt bewerken.

Ik

Ik ben wel in 't geheel niet bang; ik durf hen tegengaan, al waren ze ook met hun duizenden.

SLUWKOP.

Ja? dat weet ik wel!

BRAMARBAS.

't Is alleen maar, om het dierbaar Christenbloed te sparen. 't Zyn jonge menschen; zy kunnen de waereld nog dienst doen, wanneer ze maar eerst met ligtmissen gedaan hebben, met een woord; ik beloof u twintig daalders, wanneer gy een vergelyk onder ons bewerken kunt.

SLUWKOP.

Ik zal myn best doen; maar gy moet niets laten blyken.

BRAMARBAS.

Gy kunt hen maar zeggen, dat ik een man ben, die zo sterk is, als tien anderen.

SLUWKOP.

O! ik zal zeggen, dat je zelfs nog verstandiger zyt, als tien anderen.

BRAMARBAS.

Gy kunt zeggen, dat ik twe duizend menschen met myn eige hand vermoord heb.

SLUWKOP.

O! ik zal 'er nog wel twe duizend by voegen.

BRAMARBAS.

Gy moet maar zeggen, dat ik wegens myn dapperheid, overal in Holland bekend ben.

SLUWKOP.

Ik zal zeggen, in Engeland ook.

BRAMARBAS.

Gy moet hen maar zeggen, dat ik, buiten s'lands, met Vorsten en Veldmarschalken gespysd heb.

SLUWKOP.

O! ik zal zelfs zeggen, met Koningen.

BRAMARBAS.

Gy kunt maar zeggen, dat de Koning van Holland my zyn portrait geschonken heeft.

SLUWKOP.

Ik zal zeggen, dat de Keizer en de Paus het u ook geschonken hebben.

BRAMARBAS.

Gy moet maar zeggen, dat ik, by aldien ze geen vrede willen maken, het gansche Collegium demolieeren zal.

SLUWKOP.

O! ik zal zeggen, het Paulinum en Convictorium daarby.

BRAMARBAS.

Gy kunt hen maar zaaklyk alle veldslagen verhalen, waarin ik geweest ben.

SLUWKOP.

O! ik zal hen zelfs nog die gene verhalen, waar in gy niet geweest zyt.

BRAMARBAS.

Gy kunt hen maar zeggen, dat ik de harten der voornaamste Dames onder contributie kan stellen, wanneer ik myn kragten te werk stel.

SLUWKOP.

O! ik zal zeggen, in vuur en vlam. Laat my maar begaan.

STIEFELIUS *tegen zyne studenten.*

Commilitones suavissimi! 't zou evenwel best wezen, ons eerst te bedenken, voor dat wy verder gaan. Ik heb een gelofte gedaan, nooit met een Officiér te vegten; want die menschen gebruiken geen *raison.* 't Zal wel best wezen, dat wy iemand na hen toezenden, om te vernemen, of ze

zig

zig met ons in een gevegt met de vuist willen inlaten? Die kan hen teffens zeggen, dat wy gaarne met hen vegten zouden, wanneer 't niet *contra leges academicas* streed: maar zo zy met ons disputeren willen, dat my niets liever ware, 't zy in 't grieks of in 't latyn. Maar daar zie ik Sluwkop na ons toe komen. Ga hem te gemoed Johannes, en vraag, wat hy te zeggen heeft? Ik geloof, dat hy evenwel myn vrind is, al is het, dat hy zig, om zyn voordeel, by Bramarbas houdt.

SLUWKOP.

Hoor Johannes! ik moet je wat zeggen. Waarom zouden wy doch handgemeen raken, om twe gekken?

JOHANNES.

Dat denk ik juist ook.

SLUWKOP.

Bramarbas word van alle brave Officiers voor een gek gehouden.

JOHANNES.

Myn heer staat by de studenten niet beter te boek.

SLUWKOP.

En voor een bloodaart!

JOHANNES.

Myn heer heeft ook geen hart.

SLUWKOP.

Bramarbas is zo bang, als een haas.

JOHANNES.

Myn heer ook,

SLUWKOP.

Zo je maar een schrede nader waart gekomen, hadden wy voorgenomen, allen aan 't lopen te gaan.

JOHANNES.

Wy juist ook.

SLUWKOP.

Ik heb volmagt om vrede te maken.

JOHANNES.

Ik ook.

SLUWKOP.

Maar ik zal 'er geen sluiten, by aldien ik 'er geen voordeel van hebbe.

JOHANNES.

Dat 's myn voornemen ook.

SLUWKOP.

My dunkt, de artikels zullen wel best zo ingerigt wezen: (1) zal de heer van Bramarbas, dezen avond, beide de armeën in een goede herberg tracteren: (2) zal de heer Magister, aan allen, morgen insgelyks, een deftig maal geven.

JOHANNES.

Regt zo! heer Sluwkop!

Zy gaan elk na zyn party.

SLUWKOP.

Hei! heer van Bramarbas! een heerlyke en roemwaardige vrede! gy zult ons dezen avond laten smullen, en Stiefelius morgen.

BRAMARBAS.

Zal ik niet de eerste wezen?

SLUWKOP.

Ja doch! dat was juist het voornaamste punct.

BRAMARBAS.

Dan ben ik te vrede.

SLUWKOP.

Voor dat wy nu scheiden, moeten wy ook als regte goede vrinden malkander de hand geven. De Magister moet u de hand geven, en wy subalternen geven ze aan malkander.

BRA-

BRAMARBAS.

Goed! ga heen, en zeg het den Magister: maar niet uit myn naam.

SLUWKOP.

Wel! dat wyst zig zelf, voor zo onnozel moet gy my niet verslyten. Uwe eer weet ik wel op te houden.

Hy gaat na Stiefelius.

Myn heer Magister! ik heb heden, een groot bloedbad verhoed. Ik zag wel, dat Bramarbas u te sterk was, daarom bewerkte ik wel haast een vrede. Want al was myn lyf onder Bramarbas volken, myn hart is egter by u geweest.

STIEFELIUS.

O! dat weet ik wel.

SLUWKOP.

Ik kan uwe hoog wel edelheid verzekeren, dat ik midden in den slag zou gedeserteerd zyn, wanneer 't tot een gevegt was gekomen. Maar ik moet my, om zekere reden houden, als of ik 't met Bramarbas hield.

STIEFELIUS.

Ik ben u voor uwe getrouwheid verpligt, en zal myn werk maken, u dezelve te vergelden.

SLUWKOP *trekt Stiefelius na Bramarbas.*

Myn heeren! gy moet in 't byzyn van beide de armeën, malkander de hand geven. Vervolgens zullen wy het ook doen. *Zy geven zig allen ieder de hand, en omhelzen zig.*

SLUWKOP.

Luistert nu, myn heren, dewyl wy thans weer vrede gemaakt hebben, maar gy beide gehoond zyt geworden; zo zal 't best wezen, dat zig beide krygsheiren onderling vereënigen, en wy ons met

met alle onze magt aan onze vyanden wreken. Want hoewel gy enige rede tot moeijelykheid mogt gehad hebben, egter moeten zulke brave mannen dien hoon niet verdragen, dat men u met ſtinkend water overgoten heeft. Wy moeten al te zamen Leonora's huis beſtormen.

BRAMARBAS.

Dat's waar, heer Sluwkop; wy zullen dat huis formeel belegeren.

STIEFELIUS.

Communis injuria communibus armis vindicanda eſt.

SLUWKOP.

Wy moeten egter nog een half uur wagten, tot dat het heel duiſter is.

BRAMARBAS.

Ondertuſſchen kunnen wy al 't nodige klaar maken.

STIEFELIUS.

Willen wy hier weer by malkander komen.

SLUWKOP.

Ja. Binnen een half uur zullen wy hier vergaderen.

BRAMARBAS.

Dan zullen wy zo lang heen gaan.

NEGENDE UITKOMST.

SLUWKOP. LEANDER.

SLUWKOP.

Ha! ha! zyt gy 't heer Leander, nu zal ik ene aartige Komedie beginnen, die deze beide gekken regt beſchaamd zal maken; en waardoor gy Juffer Leonora zult verkrygen.

LE-

L E A N D E R.

Wat is 'er dan nu weer gebeurd?

S L U W K O P.

Bramarbas en de Magiſter hebben met malkander vrede gemaakt, en beſloten, het huis van Juffer Hartman te beſtormen. Thans hebt gy derhalve, myn heer Leander, de beſte gelegenheid van de waereld, u by de moeder zo bemind te maken, dat de dogter u niet ontgaan kan. Want zo dra het huis wordt aangevallen, moet gy met enige vrinden komen, en de belegeraars wegjagen.

L E A N D E R.

Zo ze my maar niet te ſterk zyn?

S L U W K O P.

Hebt daar geen vrees voor! zo dra deze helden een bloten degen zien; lopen ze alle beide weg; 'en wanneer de aanvoerders de vlugt nemen, dan vlugten alle de anderen insgelyks. Want de Officiers en Soldaten houden Bramarbas maar voor den gek, en de vrindſchap die ze met hem houden, ſtaat op loſſe ſchroeven.

L E A N D E R.

Ik weet waarlyk niet, waar ik zo ſchielyk zo veel goede vrinden van daan zal halen.

S L U W K O P.

Kom gy dan maar heel alleen met een bloten degen te voorſchyn; voor hunne vlugt ſta ik borg. Tot meerder zekerheid zoudt gy 't ook zo kunnen ſchikken, dat het ſcheen, als of 'er nog veel meer by u waren. Ook moet gy u daar niet an ſtoren, dat ik my houden zal, als of ik een van Bramarbas party ware. Want ik kan onmogelyk met hem de vrindſchap breken, zo lang hy nog een anker wyn in den kelder heeft.

LEANDER.

Ach! heer Sluwkop! ik wil u in alle gevallen weer dienst doen, en de trouwheid belonen, die gy my bewyst.

SLUWKOP.

O! ik dien u, zonder voordeel te beogen. Dit alleen beding ik, wanneer uwe huishouding op zyne orde zal zyn, dat ik het *jus vitæ & necis* over uw keuken en kelder, en de vrye jagt op uw landgoed, over alle Kapoenen, Duiven, Eenden, Ganzen en Kalkoenen mag hebben.

LEANDER.

In myn huis zal alles tot uw dienst wezen. Myn Neef is zeer krank, en ik geloof niet, dat hy den morgen halen zal.

SLUWKOP.

Ik hoor een groot gedruis. Ik geloof, dat ze al komen.

LEANDER.

Dan moet ik my maar by tyds aan een kant maken.

SLUWKOP.

Ga, maar kom aanstonds weer.

TIENDE UITKOMST.

SLUWKOP. Een OFFICIER.

OFFICIER.

Ha, ha, ha, ha, ha, ha!

SLUWKOP.

Uw dienaar, heer Luitenant! waar lagcht gy zo over?

OFFICIER.

Ha, ha, ha! Broeder Sluwkop! zyt gy daar? ik wed, dat gy aan al de zotte kuren deel hebt, die

die Bramarbas uitvoert.

SLUWKOP.

Wel nu! daar kan wel iets aan wezen. Ik zag gaarn, dat de heer Leander zyn oogmerk bereikten.

OFFICIER.

Ik ook: want 't is een braaf kaarl, door en door. Bramarbas heeft my ontdekt, dat hy hier het huis van Juffer Hartman wil bestormen; ten dien einde nu heeft hem myn Kaptein agt man Soldaten moeten lenen; maar ze zyn allen zo afgeregt, dat ze by den minsten tegenstand op een lopen zullen gaan. En juist daarom ben ik hier na toe gekomen, om dien vrolyken bataille van verre aan te zien. Wy moeten dien wonderlyken duivel zomtyds wel iets ten gevallen doen; want hy tracteert ons menigmaal nobel.

SLUWKOP.

Ja maar ik vrees, dat het te ver zal gaan.

OFFICIER.

O! wees daar niet bekommerd over! Indien 'er iemand kwam, die 'er zig meê wilde bemoejen, dan zal ik hem wel afwyzen. Zo dra de menschen maar horen, dat Bramarbas iets te doen heeft, dan weten ze al, dat die kryg niet veel te zeggen heeft. Ik zal wat ter zyde gaan. My dunkt ik hoor ze reeds komen.

SLUWKOP.

Ja. Daar komen ze al aanzetten.

ELFDE UITKOMST.

Magister STIEFELIUS. BRAMARBAS. PIETER. SLUWKOP. *Enige Soldaten.*

BRAMARBAS *staat met een piek in de hand, stelt de Soldaten in slagorde, en drilt*

drilt ze. Hierop gaat hy, onder 't slaan van de trommel, in volle slagorde, zeer langzaam voor Juffer Hartmans huis, en spreekt zyne Soldaten aldus aan.

Messieurs! myn heren! vermits het nu de tyd en 't uur is, dat gy u door uw dapperheid een onsterfelyken naam kunt maken; zo laat het u doch ganfch niet afschrikken, dat deze vesting, die gy bestormen moet, zeer vast is. 't Is waar ze is zeer vast; maar hoe vaster ze is, des te roemwaardiger zal de overwinning wezen. Ik zal my zelf voor aan de spits stellen, om u tot dapperheid aan te moedigen. *Allons.* Spiegelt u aan my.

Hy loopt met zyn piek tegen de deur, de Juffers en meid roepen uit het glas: wat zal dat beduiden?

BRAMARBAS.

Hier is niets voor u overig, dan dat gy u op discretie overgeeft.

De Juffers en meid huilen en schreeuwen vreeslyk.

TWAALFDE UITKOMST.

De vorigen. LEANDER.

LEANDER.

Hei daar! gy straatschenders! gy moordenaars! hier spitsbroeders! grypt en omringt deze spitsboeven, en pas wel op, dat 'er u geen een van ontsnapt!

Hy schiet een pistool in de lugt los, waarop ze allen als dood ter aarde vallen. Sluwkop houdt Bramarbas vast, en stelt zig, als of hy hem beschermen wilde.

BRAMARBAS.

O Hemel! dat was een geweldige salvo! de gansche

ſche armee op eenmaal geruineerd. Dat 's voor Braband niet geſchied!

LEANDER.

Ha! ha! dat 's gewis de aanvoerder, dien zal ik aanſtonds doorſteken.

SLUWKOP.

Ach! genadig heer! verſchoon zyn jong leven, en dood my liever, in zyn plaats.

LEANDER.

Hier helpt geen bidden. Hy moet ſterven.

SLUWKOP.

Ach! myn heer! bedenk doch wat gy doet. Gy brengt een menſch om, die meer dan vier honderd veldſlagen gewonnen heeft.

LEANDER.

Goed! dan heeft hy het zyne gedaan in de waereld, en kan nu op het bed van eere ſterven.

SLUWKOP *wenende.*

Die in den ſlag by Amſterdam....

LEANDER.

Ey, grillen! laat hem los!

SLUWKOP.

En in de belegering van Braband. . .

LEANDER.

't Helpt niets!

SLUWKOP.

Met zyne eige hand...

LEANDER.

Wilt gy hem los laten?

SLUWKOP.

Meer dan vyf duizend menſchen heeft omgebragt.

BRAMARBAS *ſtil.*

Zeg hem mede van de drie Engelſche Raadsheren die ik dood geſtoken heb.

LEANDER.

Al was hy Alexander Magnus, hy moet sterven.

SLUWKOP.

En drie Engelsche Raadsheren.

LEANDER.

't Helpt alles niets.

SLUWKOP.

Met een enkelen houw den kop gekloost heeft.

LEANDER.

Des te meer eer zal het voor my wezen, dat ik hem ook de rest geve.

SLUWKOP.

Die in de Brabandse belegering....

LEANDER.

Ey! ge[illegible]id!

SLUWKOP.

Storm gelopen heeft, en terwyl hy met zyn rug tegen een kerkmuur leunde, de gansche bezetting over de kling liet springen.

LEANDER.

Nu! ik zie wel, hier is geen ander raad, dan dat ik ze beide te gelyk doorsteek.

SLUWKOP.

Ach! heer van Bramarbas, loop schielyk heen en bescherm uw dapper helden-bloed.

BRAMARBAS *kiest het hazepad, Leander hem na, en stoot hem met den knop van den degen agter in den rug.*

BRAMARBAS.

Ach! ... ach! ... ik ben dodelyk gewond! ik ben door en door gestoken! ach!....

Hy loopt heen.

DER-

DERTIENDE UITKOMST.

LEANDER. SLUWKOP.

LEANDER.

Dat ging regt na wensch.

SLUWKOP.

Ja! dat wist ik wel! wanneer Bramarbas van zyn wonden zal hersteld zyn; dan moet hy my daarenboven nog eens helder tracteren. Maar, daar komen de bestgerden; laat doch niets blyken.

VEERTIENDE UITKOMST.

Juffrouw HARTMAN. LEONORA. CATHARINA. LEANDER. SLUWKOP.

Juffer HARTMAN.

Ach! myn waarde heer, Leander zyt gy 't, aan wien wy onze behoudenis verschuldigd zyn? waar mede kan ik u, ooit dit opregt bewys van vrindschap vergelden?

SLUWKOP.

Den grootsten dienst, dien gy hem doen kunt, Juffrouw Hartman is deze, dat gy hem Mejuffer uwe dogter geeft. Ik denk niet, dat gy reden hebt, zulk een schoonzoon te veragten.

Juffer HARTMAN.

Neen, ik heb hem altoos hoog geagt. Alleen, om dat hy geen middelen bezit, zo heb ik 't niet raadzaam geoordeeld, hem myn kind te geven, terwyl ik insgelyks arm ben.

LEANDER.

Wees daar niet bekommerd om; ik zal Mejuffer, uwe dogter met eere onderhouden. Myn Neef zal my, zo lang hy leeft niet verlaten, en wanneer hy komt te sterven, dan ben ik immers,

bui-

buiten dat de enige erfgenaam van zyn grote goederen.

Juffer HARTMAN.

Wel aan dan! ik geef u hierop het ja-woord. Doch dat de trouw niet voltrokken werde, voor dat myn heer uw neef, overleden is.

LEANDER.

Hy zal 't niet lang meer maken: want ik geloof niet, dat hy den dag van morgen beleven zal. Ach! daar komt zyn knegt, mogelyk is hy alrede dood.

VYFTIENDE UITKOMST.

De vorigen. MICHIEL.

MICHIEL.

Ik kom hier, om u te berigten, myn heer Leander, dat de oude heer van Rykhof zo datelyk overleden is.

SLUWKOP.

De man moet ongemeen verpligtende geweest zyn! Hebt gy nu nog verder iets in te brengen, Juffer Hartman?

Juffer HARTMAN.

Neen het minste niet. Myn dogter houde ik nu voor de gelukkigste perzoon van de gansche waereld.

SLUWKOP.

Nu moeten wy zonder uitstel, de zaak werkstellig maken. Gy hebt lang genoeg gewagt, heer Leander, geef Mejuffer, uwe bruid de hand, en komt binnen.

Zy geven malkander de hand, en gaan binnen.

EINDE.

DE

DE
HERSCHEPPING
DES
BRUIDEGOMS.
B L Y S P E L.

In een Bedryf.

Zonder MANS-PERZONEN.

VERTONERS.

Mevrouw TERENTIA.

CATHARINA, haar dienstmaagd.

LEONORA, }
LAURENTIA, } dogters van Mevrouw Terentia.

BARBARA, ene oude Koppelaarster.

ELISABETH, als een Hoofdman verkleed.

DE

DE HERSCHEPPING DES BRUIDEGOMS. BLYSPEL.

In een Bedryf.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

TERENTIA, *opgeschikt en geblanket;* CATHARINA.

TERENTIA.

HOor eens, Catharina! ik moet u iets gewigtigs openbaren.

CATHARINA.

Ja, ik kan het wel denken, wat het wezen zal. Meyrouw zal wel weêr, volgens haar loflyke gewoonte, wat willen berispen. Dat 's wel goed op zyn tyd; maar men moet nogtans in alle dingen maat houden.

TERENTIA.

Wat wilt gy met uw bedillen zeggen?

CATHARINA.

Noemd men dat zo niet? ik meen naamlyk uw berispen, uw bedillen, dat gy dagelyks gewoon zyt.

TERENTIA.

Gy hebt grotelyks mis, Catharina! want nu zing ik een geheel anderen deun. Ja, na dat ik uit de ſtad weêrom gekomen ben, ben ik een geheel ander menſch geworden. Thans vinde ik myn vermaak nergens anders in, dan van verlovingen, bruiloften, danzen, ſpelen of maſqueraden te ſpreken.

CATHARINA.

Neen, nu weet ik niet meer, wat ik zeggen moet. Ik ben geheel ontſteld, en zo Mevrouw in ernſt ſpreekt, dan verdient ze waarlyk, ene aanzienlyke plaats in de herſcheppingen van Ovidius. Ja wanneer ik uwe kleding, uw gekrulde hairen en uwen ganſchen opſchik bezie, zo ſchynt het, als of gy in een heel andere vorm gegoten waart. Uw wezen ſtaat zo bedilziek niet meer, als voor dezen; en uwe ogen tintelen en ſpelen in het hoofd, even als of gy verliefd waart.

TERENTIA.

Gy hebt den ſpyker op den kop getroffen, Catharina!

CATHARINA.

Dat komt my waarlyk voor, even als een boom, die midden in den winter of herfſt, wanneer de bladen reeds afgevallen zyn, of haaſt afvallen en verwelken zullen, op nieuw begind uit te ſchieten. Ik wil immers niet hopen, dat Mevrouw in haar ouden dag, nog weer wil gaan trouwen?

TE-

TERENTIA.

Spreek my niet van den ouden dag, Catharina! de duivel mag oud wezen, maar ik niet. Ja zeker denk ik, nog eens te gaan trouwen.

CATHARINA.

Vergeef het my Mevrouw; dat kan ik onmogelyk geloven.

TERENTIA.

En ik verzeker u by myne Eer, dat ik zal gaan trouwen. Wilt gy my nu geloven?

CATHARINA.

Maar met wien, zo ik vragen mag! mogelyk met onzen ouden buurman Jeronimus, die Mevrouw zomtyds pleegt te komen bezoeken?

TERENTIA.

Met den ouden Jeronimus zegt gy? foey, ſchaamt u. Neen, ik ben geen liefhebſter van oudheden. Ik wil en moet jong vleeſch hebben. De Krygs-ſtaat behaagt my boven alle andere ſtaten. Jonge krygslieden zyn het, die 't oog en hart kunnen treffen.

CATHARINA.

Ha, ha, ha!

TERENTIA.

En gy durft 'er nog over lagchen, Catharina? Maar luiſter eens. Toen ik de laatſte maal in de ſtad was, had ik de Eer, met drie jonge ſaletjonkers in gezelſchap te zyn. Hun omgang was zo vry, zo aangenaam en aartig, dat zy my ten enemaal betoverden, en ik wenſchte, dat ik ze alle drie te gelyk had kunnen trouwen. Een van dezen behaagde my nogtans boven allen. Ja ik kan met waarheid zeggen, 't was een allerliefſt jong menſch: een twede Narciſſus: want hy had een bakkesje als dat van de fraayſte Juffer.

CATHARINA.

Ik weet niet of ik droom, dan of ik wakker ben; zo zeer sta ik over deze reden ontsteld. Maar ik hoop immers nog, dat gy 'er meê boert.

TERENTIA.

Ik zweer u by myne Eer, dat het my wel deegelyk ernst is. Ik wil en 'k moet trouwen, en wel juist met zulk een, waarvan ik vooraf gesproken heb.

CATHARINA.

Als het Mevrouw dan wezenlyk ernst is; zo zie en begryp ik niet, hoe gy uwe Eer nog verpanden kunt, daar gy ze door uwe dwaze liefde, zo weinig telt. Want bedenk maar alleen Mevrouw, wat het enkel gerugt van uw voornemen om te willen trouwen voor slegte gevolgen zal mede brengen? het zal u waarlyk de grootste verägting veroorzaken. En zo gy 't wilt werkstellig maken; dan zal de gansche waereld niet alleen met u den spot dryven, maar gy zult ook de beste stof tot een Komedie kunnen verschaffen. Maar zo gy dit alles ook niet telt, overweeg dan doch het welzyn van uw volwasse dochters, en bedenk, wat men zeggen zal, wanneer gy haar een jongen salet-jonker tot een stiefvader geven zult.

TERENTIA.

Ik stoor my noch aan het welzyn myner dochteren, noch aan de praat van menschen.

CATHARINA.

Overdenk evenwel verder, myn lieve Mevrouw, dat. . .

TERENTIA.

Ik wil niets meer horen; maar begeer dat gy my,

my, ook in dit ſtuk getrouw en gehoorzaam zult zyn.

CATHARINA.

Dat zou een ſlegte trouw zyn, wanneer ik Mevrouw in een zaak zou ſtyven, die tot het grootſte nadeel van uwe Eer zoude ſtrekken.

TERENTIA.

Ten minſten zult gy ten gevallen van my, doch zo lang zwygen, tot dat ik met de oude Barbara, die menigen verliefden reeds uit den nood geholpen heeft, geſproken en alles wel overlegd heb.

CATHARINA.

Dat 's te veel van my gevorderd, Mevrouw. Wanneer hebt gy doch ooit gehoord, dat een jong meisje, als ik ben, iets verzwegen heeft? Neen, ik zal het moeten bekend maken, of berſten.

TERENTIA.

Daar Catharina, hebt gy tien dukaten; zwyg nu ſtil, en kom my met raad en daad te hulp.

CATHARINA.

De verzoeking is byna te groot, Mevrouw! maar. . .

TERENTIA.

Geen maar; neem de dukaten ſlegts aan.

CATHARINA.

Ik zie wel, dat ik Mevrouw eindelyk gehoorzamen moet.

TERENTIA.

Zo gy ſtil zwygt, en my naar myne begeerte, met uwen raad diend, dan zult gy nog eens zo veel hebben. Maar ik moet gaan, en de oude Mevrouw Barbara opzoeken, om met haar te raadplegen. *Terentia binnen.*

TWEDE UITKOMST.

CATHARINA *alleen.*

Slaap ik, of droom ik? heb ik myn vyf zinnen, dan niet? ja is het wel mogelyk, dat zulk een schielyke verandering natuurlyk is? ik weet byna niet, wat ik 'er van denken moet. Wanneer my iemand verhaalde, dat de zo stuurse, zo zedige en devote Mevrouw Terentia, weer smaak vond in de waereld, en dat deze oude kwezel alle haar zedige boeken weggedaan had, en alleen verliefde historien las, en geen vermaak, dan in de verkering met jonge mansperzonen vond; ik zou 'er als een sprookje en relletje, meê gelagchen hebben. Maar nu moet ik immers, eindelyk wel geloven, wat ik met myne oren gehoord heb, en wat men my plegtiglyk bevestigd heeft. My valt in, in een zeker boek gelezen te hebben, dat enige menschen, in hunnen ouden dag, weer jong plegen te worden, en dat velen eerst in hunnen ouderdom, beginnen gek te worden. Waarlyk dergelyke voorbeelden zyn zo zeldsaam niet, en ik begryp ligtelyk dat, zo dit niet algemeen, het egter niet onmogelyk of bovennatuurlyk is. De reis die Mevrouw na de stad gedaan heeft, is 'er alleen de oorzaak van. Daar heeft ze gelegenheid gehad, een smaak te krygen in dingen, die ze voorheen altoos verworpen en berispt heeft, om dat zy, nooit enige ondervinding van dergelyke dingen gehad heeft. Maar nu zal het 'er op aan komen, of ik wel zwygen kan. Doch daar zie ik onze beide Juffers. Ach! ach! ik voel al een groot gerommel in myn maag, ik geloof vast dat ik het

ge-

geheim, niet tegenstaande alle myne beloften, nog zal moeten overgeven.

DERDE UITKOMST.

LEONORA. LAURENTIA. CATHARINA.

LEONORA.

Wat dunkt u thans van onze moeder, myn lieve zuster? schynt het niet als of ze zederd haar laatste reis, ten enemaal veranderd is?

LAURENTIA.

Ja, zo komt het my ook voor.

LEONORA.

Zy heeft byna den ganschen morgen, voor haar toilet versleten, en niets gedaan dan zig te krullen, te blanketten en op te schikken.

LAURENTIA.

En op haar tafel hebbe ik, in plaats van een gebedenboek, een laffe Roman gevonden.

LEONORA.

Maar daar staat Catharina heel neerslagtig en treurig. Wat schort u Catharina, en waarom staat gy zo diep in gedagten?

CATHARINA.

Ik ben niet al te wel, Juffer.

LEONORA.

Wat schort u dan?

CATHARINA.

Ik ben zwanger.

LEONORA.

Wat droes zeg je daar? zyt gy zwanger?

CATHARINA.

Ja helaas, ik ben zwanger, en het scheelde niet

veel, of ik was op dit ogenblik verloft. Ach! mogt ik het misgeboorte maar eens kwyt worden! daar is zulk een geraas en gerommel in myn lyf, dat het fchynt, als of ik 'er van berften zal.

LEONORA.

Ik verfta niet, wat gy met dit verbloemd en zot gerammel zeggen wilt.

CATHARINA.

Ik wil zo veel zeggen: ik ga zwanger met een geheim, dat ik by my houden en niet openbaren moet.

LEONORA.

Gy zult het ons evenwel mogen openbaren. Wy zullen het niemand weerom zeggen. Zeg ons uw geheim vry uit.

CATHARINA.

Ach! ik kan my niet langer bedwingen. Ik moet het uitboezemen. Hoor Juffer, Mevrouw, uwe moeder. . .

LEONORA.

Onze moeder, zeg je?

CATHARINA.

Ja Mevrouw, uwe moeder is, om my van de kwaal op eenmaal te ontdoen, op de laatfte reis heel razend dol geworden.

LEONORA.

Wat zegt gy? onze moeder zou dol geworden zyn? dat moeften wy immers ook hebben kunnen merken.

CATHARINA.

Mogelyk hebt gy nog geen gelegenheid gehad, ter dege met Mevrouw uwe moeder, te fpreken.

LEONORA.

Dat is ook zo. Wy hebben niet verder met haar gefproken, dan een ogenblik, toen wy haar by

by hare t'huiskomst, geluk wenschten.

CATHARINA.

Dan dunkt het my niet vreemd, dat gy van het ongeluk niets weet.

LEONORA.

Wy hebben niets anders aan haar gemerkt, dan dat ze zeer lustig en vrolyk was; en ik moet bekennen, dat wy 'er ons zeer over verwonderd hebben.

CATHARINA.

Ach! dat zegt niet met al.

LEONORA.

Myn zuster en ik, hebben ook dezen morgen met verwondering aangemerkt, hoe zy, in plaats van haar gewone devotie en haar morgen-werk te verrigten, byna een gansch uur voor het toilet versleten heeft, om zig te blanketten, en op te schikken.

CATHARINA.

Niets meer? ach! dat wil nog niet veel zeggen.

LEONORA.

En ons dunkt, dat dit al meer dan te veel is.

CATHARINA.

Neen, neen, al verder, al verder!

LEONORA.

Ik wil immers niet hopen, dat ze als een oude vrouw, nog lust zou hebben, om weer te trouwen.

CATHARINA.

Dat is al zo iets; maar nog niet alles. Verder, al verder! myn goede Juffers!

LEONORA.

Ei! brui heen met je al verder. Ik meen, dat dit immers alles is, wat tot haar schande, en tot ongeluk van haar kinders geschieden kan.

CA-

CATHARINA.

Ik zeg u immers: al verder! al verder!

LEONORA.

Mogelyk wil zy, wegens den rang, met een voornaam heer of een perzoon van hogen rang trouwen. Want de zo genoemde kwezels zyn, voor 't grootste gedeelte, meest glorieus.

CATHARINA.

Nog niet genoeg. Al verder! al verder!

LEONORA.

Ik kan immers niet geloven, dat ze juist om het geld, weer trouwen wil, en dat de oude Jeronimus, die.....

CATHARINA.

De oude Jeronimus, zeg je? foey! schaam u. Is dat nu een party voor een jonge, mooye en galante dame, zo als Mevrouw, uwe moeder is?

LEONORA.

Ik geloof, gy zyt in uw harssens geprikt. Kan die geen nog jong heten, welke tusschen de vyftig en sestig jaren is.

CATHARINA.

Ei gekheid! Mevrouw is immers pas twintig jaar oud.

LEONORA.

En haar jongste dochter is al zeventien jaar oud?

CATHARINA.

Dit alles moet u niet vreemd voorkomen. Gy moet eens voor al, hier uwe rede gevangen geven, en de rekenkunst aan een kant zetten. Want een dame, die nog na jonge Salet-jonkers en krygslieden omziet, en dag en nagt met een hups jongman, die een montuur met goud belegd, draagt, zig door den egt zoekt te verbinden, die kan

kan immers onmogelyk, oud wezen, gesteld zelf zynde, dat ze al gryze hairen, of een kale kop hadt.

LEONORA.

Wat? zy zal immers geen jong Officier tot een man willen hebben?

LAURENTIA.

Ach! nu begryp ik het. Zy zal my een jong Officier tot een man willen geven.

CATHARINA.

Verheug u niet te vroeg, Juffer Laurentia! neen, neen! dat 's voor u nog te vroeg. Gy zult te vrede moeten zyn, wanneer gy een jong heer, die een kleed met goude passementen draagt, tot een *stiefvader krygt.*

LAURENTIA.

Gy zondigt waarlyk zeer tegen ons, zo gy met ons denkt den spot te dryven.

CATHARINA.

Ik zweer u plegtiglyk, dat het zo is, als ik u gezegd heb. Ziet! daar zyn de dukaten, welke Mevrouw my geschonken heeft, om haar in deze zaak de behulpzame hand te bieden, of het ten minsten zo lang geheim te houden, tot dat ze een volkomen besluit genomen, en alles tot stand gebragt heeft. Mevrouw Barbara, die ene oude en loze koppelaarster is, zal haar een bruidegom helpen uitzoeken, en ik heb gehoord, dat ze daarom zelfs met haar raadplegen wil. Maar ik zal Mevrouw uwe moeder, tragten voor te komen. Ik zal aanstonds na Barbara toe gaan, en haar door belofte van een grote beloning, op onze zyde tragten te brengen. Mogelyk dat wy een list verzinnen, waar door men dit ongeluk nog by tyds, voorkomen kan. Ik ben zo lang uwe

uwe dienares. Gaat onderwylen ook binnen.

Alle binnen.

VIERDE UITKOMST.

TERENTIA *alleen.*

De oude Barbara mag ook wezen waar ze wil, ik moet haar dezen dag nog fpreken. *Zy ziet in den Spiegel.* Het heeft nog geen nood. Myn wezen is nog zo fraay, als ik kan wenfchen, en myne ogen ftaan nog zo levendig, dat ze zo my anders myn fpiegel niet bedriegt, 't bloed van een jongen Cavalier nog kunnen aandoen. Ja waarlyk, hoe meer ik my bezie, hoe meer aantrekkelyk en bekoorlykheden ik nog in my ontdek. Zo ik maar die enkele rimpel, daar niet aan myn voorhoofd had, dan zou ik de grootfte fchoonheid den voorrang nog betwiften. Doch dit wil ook niets zeggen. Een bruidfchat van dertig duifend ryksdaalders kan wel een kleine rimpel bedekken, en de ogen van een jongen vryer innemen of verblinden. En wanneer ik daarby, de oude Barbara maar op myn zyde heb; dan zal alles wel gaan. Ik heb na haar toe gezonden, maar by ongeluk was ze niet t'huis. Ondertusfchen hebben haar bedienden beloofd, het haar te zeggen, zo dra ze t'huis zou komen, en dan twyfel ik niet, of ze zal gaauw hier zyn.

Terwyl ze zig in den fpiegel beziet, geeft ze, door een herhaald grimlagchen, haar vergenoeging te kennen.

VYF-

VYFDE UITKOMST.

BARBARA. TERENTIA.

BARBARA.

Dat was een drommelſe hiſtorie, die my dat meisje daar onderweg verhaalde. Ik moet my evenwel over de arme kinders ontfermen, en ze naar vermogen byſtaan. Zy hebben my daar omtrent ene aanzienlyke beloning beloofd; en ik heb ook al een liſt verzonnen, die ik gelukkig hoop uit te voeren. Catharina naamlyk heeft een zuſter, die fraay en welgemaakt is; deze zal zig als een Salet-jonker of jongen vryer verkleden, en om Mevrouw aanzoek doen. Ja waarlyk dat is goed, de Komedie is al klaar. Maar daar zie ik de Mevrouw voor den ſpiegel ſtaan. Seldrement! hoe is ze geblanket, en welke een menigte moesjes bedekken haar gezigt? maar ik moet my ſtatig houden. Ik moet veinzen, en haar in hare verbeelding en voornemen zoeken te ſtyven. Op zulk een manier hope ik, zal ik des te eer myn oogmerk bereiken. Welkom, welkom t'huis, myn waardſte Mevrouw! ik wil immers hopen, dat gy op uwe reis, altyd welvarende geweeſt zyt?

TERENTIA.

Van al myn leven heb ik geen plaiſieriger reis gedaan, dan deze reis.

BARBARA.

Men kan het ook wel aan u zien, dat gy zo wel uiterlyk als inwendig wel geſteld zyt. Want alles wat aan u is, lagcht en ſpeelt te gelyk.

TERENTIA.

Ik weet niet, dat ik ooit zo wel gehumeurd ge-

geweest ben, als thans.

BARBARA.

Mevrouw ziet 'er waarlyk als een bruid uit, die flegts op haar bruidegom wagt, om met hem na den trouw te gaan.

TERENTIA.

Ik kan niet ontkennen, dat ik dit ongemeen gaarn hoor.

BARBARA.

Ik kan u waarlyk niet genoeg bezien. Alles wat aan u is, ja van het hoofd tot de voeten, zyt gy volmaakt fraay en innemend.

TERENTIA.

Maar spreekt gy wel de waarheid, Mevrouw, en vleyt ge my, mogelyk niet wat te veel?

BARBARA.

Ik kan Mevrouw plegtiglyk verzekeren, dat ik de waarheid spreek, wanneer ik zeg, dat gy ene volmaakte regelmatige schoonheid bezit.

TERENTIA.

Dan moet ik het eindelyk wel geloven, om dat ik weet, dat gy een volmaakte kenster van schoonheid zyt. Maar zo aangenaam als het my is, dit van u te horen; zal ik my egter wel wagten, dat ik 'er niet hoogmoedig op word; om dat ik weet, dat de schoonheid een gaaf van den hemel is.

BARBARA.

Help hemel! welke betoverende ogen! welk een fraaye neus! en hoe groot is niet de aantreklykheid uwer wangen?

TERENTIA.

Maar gelooft gy niet, dat my de rimpel aan myn voorhoofd iets mismaakt?

BAR-

BARBARA.

Geenszins. Ik beweer veeleer het tegendeel, en ben van gedagten, dat dit uwe schoonheid nog veel vermeerdert. Uw gezigt krygt 'er een regt manlyk en deftig wezen door.

TERENTIA.

Anders geloof ik niet, dat men op myne overige gestalte iets kan te zeggen hebben?

BARBARA.

Mevrouw gelieve zig eens om te drajen.

Terentia draait zig om, na de regter zyde.

Help hemel! welk een leest, welk ene engelagtige gestalte? gelief u nu eens! na den anderen kant te drajen.

Terentia draait zig na de linker zyde.

Dat noeme ik een volmaakte leest. Hoe dun is niet het lyf? Men zou denken, dat gy nog zo eng gekeurslyfd waart. Draai u nog eens om, en wel na de derde zyde.

TERENTIA.

Ik zal evenwel niet meer, dan twe zyden hebben?

BARBARA.

Ja, dat 's ook waar. Maar het ware te wenschen, dat gy meer dan twe zyden had. Want het goede kan men niet te veel bezitten.

TERENTIA.

Hoor eens, Mevrouw! ik heb gemerkt, dat zeer veel jonge Cavaliers hunne ogen na my gewend hebben. By aldien ik nu tot de gedagten mogt komen, om een van dezen gelukkig te maken, zou 'er wel iets op te zeggen vallen?

BARBARA.

Niet met al. Ik zou het u veeleer aan, dan af raden.

TERENTIA.

Dan zal ik u myn mening ongeveinsd ontdekken. Ik heb naamlyk in der daad besloten, my weer in den echt te begeven.

BARBARA.

Daar zult gy zeer wel aan doen, Mevrouw! want waarom zoud gy doch uwe dagen, in den eenzamen en bedroefden weduwe-staat slyten?

TERENTIA.

Maar het moet een jong, fraay, fris en vrolyk heer zyn.

BARBARA.

Hoe jonger, hoe beter. Versch vleesch is altyd beter, dan oud.

TERENTIA.

Niemand kan my in dit stuk beter dienen, dan gy Mevrouw! want ik weet, dat gy de meeste jonge, en aartige mans-perzonen in deze stad kent.

BARBARA.

Gelief my maar te zeggen, hoe de perzoon omtrent wezen moet, waarmeê gy u t'eniger tyd, wenscht door den echt te laten verbinden. Mogelyk dat ik zulk een, reeds op myn lyst heb, die u zou aanstaan.

TERENTIA.

De perzoon dien ik myn hand geven wil, moet een krygsman, niet boven de dertig jaar, en daar by fraay en aartig zyn. Daar is niet aan gelegen, of hy geld heeft, dan niet. Hy mag ook gaarne wat jaloers zyn. Want dit is een bewys, dat hy verliefd is, en dat hem myn perzoon aanstaat.

BARBARA *haalt hare lysten voor den dag, en leest ze zagtjes door.*

Wel! weergaloos! hier vinde ik aanstonds een perzoon, zo als gy begeert, Mevrouw! Zie eens hier

hier No. 5. de heer Hoofdman, Frans van Vrouwenlief, een jong heer van vierentwintig jaar, hy heeft een gezigt als een Juffer, is wel gemaakt, aartig, hoflyk, en wat de min betreft, in den hoogsten graad jaloers.

TERENTIA.

Ach! het bloed begint reeds, in myne aderen te koken. Maar waar is deze weergaloze heer te vinden?

BARBARA.

Hy woont ten allen geluk, in myn huis. Daarom kenne ik hem volmaakt, en byna zo goed, als my zelve.

TERENTIA.

Gelooft gy dan, dat hem myn perzoon ook zal aanstaan?

BARBARA.

Hoe! zou Mevrouw hem niet aanstaan? Gy bezit immers schoonheid en geld. Anders is hy gewoon, in allen opzigten, myn raad te volgen. Laat my daarom slegts voor het overige zorgen.

TERENTIA.

Ga ondertusschen wat met my binnen, om de zaak wat naauwkeuriger te overleggen.

Zy gaan beide binnen.

ZESDE UITKOMST.

LEONORA. LAURENTIA. CATHARINA.

LEONORA.

Nu zullen wy horen, wat Catharina met de oude Barbara ten onzen beste verzonnen heeft.

Maar daar zie ik haar komen. Hoe gaat het Catharina, en wat brengt gy ons voor tyding?

CATHARINA.

Ik weet slegts het begin van de gansche zaak, en gedeeltelyk enigzins het einde van de verzonne list. Mevrouw Barbara heeft my slegts opgedragen, dat ik myn zuster Elisabeth, als een jong Officier verkleden zal, en beloofd dat zy voor 't overige zal zorgen.

LAURENTIA.

Maar is het wel geoorloofd, dat wy onze eige moeder misleiden, en bespottelyk maken?

CATHARINA.

Zy stelt zig immers zelve ten toon, en wy tragten haar veel eer van hare dwaasheid te genezen.

LEONORA.

Wanneer een verstandige aanspraak en alle vermaningen niet meer willen helpen; dan moet men dwaasheid met dwaasheid tragten te verdryven.

LAURENTIA.

Maar is dan onze moeder wezenlyk, zo dwaas en buitensporig?

CATHARINA.

Is dat nog vragens waard? hoe is het mogelyk, dat een vrouw die byna sestig jaren oud is, en nogtans op jonge Salet-jonkers verlieven kan, haar volkomen verstand zou hebben?

LEONORA.

Ik geloof waarlyk, dat myn moeder een slag van den molen weg heeft: want...

CATHARINA.

Ik weet juist niet, hoe veel verstand iemand eigenlyk hebben moet; maar zo veel weet ik met

ze-

zekerheid, dat Mevrouw of te veel of te weinig brein heeft.

LEONORA.

Maar hoe is het mogelyk Catharina, dat een mensch zo schielyk en zo zeer veranderen kan? Ik geloof waarlyk, dat de duivel hier zyn hand in hebben moet.

CATHARINA.

Zo gaat het. De duivel moet altyd de schuld hebben, wanneer men zig zelf niet gaarne beschuldigen, of zig ontschuldigen wil. Zo zei ook zeker meisje, die zwaar geworden was; ach! ik heb my van den duivel laten verleiden. Maar niets is natuurlyker, dan dat de menschen van de ene tot de andere buitensporigheid vervallen. De min kan ook de ouden nog ontsteken, en in dit opzigt mag men met regt zeggen: hoe ouder hoe gekker.

LEONORA.

Zulk een zeldsame en schielyke verandering moet doch evenwel ergens door veroorzaakt zyn.

CATHARINA.

Ja zekerlyk. Even als niets zonder oorzaak geschiedt, zo heeft deze verandering mede hare wezenlyke rede. Want om dat Mevrouw by haar laatste reis, in vrolyke en aartige gezelschappen geraakt is; zo heeft zy 'er als iets nieuws voor haar, zulk een smaak in gevonden, dat ze besloten heeft, hare vorige eenzame en ingetoge levenswys te veranderen. Maar dewyl ze in deze reformatie de behoorlyke maat niet wist te houden; zo is de artseny erger en schadelyker, dan de ziekte zelve geworden.

LEONORA.

Meent gy dan, dat haar vorige devotie en

deugd niet dan geveinsdheid en fchyn-deugd geweeft is?

C A T H A R I N A.

Dat wil ik juift niet beweren; maar zo veel weet ik, dat men veel voorbeelden heeft, dat menfchen van ene ongemene deugd tot de grootfte dwaasheden en buitenfporigheden zyn vervallen. Maar ik zie daar Mevrouw Barbara met den jongen vryer aankomen, die uw ftiefvader zal worden.

Leonora en Laurentia binnen.

ZEVENDE UITKOMST.

CATHARINA. BARBARA. ELISABETH *als een Officier gekleed, in een koftbare montering, en een hoed met een pluim op 't hoofd.*

C A T H A R I N A.

Ha, ha! wie drommel zou u in deze kleren kennen?

E L I S A B E T H.

Heb meer eerbied, wanneer gy met een Hoofdman wilt fpreken.

C A T H A R I N A.

Maar met verlof, zyt gy dan waarlyk een Hoofdman geworden?

E L I S A B E T H.

Ik meen dat gy 't aan myn kleding, aan myn gang en aan myn krygshaftige gebaarden wel zult kunnen zien.

C A T H A R I N A.

Ik geloof, dat gy uw rol vry wel zult fpelen. Maar mag ik vragen Mevrouw Barbara, waartoe dees verkleding dienen zal?

B A R-

BARBARA.

Zy zal zig houden, als of ze over Mevrouw Terentia vryen wil.

CATHARINA.

Maar wat zal 'er dan uit volgen?

BARBARA.

Dat kan ik eigenlyk zo niet zeggen. Maar laat my slegts raden. Het zal wel goed gaan. Maar hoor, Elisabeth! gy moet niet al te verliefd wezen, maar u wat onverschillig gedragen. Want dit zal de Mevrouw des te begeriger en driftiger maken.

ELISABETH.

Wees maar nergens over bekommerd. Ik zal myn *rol wel* weten te spelen.

BARBARA.

Daar komt Mevrouw Terentia. Ga binnen, Catharina, ten einde gy van haar niet gezien wordt.

Catharina binnen.

AGTSTE UITKOMST.

BARBARA. ELISABETH. TERENTIA *bespottelyk opgeschikt.*

BARBARA *tegen Elisabeth.*

Blyf hier aan deze zyde zo lang staan, tot dat ik u by de Mevrouw zal hebben aangediend.

TERENTIA.

Welkom, myn lieve Mevrouw! Hebt ge iets ten mynen beste uitgevoerd?

BARBARA.

Alles gaat naar wensch. Ik heb met den perzoon gesproken, en hy brandt van begeerte, by

u zyne opwagting te maken.

TERENTIA.

Heeft hy my dan elders, reeds gezien?

BARBARA.

Ja zeker heeft hy u gezien, en hy is reeds geheel met u ingenomen: zo dat ik niet geloof, dat de zaak enige zwarigheid zal hebben.

TERENTIA.

Maar waarom hebt gy hem niet aanstonds met u hier gebragt?

BARBARA.

Mevrouw gelieve maar eens heen en weêr na de linker zyde om te zien.

TERENTIA.

Help hemel! is dat de perzoon, die daar staat? welk een voorbeeld van schoonheid? geen schilder kon...

BARBARA *trekt Terentia op zyde.*

Zagt, zagt, Mevrouw! gy vergeet de wellevendheid. Gy moet u wat onverschilliger gedragen; anders kondt gy alles bederven.

TERENTIA.

En ik dagt, door onverschilligheid de zaak te bederven.

BARBARA.

Gy moet zeker, ook niet al te onverschillig of stuurs wezen. Maar gy moet egter de wellevendheid in agt nemen, die van onze sexe gevorderd wordt.

TERENTIA.

Ik zal dan uwen raad, zo veel als my mogelyk is, opvolgen.

BARBARA.

De welgeboren heer gelieve, nader te komen. Ik heb de eer, u hier mede voor te stellen aan de-

ze

ze Mevrouw, met welke gy zo zeer gewenscht hebt, in kennis te geraken.

ELISABETH.

Vergeef het my Mevrouw, dat ik de vryheid neem, by u myne onderdanige opwagting te maken. Ik zou dit niet hebben durven doen, zo my niet Mevrouw Barbara, als myne hospita, verzekerd had, dat...

TERENTIA.

Myn heer Hoofdman heeft niet nodig, zig deswege by my te verontschuldigen. Ik kan verzekeren, dat uw perzoon, op het eerste gezigt....

BARBARA *tegen Terentia.*

Zagt, zagt, Mevrouw! gy zyt al te haastig.

TERENTIA.

Ik kan den heer Hoofdman verzekeren, dat ik niet anders, dan alle hoogagting voor uw perzoon en verdiensten heb, terwyl gy u in het veld zo dapper gedragen en zo schielyk hebt bevorderd gezien.

ELISABETH.

Ik ben Mevrouw voor haar goede gedagten ten hoogsten verpligt, en kan zonder my te beroemen verzekeren, dat ik ongeagt myne jeugd, reeds vier veldslagen in Vlaanderen heb bygewoond.

TERENTIA.

Vier veldslagen, zegt gy?

ELISABETH.

Ja, vier grote veldslagen, en ten dele mede den vyfden. Zo myn degen spreken kon, die zoude best, van myne dapperheid in dergelyke veldslagen kunnen getuigen. Maar het past my niet, iets te zeggen, dat my tot myn eigen roem kon strekken. Alles wat ik dus zeggen mag, is, dat ik ge-

tragt heb, my van myn pligt te kwyten.

BARBARA.

De ganſche waereld weet byna, van de dapperheid, en het verſtandig gedrag van myn heer den Hoofdman, zo wel in tyden van oorlog als vrede te ſpreken. En daarom is het ook niet vremd, dat hy van allen bemind en geëerd wordt. Inzonderheid wordt hy van de voornaamſte ſchoonheden, met gunſtige ogen aangezien, ongeagt hy tot nu toe, niets dan onverſchilligheid jegens dezelve bewezen heeft.

TERENTIA.

De heer Hoofdman heeft mogelyk, een natuurlyken afkeer van 't huwelyk.

ELISABETH.

Geenszins. Veeleer gelove ik, dat 'er wel zulk een perzoon te vinden zou zyn, die myn hart zou konnen kluiſteren.

TERENTIA.

Hoe moeſt zulk een perzoon omtrent wezen?

ELISABETH.

Zonder u te vleyen, Mevrouw! Zy moeſt u in ſchoonheid en deugd evenaren.

TERENTIA.

Ik ben den welgeboren heer, voor zyn goede gedagten omtrent myn perzoon, oneindig verpligt. Ik moet u daarom, myn hart openbaren, en belyden, dat...

BARBARA *trekt Terentia op zyde.*

Mevrouw gaat waarlyk, al te ſchielyk en te openhartig te werk.

TERENTIA.

Ik zeg, dat my uw perzoon boven alle anderen aangenaam zyn zou, zo ik ooit beſluiten mogt, myn ſtaat weer te veranderen: maar....

ELI-

ELISABETH.

Ach! dat maar, is een regte harte-steek voor my.

TERENTIA.

Myn zalige man is zo diep in myn geheugen, en in myn hart begraven, dat ik hem nooit vergeten kan.

ELISABETH.

Dan zie ik voortaan, geen hoop voor my; maar ik ben gedwongen, u troostloos te verlaten. Vergun my ondertusschen, dat ik u ten afscheid de hand kusse, en vervolgens ten minsten om een gedeelte van uwe genegenheid verzoek.

Zy kust haar hand, en wil binnen gaan.

BARBARA *loopt Elisabeth na.*

Weet gy dan als een krygsman niet, dat zig een vesting niet aanstonds, op den eersten Kanonschoot overgeeft? wagt daarom nog een weinig, en laat my eerst met de Mevrouw nog eens spreken. *Tegen Terentia.* Nu is het genoeg Mevrouw! nu moogt gy u vry verklaren.

TERENTIA *tegen Barbara.*

Myn gansche lighaam trilt en beeft. Hoe ligt had ik, door een te verre gaande wellevendheid, de gansche zaak verbrodden en den buit kunnen verliezen?

BARBARA.

Laat ons zonder verdere veinzery spreken. Ik ken uw hart en uwe gedagten; en zo my uwe ogen en gebaarden niet bedriegen; zo zal de heer Hoofdman niet lang, te vergeefs zugten. Spreek daarom Mevrouw, en maak van uw hart geen moord-kuil. Zeg wilt gy dezen jongen heer ongetroost laten heen gaan?

TE-

TERENTIA.

Zo het des hemels wil is; dan ben ik bereidvaardig, hem myn hart en hand te geven.

BARBARA.

Daar durf ik voor instaan. Wel aan dan! geeft zonder verdere omstandigheden, malkander de handen.

Zy neemt beider handen, en legt ze in malkander.

Nu kan de heer Hoofdman zig na zyn vrinden en naastbestaande begeven, en hen zyn geluk bekend maken. Dit zal Mevrouw, ten opzigt van haar dogters, ook niet vergeten te doen.

ELISABETH *kust de hand van Terentia.*

Ik verlaat u dan voor een ogenblik Mevrouw, en beveel my ondertusschen in uwe gunst en genegenheid.

TERENTIA.

Vaar wel myn Engel, en kom hoe eer hoe liever weerom.

Elisabeth binnen.

NEGENDE UITKOMST.

BARBARA. TERENTIA.

BARBARA.

Ach! ach! ik kan my niet van tranen onthouden.

TERENTIA.

Waar huilt en weent gy over, Mevrouw?

BARBARA.

Ach! ik ween van blydschap, zo zeer ben ik door uw nieuw huwelyk, dat ik het geluk gehad heb, van te sluiten, bewogen. Ik heb byna ontelbare huwelyken in myn leven gekoppeld, maar geen

geen party heeft my zo zeer verheugd, dan deze. Want hier hebben wy een voorbeeld van ene zuivere, onvervalschte, onbaatzugtige en ganſch ongemene liefde. Weinige, ja byna gene party kan deze evenaren. Maar ik moet Mevrouw voor een ogenblik verlaten. Ondertuſſchen kond gy met uwe dogters ſpreken, en haar uw genomen beſluit bekend maken.

Zy gaat binnen.

TIENDE UITKOMST.

TERENTIA. LEONORA. LAURENTIA. CATHARINA.

TERENTIA.

Komt hier myn kinderen; ik heb u wat te zeggen. Hoort myn lieve dochters! de eenzame weduw-ſtaat heeft my al lang verveeld. Ik heb daarom beſloten, my weer in 't huwelyk te begeven, en ik heb reeds een man gekozen, die myn huis wel voorſtaan, en een goede ſtiefvader voor u wezen zal.

CATHARINA.

Mevrouw heeft zig op die wys, niet zeer lang bedagt. Want giſteren zyt gy eerſt t'huis gekomen, en heden al verloofd.

De dochters wenen.

TERENTIA.

Weent niet myn kinders! gy zult doch niets met uwe tranen uit regten.

CATHARINA.

Konden onze tranen helpen; dan zouden wy zo lang wenen, tot dat dit huis in 't water zwemmen kon.

TE-

TERENTIA.

'T Is nu al geklonken. Ik heb myn woord gegeven, en dat kan ik niet herroepen.

CATHARINA.

Mag ik vragen, wie de bruidegom is?

TERENTIA.

'T Is de heer Hoofdman, Frans van Vrouwenlief, een fraay jong heer. Ik weet niet, of gy hem kent?

CATHARINA.

Ja zeker kenne ik hem. Maar die zou, naar myne gedagten, best voor uw jongste dochter Laurentia voegen.

LAURENTIA.

Zo komt het my ook voor Catharina.

TERENTIA.

Gy zult wel een man krygen. Gy zyt nog te jong, om te trouwen.

CATHARINA.

En Mevrouw is 'er te oud toe. Laat daarom den heer Vrouwenlief over aan uwe oudste dochter.

TERENTIA.

Neen zagt wat, ik zal hem zelve wel behouden. 't Is eens besloten, en 't is de wil des hemels.

CATHARINA.

Hoe kan dat des hemels wil wezen, dat ene oude dame, die volwassene en huwbare dochters heeft, zig ten nadele van dezelve, met een jongen salet-jonker in den echt begeven moet. Die Theologie versta ik in 't geheel niet.

TERENTIA.

Hy is jong; dat 's de waarheid: maar hy bezit zo veel deugd en verstand, als een die ouder is, ooit

ooit bezitten kan. Overal is hy wegens zyne dapperheid beroemd, en in vier veldslagen heeft hy al uitnemende blyken van zyne dapperheid gegeven.

CATHARINA.

Ei! ei! heeft Mevrouw hem daarom verkozen, om dat hy zyn degen verstaat. Ik geloof dat gy nog geheel andere, en veel grotere bekwaamheid van hem verlangt.

TERENTIA.

Houd op met uwe spitsvondigheden, Catharina! gy zult 'er doch niets mede uitregten: denk veel eer aan uwe belofte.

CATHARINA.

Ik heb meer beloofd, dan ik kan nakomen.

TERENTIA.

Laat my met myne dochters alleen spreken. Wat zegt gy, myn kinderen? Wilt gy u tegen uwe moeder verzetten?

LEONORA.

Geenszins, Mama. Wy zyn verpligt te zwygen, en ons aan uwen wil te onderwerpen.

TERENTIA.

Maar wat is daar buiten voor een geraas en gehuil? Ga eens buiten Catharina, en zie wat 'er te doen is?

CATHARINA.

't Is Mevrouw Barbara, die byna in tranen zwemt.

TERENTIA.

Laat ze hier komen.

ELFDE UITKOMST.

BARBARA. De vorigen.

BARBARA.

Ach! welk een vreeslyk ongeluk!

TERENTIA.

Wat is 'er te doen, Mevrouw?

BARBARA.

Ach! een droevige hiſtorie!

TERENTIA.

Zegt doch wat is het dan? myn ganſche lighaam beeft.

BARBARA.

Een zelfde ongeluk zou, in myn grootmoeders tyd, in *Jutland* gebeurd zyn.

TERENTIA.

Wat is 'er dan gebeurd, Mevrouw? ik brand van begeerte, om het te weten...

BARBARA.

Een zelfde hiſtorie, als deze; zo dat het zeker is, dat 'er de hemel geen behagen in heeft.

TERENTIA.

Kwel my doch niet langer, bidde ik u; zeg doch wat 'er voor een ongeluk gebeurd is?

BARBARA.

Ach! ik ongelukkige! vervloekt zy myn handwerk! A, a, a, a!

TE-

TERENTIA.

Wat voor een handwerk? maak 'er om 's hemels wille, doch een einde van.

BARBARA.

Ik zal dan alles verhalen, in zo ver myne zugten en tranen het toelaten. Mevrouw moet dan weten, dat de jonge Hoofdman....

TERENTIA.

Wat is hem voor een ongeluk overgekomen?

BARBARA.

Ik zeg de jonge Hoofdman... Dit is al genoeg, ik kan niet meer. A, a, a.

TERENTIA.

Ik kan niet begrypen, wat gy zeggen wilt.

BARBARA.

Ik zeg, de jonge Hoofdman. A, a, a. Wagt wat, tot dat ik wat adem geschept heb. De jonge Hoofdman... was pas t'huis, en op zyn kamer gekomen, of ik hoorde hem deerlyk schreeuwen. Toen ik nu na boven ging, en hem vroeg wat hem schortte; zo zei hy met een fyne stem, ach! myn lieve Mevrouw! zeg my doch, wie ik ben? Na een schielyken schrik en hevige smerten bevinde ik, dat alles aan my veranderd is, zo wel wat het gemoed als het ligchaam betreft. Ik heb heel andere neigingen, ene andere stem, andere leden, ja ene andere ziel. Toen ik dit hoorde, geloofde ik in den beginne, dat hy zyn verstand verloren had, en dol geworden was. Maar toen my en myne zuster de oude historie uit Jutland, en enige andere dergelyke te binnen kwamen,

men, die men in oude geloofwaardige geschiedenissen en tydingen leest; namen wy voor, hem te bezien, en wy bevonden, dat hy, A, a, a.

TERENTIA.

Wat bevond gy?

BARBARA.

Dat hy van een Hoofdman in een jong meisje veranderd was.

Zy beginnen alle, overluid te wenen.

CATHARINA.

Ach! een jong meisje, zegt gy?

BARBARA.

Ja, een jong meisje. 't Is reeds in de gansche buurt bekend. Onze schoolmeester Claussen is by haar, en troost haar zo goed als hy kan. Want 't is, of het arme ding wanhopig wil worden. *Zy huilen en wenen alle.* Myn zuster helpt haar verkleden, en heeft beloofd, ze hier te brengen, om aan de waarheid niet meer te mogen twyfelen.

CATHARINA.

Heeft ze dan niets van hare vorige gestalte behouden?

BARBARA.

Niets, dan enkel en alleen het aangezigt. *Zy huilen op nieuw.* De schoolmeester verhaalde verscheide voorbeelden van dergelyke wonderen, die hy zo ik niet mis heb, Metamorphoses of herscheppingen noemde. Maar daar zie ik ze reeds in vrouwe-kleren aankomen.

Zy wenen op nieuw.

TWAALF-

TWAALFDE UITKOMST.

ELISABETH *wenende.* De vorigen.

BARBARA.

Ach! welke vertoning! myn hart schynt te willen bersten! treed nader heer Hoofdman, en verhaal Mevrouw de omstandigheden, en wat u overgekomen is.

ELISABETH.

Deze titel komt my niet meer toe. Nu weet ik, waar my de hemel toe bestemd heeft. Nayen en Spinnen zal voortaan, myn werk wezen.

BARBARA.

Wat zegt gy nu, Mevrouw?

TERENTIA.

Ik ben wel genoodzaakt te geloven, wat ik met myne ogen zie, en ik kan van schaamte en schrik pas spreken. Myne dwaasheid en ydelheid is alleen de oorzaak van dit ongeluk. Ik bid daarom allen, die 'er getuigen van geweest zyn, om vergiffenis, en ik zal den overigen tyd mynes levens, in myn eenzamen Weduwe-staat, de zonden en ergernissen bewenen, die ik begaan en veroorzaakt heb. Maar wat u myn lieve Juffer aangaat, ik heb meëlyden met uw ongeluk, en wensch dat gy 't met geduld moogt dragen. Overweeg tot dat einde, dat het noodlot niet te veranderen is, en dat uw straf of ongeluk nog veel groter had kunnen wezen.

CATHARINA.

Ja zeker, had het kunnen wezen. Want men heeft immers voorbeelden, dat menschen in wolven en andere dieren zyn veranderd geworden.

ELISABETH.

Ik zal daarom, met myn lot te vrede zyn, en de vermaning van Mevrouw tragten na te komen.

EINDE.

DE

DE
ELFDE
JUNIUS.
BLYSPEL.

In vyf Bedryven.

VERTONERS.

NIC. OSSENVRIND, de zoon van een Jutlandſchen pagter.

SCHULDENRYK, deſſelfs ſchuldenaar.

HENDRIK, knegt van Schuldenryk.

JACOB, een Waard.

LUCRETIA.

NIC. CHRISTIAANSZ, Student en neef van Oſſenvrind.

SLIMKOP, goede vrind van Jacob.

De Heer HEBGAARN, een gewaande Advocaat.

Drie OSSENWYERS.

Drie VREMDELINGEN.

Twe GETUIGEN.

Twe GERECHTSDIENAARS.

Een JONGEN.

Een MEISJE.

Een JOOD.

Enige STUDENTEN.

Enige KOOPLIEDEN.

Enige KLAPPERLUI.

DE

DE ELFDE JUNIUS.

BLYSPEL.

In vyf Bedryven.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

Drie OSSENWEYERS *komen de een na den anderen op het toneel, en klappen met hunne zwepen.*

Eerste OSSENWEYER.

Ja, ja, ik bedank u, heer Grypgaarn, dat je niet zelfs myn broek hebt willen doorsnuffelen. De Tol-bedienden hier aan de poorten zyn doch vervloekte kaerls; zy zien de menschen voor beesten aan. Zo ik hier gekomen was, om te gaan trouwen, dan zou het my zo vreemd niet voorkomen. Men zou wel haast denken, dat ze mis gezien, en my voor een hoornbeest gehouden hebben; zo naauwkeurig hebben ze my van voren en van agteren bevoeld. Maar ziet, daar komen myn reisgenoten.

Twede OSSENWEYER.

Wel vervloekt! hoe heeft my die duivelsche koets, die my daar voorby reed, vuil gemaakt. Men zou denken, dat in deze stad niet dan ryke lieden woonden. Wanneer men de straat langs gaat, kan men, wegens paarden, wagens en opgeschikte lackeyen, byna niet voortkomen. Komt men op de beurs, daar is 't het zelfde; maar wil men zyn jaarlykse renten en schulden invorderen; dan is het myn heer, gy moet geduld hebben de tyden zyn, nooit zo slegt geweest als nu; daarop roept of beld men een lackey of loper, dat ze aanstonds, na dezen of genen zullen gaan, om geld te halen. De lackeyen doen, als of ze zulk een last uitvoeren, maar ze zyn geleerd om in de keuken te blyven staan; en eindelyk met dit antwoord te rug te komen: morgen of overmogen kan myn heer zo veel geld krygen, als 't hem belieft; voor 't overige laat de kassier zyn dienst presenteren aan myn heer en Mevrouw. Voor dezen heette de beste koopman Hans Ganschen, Peter Petersen, en de vrouw Anna Petersen, of Elisabeth Ganschen; maar toen kreeg men zyne renten, den twaalfde of dertiende Junius, prompt. Maar nu ze voorname lieden geworden zyn, koetsen en paarden houden, en hun naam met een VAN hebben beginnen te schryven, nu 'er lackeyen en lopers met zakken in 't hair of met pruiken agter hen lopen, nu is de vierentwintigsten Junius een goede betaal-dag; ja, by aldien de pragt zo toeneemt, dan zal hy binnen tien jaren, op den vierentwintigste Julius, daar na den vierentwintigsten Augustus komen, en ten laatsten zal men zelfs wel met ledige handen moeten vertrekken, en zig gelukkig agten

ten, als de betaling op den Elfde *Junius* van 't volgende jaar gesteld wordt. Als de menschen hier zo veel geld hadden als zakken; dan was deze stad ryker dan Amsterdam of Londen, maar ze hangenze aan den nek, en ze zyn tot hun ongeluk ledig.

Eerste OSSENWEYER,

Dat's meer dan al te waar; deze menschen zyn niet anders als waterbellen aan te merken; dewelke naauwelyks ontstaan zynde, aanstonds weer verdwynen.

Derde OSSENWEYER.

Ik ben van daag meer dan driemaal op de beurs geweest, en hoopte gestadig geld te ontfangen; maar ik heb 'er niets anders meê gewonnen, dan dat my de benen, door de menigvuldige degens, in stukken gestoten, en myn kouzen gescheurd zyn. Op een ander tyd zal ik laarsen aantrekken, hoewel zulks op dezen tyd van 't jaar niet voegt. Ik geloof, dat ik zelf nog een request zal presenteeren, om de menigte van onnutte degens in de munt te brengen en ze in pennemessen te doen veranderen. 'T is byna, als of 't geen beurs meer is, maar of het een Vegtplaats was. Zouden de kooplieden in Engeland of Holland zig wel zo gedragen, en met degens op zyde op de beurs komen? ja, ja! die zyn zo gek niet. Ken je Ary van Enkhuizen niet, die alle jaren ossen by my koopt? dat 's een man, die enige tonnen gouds bezit, en evenwel gaat hy maar gekleed, als een gemenè schipper.

Eerste OSSENWEYER.

Dat 's waar broeder, heb je van dit jaar uw ossen tot een goede prys verkogt?

Twede OSSENWEYER.

Ik hoop dat het beter mag worden, als het thans met onze ossen-handel gaat. De duivel is zo slim niet, als thans die Hollander is, hy weet nu de ossen zelfs uit te schieten. Van tyd tot tyd wordt hy verstandiger; ik geloof waarlyk, dat die Ary van Enkhuyzen een van de geleerdste Osse-Kopers in Holland is; want geen afgezant kan by een vredehandeling meer list gebruiken, dan deze, wanneer hy ossen kopen wil. Als hy by my op myn boerdery komt, om een os te kopen, dan houdt hy zig, als of hy my maar in 't voorby reizen aanspreken wil, vraag ik dan: Zullen wy zamen geen koopmanschap doen, myn Heer Ary? dan antwoord hy: dat weet ik niet, daar is hier langer niets meer te winnen, myn Heer; daar zit op de ossen-koopmanschap niet meer op. Wil ik dan dat hy verder uit zal komen, dan moet ik eerst maken, dat hy door myn bier een goede knip weg krygt. Maar eens had ik hem by de neus; want ik mengde 't bier met brandewyn, toen had ik hem, zo als ik hem hebben wilde, zo, dat hy ten laatsten uitkwam, en zei, het zal op een gulden of tien niet aankomen, Vader! Maar voorleden jaar had hy me weer by de neus; want hy toonde my een valschen brief van den pagter Nicolai, die hem aangeboden had, zyne ossen zeer goedkoop te verkopen. Waarom ik my haastte, om met hem eens te worden, maar hy zwoer by zyne Hollandsche trouw en zaligheid, dat hy my meer gegeven had, als hy een ander geven zou, maar ik zal my wel wagten, hem, in het toekomende op zyn eed te gelooven, want ik heb van den Zoon van onzen Proost die gereist heeft,

ge-

gehoord, dat 'er in Holland menschen zyn, die 'er op zweren, dat 'er geen duyvel is.

TWEDE UITKOMST.

De vorigen. SCHULDENRYK *met gebor-duurde kleederen;* HENDRIK.

SCHULDENRYK.

Uw Dienaar, Heren! uw gelukkige komst aan deze plaats, doet my zeer leed; de aangenaamste tyding die ik het liest hore, is, dat tegen den elfde *Junius* alle schepen en menschen, die van Jutland komen verongelukken.

Eerste OSSENWEYER.

Zo, dat 's al zeer christelyk gesproken. Maar met verlof, dat ik ook eens schertse, myn Heer zal, zeker geen van de beste betalers wezen, om dat je zoo bang zyt, voor den elfde *Junius*?

Twede OSSENWEYER.

Ha! ha! ha! dat was ter snee.

SCHULDENRYK.

Dat 's zeker waar; ik weet waarlyk niet, hoe ik 't tegen dezen elfde *Junius* stellen zal.

Twede OSSENWEYER.

Dat 's slegt genoeg; myn Heer zal dan zekerlyk, om dit jaar-gety, weinig nagten gerust kunnen slapen.

SCHULDENRYK.

Waarom? ik bekommer my nergens over; want ik heb besloten, niets te betalen, om dat ik niets heb: maar ik weet niet, hoe myn schuldeischers slapen kunnen, die wegens de betaling vol vrees en zorgen moesten zyn. Maar, hoe staat

ſtaat het thans met den oſſenhandel in Jutland? Doch, om dat we thans juiſt van oſſen ſpreken, weet gy ook of Hendrik Nielſen van dit jaar hier komen zal? gy zult hem ongetwyfeld wel kennen?

Eerſte OSSENWEYER.

Ja, wy kennen hem zeer wel; 't is een ryke pagter, die niet ver van ons af woond, maar deze reis zal hy zelf niet komen, maar zyn oudſten Zoon, Nic. Oſſenvrind, in zyn plaats zenden. Deze jongeling is even zo loos als zyn vader, en wint vreeſlyk geld, zo dat ik geloof dat hy de twede Midas zal worden.

SCHULDENRYK.

Dat geloof ik ook, want men zegd, dat hy reeds Midas ooren heeft. Maar zouden door den ſtorm van giſteren niet enige ſchepen van Jutland verongelukt zyn?

Twede OSSENWEYER.

Neen, op dat water verongelukken niet ligt enige ſchepen.

SCHULDENRYK.

Dat 's ongelukkig. Maar, waarom reiſt gy niet liever geheel en al te water hier na toe, dan zoud gy 'er nog geld by uitwinnen:

Twede OSSENWEYER.

Dat 's waar, maar zo wy onderweg verongelukten.

SCHULDENRYK.

Wat was daaraan verbeurd, gy moet dog eens ſterven.

Twede OSSENWEYER.

Neen, dat 's onze gelegenheid niet, te verzuipen;

pen; maar myn Heer kan zulke reizen beter doen, als wy; want gy loopt 'er geen gevaar by.

SCHULDENRYK.

Hoe dat?

Twede OSSENWEYER.

Om dat het oude spreekwoord zegt, die hangen zal, die zal doch niet verzuipen.

(*De andere lagchen.*)

SCHULDENRYK.

Maar, myn Heren! boert is boert, en ernst is ernst. Is het zeker, dat Nic. Ossenvrind haast hier zal wezen?

Twede OSSENWEYER.

Ja, ik geloof, dat hy, van daag, of ten langsten morgen, hier zal wezen.

SCHULDENRYK.

Maar is hy zo loos, als gy zegt?

Twede OSSENWEYER.

Al zins; want anders had hem zyn vader hier niet na toe gezonden, te meer; om dat hy hier te Koppenhagen nog nooit geweest is.

SCHULDENRYK.

Ik zal u een goede herberg wyzen, Heren!

Twede OSSENWYER.

Wy bedanken u myn Heer, wy hebben ons oud logement in de wynkan, daar we voor elken nagt slapens een halven schelling betalen.

SCHULDENRYK.

Foey, dat is schande, dat ryke lieden niet meer dan een halven schelling voor slaap-geld geven.

Twede Os-

Twede OSSENWEYER.

Daar door bezitten we juist enige middelen, myn Heer! want zo wy ons hier maar een maand ophouden, en voor elken nagt slapens een halven schelling rekenen; dan beloopt het dog al drie daalders. Vaar wel!

DERDE UITKOMST.

SCHULDENRYK. HENDRIK.

SCHULDENRYK.

Dat waren vervloekte kaerls; ik geloof waaragtig, dat ze in een rond jaar pas zo veel verteren, als ik op één dag. Ik had wel lust, enige van deze kaerls eens op te ligten.

HENDRIK.

Ja, maar, dan moet myn Heer 't geheel anders aanvangen, en niet laten blyken, dat gy gebrek aan geld hebt, nog met hen de gek scheren, dat ze 't merken kunnen. Maar, daar komen juist twee anderen, die zien 'er uit, als of ze heden eerst in de stad gekomen waren.

VIERDE UITKOMST.

Twee VREMDELINGEN; SCHULDENRYK, HENDRIK.

SCHULDENRYK.

Myn Heren, uw dienaar! welkom hier.

VREMDELINGEN.

Ik dankje, *Mosseur*!

SCHULDENRYK.

Ik zie, gy zyt brave menschen, die alle liefde

en

en ere waardig zyt; maar gy zyt mogelyk hier onbekend?

VREMDELINGEN.

Ja, zeker, zyn wy hier bekend, myn Heer! daar is geen van de grote ſtraten, die ons onbekend is. Ik durf wel aannemen, van den éénen hoek der ſtad na den anderen te gaan, zonder te dwalen.

SCHULDENRYK.

Neen, van zulke kennis ſpreek ik niet, ik wil zeggen: gy hebt mogelyk, geen bekenden of enigen toegang, om by groten te verkeren.

VREMDELINGEN.

Dat 's waar, dat ontbreekt ons.

SCHULDENRYK.

Zo gy 'er belang by hebt, dan wil ik, op myn woord wel maken, dat gy bekend zult worden; want niets is my aangenamer, dan wanneer ik vremdelingen dienſt kan doen. Inzonderheid bemin ik de Jutten. Want waarlyk, zo dra als ik u zag, ſprong myn hart van vreugden op. Welaan, verlaat u maar op my, ik zal u als een eerlyk man, binnen agt dagen tyds, op meer dan dertig plaatzen bekend maken, zo dat gy 'er roem op zult kunnen dragen, dat gy hier geweeſt zyt.

VREMDELINGEN.

Wy bedanken u, welgeboren Heer, voor uwe toegenegenheid; want wy hebben doorgaans, geheel andere zaken te verrigten, als we om dezen tyd in de ſtad komen.

SCHULDENRYK.

Dat dagt ik wel; gy brave lieden weet, met verlof wel te leven. Is dat de moeite waard, zulk

zulk een verre reis te doen, alleen om geld te ontfangen, of 't op renten uit te zetten, en in tegendeel geen werk te maken, om met voorname lieden bekend te worden, van wien gy zo wel als uwe kinderen uwe bevordering, in vervolg van tyd, verwagten kunt? wie weet, of gy wel eens in de Komedie zult gaan? gy zyt, zeker gansch niet nieuwsgierig, al is het, dat gy brave menschen zyt. Hoor, daar valt my juist iets in, waardoor uwe bezigheden gemaklyker kunnen gemaakt worden, en gy niet nodig hebt, dagelyks op de beurs te gaan. Zo gy wilt, kunt gy maar enige duizend ryksdaalders by my uitzetten; ik zal u, jaarlyks, agt ryksdaalders intrest geven. Ik doe 't niet om die rede dat ik geld nodig heb, want ik kan u voor meer dan 60000 ryksdaalders aan wissels en obligatien, tonen; maar ik doe het alleen, om u dienst te doen. Is 't niet waar Hendrik?

HENDRIK.

Ja zekerlyk.

VREMDELINGEN.

Ja, zo myn Heer ons genoegzame verzekering wil geven, dan hebben we zo veel geld, als gy begeren moogt.

SCHULDENRYK.

Ha! hà! dat is waarlyk de eerste maal, dat iemand pand of verzekering van my begeerd heeft. Men zou Gerard van Schuldenryk niet op zyn woord geloven? Ha, ha! een enig woord van Gerard van Schuldenryk, zou zo goed niet wezen als de beste obligatie? Ha! ha! doch ik neem u dit niet kwalyk af, om dat je Gerard van Schuldenryk, niet kent. Ha! ha! Gerard van Schulden-

den-

denryk zou pand geven? Vraag myn knegt maar; Hendrik, heeft iemand wel ooit enig pand van my begeerd?

HENDRIK.

Neen, zo lang als ik in myn Heers dienst geweest ben.

VREMDELINGEN.

Zyne Excellentie zal het egter, evenwel niet kwalyk nemen, dat we van UEd. verzekering begeren, terwyl we de Eer niet hebben, van UEd. te kennen.

SCHULDENRYK.

Ey, wat duivel! kunt gy dan niet aan myn kleding, en aan myn staat, dien ik voer, zien, dat ik een voornaam en wel gezeten man ben?

VREMDELINGEN.

Daar twyfelen we in 't minst niet aan, myn Heer, maar zekerheids halven is 't nogtans beter, dat men pand heeft.

SCHULDENRYK.

Het zy dan zo, ik zal u dan pand geven, Heren, gy zult myn hand en zegel op gezegeld papier hebben.

VREMDELINGEN.

Ja maar, dat 's by ons, geen pand geven.

SCHULDENRYK.

Gelooft my op het woord van Eer.

VREMDELINGEN.

Van harte gaarn, zo 'er maar een verzekering by is.

SCHULDENRYK.

Op myn adelyk woord.

VREMDELINGEN.

Zo als gezegd is, myn Heer!

SCHULDENRYK.

Ik vergeef het u, om dat gy my niet kent. Want; zo gy de eer had my te kennen, dan zoudt ge my, gaarne, al uw Goed betrouwen; ik ben, zo waar als ik leef, de deugdelykste Edelman, die 'er in de gansche stad te vinden is. Is 't niet waar Hendrik?

HENDRIK.

Ik kan u verzekeren, dat je, zonder enige de minste zwarigheid, u geld by myn Heer kunt uitzetten, en dat myn Heer het u schuldig zal blyven, als een eerlyk man.

SCHULDENRYK.

Om dat je dan zo mistrouwend zyt, zo leent my maar 5000 ryksdaalders. Want, om de waarheid te zeggen, ik moet morgen 20000 ryksdaalders voor een goed vrind betalen, maar tegens gewoonte heb ik thans juist zo veel geld niet by kassa, Hoe veel geld is 'er in kassa, Hendrik?

HENDRIK.

Maar 15000 ryksdaalders.

VREMDELINGEN.

Myn Heer mag veel of weinig geld in Kassa hebben, gy krygt geen geld zonder verzekering.

SCHULDENRYK.

Zo my dit een ander gezegd had, hy zou het niet te vergeefs gezegd hebben.

HENDRIK.

Och! 't is de moeite niet waard, zig daar aan te storen; ik geloof voor zeker, dat myn Heer nog voor den avond, zo de wisselaar maar t'huis komt, zo veel geld als gy begeert zal kunnen krygen.

SCHUL-

SCHULDENRYK.

Ja maar, gy weet immers, Hendrik! dat ik heden nog betalen moet. Wilt gy my dan geen 5000 ryksdaalders lenen? ik schaam my waarlyk, een zo geringe som te noemen. Is 't niet zo Hendrik?

HENDRIK.

Ja doch.

VREMDELINGEN.

Wy leenen geen duit, myn Heer! Vaar wel!

VYFDE UITKOMST.

SCHULDENRYK, HENDRIK, *een ander* VREMDELING.

HENDRIK.

Ik dagt het wel, dat deze kaarls niet van het geld konden scheiden. Maar, daar zie ik eén anderen van den wagen klimmen; wy moeten onderstaan, wat 'er by hem te doen zy.

SCHULDENRYK.

Uw Dienaar, myn Heer, welkom hier, heeft myn Heer niet gehoord, of 'er iemand, met name Nic. Offenvrind op weg is, om hier na toe te komen?

VREMDELING.

Ja, myn Heer, ontrent twee mylen van hier, heb ik hem verlaten. Hy wierd daar wat opgehouden, anders zou hy even zo gaauw hier geweest zyn als ik.

SCHULDENRYK.

Ey, is het mogelyk?

VREMDELING.

Misschien is 't myn Heers schuld eisscher? 't

zou my ſpyten, als ik de eerſte was die u deze tyding bragt.

SCHULDENRYK.

Ha, ha, myn ſchuld-eiſſcher; neen, anders om, ik moet 6000 ryksdaalders van hem hebben. Is 't niet zo veel Hendrik?

HENDRIK.

Ja, na myn beſt onthoud.

VREMDELING.

O, dat 's voor hem maar een wiſſewasje, ja, al waren 't ook 20000 ryksdaalders. Want die menſchen vergaderen door onbillyke renten en woeker geld als ſlyk. De Zoon volgt niet alleen zyn Vaders voetſtappen na, maar zal nog erger worden, als hy.

SCHULDENRYK.

Kent gy hem?

VREMDELING.

Ja doch, zou ik hem niet kennen?

SCHULDENRYK.

Myn Heer zou my dan een grote dienſt kunnen doen. Ik moet datelyk 6000 ryksdaalders betalen. Ik wil daarom myn Heer een aſſignatie op Nic. Oſſenvrind geven, zo gy my zo veel geld ſchieten wilt. 'T zal hem het zelfde wezen. Zou het niet, Hendrik?

HENDRIK.

Ik denk van ja.

VREMDELING.

Dat zal ik wel laten.

SCHULDENRYK.

Zo als 't u belieft. Ik dagt 'er u zo wel als hem een dienſt meê te doen. Maar hoor, ik zie u voor een hupſchen vryer aan. Gy komt hier aan een plaats, die vol verleidingen is, en daar men 'er eene eer in ſteld, om vremdelingen

te

te bedriegen; speel met niemand, dien gy niet kend, vooral met geen dobbelsteenen. Ik heb gezien, dat veel vremdelingen daardoor al hun geld kwyt raakten. Ziet daar, dit lidteken aan myn hand kreeg ik den voorleden elfde *Junius*, toen ik my voor een vremdeling in de bres stelde, van wien een speler met valsche dobbelsteenen een grote somme gelds gewonnen had. Is 't niet waar, Hendrik?

HENDRIK.

Wel deegelyk.

VREMDELING.

Myn Heer deed een zeer christelyk werk. 'T ware te wenschen, dat de stad vol van zulke brave menschen was.

SCHULDENRYK.

Ik ben zelf een liefhebber van 't spelen, maar ik moet de dobbelsteenen kennen, waarmede ik spelen zal. Ik draag, daarom, altyd myne eige dobbelsteenen by my, waarop de naam van den man staat, die ze gedraaid heeft, en welke de braafste man in de stad is. Is 't niet waar, Hendrik?

HENDRIK.

Ja, zekerlyk.

SCHULDENRYK.

Zie, hier aan dezen hoek kan men de dobbelstenen kennen, die Meester Kasper gedraaid heeft; met deze kan men veilig spelen. Wanneer gy, zomtyds, ook een tydkorting wilt hebben; dan kunt gy 'er, nergens, beter gelegenheid toe vinden, dan hier, in 't naaste huis. Daar is men veilig: want het zyn brave menschen, by wien men alles best kan krygen, wat men begeerd. Willen wy 'er wat ingaan, en den tyd met kaar-

ten of dobbelsteenen slyten? gemeenlyk verlies ik, maar ik heb byna liever, dat ik verlies, dan dat ik win. Want hoewel ik maar voor tydkorting, en niet uit winzugt speel, ik maak 'er egter conscientie-werk van, iets van vremdelingen te winnen. Als ik nu zie dat hen het verlies ter harte gaat, dan geef ik hen liever den winst weer: Is 't niet waar Hendrik?

HENDRIK.

Ja zekerlyk is dat waar.

SCHULDENRYK.

Willen wy beide in dat huis wat gaan, en voor tydkorting *Cinque & neuf* spelen?

VREMDELING.

Neen, myn Heer, ik speel nooit.

SCHULDENRYK.

Laat ons dan maar een glas wyn zamen drinken.

VREMDELING.

Neen, ik drink geen wyn.

SCHULDENRYK.

Dan zullen we de Couranten zamen lezen.

VREMDELING.

Wat heb ik aan de Couranten, ik ben uw dienaar. Vaar wel!

SCHULDENRYK.

Loop na St. Felten, jou vlegel!

ZESDE UITKOMST.

SCHULDENRYK, HENDRIK.

SCHULDENRYK.

Hendrik!

HENDRIK.

Myn Heer!

SCHUL-

SCHULDENRYK.

Wil je me gezelschap houden?

HENDRIK.

Ja, gaarne, waar heen?

SCHULDENRYK.

Ik wil my ophangen.

HENDRIK.

Neen, myn Heer, ik ben te gering, om aan uw Zyde te hangen. Gy kunt flegts enigen van uwe vrinden verzoeken, die even als gy, in schulden steken, zy zullen u gaarne gezelschap houden.

SCHULDENRYK.

Dat 's een lompe hond geweest, die allereerst in de mode gebragt heeft dat men zyn schulden moet betalen; dat houde ik voor onredelyk.

HENDRIK.

Dat is zeker zo.

SCHULDENRYK.

Uitgenomen, wanneer men betalen kan.

HENDRIK.

Dat wyst zig zelf.

SCHULDENRYK.

By aldien myn wenschen iets helpen kon, weet gy dan, wat ik wenschen zou? ik zou wenschen, dat 'er geen maan aan den Hemel was.

HENDRIK.

Waarom dat?

SCHULDENRYK.

Wel, zo 'er geen maan was, dan was 'er ook geen Elfde *Junius*: en, zo 'er geen Elfde *Junius* was, dan gaf ik den drommel van Offenvrind. Maar nu myn wenschen te vergeefs is, en ik my nergens mêe weet te redden, zo is 't best, dat

ik my zelf ophang, ten zy gy my door uwe bekwaamheid weet te redden.

HENDRIK.

Ik geloof myn Heer, wanneer wy beiden ons verstand gebruiken willen, dat wy dan wel iets verzinnen zullen. Daar valt my juist in, dat hier in de stad een student is, met name Nic Christiaans, welke vermaagschapt is met Nic. Ossenvrind. Ook weet ik, dat de oude Henning Ossenvrind veel van hem houdt, en dat gevolglyk zyn zoon hier, voornaamlyk, met hem verkeren zal.

SCHULDENRYK.

Maar, wat dienst kan ons dat doen?

HENDRIK.

Ik zal my voor dien student uitgeven, en hem te gemoed gaan, wanneer hy de poort in komt. Hierop zal ik hem in een herberg brengen, daar we bekend zyn, en daar we gelegenheid zullen hebben, om hem op te ligten. Maar, zie daar den waard van de herberg het paradys, hy komt juist ter gelegene tyd. Nu kunnen we een volkome Komedie spelen. Want hier is een Heer, die in schulden steekt, een looze en doortrapte knegt, een vremdeling, dien men by de neus kan krygen, en een waard, die zyn kunst verstaat.

ZEVENDE UITKOMST.

SCHULDENRYK, HENDRIK, JACOB.

HENDRIK.

Zie daar is Jacob! ik was haast van u verschrikt.

JA-

JACOB.

Hoe zo?

HENDRIK.

Ik wist niet, of 't uw geest was, dan niet, want gisteren zei men in de stad, dat de duivel u eergisteren gehaald had. Maar zyt gy 't zelf?

JACOB.

Ten minsten ik weet niet beter.

HENDRIK.

Dan dunkt het my vremd, dat het niets reeds lang geschied is; trouwens, ik geloof de duivel maakt met u zo zeer geen haast; want hy heeft u al vast genoeg.

JACOB.

Veeleer geloof ik, Hendrik, dat hy door de kragtige voorbede van zulke vrome menschen, als gy en uws gelyken, tot dus ver belet is, om dit uit te voeren.

HENDRIK.

Maar, wat hebt gy op my te zeggen? ben ik geen Heilige, tegen u te rekenen?

JACOB.

Ja, zeker, Hendrik, zo ik u een pas geven moest; dan kon ik u, op myn conscientie, geen anderen, dan dezen geven," den gunstigen Lezer myn dienst en groetenis vooraf! deze jongeling, Hendrik Laurensz. genaamd, is van onwettige ouders eerlyk gebóren; zyn vader was één van de beste vrybuiters, in den laatsten oorlog, en één van de beroemdste Spelers, want hy stierf met schoppen boer in de hand. Zyn moeder was eene eerlyke vrouw, die voor een schelling elk een ten dienst stond. Hy zelf is een hoerejager, zuiper, speler, vloeker en bedrieger: maar voor 't overi-

 ge

ge bezit hy grote deugden, en wordt voor één van de beste knegts in deze stad gehouden.

HENDRIK.

En zoud gy my zulk een pas op uw conscientie geven.

JACOB.

Ja gaarne.

HENDRIK.

Maar, waar hebt gy die conscientie van daan: ik heb nog nooit van al myn leven gehoord, dat de waard van de herberg, het paradys, een conscientie had, want zulk een gemoedelyke waard is even zo zeldsaam, als een ryke soldaat, een barbier, die niet veel praats heeft, een eerlyke molenaar, en een vredelievende advocaat.

JACOB.

Ik geloof dat de conscientie der lackyen ook de tederste niet is.

HENDRIK.

Dat zullen we aan zyn plaats laten, Jacob. Maar ik moet u thans een voorslag doen, welke voor u zo wel als voor myn Heer voordeelig kan wezen. Wy verwagten over een uur een Land jonker, die zal by u zyn intrek nemen, en gy zult 'er een vetje uithalen, want hy heeft geld als zand.

JACOB.

Zou ik hem dan zyn geld afstelen, en my om uwent wil laten ophangen?

HENDRIK.

Ik zal hem wel betrekken, en, wanneer wy hem zyn geld hebben afgezet, dan zult gy 'er uw aandeel van krygen. Laat 'er my maar voor zorgen. Gy hebt in uw huis een menigte eerlyke, vergeeft het my ik wilde fraaye meisjes zeggen. De fraaiste van deze moet

moet zig houden, als of ze op hem verliefd is, en daarby hem wys maken, dat ze uw vrouw is. Maar gy moet u houden, als of gy zeer jaloers waart, en altoos op hem agt geven, om hem des te meer in die gedagten te ſtyven.

JACOB.

Maar, als hy nu niet verliefd word, hoe dan?

HENDRIK.

Zottepraat! een jong menſch van twe-en-twintig jaar zou niets van liefde weten, vooral, wanneer hy van een liſtig meisje bekoord wordt. Ik ſta 'er borg voor, dat hy verliefd zal worden; ik zal 'er hem zelf mee toe helpen verleiden, en dit zal zig zo veel te ligter laten doen, als ik zyn vertrouwen gewonnen heb. Als wy hem nu zo ver gebragt hebben, dat hy zig met haar inlaat, dan . . . . maar 't overige zal men wel vinden, wanneer ik tyd zal hebben, van my te bedenken. Laten wy hem maar eerſt hier hebben, dan zal de zaak wel lukken.

SCHULDENRYK.

Ach, Hendrik! nu is 'er al een ſteen van myn hart.

HENDRIK.

Het zal wel gaan; wy zullen ons na huis begeven. Maar ik ga heen, om een zwart kleed aan te trekken, om dat ik een ſtudent moet verbeelden.

TWE-

TWEDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

OSSENVRIND, HENDRIK,

Enige STUDENTEN.

(OSSENVRIND *komt in de ſtad, heeft een ouwerwetſen rok met gegote zilvere knopen aan, een zweep in de hand, en enige ſtudenten maken een geſchreeuw, en roepen*: Vos, Vos!

OSSENVRIND.

Roept gy kanaljes, dat je dol wordt.

STUDENTEN.

Vos, Vos, Vos, Vos!

OSSENVRIND.

Loopt na de drommel! ik ben nooit gepromoveerd, en denk my ook niet te laten promoveren. Ik ben een pagters zoon uit Jutland, en ben ſlegts hier gekomen, om geld in te vorderen.

STUDENTEN.

Vos, Vos, Vos, Vos!

OSSENVRIND.

Ey, houdt den bek; jou rekels, ik ben, haal me die en die, geen Vos, verſtaa je dat?

STUDENTEN.

Vos, Vos, Vos!

OSSENVRIND.

Hoor eens, hoe dat vee my naſchreeuwd.

STUDENTEN.

Vos . . . . !

OSSENVRIND.

Ey, komt dan voor den dag, jou honden!

man!

man! voor man, dan zal ik u wel tonen, met wien gy te doen hebt.

STUDENTEN.

Vos . . . . !

OSSENVRIND.

Roept, datje de ziel den hals uitvliegt 't is een fraaije Eer voor je, dat je vremdelingen zo naroept, daar je doch zelf eens Dominees denkt te worden.

STUDENTEN.

Vos . . . . !

OSSENVRIND.

Hoor je dan niet, vervloekte kaarls, Ik zeg 't u nog eens, ik ben geen ſtudent, en denk het ook nooit te worden.

STUDENTEN.

Vos . . . . !

OSSENVRIND.

Wagt . . . wagt maar, vind ik een ſteen, dan zult gy ongelukkig wezen. ſta, Kaarls, paſt op want wien ik raak, dien ſmyt ik den kop in duizend millioenen ſtukken. Hoort gy 't, of zo niet, dan . . .

HENDRIK, (*ſtil.*)

Wel de drommel! daar is hy. Nu zal de komedie beginnen. Nu heet ik niet meer Hendrik, maar Nic. Chriſtiaans. (*overluid*) Ey, ſchaamt u, gy ſchaamteloze menſchen! 't is immers ſchande voor de ganſche ſtad, als vremdelingen t'huis komen, en vertellen, hoe ſchandelyk men hen nageroepen en mishandeld heeft. Gy kunt immers wel zien, dat het geen Vos is, jou domme duivels! en al was dat zo, zoudt gy hem dan zo onbeſchaamd vervolgen. Ik zie wel, dat hy een voornaam en deftig Heer is, die veel eer zyn renten

ten ophalen, dan voor een weinig zout en wyn gepromoveerd wil worden. Foei! ſchaamt u, 't doet my leet, dat ik zulke dingen van u, als myne broeders, moet horen.

OSSENVRIND.

Ik bedank myn Heer, voor zyn goedheid: ik wenſchte van harte, gelegenheid te hebben, u weder dienſt te kunnen doen. Ik weet niet, waar deze genegenheid, die myn Heer my bewyſt, van daan komt, daar ik u doch geheel onbekend ben.

HENDRIK.

Ach, myn Heer! het doet my hartelyk leet, wanneer ik zie, dat men vremdelingen zo mishandeld.

OSSENVRIND.

Ik zie, dat gy een volkomen en regtſchapen Chriſten zyt.

HENDRIK.

Ik kan my over zulke dingen dood ergeren.

OSSENVRIND.

Dat noem ik opregtheid.

HENDRIK.

Wagt maar, jou läfbekken, ik zal u datelyk wyzen, wat het te zeggen is, een vremd menſch zo te vervolgen.

OSSENVRIND.

Dien goeden man is over myn verdriet meer begaan dan ik zelf.

HENDRIK.

Een eerlyk en braaf man! . . . .

OSSENVRIND.

Ach, myn Heer! 't zou my moeyen, wanneer gy,

gy, mynent wegen, door uwen yver nadeel mogt lyden.

HENDRIK.

Die u nooit iets in den weg gelegt heeft.

OSSENVRIND.

Bedaar, myn Heer, ik bid u, ik ben het al vergeten.

HENDRIK.

Zo ik u hier had, hoe zou ik u afroſſen.

OSSENVRIND.

Ik zal 't waarlyk niet toeſtaan, myn Heer, dat gy ze naloopt. Gy mogt 'er door in ongeluk geraken.

HENDRIK.

Dan zal ik je . . . .

(Hy grypt Oſſenvrind by 't hair, en ſmyt hem tegen den grond.)

OSSENVRIND.

Zagt wat! deze liefde gaat al te ver.

HENDRIK.

Ach! myn Heer, ik bid u om vergiffenis, ik weet byna van yver zelf niet, wat ik doe.

OSSENVRIND.

Waar vind men tegenwoordig zulke menſchen? maar mag ik weten, hoe uw naam is, op dat ik van u weet te ſpreken?

HENDRIK.

Myn Heer, ik zoek 'er geen roem door te behalen; want dat is myn, en een ieders pligt. Maar anders is myn naam Nic. Chriſtiaans om u te dienen.

OSSENVRIND.

Nic: Chriſtiaans? die naam is my bekend.

HENDRIK.

Ja, myn Heer, hier zyn 'er zeer veelen in de ſtad,

ſtad, die zo heten; want, wanneer iemand maar Chriſtiaan heet, en een zoon krygt, dien hy Nicolaas laat noemen, dan heet zulk een aanſtonds Nic. Chriſtiaans, of Chriſtenſen.

OSSENVRIND.

Zo was dan uws vaders naam Chriſtiaan?

HENDRIK.

Ik weet niet beter; men noemd my Nic. Chriſtiaans ik wil 'er juiſt geen eed op doen, maar myn moeder zal het beſt weten.

OSSENVRIND.

Dan was uw vader getrouwd?

HENDRIK

Ik weet niet anders.

OSSENVRIND

Met een vrouw?

HENDRIK.

Dat 's een domme vraag, gy weet immers, dat men met geen koeyen trouwd.

OSSENVRIND.

Zo handelt gy ook in koeyen, ... Maar wat was 't, dat ik zeggen wilde, . . . hoe is de naam van uw moeder?

HENDRIK (*ſtil*)

Y aldien deze kaarl zo eenvoudig niet was, dan zou men menen, dat 'er fieltery in zyne reden ſtak. (*overluid*) Myn moeders naam is Eliſabeth Johanſen.

OSSENVRIND.

Eliſabeth Johanſen, ik heb een nigt, die Eliſabeth heet.

HENDRIK.

Dat kan wel wezen, myn Heer, ik ken mede zeer vele, die zo heten; ik geloof, dat 'er byna geen ſtraat in de ſtad is, of men zou 'er wel ſestien

Eli-

Elisabeths in kunnen tellen.

OSSENVRIND.

Hoor je niet in Jutland t'huis, myn Heer?

HENDRIK.

Neen, maar myn zalige vader heeft 'er lang gewoond, en myn moeder en vrinden wonen 'er nog.

OSSENVRIND.

Woont dan uw vader zaliger thans hier in deeze ſtad!

HENDRIK.

Neen, myn Heer, nu niet meer, vermits hy overleden is.

OSSENVRIND.

Wel, lieven Heer! is de zalige man dood?

HENDRIK.

Ja; anders kon hy immers niet zalig wezen.

OSSENVRIND.

Dat 's ook waar, ik ſta hier en ſpreek, als of ik droomde.

HENDRIK.

Dat komt 'er niet op aan, myn Heer; men kan zig ligt verſpreken, anders is 't zekerlyk beter, dat men vraagd: is de zalige man dood, dan, is de man zalig geſtorven? voor 't overige was myn Vader nog een jonge man, toen hy ſtierf.

OSSENVRIND.

Ik neem dan deel in uw verlies, hopende, dat gy uw vader, die u zo vroeg ontrukt is, in den Hemel weer moogt zien.

HENDRIK.

Ik ben u zeer verpligt, myn Heer, en ik wenſch, dat gy uwe ouders nog lang moogt in 't leven zien.

OSSENVRIND.

Uw dienaar. Maar, vermits gy vrinden in Jutland hebt, kent gy dan niet iemand, die Henning Offenvrind heet?

HENDRIK.

Is 't niet de pagter. Henning Nielsen?

OSSENVRIND.

Ja, voor dezen heette hy Henning Nielsen; maar, na dat hy de erffenis gekregen heeft, zo als u bekend is, zo heet hy de opziender Henning Offenvrind. Myn moeder had gaarne gezien, dat hy zig Henning van Offenvrind had genoemd, maar, om dat hy nog een eerlyk man van de oude waereld is, zo heeft hy 'er niet toe willen overgaan.

HENDRIK.

Zou ik myn moeders broeder niet kennen?

OSSENVRIND.

Ach! is het mogelyk! dan zyt gy de regte Nic: Christiaans, welken ik zoek, en aan wien ik een brief heb.

(*Zy omhelzen malkander, en wenen.*)

HENDRIK.

Het oude spreekwoord wordt doch bewaarheid: het bloed kruipt daar 't niet gaan kan.

(*Hy weent.*)

OSSENVRIND.

Ziet daar Heer en Neef, is de brief, dien myn vader aan u geschreven heeft. *A Monsieur, Monsieur Nic. de Christensen, Sacro sanctæ Philosophiæ Studiosus; af te geven in den spaarpenning te Koppenhagen.*

HENDRIK (*Leest den Brief.*)

Ach! myn lieve neef! alle deze omstandigheden zyn ten eenemaal overtollig, ik ben alrede ver-

verpligt, u in alle mogelyke gevallen dienst te doen.

OSSENVRIND.

Uwe gehoorzaame dienaar, Heer en Neef! de eerste dienst, dien ik van u verzoeken mag, is, dat ge my de herberg, de drie herten, gelieft te wyzen.

HENDRIK.

Foey, daar zult gy in 't geheel niet t'huis gaan leggen. Want daar is het al te vol volk: Ik zal u by myn zwager brengen.

OSSENVRIND.

Ik wenschte liever in eene andere herberg te gaan; want misschien zou men van my, wegens het zwagerschap, geen geld willen aannemen, en dit zou my zeer tegen de borst wezen.

HENDRIK.

Daar gaan ook vremdelingen by hem t'huis; en hy neemt ook betaling van hen aan, al is 't, dat hy zo duur niet is, als anderen zyn.

OSSENVRIND.

Nu; dan is 't wel; dan zal ik aanstonds met u gaan.

(Zy gaan aan de andere zyde van het toneel, en kloppen aan een deur. De waard van de herberg het paradys, komt voor den dag.)

TWEDE UITKOMST.

OSSENVRIND, HENDRIK, JACOB.

HENDRIK.

Goeden dag, myn lieve zwager! hier breng ik u myn Neef die korteling uit Jutland gekomen is. Ik wil hopen, dat gy hem zo goed

ontfangen en onthalen zult, als of ik 't zelf ware. Hy wilde in de herberg, de drie herten, zyn intrek neemen; maar ik geloove dat hy het beter by u zal hebben.

JACOB.

Het zou my gespeten hebben, wanneer hy in eene andere herberg gegaan was. Voor 't overige zyt gy welkom.

OSSENVRIND.

'T is my lief, dat ik hier een Neef gevonden heb, en ik ben u verpligt voor uwe aanbieding, van my te willen huisvesten. Maar, zo ik van te voren wist, dat gy geen geld zoud nemen, dan zoude ik u niet lastig vallen, maar myn intrek liever in de drie herten nemen.

JACOB.

Bekommer u daar niet over, dat zullen wy zamen wel stellen.

OSSENVRIND.

Maar, Heer en Neef! gy moet my vooraf vastelyk verzekeren, dat ge niet weigeren zult de betaling van my aan te nemen.

JACOB.

Wees daar niet ongerust om, Heer en Neef! de betaling zal zig wel schikken.

OSSENVRIND.

Neen, ik zweer 'er op, Heer en Neef! dat ik by u myn intrek niet neem, ten zy ik vastelyk verzekerd ben, dat ik zo wel, als een vremdeling, u zal moeten betalen.

HENDRIK.

Sta het hem dan toe, Heer Zwager, want myn Neef zal anders onmogelyk besluiten, by u t'huis te leggen.

JA-

JACOB.

Als het dan niet anders wezen kan, dan moet ik zo onbeleefd wezen, en betaling van u aannemen. Alleen wenschte ik, dat ik in staat mogt zyn, u eenig genoegen te geven. Ik zelf, Heer en Neef, leef nog naar de oude waereld, en myn vrouw is wat eenvoudig, en daarby leeft ze zeer stil en ingetogen.

HENDRIK.

(Draait zig om en zegt stil tegen Ossenvrind)

Dit laatste moet gy, myn Heer en Neef, niet geloven. Want zyn vrouw is een van de fraaiste en aartigste van deze stad; maar hy zelf is wat jaloers, hoewel ik 'er byna op zou derven zweren, dat hy 'er in 't geheel geen rede toe heeft. Want elk een, die haar kent, houdt ze voor een zeer deugdzame en eerbare vrouw. Maar gy weet zelf wel, Heer en Neef, hoe het pleeg te gaan, als een oud man een fraaije jonge vrouw trouwt.

OSSENVRIND.

Ey, daar zal ik regt ten anker komen, en aartig roezemoezen; want ik mag zeer gaarn met vrouwspersoonen stoejen.

HENDRIK.

Dat wil niets zeggen; hy is anders een regt goed en braaf man.

OSSENVRIND.

Maar zeker, is 't waar? is hy zo jaloers? ha, ha, ha!

JACOB.

Waar lagcht myn Neef zo hartelyk over?

OSSENVRIND.

O! nergens over, 't was maar over iets, dat

myn vader aan myn Neef heeft geschreven.

JACOB.

Wees zo goed, Heer en Neef, en treed binnen.

OSSENVRIND.

Ik moet nog eerst eens na myn wagen zien, die hier op den hoek van de straat staat. Wild gy zo goed wezen, en met my daar heen gaan?

HENDRIK.

Ik moet u voor een half uurtje verlaten, en zal dan voorts de Eer hebben, van weer by u te zyn.

OSSENVRIND.

Vaar ondertusschen wel.

DERDE UITKOMST.

HENDRIK (*alleen.*)

Dat gaat wel, ja waaragtig, al heel wel. Nooit had ik iemand kunnen aantreffen, die ligter te snuiten was dan deeze. Hoe zou zulk een nar de netten ontsnappen kunnen, die zulke bekwame meesters, als ik en de waard in de herberg het paradys, zyn, hem tragten te spannen, volgens alle kunsten, die ze ooit geleerd hebben? maar, daar is myn Heer.

VIERDE UITKOMST.

SCHULDENRYK, HENDRIK.

SCHULDENRYK.

Wel nu, hoe gaat het, Hooggeleerde Heer Gaauwdief?

HENDRIK.

Het gaat of 't gesmeerd was; hy omhelst en

kust

kuſt my; hy noemt my, en Jacob in 't paradys, zyn neven. Komt het myn Heer niet voor, dat het begin al heel wel is.

SCHULDENRYK.

Ha, ha, ha! maar, hoe zal 't nu verder gaan?

HENDRIK.

Laat 'er my maar verder voor zorgen; ik heb al een meenigte liſten in myn hoofd; ik zal Jacob, wel verder onderregten, wat hy doen moet.

SCHULDENRYK.

Maar, wanneer Jacob hem nu alles ontſteelt, wat hy heeft, en 'er dan meê door gaat, dan zal immers onze zaak daardoor, eer erger als beter worden.

HENDRIK.

Om dit voor te komen, zal ik in die zelfde herberg zo lang gaan t'huis leggen.

SCHULDENRYK.

Dan is 't wel.

HENDRIK.

Maar ons ontbreken nog een paar anderen, die ons de zaak moeten helpen uitvoeren.

SCHULDENRYK.

Ik zal wel een paar goede vrinden opſnuiven, die daartoe in ſtaat zullen wezen.

HENDRIK.

Ziet, daar komen ze al weerom; myn Heer, gaat gy zo lang aan een zyde.

VYFDE UITKOMST.

OSSENVRIND, HENDRIK, JACOB.

OSSENVRIND.

Was dat niet een vervloekte kaarl, die een halven schelling durfde eischen, en dat alleen, om een koffer op de kamer te brengen.

JACOB.

Ja, de menschen zyn onbeschaamd, Heer en Neef, een halven schelling tellen ze niet veel.

OSSENVRIND.

Even of een halve schelling ook geen geld was.

JACOB.

Dat is zo; men moet lang zoeken, eer men zo veel op de straat zal vinden.

OSSENVRIND.

Zo dra als ze een vremdeling zien, denken ze hem aanstonds op te ligten; maar van my zullen ze waaragtig niet ryk worden. Die den naam van Ossenvrind dragen, laten zig niet foppen; die weten beter, waar het geld goed toe is.

JACOB.

Neen, neen, myn Heer en Neef zal naar ik merk, niet ligt iemand opligten.

OSSENVRIND.

Waarlyk, ik wilde hem wel eens zien, die dat doen zou, al was hy ook Alexander de Grote, zelf. Want hoe loos zy ook waren, ik heb ze doch bedrogen ik smeerde ze een valschen dertiende half aan, zo dat ze my negen en een halven stuiver weerom moesten geeven.

JACOB.

Ja maar ik ben bang, wanneer ze 't merken; dat ze weer om zullen komen.

OSSENVRIND.

Dan zweer ik 'er op, dat ze dien niet van my gekregen hebben; want ik houde altoos eenige kleine eeden voor my zelf, zo; dat ik duizend eeden kan doen, zonder my te bezondigen. By voorbeeld; wanneer ik zweer, dat ik u geen geld geboden heb, dan versta ik 'er onder, naamlyk om te schenken; en, wanneer ik iemand in 't geheel niets betaald heb, dan zweer ik 'er nogtans op, dat ik betaald heb; te weten, niet dezen; maar een' ander.

JACOB.

Myn Heer en Neef bewandelt de voetstappen zyner lieve ouderen, dewelken voor de loosten hunner plaats gehouden worden; en dus word hier het spreekwoord bewaarheid: de appel valt niet ver van den stam.

OSSENVRIND.

Dat is myn grootst vermaak, als ik zulke menschen betrekken kan; ik heb de ruimte van valsch geld by my; 't geen ik de menschen in deze stad denk aan te smeren, zo dat my myn reis niet veel zal kosten. Als ik en myn vader dat kunsje niet verstonden, dan waaren we den naam van Ossenvrind onwaardig. Daar komt het ook van daan dat onze beurs nooit leeg is. Daarom houde ik ook zulke dingen voor geen zonden, want het spreekwoord zegt: kooplieden moeten voorzigtig wezen als de slangen: wat zegt gy 'er van, Heer en Neef?

JACOB.

Ey, wat zonde? elke dief ziet zo goed aan de kost te komen, als hy weet en kan,

OSSENVRIND.

Daarom zegt men ook: doet de ogen op, of de beurs.

JACOB.

Ja; zo zegt het gemeen spreekwoord.

OSSENVRIND.

Het is waarlyk een goude spreuk. God zegene de menschen, die ze uitgedagt hebben.

HENDRIK.

Zie daar, welkom, weer terug, Heer en Neef.

OSSENVRIND.

Ik bedank je myn lieve Neef; ach, dat ik u altyd by my mogt hebben!

HENDRIK.

Weet gy wat? ik zal, zo lang gy hier zyt, by u myn intrek nemen: want het kan my toch niet veel schelen.

OSSENVRIND.

Wel, dat was goed; waarlyk ik vind myn Heer en Neef doch in allen opzigten zo, als hy my beschreven is. Wy kunnen zamen een kamer hebben, en op één bed slapen.

HENDRIK.

Zeer gaarne; dan zal ik de halve huur betalen.

OSSENVRIND.

Op die wyze kunnen we beide geld sparen. Maar hoor, ik heb hier met een man in de stad te doen, die Schuldenryk heet, de henker zal den kaarl halen, zo hy my niet tot den laatsten duit toe betaalt. Ik zal hem tonen, dat ik Ossenvrind heet. Hoe staat het met dien man, is hy in 't onderspit geraakt?

HENDRIK.

Neen; want ik weet, dat hy by een man 4000 ryksdaalders heeft staan; kon men nu eene

affig-

assignatie op dien man krygen, of wilde die de schuld over nemen, en ter verzekering ons een van zyne landhoeven verpanden, dan bleef het geld aan een goede plaats staan.

OSSENVRIND.

Hoe heet die man?

HENDRIK.

Hy heet Laurens Andreas, en is één van de rykste burgers in deze stad.

OSSENVRIND.

Van dien man heb ik iets gehoord; ik wenschte wel, dat hy borg voor myn geld wilde staan.

HENDRIK.

Wees daar maar niet ongerust over, Heer en Neef, de zaak zal zig wel schikken. Laten wy binnen gaan.

DERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

(Wordt de beurs verbeeld, waarop verscheide kooplieden na malkander komen; eerst komt 'er)

Een KOOPMAN, *en een* JOOD.

KOOPMAN.

Ik zie, hier zyn nog géén menschen; ik moet enige kronen opwisselen; maar de henker mogt hen 11¼ *percent* geven, ik wil liever uitstel verzoeken tot morgen of overmorgen; dan zal, hoop ik, de prys gedaald zyn. Maar, zie daar een jood, ik zal proberen; hoe veel hy eisschen zal. Uw die-

dienaar vrind, heb je geen kronen te verwisselen.

J o o d.

Neen, myn Heer, ik loof niet, dat ik 'er nu eenige heb, moet myn Heer 'er anders veel hebben?

K o o p m a n.

Voor 4000 ryksdaalders.

J o o d.

Zo 'er myn Heer om verlegen is, dan kan ik ze mooglyk by een vrind ſtaan te krygen voor 11½ *percent*.

K o o p m a n.

11½ *percent*: dat 's immers op zyn joods.

J o o d.

'K ben ook een jood, myn Heer, en ik ſta je te zeggen; de wiſſel-cours van kronen is thans 11¼, het weinigſte, dat ik voor myn moeite begeren kan, is¼.

TWEDE UITKOMST.

De vorigen. Een twede K o o p m a n.

Eerſte K o o p m a n.

Uw dienaar; uw dienaar. Zo lang als 'er nog chriſtenen hier in 't land zyn, handelen we met geen joden; maar, daar zie ik een braaf, eerlyk en chriſtelyk Koopman. Hoor eens, myn Heer! heb je geen kronen te verwiſſelen?

Twede K o o p m a n.

Ja doch, om je te dienen.

Eerſte K o o p m a n.

Hoe veel neemt gy *percent*?

Twede K o o p m a n.

Twaalf ryksdaalders.

Eerſte

Eerste KOOPMAN.

Twaalf ryksdaalders? en ik kan ze by een andere jood voor elf krygen.

Twede KOOPMAN.

Dat kan wel wezen.

Eerste KOOPMAN.

Ik zie wel, dat het nog slegter is, met christen-joden te handelen. Ik moet daarom den anderen weer opzoeken. Hoor eens Smous! beschik me dan enige van uwe kronen.

JOOD.

Myn naam is Moses, myn Heer, en ik ben geen smous; maar wil myn Heer met me van de beurs gaan, dan kan hy ze krygen, maar niet minder, als gezegd is.

Eerste KOOPMAN.

Het zy dan zo; laat ons gaan.

De Twede KOOPMAN (*blyft*)

Eer ik myn kronen onder 12 *percent* verwissel, dan zullen ze liever stil blyven liggen. Ik geloof, ik zal ze tot die prys zo nog niet hoger, wel aan den man brengen, als het Oostindisch schip vertrekt.

DERDE UITKOMST.

SCHULDENRYK. KOOPMAN.

SCHULDENRYK.

Uw dienaar, myn Heer, ik moet schielyk een som gelds hebben. Ik zal 'er toe moeten overgaan, om dubbelden intrest te geven, als myn Heer my enige duizend ryksdaalders lenen wil.

KOOPMAN.

Wil myn Heer my 12 percent geven, dan kunt

gy

gy zo veel krygen, als gy begeert.

SCHULDENRYK.

Ja, zeer gaarn, al was 't 14 percent; niet juist, om dat ik 't geld zo zeer nodig heb, als wel, om dat ik 'er nu merkelyk mee kan winnen.

KOOPMAN.

Ja, myn Heer, zo ge my een vast pand, borgtogt of *Endossement* verschaft, dan kunt gy zo veel krygen als gy nodig hebt.

SCHULDENRYK.

Myn Heer, ik zal u myn wissel geeven. Gy kent my immers wel, en weet, dat ik een eerlyk man ben.

KOOPMAN.

Neen, myn Heer, ik moet myn woord weer inhalen, my valt daar juist in, dat ik myn geld zelf nodig heb.

SCHULDENRYK.

Myn Heer! ik zal u 16 percent geven.

KOOPMAN.

Ik meen 't in goeden ernst, myn Heer, ik heb geen geld.

SCHULDENRYK.

Nu, 't zal my daar niet op aankomen; ik zal u 20 percent geven, en daarby nog de *l'Agio* vooruit betalen.

KOOPMAN.

Ik zweer 'er op, dat ik geen geld heb. *Adieu:*
(*binnen.*)

VIERDE UITKOMST.

SCHULDENRYK *alleen.*

Loop, voor den duivel, ik wensch, dat je nooit

nooit een fchelling ryk mag worden! ik weet in eeuwigheid niet, hoe ik my van dezen elfden Junius met eere zal redden, ten zy, dat Hendriks aanflag wel uitvalt. Maar die toeleg is zo ftout, dat ik bedugt ben, dat hy zo niet uitvallen zal, als ik wel wenfch. Maar ik zal hem flegts laten begaan; want op de minfte tegenwerping, die ik maak, word hy aanftonds kwaad. De aanflag is deze. Een myner bekenden, te weten Reinhart Slimkop, zal zig uitgeven voor Laurens Andreas, een van de rykften dezer ftad: deeze zal voorgeven, dat hy my even zo veel gelds fchuldig is, als ik aan Offenvrind; en zal daarom de fchulden over nemen; en ter verzekeringe daar van hem 't Stadhuis verpanden. Toen ik dit hoorde, vroeg ik Hendrik, of hy zot was geworden; want het zou byna te ftout wezen, zelfs de uitvoering van zulken aanflag flegts in een komedie te vertonen: maar hy gaf my 'ten antwoord: myn Heer, bedenk maar eens deze twee dingen, voor eerft, de domheid van dit menfch; ten anderen, 't vertrouwen, dat hy op my als zyn Neef en beften vrind ftelt; en gy zult gemaklyk toegeven, dat de ganfche zaak mogelyk is. Ik moet daarom flegts afwagten, wat 'er van worden zal: thans is de domme Offenvrind heen, om 't Stadhuis te bezien, het welk hy voor 't huis van Laurens Andreas houdt. Maar ik wagt flegts met fmart op Slimkop; want hy beloofde my. . . . maar ziet, daar is hy.

VYF-

VYFDE UITKOMST.

SCHULDENRYK. SLIMKOP.

SCHULDENRYK.

Waar zyt gy zo lang geweest, *mon frere.*

SLIMKOP.

De klok sloeg daar datelyk eerst half twaalf. Maar, waar is de domme Jorden?

SCHULDENRYK.

Die is met Hendrik heen gegaan, om het huis te bezien, dat gy hem verpanden zult.

SLIMKOP.

Wat is dat dan voor een huis.

SCHULDENRYK.

Het Stadhuis.

SLIMKOP.

Ha, ha, ha!

SCHULDENRYK.

Speel gy uwe rol maar wel, en laat Hendrik voor 't overige zorgen. Ziet! daar komen ze beide terug.

ZESDE UITKOMST.

(*De vorigen wandelen op de beurs heen en weer; terwyl* OSSENVRIND *en* HENDRIK *op de beurs komen.*

OSSENVRIND. (*Ziet overal heen, en zegt*) Seldrement? wat voor een gebouw is deze beurs?

HEN-

HENDRIK.

Ja, 't is een fraay gebouw, en daar, in die winkel kan men alles krygen, wat men begeerd.

OSSENVRIND.

Kon ik een goeden spaanschen rotting krygen; ik zou 'er wel enige guldens voor willen besteden.

HENDRIK.

Wel, wat gy zegt Neef, minder dan ses ryksdaalders krygt gy 'er geen, die enigzins goed is.

OSSENVRIND.

Lieven Heer, ses ryksdaalders? neen, daar bedank ik ten hoogsten voor, want tegenwoordig, kan men 't geld wel beter besteden.

HENDRIK.

Maar ziet daar zyn andere fraaye dingen, wilt gy daar niets van kopen?

OSSENVRIND.

Ik mogt wel een klein paardje met een fluit koopen, om ze myn jongsten broeder te vereren, zo 't maar niet te hoog in 't geld loopt. Maar wien behoren die schilderyen, die hier aan de muren hangen?

HENDRIK.

Die zyn hier te koop, zo gy 'er een liefhebber van zyt. (*stil.*) Het zou een aardige klugt zyn als ik hem overreden kon, deeze schilderyen te kopen, die de beurs toebehoren.

OSSENVRIND.

Neen, zy zien 'er veel te oud uit.

HENDRIK. (*stil.*)

Ja, of hy gek was.

Een JONGEN *komt, met enige boeken onder den arm; die hy veilt en roept:*

Wie gelieft 'er rare boeken te kopen?

(*hy zingt zoetjes:*)

 Geef

Geef ik op myn koopmanschap agt;
Dan moet 'k lagchen uit alle magt; enz.

OSSENVRIND.

Heb je de Kronyk niet van *Peter Paars*? (*) ik ben een groot liefhebber van Kronyken. Neef kent immers de *Saxo Grammatica* wel, en de Kronyk van *Arent Huitfeld.* Die heb ik voor dezen gehad, maar ik hou meer van de Kronyk van *Peter Paars*, want in de andere zyn geen platen.

JONGEN.

Ja, hier is 'er een.

OSSENVRIND.

Hoe veel kost die?

JONGEN.

Een ryksdaalder.

OSSENVRIND.

Wel zo, een ryksdaalder? wil je vier schellingen hebben?

De JONGEN *loopt weg, en veilt aan andere de boeken uit.*

OSSENVRIND.

De menschen tellen vier schellingen zo veel als niemendal: dat is waaragtig alles, wat dat boek waardig is. Daarby geloof ik, dat 'er veel leugens in staan. Maar anders zou deze *Peter Paars*, zo men zegt, een braaf man geweest zyn. Ik weet niet, waarom ze dien goeden man niet in 't graf kunnen laten rusten. Maar wat schort 'er aan,

(*) Hier door wordt een geestig hekeldicht in de Deensche taal verstaan, door den Heer Prof: *Holberg* zelf gemaakt; en het welk den titel voert van *Pet: Paars Reyse fra Callundborg til Aars*: dat is. *Peter Paars reis-beschryving van Kallingburg na Aarhus.*

Neef?

Neef? zyt gy niet wel? ik zie, het zweet breekt u uit.

HENDRIK.

Ach! laten we van dat boek niet meer spreken, Neef! ik word al kwalyk, als ik het maar hoor noemen; want geen Turk had van de *Baccalaurei* en *Magistri* nadeliger kunnen schryven, dan dit. Maar zeg eens, hoe stond u het huis aan, dat Laurens Andreas, op de markt heeft staan? is 't niet een heerlyk gebouw?

OSSENVRIND.

Ja, het huis was wel genoeg; alleen kwam het my wonderlyk gebouwd voor.

HENDRIK.

Ik kan u verzekeren, Heer en Neef, dat dit huis niet onder de 20000 ryksdaalders verkogt zou worden; hy heeft het zelf laten bouwen, en ik zou byna durven wedden, dat het hem meer dan 30000 ryksdaalders gekost heeft.

OSSENVRIND.

'T is te verwonderen, dat men zo veel aan een gebouw te kost legt.

HENDRIK.

Ach, wat geeft Laurens Andreas om 30000 ryksdaalders? waarlyk niet meer, als gy om tien.

OSSENVRIND.

Ja, Laurens Andreas is genoeg by ons bekend. Zo hy onze schuldenaar word, en de intresten van 't geld, jaarlyks op zyn tyd betalen wil, dan verlang ik niet meer, als zyn hand.

HENDRIK.

Dat 's wel waar, maar ik ga liever altoos den zekersten weg; een ander hier in de stad zou zig niet durven verstouten, enig pand van

hem te begeren; maar om dat myn Heer en Neef een vremdeling is, zo zal hy dit niet kwalyk nemen. Ik ben niet in ſtaat, u op ene andere manier te dienen, dan met een goeden raad, en ben anders ten enemaal buiten ſtaat, de vriendſchap te vergelden, die my uwe waardige ouders bewezen hebben.

OSSENVRIND.

Ach, allerliefſte Heer en Neef, een goede raad is menigmaal beter dan geld.

HENDRIK.

Ik zal 't daarom nooit toeſtaan, Heer en Neef, dat gy zyne aſſignatie aanneemt, ten zy hy u zyn groot huis op de markt verpandt.

OSSENVRIND.

Daaromtrent moogt gy dan doen, naar uw goedvinden. Maar my valt daar iets in. Waarom zullen wy ons, daar wy doch eige Neven zyn, voortaan, met den naam van Heer en Neef noemen?

HENDRIK.

Ja, dat 's ook waar, laten wy ons daarom; in het toekomende als broeders, voortaan GY, noemen.

OSSENVRIND.

Ik ben 'er mee te vreden. (*Zy ombelzen en kusſen malkander.*)

HENDRIK.

Maar ziet daar, daar zie ik waarlyk Laurens, Andreas. Zie eens, hoe diep hy in gedagten gaat.

OSSENVRIND.

Ja, dat 's niet vremd, broeder; want men heeft voor-

vooral om dezen tyd, duizend dingen in 't hoofd. Maar ik sta in twyffel, of ik hem durf aanspreken. Wees gy zo goed, en spreek hem eerst aan.

HENDRIK.

Uw gehoorzame dienaar, myn Heer Andreas. Neem het niet kwalyk, dat ik u vraag, of de Heer Schuldenryk geld van u te vorderen heeft.

SLIMKOP.

Ja, geloof ik; maar waarom vraag je daar na?

HENDRIK.

Daar legt ons zeer veel aan gelegen, dat we dit weten, myn Heer!

SLIMKOP.

Thans heb ik geen tyd, om daar aan te denken, maar op een ander tyd kunt gy wel eens by my komen.

HENDRIK.

Maar, myn Heer, om dat ik zo gelukkig ben, u hier zo tydig op de beurs aan te treffen, terwyl 'er nog niet veel menschen op zyn, zo verzoek ik onderdanigst, dat myn Heer het geduld heeft, van my te horen. Deze jonge borst, dien myn Heer hier ziet, moet 3000 ryksdaalders van den Heer Schuldenryk hebben, en, vermits de intresten, in enige jaren, niet op zyn tyd betaald zyn, zo ziet hy zig genoodzaakt, deze som op te zeggen, om ze elders uit te zetten. Wilde nu myn Heer Andreas zo goed wezen, om de gemelde Som over te nemen, en op Uw naam te laten schryven, dan was men van dit geld verzekerd.

SLIMKOP.

Kom, kom; wat heb ik daar mee te doen, ik betaal Schuldenryk zyn geld, en dan is de zaak uit. Maar hoe heet deze jonge borst?

OSSENVRIND.

Myn naam is Ossenvrind, en ik ben een zoon van Henning Nielsen.

SLIMKOP.

Ey, ey, zyt gy een Zoon van Henning Nielsen? Uw Vader is een braaf man, en om zynent wille zal ik alles doen, wat ik kan.

OSSENVRIND.

Uw onderdanige Dienaar, myn Heer; myne ouders zullen het wel weer tragten goed te maken.

SLIMKOP.

O, de zaak is gezond, was nu Schuldenryk maar hier, dan zouden wy het wel haast vereffenen; ik geloof, daar gaat hy; ja hy is het: Hoor eens, Heer Schuldenryk een woordje. Deze jonge borst heeft gehoord, dat gy enig geld van my te vorderen hebt, en, vermits hy van vroeger tyd by u een somme gelds heeft staan, die hy op eene andere plaats, uitzetten wil, zo heb ik hem beloofd, ze over te nemen, en zyn schuldenaar te zyn. Ja, myn Heer, dat geld by my niet, dat gy my met de ogen wenkt: ik ben een eerlyk man, en houde van geen *Hocus Pocus*. Daarby heb ik dezen jongman beloofd, hem om zyne brave ouderen wille daarin dienst te doen.

SCHULDENRYK.

Wie zegt, dat ik met de ogen wenk? zo gy dit op eene andere plaats gezegd had, dan . . . .

SLIM-

SLIMKOP.

Wel! wat zoudt gy my dan doen? meent gy, dat ik bang ben voor uw geſtikte en geborduurde kleeren; Neen, waarlyk, dan ken je Laurens niet.

SCHULDENRYK.

Ja, ik weet, myn Heer Andreas is een ryk man, maar voor 't overige . . . . . .

SLIMKOP.

Voor 't overige? wat wil je daar mee zeggen?

HENDRIK. (*treedt tusſchen beide.*)

Ach! myn Heer Andreas, wordt zo moeijelyk niet, denk doch dat wy op de beurs zyn.

SLIMKOP.

Ik ben immers zelf in ſtaat, hem te betalen.

HENDRIK.

Maar deze jongman is daar niet mede te vreden, zyne ouders willen liever Heer Laurens Andreas tot een ſchuldenaar hebben, en dit kan u, myn Heer niet verſchelen, terwyl gy doch denkt te betalen.

SCHULDENRYK.

Dat 's wel waar, maar ik kan het onmogelyk verdragen, dat men twyffeld of ik een eerlyk man ben.

OSSENVRIND.

Daar twyffel ik in 't geheel niet aan, maar myne ouders willen 't zo hebben.

SCHULDENRYK.

Zo het daarom is, dan ben ik 'er mee te vreden: na beurs-tyd kunt gy mede na myn huis gaan, en de zaak aan een kant maken.

HENDRIK.

Maar ik wenſchte gaarne een woord met u te ſpreken, myn Heer Andreas; ik verzoek, dat myn Heer het niet kwalyk neemt; de Heer Oſſenvrind is wel verzekerd, dat zyn geld in geen betere handen zyn kan, dan in de uwe, maar hy heeft order van zyne ouders, om het niet anders, als op een vaſt pand van enig huis uit te zetten.

SLIMKOP.

Ja, gaarne, ik wil hem dan myn groot huis op de markt verpanden.

OSSENVRIND.

O, dat 's heerlyk; ik heb het huis gezien; ik geloof, dat het u al een goeden ſtuiver gekoſt heeft.

SLIMKOP.

Thans moet ik u verlaten, tot na beurs-tyd: adieu tot wederziens!

ZEVENDE UITKOMST.

Men vertoond de Beurs, en 'er komen zo veel menſchen op het toneel, als de ruimte toelaat. Zommigen laten hunne hoofden hangen; anderen dreigen; zommigen kyven zamen, anderen zyn vrolyk, anderen ſtellen zig wederom droevig aan, en wringen hunne handen. Elk zegt wat hy wil, om dat men 'er den klank maar van hoord. Verſcheide jongens komen met nieuwe ordonnantien en liedjes, die zy veilen. Eindelyk na dat het gewoel een kwartier-uurs geduurd heeft, gaat de een na den anderen weg, de perzonen van 't vorige toneel blyven het allerlaatſt, en gaan ten laatſten ook zamen te gelyk heen.

VIER-

VIERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

OSSENVRIND *alleen.*

Ha, ha, ha! ik dagt wel, dat het zo gaan zou; myn Neef de waard, is ten eenemaal jaloers, en ik kan niet ontkennen, zo hy myn Neef niet was, dat ik hem hoornen zou opzetten: want zyn vrouw is een van de fraaiste en bekoorlykste vrouwen, die men ooit wenschen mag; ook geloove ik, dat wy zamen den koop wel haast eens zouden wezen; want zy gaat nooit uit myn gezigt, en, zo dra als ze my maar ziet, heeft ze werk zig van zugten te onthouden. Ook ben ik even zo min een blok als een ander, en sta gaarne toe, dat, wanneer .... Maar, daar is myn Neef, Nic. Christiaansz. ik moet eens horen, of hy 'er ook iets van gemerkt heeft.

TWEDE UITKOMST.

OSSENVRIND, HENDRIK. Een Meisje.

OSSENVRIND.

Wel nu, Broertje! hoe gaat het, waar kom je van daan?

HENDRIK.

Ik kom van onze nigt. Gy zyt gelukkig, Broertje, ja gy zyt zeer gelukkig.

OSSENVRIND.

Hoe zo?

HENDRIK.

Ik zeg, dat gy zeer gelukkig zyt.

OSSENVRIND.

Waar beſtaat dat geluk in?

HENDRIK.

Onze nigt is ſmoorlyk op u verliefd.

OSSENVRIND.

Heb je dat ook gemerkt?

HENDRIK.

Ik heb het niet alleen gemerkt, maar ook uit haar eigen mond gehoord.

OSSENVRIND.

Ja praatjes, gy moogt den droes gehoord hebben.

HENDRIK.

Ik kon 't aanſtonds aan haar wezen merken, ſchoon ik onmogelyk kon geloven, dat deze vrouw, die anders de kuisheid zelve is, zoude verliefd zyn. Maar toen ik by geval voorby haar kamer ging, hoorde ik zulk een zugten en huilen, dat 'er zelfs een ſteenen hart door zou bewogen worden, ik luiſterde daarom aan de deur, en toen hoorde ik, dat myn nigt uw' naam meer dan tienmaal herhaalde. Ach! myn allerliefſte Oſſenvrind, zei ze: ach! voelde gy in uw hart jegens my, wat ik in het myne jegens u gevoele! Ach! ongelukkig uur, doe ik u voor de eerſte maal zag, en dergelyke dingen meer. Gy kunt ligt denken, hoe zeer ik 'er over verbaaſd ſtond: want ik kan u zweren, dat ik in de agt jaren, dat ik haar gekend heb, nooit iets dergelyks van haar gehoord heb, of ſchoon zy veel minnaars gehad heeft; maar gy moet onder een ge-

gelukkige planeet geboren zyn, en ik moet bekennen, zo ik een vrouwsperzoon was, dat ik zeker op u verlieven zou; want gy zyt niet alleen wel gemaakt, maar in uw gansche wezen en manieren is zo iets innemends en bekoorlyks, dat het niet vremd is, dat gy alle harten kluisterd en na u trekt.

OSSENVRIND.

Ik kan niet ontkennen, broeder, dat deze de eerste vrouw niet is, die ik in verzoeking gebragt heb. Maar wat wil dat meisje zeggen?

Een MEISJE.

Hier is een brief aan myn Heer, dien ik van iemand ontfangen heb, die 'er antwoord op begeert.

(*Zy gaat wat ter zyde staan.*)

OSSENVRIND *leest den brief overluid.*

„Myn Heer.

„Nooit had ik my verbeeld, dat enig mensch „in de gansche waereld in staat zou geweest zyn, „my zodanig te ontrusten en in te nemen; dat ik „de schaamte, als de hoofd-deugd eener vrouwe, „zou hebben aan een kant moeten zetten, en iemand myne min aanbieden. Maar ach! nu bevind ik ten vollen, hoe weinig men zig op zyne deugd, en zyn hart verlaten kan; ik geloofde volkomener dan andere van myne sexe te „zyn; maar uwe aanvalligheden en innemende manieren hebben my zo betoverd, en myn hart zodanig ontstoken, dat het zig zelf verteren zal,

zo

„zo niet, myn Heer, met een aangenaam ant-
„woord die gene verheugt, die zig, gedurende
„haar leven, noemen zal.

Uwe getrouwste,
Lucretia.

P. S. Ik verzoek, dat deze brief aanstonds verscheurd werde.

HENDRIK.

Ziet gy nu, dat het waar is, wat ik u gezegd heb. wat zult gy antwoorden?

OSSENVRIND.

Waarlyk, ik weet het zelf niet, wat ik antwoorden zal. Ik ben geen meester van my zelven.

HENDRIK.

Ha! Ha! zyt gy al van de min getroffen?

OSSENVRIND.

Wil je my een dienst doen, en in myn naam antwoorden; anders kan ik, zo goed als de beste, wel een brief opstellen; maar thans is myn bloed zodanig aan het koken, dat ik onmogelyk in staat ben, zelfs een enige letter te schryven. Ach, broertje lief, schryf haar, dat ik tienmaal verliefder ben dan zy. Maar, daar komt waarlyk onze Neef zelf, laat ons schielyk na onze kamer gaan, en den brief schryven.

(*Hy scheurt den brief in stukken.*)

DERDE UITKOMST.

JACOB *alleen.*

Alles gaat naar wensch, een van myne aartigste meisjes is myne vrouw, en speelt haar rol zo fraai, dat het een plaisier is. Hy is verliefd, en wil my hoorns opzetten, daar ik doch nooit

een

eene vrouw gehad heb; en ik ben, naar zyn gedagten, jaloers over myne vrouw, daar nogtans geen eene op deze Eer tot nu toe roemen kan. Ook speelt Hendrik zyne rol, als een doorslepe vogel. Met een woord: wy spelen een volkome komedie, zo het ons maar niet zuur opbreekt, en wy eindelyk verraden worden. Maar daar komt Hendrik.

VIERDE UITKOMST.

JACOB, HENDRIK.

HENDRIK.

Wel nu, zwager lief, hoe gaat het, is 't waar, dat je zo jaloers zyt?

JACOB.

Loop na de drommel met je zwager en neefschap! maar ik ben bang Hendrik. Ik ben by myn zolen bang, dat het slegt met ons zal aflopen, wanneer onze historie eens rugtbaar mogt worden.

HENDRIK.

Dat heeft geen nood, ten zy we ons zelv' verraden. En genomen, dat de gansche zaak uitkwam, was 'er wel veel aan verbeurd? Ik zal 'er my wel weten uit te redden, en u kan niets erger overkomen, dan dat je opgehangen word. Zeker een groot ongeluk! als of 't u byna niet het zelfde zou wezen, of gy heden, dan morgen opgehangen wierd.

JACOB.

Om dat je dan meent, dat het 't zelfde is, of wy heden dan morgen gehangen worden, zo hoop ik, dat gy u, wegens onze oude vrindschap, in myn plaats zult laten opknopen.

HEN-

HENDRIK.

Neen, Jacob, ik wenſchte u gaarne te overleven, om uw graf-ſchrift op te ſtellen, dat byna van dezen inhoud zou wezen: „Hier hangt Jacob Geilhart, wylen wel eerwaardig hoſpes in „de herberg, het Paradys, in den ouderdom van „veertig jaren. Wilt gy weten wandelaar! waarom hy in zyn twintigſte jaar niet reeds gehangen wierdt, zo weet, dat de duivel altyd vroeg „genoeg komt. Dit wierd ter Eere van den overledenen, door zyn zeer bedroefden nagelaten „vrind opgeſteld.

„Hendrik Laurenſen *fecit.*"

JACOB.

Ey, ey, gy maakt het al te grof, Hendrik.

HENDRIK.

Gy kunt egter wel boert verdragen, Jacob?

JACOB.

Ja, maar met mate.

HENDRIK.

Zo je geen goede vrind van my waart, zou ik zo niet met u boerten.

JACOB.

Ik kan wel boert verdragen, maar men moet myn goeden naam niet te kort doen.

HENDRIK.

Dat 's zeker zo; want de waarden in de herberg het Paradys, zyn altoos brave menſchen geweeſt. Maar Jacob, weet je wat de onnozele bloed thans uitvoert?

JACOB.

Neen.

HENDRIK.

Hy beantwoordt den minne-brief van Lucretia, zeer beweeglyk.

JA-

JACOB.

Ha, ha, ha, maar daar is zy.

VYFDE UITKOMST.

LUCRETIA, JACOB, HENDRIK.

LUCRETIA.

Ik heb heden een brief gekregen, die goud waard is. Het ſpel is gewonnen.

JACOB.

Wat antwoordde hy?

LUCRETIA.

O! dat 's ligt te denken, 't waren niet dan Engelen voor en agter.

JACOB.

Zo gy hem nu maar verder belezen kunt.

LUCRETIA.

Ey, malligheid! even of ik 't handwerk niet verſtond? ziet daar is hy.

ZESDE UITKOMST.

OSSENVRIND, HENDRIK, JACOB, LUCRETIA.

OSSENVRIND.

Uw dienaar, Heer en Neef! thans ben ik regt vrolyk, ja regt vrolyk; want myn geld ſtaat nu by een goed man, waarvan ik verzekerd ben, dat hy my de intreſten op zyn tyd, zal betalen.

JACOB.

Mag ik vragen, wie die man is, Heer en Neef?

Os-

OSSENVRIND.

Zyn naam is Laurens Andreas.

JACOB.

Die man is goed genoeg; ik wenschte, dat ik maar enige tonnen gouds by hem had staan.

OSSENVRIND.

Zyn groot huis op de markt heeft hy ten overvloede aan my verpand: maar voor dit alles moet ik myn Neef, Niels Christiaansz. bedanken: waar zou men thans zulke Neven meer vinden?

HENDRIK *trekt den waard aan een zyde.*

Hoor eens, Heer Zwager, gy zoudt niet geloven wat voor brave menschen, Ossenvrinds ouders zyn, en welken naam ze verkregen hebben? want voor omtrent twintig jaaren hadden ze noch te eeten, noch te breken; en wierden daarom van alle hunne buren veragt. Maar nu in tegendeel; hebben ze 't door hunne naarstigheid en werkzaamheid zo ver gebragt, dat hunne buren bedelaars en zy daarentegen ryk zyn geworden.

(Terwyl deze zamen spreken, staat Ossenvrind, heimelyk met Lucretia te praten. Jacob kykt om, en houdt zig, als of hy 'er boos over is. Hendrik trekt hem weer aan een zyde, en vaart voort met spreken.)

De eerste trap tot Henning Ossenvrinds geluk was, dat hy van tyd tot tyd, een menigte processen kogt, en na dat hy 't eerste gewonnen had, zo kreeg hy geld, om 'er de overige meede te winnen.

(Jacob kykt weer om, en wordt gewaar dat Ossenvrind Lucretia's hand kust, hy stampvoet daar over van boosheid. Maar Hendrik trekt hem weer op zyde.)

Nu

Nu zeg ik dit niet uit een zekere partyschap; Heer Zwager, want al bestonden zy my zo na niet, ik zou hen egter het zelfde getuigenis moeten geven. Somma sommarum, zy wonnen het eene proces na het ander, hoe verward ze ook mogten wezen. Alle menschen hadden, daarom, zulk eene agting voor Offenvrind, dat ze, wanneer ze al eenige reden van klagen over hem hadden, zig liever met een stuivertje lieten paijen, dan hem een proces te willen aandoen. Wat dunkt u, Heer Zwager, was dit niet voor een ongestudeerd man iets groots?

(Jacob loopt na Lucretia toe, en schynt haar een schamper verwyt te geven. Hendrik trekt hem terug.)

Somma, sommarum, Heer Zwager, toen hy een kapitaal van tien duisend ryksdaalders gewonnen had begon hy koopmanschap te dryven. Niet, dat je denken moet, dat hy zyn geld op scheepen gezet, uitlandsche waren ontboden, om ze weêr te verkoopen, of wel in wissels gedaan heeft. Neen, neen, Henning Offenvrind was geen gek, dat hy zulke koopmanschap verkiezen zou; waarby men ligt gevaar kan lopen.

(Jacob houdt zig, als of hy weer na Lucretia lopen wilde.)

Somma sommarum, hy koos den veiligsten weg, en liet zig in geene andere koopmanschap in, dan waarby hy vaste winst, en in 't geheel geen gevaar te dugten had. Hy leende geen schelling uit zonder pand, en wel onder die mits, dat zo men 't pand niet binnen zekeren tyd afloste, het zoude vervallen zyn; waarom zyn huis nog tot dit uur toe, niet anders dan voor een lomberd gehouden wordt, daar elk een,

in geval van nood, aanstonds geld kan krygen; zo hy maar genoegzaam pand geeft.

(*Jacob wordt wederom ongeduldig, Ossenvrind lagcht overluid.*)

Somma, Sommarum, allerliefste Heer Zwager, hy liet jaarlyks, de panden die by hem verlopen waren openlyk verkopen, en, dat het aartigste was, die het pand toekwam, kogten het gemeenlyk voor tweemaal zo veel geld weer in, dan waarvoor het verzet was.

JACOB.

Heeft dat gesnap daar haast een einde?

HENDRIK.

Somma sommarum, het ware te wenschen, dat velen dit voorbeeld volgden en zo voorzigtig in hunne koopmanschap waren; dan zouden ze veel ryker wezen dan ze nu zyn.

(*Lucretia gaat binnen, en geeft Ossenvrind een minnelonk.*)

ZEVENDE UITKOMST.

OSSENVRIND, JACOB, HENDRIK.

JACOB.

Wat had gy zo heimelyk met myn Vrouw te spreken, Heer en Neef?

OSSENVRIND.

Niets byzonders. *Zy* vroeg alleen na myne ouders. Ik geloof immers niet, Heer en Neef, dat ge van my denkt, dat ik iets met haar gesproken hebbe dat elk een niet horen mag.

JACOB.

O neen! in het geheel niet; want wat myn Vrouw betreft ik ben wel beter overtuigd, dan

dat

dat ik haar van enig kwaad zou verdenken.

HENDRIK.

En ik durf voor myn Heer en Neef Ossenvrind, wel instaan; want hy is de kuisheid zelf.

OSSENVRIND.

Ik wil my zelf niet roemen; maar geen der Ossenvrinden pleeg ligt door de min aangevogten te worden.

HENDRIK.

Neen, dat moogt gy nog wel eens zeggen, broeder, want nooit heb ik dergelyke menschen gezien, als in uwe familie. Allen, die ik gekend heb, gaan met de vrouwen niet anders om, als met de mannen. Nogtans weet ik niet, of 't juist een deugd is, zo zeer onverschillig te wezen.

JACOB.

Ey wat, Heer Zwager, ja zeker is 't een deugd, eene der grootste deugden. Gy moet door zulke praat gene ergernis aan jonge lieden geven.

HENDRIK.

Gy hebt gelyk, Heer Zwager; men moet, in de tegenwoordigheid van jonge lieden, voorzigtig over dergelyke dingen spreken; maar myn Heer en Neef, Ossenvrind, kan men zonder zwarigheid uitzonderen; want al preekte men hem een rond jaar niets dan liefde voor, hy zou egter onaandoenlyk blyven. Waren alle menschen van zulk een naturel, dan zou niemand wegens de trouw van zyne Vrouw bevreest behoeven te zyn. Want wie van natuur goed is, die laat zig niet

ligt verleiden; maar wie daar en tegen kwaad van inborst is, by zulk een helpen ook gene vermaningen ten goede.

OSSENVRIND.

Ik geloof, men heeft 'er een latynsch spreekwoord van, dat zult gy wel weeten, Neef, om dat je gestudeerd zyt. Hoe heet het doch, ik ik heb het wel meer dan tienmaal gehoord. Ey 't is zeer gemeen.

HENDRIK.

Het heet in 't Latyn: *Gaudeamus igitur, post molestum sumus,*

OSSENVRIND.

Neen, zo is 't niet naar myn onthoud.

HENDRIK.

Ja, Broeder, de Latynsche taal is zeer woordenryk, men kan een zaak wel op tienderlei wyzen uitdrukken; het spreekwoord, dat gy meent, heet anders ook wel: *Parva scintillula habet contemtula, nos habebat humus.*

OSSENVRIND.

Met verlof, ik moet na myn kamer gaan, en een brief schryven, die ik heden met de post moet afzenden.

AGTSTE UITKOMST.

HENDRIK, JACOB.

HENDRIK.

Dat hem de duivel haal met zyn Latyn; welke schrik heeft hy 'er my mede op het lyf gejaagd?

JACOB.

Ha, ha, ha! maar waartoe dienen alle deeze omwegen?

HEN-

HENDRIK.

Die zyn zeer noodzakelyk Jacob; want hoe jaloerscher gy u kunt aanstellen, des te verliefder zal hy worden. Weet je nu, wat 'er verder te doen is. Zo dra je nu hoort, dat ze op Ossenvrinds kamer hoest, dat het teken is, dat ik met haar afgesproken ben, dan moet je met twee getuigen in de kamer vallen, en als dan zullen wy hem zo benaauwd, en zo spoorbyster maken, dat hy zig gaarn na alles wat we van hem begeren, schikken zal. Kom, laat ons gaan, en alles daartoe klaar maken.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

JACOB. Twee GETUIGEN.

JACOB *gaat aan de deur staan en luistert;*

Hoor! als ik u wenk, dan moet je te gelyk met my in deze kamer vallen.

(Hy wenkt hen, zy vallen zamen in de kamer, en slepen 'er Ossenvrind by de hairen uit.)

Jou ondankbare hond! zult gy myne gedienstigheid zo belonen, dat ik u in myn huis genomen, en alles goeds bewezen heb? Ik zal u tonen, (*hy trekt zyn degen*,) wat het te zeggen is eene eerlyke Vrouw te onteren.

TWEEDE UITKOMST.

HENDRIK. OSSENVRIND. JACOB, De Twee GETUIGEN.

HENDRIK.

Hei daar! wat is 'er te doen? wat doe je, Zwa-

 ger?

ger? wil je een braaf mans kind, en die daarby uw nabestaande is, in uw eigen huis om 't leven brengen?

JACOB.

Laat me los, zwager, of ik begaa een ongeluk aan u allen.

HENDRIK.

Allerliefste zwager, bedenk doch, wat je doet!

JACOB.

Ey, wat bedenken? de hond zal sterven, en is myn Vrouw ook schuldig, zy zal mêe sterven. Laat me los, zeg ik, of . . .

HENDRIK.

Wat is 'er dan voor een ongeluk geschied, allerliefste zwager?

JACOB.

Ey, wat geschied? hy heeft myn echte bed willen bezoedelen. Laat me los; Hey, Hu, . .

HENDRIK *worstelt zo lang met hem, tot dat hy hem zyn degen uit de handen wringt.*

JACOB.

Geweld! geweld! gy beide zult getuigen wezen, van 't geen hier voorgevallen is; kan ik my zelf niet wreken dan zal my de overheid regt doen.

DERDE UITKOMST.

HENRIETTA; De vorigen.

LUCRETIA *met hangende hairen.*

Waar is dat beest? ach! dat ik hem onder myn klaauwen kreeg! is dat geoorlofd, met eene eer-

ly-

lyke vrouw zo om te gaan?

(Ossenvrind verbergd zig agter Hendrik.)

Ik zal dien hond het hart uit zyn lyf rukken, meen je, dat ik een hoer ben? waar is hy nu gebleven? Ach! ik sterf, zo ik me niet aanstonds wreken kan. Hey, ben je daar? jouw kanalje!

(Zy grypt hem by 't hair en plukt 'er braaf wat uit; Hendrik komt tusschen beide, en scheidt ze van malkander. De twee getuigen houden Jacob vast.)

LUCRETIA.

Ey, laat my los, om my aan hem te wreken.

HENDRIK.

Ach, allerliefste zuster! wy zyn immers alle menschen. Gy moet hem dit vergeven; hy is een jong mensch.

LUCRETIA.

Ik zal hem de ogen uit den kop halen.

HENDRIK.

Bedaar hy heeft zig misgrepen, en bekent zyn misdaad.

LUCRETIA.

Wat bekennen? is dat genoeg? neen, hy zal hier op deeze plaats sterven.

JACOB.

Regt zo vrouw, rukt den hond de ogen uit. Ey, laat my doch los, Kaarls.

HENDRIK.

Neef, ontloop het, en smyt de deur agter je toe.

(Ossenvrind loopt heen.)

VIERDE UITKOMST.

JACOB, LUCRETIA, HENDRIK, de twee GETUIGEN.

JACOB.

Ha, ha, ha! dat gaat weergaloos. Nu is hy regt in de knip. Wat is 'er nu verder te doen, Hendrik?

HENDRIK.

Wy moeten hem, voort, op dit ogenblik, een proces aandoen, niet in ernst, maar om hem nog meer in 't naauw te brengen.

LUCRETIA.

Speelde ik myn rol niet fraay?

JACOB.

Gy zyt een weergaloos meisje, en verstaat uw handwerk; ja gy hebt een regt meesterstuk uitgevoerd?

HENDRIK.

Laten wy nu scheiden, en een paar goede vrienden opzoeken, die als geregts-dienaars by hem komen, en hem voor 't geregt moeteu dagen. Ik zal ondertusschen tragten hem weer hier te krygen. *(Zy gaan binnen.)*

VYFDE UITKOMST.

HENDRIK. OSSENVRIND.

HENDRIK.

Doe open, broeder!

OSSENVRIND.

Een schelm, die het doet.

HEN-

HENDRIK.

Zy zyn altemaal weg, en ik ben alleen.

OSSENVRIND.

Ik ben bang dat ze weerom zullen komen.

HENDRIK.

Zy kunnen niet weer komen, ik heb de deur gegrendeld.

OSSENVRIND *komt voor den dag,*

Ach! ik ben zo bang broeder, dat ze weer zullen komen.

HENDRIK.

Maak doch ſtaat op myn woorden. Waar in heb ik dan verdiend, dat je my miſtrouwen zoudt?

OSSENVRIND.

Ach neen, broeder, gy hebt gedaan, wat eige broers naauwelyks voor malkander zouden doen.

HENDRIK.

Ja, ik heb myn Leven voor u gewaagd; maar dat doe ik met vermaak, zo ik maar zie dat gy het erkent. Ik zal u tot het uiterſte, als een trouwe broer en neef, byſtaan.

(Oſſenvrind ombelſt hem, en weent, desgelyks Hendrik.)

OSSENVRIND.

Ach! myn allerliefſte broertje, hoe zal ik dit ongeluk ontkomen?

HENDRIK.

Dat weet ik waaragtig niet. Ik ſta in beraad en kan niet beſluiten, zo dat ik niet weet, hoe men de zaak beſt aantaſten zal. Ik heb na den Heer Hebgaarn, een bekwaam Advocaat gezonden; zo

die geen raad weet, dan geloove ik niet, dat je te helpen zyt.

OSSENVRIND.

Maar kan myn broertje lief my niet tot een schielyke vlucht de behulpzame hand bieden?

HENDRIK.

Dat 's volstrekt onmogelyk; het eerste, dat zwager Jacob deedt, was dat hy de huis-deur toesloot.

OSSENVRIND.

Ach, ach! ik ongelukkig mensch! dan ben ik een man des doods. Maar myn lieve Neef, hoe was het mogelyk, dat my onze nigt zo kwalyk handelde, daar ze my doch hare liefde zelf heeft aangeboden.

HENDRIK.

Wel, dat 's onnozel. Zy moest zig immers wel in 't byzyn van haar man zo aanstellen, om haar Eer en Leven te verdedigen. Ik sprak datelyk met haar alleen, toen smolt ze als in tranen, en verzogt my, dat ik haar by u verontschuldigen mogt. Maar wat willen deze?

ZESDE UITKOMST.

Twee GEREGTS-DIENAARS. HENDRIK OSSENVRIND.

GEREGTS-DIENAAR.

Houdt zig hier een jongman, met name Ossenvrind, op?

HENDRIK.

Wat hebt gy hem te zeggen?

GEREGTS-DIENAAR.

Wy moeten hem ampts-en geregts-wege spreken

ken. Maar mogelyk is deze die jongman? Hoor! myn Heer, de Regter dezer Stad laat u hiermede aanzeggen en bevelen, dat gy, heden over agt dagen, 's morgens om negen uren, voor 't volle geregt verschynen moet, om de klagten, welke Jacob Geilhart, burger en inwoner dezer stad, tegen u heeft ingebragt, aan te horen, te beantwoorden, en u daar tegen, best mogelyk, te regtvaardigen....

HENDRIK.

Heel wel....

OSSENVRIND.

My dunkt, in 't geheel niet wel.

HENDRIK.

Men moet de geregts-dienaren antwoord geven, en het doet niets tot de zaak, hoe men hen antwoord. *Zy* hebben niets anders te doen, dan hun pligt waar te nemen.

OSSENVRIND.

Ach, Broertje lief! is het niet mogelyk, om stilletjes door te gaan?

HENDRIK.

Neen, ik heb immers gezegd, dat het volstrekt onmogelyk is. Hy heeft twee matrozen aan de deur voor oppassers gezet; en genomen dat gy het ontvlieden kond, de zaak wierdt 'er eer erger, dan beter door...

OSSENVRIND.

Ach! ik ongelukkige! dat is voor my wel een bedroefde elfde Junius.

HENDRIK *weent.*

Ach! broertje lief! gy zoudt niet geloven, hoe bekommerd ik om u ben.

(*Zy wenen beide.*)

Os-

OSSENVRIND.

Maar is 'er dan geen middel uit te vinden, om te ontvlugten?

HENDRIK.

Neen, daar is niet aan te denken.

(Zy wenen nogmaals.)

Maar daar komt myn goede vrind, de Heer Hebgaarn; Ach! Heer Advocaat! gy komt als of gy geroepen waart; hier is wat te verdienen.

ZEVENDE UITKOMST.

HEBGAARN, een Advocaat. OSSENVRIND. HENDRIK.

HEBGAARN.

Uw Dienaar, myn Heer Christiaans, ik ben u verpligt, dat gy aan my gelieft te denken.

HENDRIK.

Ach! doet tog uw best, Heer Hebgaarn. Deze jongman heeft een ongeluk begaan: kunt gy hem helpen, dan kunt gy van een goede beloning verzekerd wezen,

HEBGAARN.

Waarin bestaat dan de zaak?

OSSENVRIND.

Ik ben Geilharts vrouw te na gekomen.

HEBGAARN.

Heeft Geilhart getuigen daarvan?

OSSENVRIND.

Ja, helaas.

HEBGAARN.

Dit is, zo ik niet mis heb, een hals-zaak. Ik

heb

heb het wetboek by my, en zal het, zekerheids halve, eens nazien. Hier is het in 't 6. *b.* 3. *b.* 8 *art. Wie een getrouwde Vrouw getragt heeft te onteren, die zal aan het leven gestraft worden, al heeft hy zelfs zyn voornemen niet volbragt.*

OSSENVRIND.

Ach Heer Advocaat is 'er geen mooglykheid om te kunnen ontvlieden.

HEBGAARN.

U! gehoorzame dienaar. Ik zal immers zo zot niet wezen, en dit vetje zo ligt verpruilen, wy advocaten laten ons niet ligt geen gelegenheid ontsnappen, daar iets te visschen is. Maar nogtans wil ik myn best wel doen, en dat artikel wel een draai zien te geven, al is het duidelyk genoeg. Ik zal, als een eerlyk man de zaak voor u uitvoeren, en het mogelyk nog zo ver brengen, dat ge maar aan de geesselpaal gezet en gegeesseld wordt.

OSSENVRIND.

O my, o my, ik ongelukkige! zou het dan niet mogelyk zyn, zig door de vlugt te redden? Ach! help my doch Heer Advocaat!

HEBGAARN.

Hoort gy dan niet, dat dit onmogelyk is? zou ik dan zulk een vet hapje verpruilen? neen, zeker niet, zo ik dat deed, dan was ik niet waardig, de geringste zaak meer voor 't geregt te brengen. Ja, ik verdiende, van oude ervaren advocaten voor een schelm verklaard te worden, wanneer ik, als een aankomeling, de partyen tragten te bevredigen.

HENDRIK (*op de kniën.*)

Ach! Heer Advocaat! doet doch uw best verliest myn Neef zyn hoofd, dan sterf ik van hartzeer.

(*Hendrik luistert Hebgaarn iets in.*)

HEB-

HEBGAARN.

Zo als gezegd is, myn Heer Christiaansz verlaat u op my, als op een eerlyk man. Ik kan hier niet langer blyven; ik moet nog voor vier andere brave menschen, die behalven uw neef eerlang zullen opgehangen worden, enige zaken uitvoeren. Vaar wel.

AGTSTE UITKOMST.

OSSENVRIND. HENDRIK.

OSSENVRIND.

Wat gaf hy u voor hoop, toen hy heen ging.

HENDRIK.

Gene andere, dan die hy u gaf; want hy zwoer 'er op, dat hy 't niet verder wist te brengen.

OSSENVRIND.

O my, o my! maar zou het dan evenwel nog niet mogelyk wezen, dat ik het ontsnappen kon?

HENDRIK.

Neen, dat 's onmogelyk: hoe dikwils zal ik het dan wel moeten zeggen. 'Er is nog wel iets, dat men proberen kon, naamlyk, of 't mogelyk ware, Jacob met geld te payen?

OSSENVRIND

Ach! probeer het doch, Broertje lief!

HENDRIK

Wagt hier zo lang, ik zal 't proberen, en met hem spreken.

NE-

NEGENDE UITKOMST.

OSSENVRIND HENDRIK.

JACOB. Enige KLAPPERLUI.

OSSENVRIND. *alleen.*

Ach! wat is dat voor een allerliefste neef! ach! gy zyt een goede bloed: liever wilde ik al myn broers en zusters verliezen, dan u alleen: gy hebt my zo veel weldaden bewezen, dat ik verpligt ben, voor u myn leven te laten. Zo ik met Eere weer t'huis koom, dan zal ik hem, zo waar als ik een eerlyk man ben, elk jaar, een groten kaas en twee hammen over zenden; ja ik zal hem, op den aanstaanden elfden Junius, de invordering myner intresten enkel en alleen toebetrouwen; want ik denk deze stad nooit weer te zien.

(*Zy kyven agter de schermen.*)

Hoor eens! hoor dat leven eens aan! hoor hoe die lieve man mynent wegen kyft, en het zwaard voor my opvat, mogelyk laat zig Jacob nog bewegen, en met geld afkopen.

(*Zy kyven wederom.*)

Ey! hoort dat leven eens aan! nu zyn ze in harde woorden: ik ben waarlyk bang, dat hy om mynent wil nog een ongeluk zal krygen.

(*Zy kyven nog.*)

Nu plokhairen ze zeker zamen. Ik geloof, dat hy eer zyn leven zal laten, dan het kamp geven. Nu bedaren ze wat, mogelyk gaat het nog goed.

(*Zy kyven hevig.*)

Ach! nu geschiedt 'er waarlyk een ongeluk, ach! hoor

hoor eens, hoe Jacob schreeuwt. Nu word het weer stil. Nu spreeken zy heel zagt. Ach! dat hy zig toch bewegen liet. Ziet daar komt Hendrik te rug.

(Hendrik doet als of hy het zweet afdroogt.)

OSSENVRIND.

Ach! Neefje lief! is 'er nog kans, om my te redden.

HENDRIK.

Ach! laat my wat met rust, om te kunnen bedaren.

OSSENVRIND.

Wil je niet een glaasje brandewyn hebben? 't is goed, om te bedaaren. Hier staat 'er een op de tafel.

HENDRIK.

Ja, zo het daar staat, geef het dan. Ach! dat deedt my goed. De brandewyn is doch wezenlyk iets heerlyks, als hy met mate gebruikt wordt. Hoor broertje lief, met vyfhonderd ryksdaalders kunt gy vry komen.

OSSENVRIND.

Ik heb thans niets meer by my, dan tweehonders ryksdaalders. Ach! ach! vyfhonderd ryksdaalders; dat 's al te hard.

HENDRIK.

Wat? ik heb moeite genoeg gehad, om het slegts zo ver te brengen.

OSSENVRIND.

Ach! broertje lief! zeg hem dat twehonderd ryksdaalders het uiterste is, wat ik hem geven kan.

HENDRIK.

Zwyg daar doch maar van stil, Neef; ik durf 'er hem zo waar als ik leef, niet eens iets van zeg-

zeggen; hy zou me waarlyk in 't gezigt vliegen, indien ik hem dit wilde bieden.

OSSENVRIND.

Nu dan, om dat het niet anders wezen kan, zo wil ik hem driehonderd ryksdaalders geven; maar dan heb ik geen schelling reisgeld over.

HENDRIK.

Ik wil het gaarne proberen; 'k zal aanstonds weer hier wezen.

OSSENVRIND.

Ik heb doch nog wel vyftig ryksdaalders over, maar wyl dit myn reisgeld is, zo moet ik het zo lang zien te bewaren, als het mogelyk is.

(*Zy kyven weer agter de schermen.*)

Maar hoort eens, hoort dat leven eens aan; ja de henker haal me, zo zig Jacob laat overreden. Ach, ik ben zo bang, dat die vyftig ryksdaalders, ook nog zullen moeten springen.

(*Zy kyven weer.*)

Ja waaragtig, zy zullen moeten springen. Ach! Ach! nooit zal ik een voet weer in deze stad zetten.

(*Zy kyven nogmaals hevig.*)

HENDRIK.

Hey, geweld! geweld! de duivel mogt zig langer wagen, was ik daar zo gaauw niet geweest, hy had my op de plaats dood gestoken. Heer en Neef! een van beide hebje te kiezen, of dat men met u naar regten te werk gaat, of dat gy hem met vierhonderd ryksdaalders te vrede stelt.

OSSENVRIND.

Wil hy zig dan met vierhonderd ryksdaalders laten payen?

HENDRIK.

Ganſch niet, maar ik heb hem moeten beloven, dat uw Goed hier voor de andere honderd ryksdaalders zal blyven ſtaan.

OSSENVRIND.

Ja, maar ik heb waaragtig niet meer dan vierde half honderd ryksdaalders by my, en weet geen middel te bedenken, waar ik het overige van daan zal halen, ten zy, dat ik de zilvere knopen van myn rok ſnyde.

HENDRIK.

Ja, doe wat u belieft, maar ik voor my zou 'er my geen ogenblik op bedenken; want ik denk, dat het beter is die knopen 'er af te ſnyden, dan zig te laten ophangen.

OSSENVRIND.

Ach! ach! die knopen zou ik niet gaarne willen kwyt wezen; want myn vader, myn grootvader en myn overgrootvader hebben ze al gedragen.

HENDRIK.

En, al had ze Methuſalem zelf aan zyn bruigoms-kleeren gedragen, ik zou geen zwarigheid maken, van ze 'er af te laten ſnyden. Wat meen je, zal het niet heel aartig klinken, als de wereld in het toekomende zeggen zal; Nic. Oſſenvrind was een zo groot liefhebber van de oudheden, dat hy zig liever liet ophangen, dan enige zilvere knopen van zyn rok afteſnyden; om dat hy ze van zyn grootvader geërft had. Ik word miſſelyk als ik maar iets van dergelyke zotternyen hoor.

Os-

OSSENVRIND.

Laat dan den rok ook voor den drommel varen.

(*Hy trekt den rok uit.*)

HENDRIK, (*weent.*)

Het doet my in myn ziel leet, myn lieve Neef! dat ik u dus van uwe kleeren berooft moet zien. Nogtans hebben we rede den Hemel te danken, dat we de zaak op die wys nog mogen afmaken; want gy moogt vastelyk geloven, dat wanneer Hebgaarn eerst van den geessel-paal spreekt, de galg als dan niet verre daar van daan is; want hy is gewoon als de Doctors te leven; die hunne patienten 't gevaar altyd zo groot niet voorstellen, als het in der daad is.

OSSENVRIND.

Ziet! daar is het geld, het welk, zo ik geloof, wel geteld zal wezen.

HENDRIK.

O! op uwe woorden zal het Zwager Jacob wel ongeteld aannemen.

OSSENVRIND.

Maar, myn lieve Neef, kon je nog niet eens proberen, hem de driehonderd ryksdaalders aan te bieden?

HENDRIK.

Zo gy 'er pleisier in hebt kunt gy het zelf doen.

OSSENVRIND.

Ach, neen, Neef, daar heb je alles, op dat ik maar, hoe eer hoe liever wegkome.

(*Hendrik gaat binnen.*)

OSSENVRIND. *luistert aan de deur.*)

Hoort eens, hoe ze nog kyven; de man is

vreeslyk driftig; ik ben maar bang, dat hy zyn woord zal breken. Neen, nu is hy te vreden, hy spreekt geen een woord meer. Daar komt Nic. Christiaansz. weer. Dat was schielyk gedaan.

HENDRIK.

Gewonnen, gewonnen! broertje! zo je nu maar eerst te Rothschild komen kunt. dan hebje niet nodig, verder voor reisgeld te zorgen. Dat 's een braaf werk! de Vrouw van Geilhart stak me dezen brief in de hand, waar in ze Hans Argyr, een van de magtigste kooplieden in Rothschild, verzoekt, om honderd ryksdaalders voor reisgeld aan u te betalen.

OSSENVRIND.

Ach! die deugdzame Vrouw!

HENDRIK.

Zy smolt in tranen.

OSSENVRIND.

Ach! een puikje van deugdzame Vrouwen!

HENDRIK.

Nu kun je afreizen, wanneer je wilt.

OSSENVRIND.

Ja, maar ik ben zo naakt, als ik uit 's moeders lyf gekomen ben.

HENDRIK.

Ey, grillen! ik weet zeer wel, dat niemand met een kamizool en broek geboren wordt, gelyk gy nog aan hebt.

OSSENVRIND.

Ach! deze brief, is nog een kleine troost voor my.

HENDRIK.

Dat 's waar, gy kunt boven dien u daar ook mede troosten, dat gy uw geld, op een zo vast pand, als

als dat groot huis op de markt is, hebt uitgezet.

OSSENVRIND.

Dat is zo.

HENDRIK.

Desgelyks, dat je met zulk een bedrieger, als Schuldenryk is, niet meer te doen hebt.

OSSENVRIND.

Dat 's ook de waarheid.

HENDRIK.

Wanneer men nu alles by malkander rekend, dan heb je by deze reis byna meer gewonnen, dan verloren; vooral, als men 'er de honderd ryksdaalders by rekend, die u de eerlyke Vrouw van Geilhart in dezen brief vereert.

OSSENVRIND.

Maar, waar woont de man in Rotſchild, die my het geld zal betalen?

HENDRIK.

Het kleinſte kind zal u in Rothſchild, wel weten te zeggen, waar Hans Argyr woont, want hy is 'er even zo bekend, als Laurens Andreas in Koppenhagen. Aan menſchen, die buiten dat genoeg bekend zyn, is men niet gewoon, adresſen op brieven te zetten. Zomtyds zyn 'er uit Indiën, en ik weet niet waarvan daan, brieven aan Laurens Andreas gekomen, met dit enkel opſchrift! *A Monſieur, Monſieur, Laurenz d'André*, te beſtellen in Europa.

OSSENVRIND.

Hoor Broeder! had ik maar myn zilvere knopen behouden; dan zou ik my nog enigzins kunnen trooſten.

HENDRIK.

Gy kunt ze immers weer inkopen, broeder! gy kunt my maar zo veel geld overzenden, als

de knopen waardig zyn, dan zal ik ze u, binnen een maand terug zenden.

(Er komt een jongen en luistert Hendrik iets in)

HENDRIK.

Ach! is 't mogelyk? dat zig een mensch door de wraakzugt zo zeer kan laten innemen!

OSSENVRIND.

Is 'er weer een ongeluk op handen?

HENDRIK.

Onze eerlyke en deugdzame nigt laat my door dezen jongen weten, dat myn Zwager op den hoek van deze straat met drie kaarls staat, en op u past, om u voor een laatst vaarwel nog eens helder af te rossen.

OSSENVRIND.

Hoe? heb ik hem niet te vrede gesteld?

HENDRIK.

Dat 's zeker; hy kan u, daarom, geen proces meer aandoen; want ik heb hem het geld in 't byzyn van vele getuigen gegeven. Maar hy kan nog niet vergeten, dat gy hem tot een hoorndrager hebt willen maken; daarom wil hy u, in plaats van reisgeld, een goede dragt slagen toetellen.

OSSENVRIND.

Hoe zal ik dan wegkomen?

HENDRIK. *(bedenkt zig.)*

Hoor, Broeder! ik heb daar een grote ton by de hand, wil je daar inkruipen, dan zal u deze jongen over de straat rollen, tot dat je buiten gevaar zyt.

OSSENVRIND.

Ach! gy zyt zo verstandig als een Engel; doe, zo als je goedvindt.

(Hy

(Hy kruipt in de ton, men kuipt ze toe.)

HENDRIK.

Ik heb gemerkt, dat de kaarl nog geld by zig heeft. Eer ik hem laat reizen, moet hy dit nog opdokken. Zeker, hy zal 'er van weten te spreken, dat hy hier geweest is, en de lust zal hem, hoop ik, voor altoos overgaan, zyn intresten hier ooit te komen invorderen.

(Terwyl Ossenvrind geen lugt in de ton kan scheppen, maakt hy zulk een vreeslyk geluid, dat men 'er hem weer moet uithalen.)

OSSENVRIND.

A . . . A . . . . Ik was haast gestikt.

HENDRIK.

Ik zie al, dat dit niet zal lukken; daarom moeten we iets beters verzinnen. Hier is een zak, wil je daar in kruipen, dan kan u een kaarl, zeer gemaklyk wegdragen: want door de gaten, die in den zak zyn, zult gy beter lugt kunnen scheppen.

(De kaarl, die hem draagt, valt met den zak agterover op den grond.)

OSSENVRIND. *(ten enemaal wit van meel,)*

Ach, ik ongelukkig mensch! die artseny is erger dan de ziekte zelf.

HENDRIK.

Hoor, Broeder! zo gy 't mede goedvindt, ik weet nog een middel, om u te helpen. Ik heb hier een geheel klappermans kleed by de hand; zo gy dat aantrekken wilt, dan kunt gy veilig over de straat gaan, zonder dat u Geilhart of iemand anders zal kennen. Hy zal wel kwaad op my worden, als hy hoort, dat ik u hierin de

behulpzame hand geboden heb. Maar het mag dan gaan, zo als 't wil. In dien korten tyd, dat ik met u heb omgegaan, heb ik zulk een liefde voor u gekregen, dat ik wel met u door vuur en water zou willen gaan. Nog dezen avond moet je weg, het ga dan, zoals 't wil, want ik vind het voor u niet raadzaam, dat je nog dezen nagt hier zoudt slapen.

OSSENVRIND.

Neen, gansch niet, laat ons maar schielyk van dit middel gebruik maken.

HENDRIK.

Ja, zo je maar roepen kunt als de klapperlui, dan zou het goed wezen want het is thans juist net tien uuren.

OSSENVRIND.

Ik zal 't proberen.

HENDRIK.

Oeffen 'er u dan wat in, ik zal ondertusschen de kleren halen.

(Hy gaat binnen, en ondertussen oeffent zig Ossenvrind om te roepen als de klapperlui.)

Hendrik *(komt, en trekt Ossenvrind een klappermans-kleed aan.)*

Zo, dat gaat wel; niemand zal anders geloven, of gy zyt inderdaad een klapperman. Ga nu na buiten, en als je wat op de straat gegaan hebt, zo roep. Maar, wanneer je den hoek van deze straat voorby zyt, zo fluit eens, op dat ik weten mag, waar ik u zal vinden.

Jacob *sluipt met een zweep heel stil zyn huis uit.*

Wel, wat zal ik den kaarl afsmeren. Ik zal hem zo

toetakelen, dat hy nooit weer ondernemen zal, een eerlyk mans Vrouw te willen onteren. (*Hy vraagt aan Ossenvrind.*) Hoe laat is het, Klapperman.

(*Ossenvrind roept tien uren, en gaat verder op, tot dat hy meent buiten gevaar te zyn.*)

OSSENVRIND.

Nu moet ik fluiten, op dat myn Neef my vinden kan.

(*Hy fluit driemaal, aanstonds schieten andere Klapperlui toe, en vragen hem, waarom hy fluit, of 'er ergens iets te doen zy?*)

OSSENVRIND.

Ik weet nergens van.

KLAPPERMAN.

Waarom fluit je dan? waar is u piek?

OSSENVRIND.

Als het dag begint te worden, dan kunt gy na myn piek vragen; maar nu kan ik u slegts myn klappermans kleed tonen.

KLAPPERMAN.

Hoort, Mannen! komt hier! brengt dit beest na 't Stadhuis; hy heeft zyn gat vol, en zyn piek verloren.

(*Zy slepen hem weg.*)

HENDRIK. *Komt daarop toeschieten:*

Wat is hier te doen Mannen.

KLAPPERMAN.

Hier is een Klapperman die dronken is, en zyn piek heeft weggesmeten.

HENDRIK.

Ey, gaat zo onbarmhartig niet met hem te werk! 't is een van myn kameraats.

KLAPPERMAN.

Ten minsten zal hy de zes weken krygen.

Een ander KLAPPERMAN.

Ik geloof vast, dat hy niet eens een regte klapperman is; als wy hem wel bezien. Ja, ik durf byna zweren, dat hy een gaauwdief is, die zig verkleed heeft. Hoor kaarl! tot welke wyk behoorje?

OSSENVRIND.

Ik behoor tot geen wyk.

Twede KLAPPERMAN.

Ik dagt het wel, dat hy geen klapperman was. Voort, voort! na 't Stadhuis.

HENDRIK.

O! laat den armen schelm gaan. Hy schynt, een eenvoudige bloed te wezen.

De KLAPPERLUI.

Ey, wat eenvoudig! hy mogt de duivel!

HENDRIK.

O! laat hem gaan, gy zult een goede drink penning krygen.

(Hy trekt Ossenvrind ter zyde.)

Ach! zo je nu maar twintig ryksdaalders had, die men hen in de handen kon stoppen, dan waart gy geholpen. Ik wenschte, dat myn geld-beurs wel voorzien was, dan zou ik het voor u wel afmaken.

OSSENVRIND.

Ik heb omtrent nog tien ryksdaalders by my.

HENDRIK.

Ik twyfel, of ze 'er meê zullen te vrede wezen: maar ik zal eens horen, wat ze eischen.

(Hy gaat na de Klapperlui, en spreekt zoetjes met hen, by komt weer terug.)

Dat 's jammer, dat je nog geen ses ryksdaal-

ders

ders hebt; want zy eifchen zeftien ryksdaalders.

OSSENVRIND.

Ach! kan je my geen fes ryksdaalders verfchieten?

HENDRIK.

Miffchien. Maar dan zal ik my ten enemaal van geld ontbloten. Maar dat wil niet zeggen.

(Offenvrind geeft hem het geld, en Hendrik geeft 'er de klapperlui zo veel van, als hem goeddunkt; de Klapperlui gaan heen.)

Ach! broertje lief! ik geloof, dat ik my het leven van enkel droefheid benemen zal; maar ik ben onfchuldig aan het ongelukkig gevolg; want ik doe alles, wat een vrind en broeder, den anderen ooit zou kunnen doen, doch, zo je meent, dat ik ftrafbaar ben, om dat myn aanflag niet wel uitgevallen is, dan wil ik u gaarn het geld weer vergoeden.

OSSENVRIND.

Ik ben u zeer verpligt.

HENDRIK. *(ftil.)*

Befchouwt me dien vervloekten kaarl doch eens *(overluid.)* Ik zeg, ik wenfchte, zo gelukkig te wezen; dat ik wel by kas ware, dan wilde ik gaarn die tien ryksdaalders, ja nog tien daarboven geven; maar dit is juift een ongeluk, dat je dezen avond nog vertrekken moet; want ik denk, enige boeken te verkopen, waar voor ik, ten minften binnen een maand, het geld hoop te ontfangen. Maar kom, laat ons gaan. *(Hy leid Offenvrind na de andere zyde van het toneel.)* Nu, broeder, nu zyn we veilig.

(Hy trekt hem het Klappermans kleed uit.)

OSSENVRIND.

Ach! ik bedank je, myn allerliefste Neef! voor alles goeds. Nu moet ik dan affcheid van u nemen, en herhalen, wat ik reeds voorheen gezegd heb, te weten, dat my niets aangenamer in de waereld zyn zal, dan u weer dienst te kunnen doen. Neem 'er flegts de proef van. Gaarne wil ik myn lyf en leven opofferen, zo ik flegts gelegenheid kan hebben, u myne verpligting te betuigen. Ik kan van droefheid niet meer spreken, want het is niet anders, als of myn hart wil breken, nu ik van u, als een zo opregte vrind, affcheid moet nemen.

(Zy ombelzen malkander en wenen; Offenvrind binnen.)

HENDRIK.

Hoor, broeder! nog een woord. Zo dra gy in Rothfchild geld krygt, koop dan een ouden fluitjas, om u voor de koude te dekken. Want de lugt is, zelfs in de maand *Julius*, vooral 's nagts, zeer ftreng. Maar vergeet ook niet, uwe lieve ouders te groeten, en zeg hen, dat, zo ik hen ergens dienst kan doen, my zulks altyd lief en aangenaam zyn zal.

OSSENVRIND.

Duizendmaal dank, myn allerliefste broertje! vaar duizendmaal wel.

HENDRIK. *(Schreeuwt hem nog na.)*

Vaar wel, broeder, maar zie wel toe, dat je niet op den wagen in flaap valt; want gy kunt 'er ligt een ongeluk door krygen. Pas ook wel op uw geld, dat het u niet ontfutfeld wordt. Knoop het liever in uw hembd; dan zal men zo veel te min-

minder merken, dat gy geld by u hebt. Vaar wel! vaar wel!

(Hy draait den hoed driemaal om zyn hoofd.)

TIENDE UITKOMST.

HENDRIK. LUCRETIA.

HENDRIK.

Ging dat niet weergaloos? dat heeft men 'er van, wanneer men gestudeerd heeft, Mammesel! Wie Latyn verstaat is overal goed toe. Gy hebt uwe zaken anders ook al heel wel uitgevoerd; 't was maar jammer, dat je geen Latyn verstond; dan zoudt gy het nog veel beter gemaakt hebben.

LUCRETIA.

Ik geloof, ik versta even zo veel Latyn, als gy.

HENDRIK.

Misschien verstaat gy in zekere opzigten meer, dan ik, maar zulk Latyn, als men in de Latynsche school leerd, verstaat gy nog niet.

LUCRETIA.

Heb je wel ooit een Latynsch school gezien?

HENDRIK.

Ja zekerlyk; en wel tot myn grootsten roem: want in dat een half jaar, dat ik in de laagste school zat, ben ik driemaal opgesloten: en zou ik dan het Latyn niet zo goed verstaan als myn moedertaal?

LUCRETIA.

Maar hoor, Hendrik! wanneer zal de deling geschieden? gy zult my, hoop ik, niet vergeten?

HEN-

HENDRIK.

Neen doch niet, Mammesel! gy weet, hoe veel uw part is.

LUCRETIA.

Wat hoe veel uw part is? zou ik niet meer voor al myn moeite hebben?

HENDRIK.

Zwyg maar ſtil. Ik en myn Heer zullen 't wel met u maken, gy zult zeker wel te vreden wezen. Kom, ga maar met my binnen.

ELFDE UITKOMST.

De regte NIC. CHRISTIAANSZ. OSSENVRIND.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ik kan niet begrypen, hoe 't met myn Neef Oſſenvrind gelegen is. Giſter avond was hy al in Rothſchild, en nog is hy niet hier? ik zal nog eens na hem in de herberg de drie herten, gaan vragen. Ik hoop niet, dat hem enig ongeluk is overgekomen; want hy is nog nooit in een grote ſtad geweeſt.

OSSENVRIND. (*komt wenende en vraagt welke ſtraat na de weſt-poort leid.*)

NIC. CHRISTIAANSZ.

Wat is de rede myn vrind, dat gy weent?

OSSENVRIND.

Ach! ik ben verdoold, en weet den weg na de weſt-poort niet te vinden.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Zyt gy dan hier ten enemaal onbekend?

OSSENVRIND.

In een zeker opzigt ben ik helaas! hier al te

veel

veel bekend, en in een ander opzigt niet. Ach! ik ongelukkige! had ik maar myn Neef Christiaansz. verzogt, dat hy met my gegaan was; hy zou het gaarn gedaan hebben, want hy is een goede bloed.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Waar woont deze Nic. Christiaansz.

OSSENVRIND.

Hy woont in een huis, het welk heet te bestellen in den Spaarpenning.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Wat drommel is dat? daar is immers maar een huis in Koppenhagen, dat de Spaarpenning genoemd wordt, en daar woont niemand, als ik.

OSSENVRIND.

Ja, maar ik geloof, dat 'er in deze stad Spaarpenningen genoeg zyn, maar dit huis moet in een straat leggen, die *Hafnia* heet; want op den brief, dien ik hem gaf, stond *Spaarpenning in Hafnia*

NIC. CHRISTIAANSZ.

Hoe is uw naam, myn Heer?

OSSENVRIND.

Myn naam is Ossenvrind.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Wat drommel hoor ik? zyt gy de Zoon van den Heer Henning Ossenvrind?

OSSENVRIND.

Kent gy hem?

NIC. CHRISTIAANSZ.

Zou ik myn Oom niet kennen?

OSSENVRIND.

Zyt gy dan misschien een broer van den Heer Chris-

Christiaansz. ik heb niet eens geweten, dat hy broers had.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ik ben Nic. Christiaansz zelf en heb geen broers.

OSSENVRIND.

Ik geloof, dat gy my zoekt op te ligten. (*stil.*) Dat zyn doch vervloekte menschen in deze Stad.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Gy kunt 'er vast op aan, dat ik uw Neef Nic. Christiaansz ben.

OSSENVRIND.

Gy moogt de duivel wezen'! (*stil.*) Dat zyn doch verdoemde menschen in deze stad.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Dat 's aardig. Weet je dan beter wie ik ben, als ik zelf?

OSSENVRIND.

Ey, grillen! denk je, dat ik gek ben? ik weet immers, dat ik niet gek ben, of dat ik niet droom; want datelyk scheide myn Neef Nic. Christiaansz eerst van my af.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Het zy dan dat gy gek zyt en droomd, of het zy zo niet; ik kan u zweren, dat ik Nic. Christiaansz. heet, en Henning Ossenvrinds broeders zoon ben.

OSSENVRIND.

En ik wil 'er op vloeken dat gy het noch zyt, nog ooit worden zult.

NIC. CHRISTIAANSZ.

En ik zal 'er u wel haast van overtuigen. (*Hy haalt vyf brieven uit zyn zak, en leest 'er het opschrift van.*) „Den Eerwaardigen en zeer Geleer-

„ leerden Heer, den Heer *Nic. Christiaansz. S. Theol: „ Studiosus. Hafniam. A Monsieur, Monsieur Nic. „ de Christiaansz, à Copenhague.* "Myn Heer, den „ Heer *Nic. Christiaansz*, te bestellen in den Spaar- „ penning. *A Monsieur, Monsieur Nic. de Chris- „ tiaansz, student tres renommé dans la Spaarpen- „ ning, per Couvert*". Den Edelen en zeer Geleer- „ den Heere, *Nic. Christiaansz. Philosophiæ Bac- „ calaureus*; met vrind, dien God geleide. „ Wil je nu geloven, dat ik de regte *Nic. Christiaansz* ben?

OSSENVRIND.

Neen; al kon je my een brief tonen, die zo groot als deze straat was.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ik merk al, dat men u by den neus gehad heeft. Maar, wilt gy my wel geloven, als ik u een brief van uw eige Vader toon.

OSSENVRIND.

Ja, dan moet ik het wel geloven.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Daar, lees dien brief.

OSSENVRIND. (*leest den brief.*)

Ach hemel! dan is de andere een bedrieger geweest.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ja zekerlyk: maar waar zyt gy t'huis geweest? waar zyn uw kleren.

OSSENVRIND.

By onze Neef Geilhart, die in dat huis woont.

NIC. CHRISTIAANSZ.

In welk huis?

OSSENVRIND.

Hier op den hoek.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Dat 's immers in het Paradys.

OSSENVRIND.

Het mag liever de hel en geen Paradys heeten.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Het is een ſpeel-en hoerhuis.

OSSENVRIND.

Dat kan niet wezen. Geilharts Vrouw is een brave, en eerlyke Vrouw. Zy heeft zig als een moeder jegens my bewezen; want, toen ik om haarentwille, enige moeijelykheden met haar man had, en my door alles, wat ik bezat, vry kopen moeſt; zo gaf ze my dezen brief met een wiſſel aan Hans Argyr in Rothſchild; hier is de brief: „Myn Heer, de Heer Hans Argyr, voornaam „koopman en bankroetier in Rothſchild: „neen, 't zal Bankier moeten wezen.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ach Hemel! hoe heeft men dezen onnozelen hals by den neus gehad! breekt den brief maar open, dan zult gy aanſtonds zien, dat gy bedrogen zyt.

OSSENVRIND. (*Opent en leeſt den brief*)

„Nic. Oſſenvrind is een gek, dit getuigt Hendrik Laurenſen.„

NIC. CHRISTIAANSZ.

Dagt ik het niet?

OSSENVRIND. (*huilt en weent.*)

Ach! droevige elfde Junius!

NIC.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Gy zyt ter regter tyd gekomen.

OSSENVRIND.

Ach! bedroefde elfde Junius!

NIC. CHRISTIAANSZ.

Waar zyn uw kleren?

OSSENVRIND.

Daar myn koffer is.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Waar is uw koffer?

OSSENVRIND.

Daar myn kleren zyn.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Maar, waar zyn ze beide.

OSSENVRIND.

Alles te zamen na den drommel.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Waarlyk de ouders gaan onverantwoordelyk te werk, die een jongman zo geheel alleen laten reizen, zonder hem zekere adressen en brieven aan iemand mee te geven.

OSSENVRIND.

Ik had een brief mede aan Nic. Christiaansz.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Waar is die brief?

OSSENVRIND.

Dien heeft die bedrieger ook in handen.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ja, gy kunt nu doen, wat u beliefd, ik weet u niet te helpen.

OSSENVRIND.

Ach! bedroefde elfde Junius.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ja, dat moogt gy nog wel tweemaal zeggen.

OSSENVRIND.

By al dit ongeluk heb ik egter nog iets, om my te troosten. Ik heb naamlyk myn geld, enige duizend ryksdaalders, uit de handen van Gerard Schuldenryk by Laurens Andreas in zekerheid gebragt.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Dien man ken ik in 't geheel niet.

OSSENVRIND.

Die grote bankroetier.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Hier is geen bankier, die zo heet.

OSSENVRIND.

Ja wel, zekerlyk! hy heeft my zyn groot huis op de markt verpand.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Waar ſtaat dat huis?

OSSENVRIND.

Midden op de markt. 'T is een fraay huis; de toren, die 'er op ſtaat, is het geld alleen waardig.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ik weet midden op de markt geen huis met een toren behalven het Stadhuis.

OSSENVRIND.

Men gaat van weerszyde met twee grote, brede ſteene trappen in het huis; en aan den eenen kant ſtaat 'er een fontein, en aan de andere zyde is de geregts-plaats. Maar ik weet niet, of deze by het huis behoort.

NIC. CHRISTIAANSZ.

Ha! ha! dat is 't Stadhuis. Nog nooit heb ik gehoord, dat men iemand dus heeft opgeligt. Ik mag my niet verder met u inlaten. Daar zyn ſes ryksdaalders reisgeld.

Os.

OSSENVRIND.

Ach! bedroefde, bedroefde, bedroefde elfde Junius!

Hy gaat wenende binnen.

TWAALFDE UITKOMST.

HENDRIK. JACOB.

HENDRIK. *In zyne livrey.*

Zagt, zagt, myn goede Jacob! by de uitdeling van den buit, moet het naar billykheid en rang gaan. Wanneer myn Heer tien ryksdaalders krygt, dan moet ik 'er vyf hebben, gy derde halve, en Lucretia half zo veel. Want zo doet men in 't veld, als men den buit verdeeld. Als daar, by voorbeeld, een Overste tien ryksdaalders krygt, dan krygt 'er de kapitein vyf, de Luitenant derde halve, de Vaandrig half zo veel als de Luitenant, de Korporaal half zo veel als de Vaandrig, en de Soldaat in 't geheel niets. Zulk een verdeling noemd men een Geömetrische verdeling, en ze steunt op de natuurlyke billykheid.

Aanspraak aan de Toezienders.

Ziet hier, myn Heren! een lackey
Brengt zynen Heer en geld en Eere.
Zegt nu, of ik 't niet waardig zy,
Dat ik myne agting ook vermere?
Maar weg met al die ydelheid!
Nu gaa ik heen, om 't geld te delen.

Hoe Offenvrind ook huilt en ſchreid,
My kan 't in 't minſte niet verſchelen.
Laat hy, uit wanhoop, laat of vroeg.
Wanneer hy wil, een moord-ſtrop kopen;
Daar zyn reeds woekeraars genoeg,
Die onregtvaardig geld ophopen.
Hy is den ſtrop wel dubbelt waard,
Die, en door woek'ren en door villen
Zyns Naaſten goed en geld vergaart,
Om het in wellust te verſpillen.
Elk een, ter ware deugd gewend,
Zal my dien roem wel willen geven;
En, wie den prys der Eere kent,
Van dien werde op myn zark geſchreven;

Hier ligt een braaf en deugdzaam man,
Van wien men tot Lof zeggen kan,
Dat hy 't Land ſchoon heeft willen maken
Van woekeraars die 't geld opſtaken.

E I N D E.

DE

DE

REPUBLIEK

OF HET

GEMENEBEST.

BLYSPEL.

In drie Bedryven.

VERTONERS.

De REPUBLIEK, een voorname Dame.

LEONORA haar Dochter.

CATHARINA, haar Kamenier.

HENDRIK, haar Lackei.

MARTEN, haar Huisknegt.

LEANDER, minnaar van Leonora.

Een SECRETARIS.

Verſcheide PROJECTMAKERS.

DE

DE
REPUBLIEK
OF HET
GEMENEBEST.
BLYSPEL.

In drie Bedryven.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

LEEGBUIDEL. NOVATIANUS.

NOVATIANUS.

Goeden morgen, Heer Leegbuidel! hoe ontmoet ik u hier zo vroeg?

LEEGBUIDEL.

Dat zal ik u zeggen; wyl ik hoop, dat gy het als een goed vrind voor u zelv' behouden zult. Ik ben hier, om myn geluk te zoeken.

NOVATIANUS.

Hoe zo?

LEEGBUIDEL.

Heb je dan niet gehoord, dat Mevrouw de Re-

publiek, eindelyk besloten heeft, hare enige dochter, waarover reeds veel aanzienlyke Mannen te vergeefs gevryd hebben. uit te huwelyken.

NOVATIANUS.

Maar wat voor hoop kunt gy daaromtrent hebben, Heer Leegbuidel?

LEEGBUIDEL.

Ik geloof, zo goede hoop te hebben, als iemand in de Stad. Want de Mevrouw heeft laten bekend maken, dat ze noch op jeugd, schoonheid of middelen ziet; maar dat ze een schoonzoon zoekt, die in Staats-en Huishoudings-zaken wel bedreven is, en welke, door zyne bekwaamheid en naarstigheid, haar in haren ouden dag ondersteunen; in 't kort, die haar nieuwleven en nieuwe kragten geven, en al haar huislyke zaken in een bloeijende staat stellen kan.

NOVATIANUS.

Is dan, de Heer Leegbuidel, een zo grote Politicus?

LEEGBUIDEL.

Ik wil my zelv' niet roemen: maar ik geloof niet, dat 'er iemand hier te land is, die beter wil en bekwaamheid bezit, het Gemenebest te dienen, dan ik. Ik heb heden, reeds in een half uur zeven projecten ontworpen, die alle van het grootste gewigt zyn. Ik heb 'er een, en wel het voornaamste by my, dat ik u, als myn goede vriend, tonen wil, om 'er uwe gedagten over te horen.

NOVATIANUS.

Ik zal het met alle naarstigheid doorlezen, en u myn gevoelen voor de vuist ontdekken.

LEEG-

LEEGBUIDEL.

Gy kunt het wel een paar uren by u houden. Ondertusschen zal ik tragten, met den Lackei van de Republiek te spreken, ten einde hy my den toegang tot zyne Mevrouw moge bezorgen.

NOVATIANUS.

Gy zult hem thans niet t'huis vinden; want ik ontmoette hem, voor enige ogenblikken, in eene andere straat.

LEEGBUIDEL.

Ik zal dan binnen een half uur weerom komen. Onderwylen zult gy wel de goedheid hebben, myn opstel met oplettendheid te doorlezen.

NOVATIANUS.

Ja wel, zonder twyffel. Vaar ondertusschen wel.

(*Leegbuidel binnen.*)

TWEDE UITKOMST.

NOVATIANUS. (*alleen.*)

Ha, ha, ha! ik ben met het zelfde oogmerk hier, als hy; en daarom heb ik hem wys gemaakt, dat de knegt niet t'huis was. By aldien dit project of voorslag goed is; dan zal ik het in myn naam overgeven. Elk is een dief in zyn nering; en, zo hy my van bedrog beschuldigt, en zegt dat hy my dit ontwerp heeft toebetrouwd; dan is myn neen zo goed, als zyn ja. Voor 't overige ben ik de eerste niet, die met een ander mans Kalf ploegt. Maar ik moet oppassen, dat ik dien knegt, hoe eer hoe beter te spreken kryg.

(*Hy ziet in het huis, en wenkt den knegt.*)

DER-

DERDE UITKOMST.

HENDRIK. NOVATIANUS.

HENDRIK.

Begeerd gy iemand hier in dit huis te ſpreken?

NOVATIANUS.

Uw Dienaar, myn Heer van Hendrik! ik verzoek, dat gy myne vryheid ten beſte duidt. Ik kom hier, om uwe vrindſchap te verzoeken, en, om dat ik altyd een byzondere hoogagting voor u gehad heb, zo hoop ik, dat gy my ook niet zult weigeren, in zekere gewigtige zaak enige dienſt te doen.

HENDRIK.

Ik weet niet, dat ik, ooit, enige blyken uwer hoogagtinge en liefde jegens my gezien heb. Ook ben ik niet in ſtaat, u enige dienſten te doen. Naauwlyks weet ik, u ooit gezien te hebben.

NOVATIANUS.

Ten bewyze van myne genegenheid, verzoek ik vrindelyk dat gy een paar dukaten van my wilt aannemen.

HENDRIK.

Waarom zou ik uwe ducaten aannemen?

NOVATIANUS.

Om gene andere rede, of met geen ander oogmerk, dan ten bewyze van myne genegenheid of goeden wil jegens u.

HEN-

HENDRIK.

Zo gy geen ander oogmerk hebt, dan ben ik u zeer verpligt. Is uw Naam niet Novatianus?

NOVATIANUS.

Ja, om u te dienen. Naar ik hoor, weet gy doch myn naam.

HENDRIK.

Zou ik uw Naam niet weten? ik heb u immers al lang gekend, en ik weet, dat gy een honnet Cavalier zyt. (*Zy ombelzen malkander.*) Maar wat is uw begeren? het zou my een groot vermaak zyn, wanneer ik u enige dienst kon doen.

NOVATIANUS.

Ja zekerlyk kunt gy my dienst doen. Want ik weet, dat gy by uwe Mevrouw, de Republiek, in een goed blaadje staat. Ik kom hier, om de Republiek myne geringe diensten aan te bieden, en tot dat einde heb ik reeds verscheide dingen verzonnen, die tot haar nut of best kunnen strekken. Men zou mogelyk denken, dat myn eige voordeel my daartoe aanzette om dat de meeste voorslagen uit deze bron plegen voort te vloeijen. Maar van dat slag van menschen ben ik niet. Want ik kan u plegtig verzekeren, dat ik niets dan het welzyn van de Republiek bedoel.

HENDRIK.

Ik ben 'er volkomen van verzekerd. Maar waar kan ik u eigenlyk dienst in doen.

NOVATIANUS.

Een goed woord kan veel doen. Ik heb verscheide nutte voorslagen opgesteld. Onder anderen heb ik 'er een in 't net gebragt, en daaromtrent

trent is myn ootmoedig verzoek, dat myn Heer van Hendrik, zo goed wil wezen, dat zelve aan Mevrouw de Republiek over te geven, en my in haar gunst best mogelyk te bevelen.

HENDRIK.

Hoor myn Heer! Mevrouw de Republiek zal, dezen middag, om twee uren gehoor verlenen. Kom dan weer hier. Ondertusschen zal ik u den weg banen, en u perzoon best mogelyk aanbevelen.

(Novatianus omhelst hem, en gaat binnen.)

VIERDE UITKOMST.

HENDRIK, BREMENFELD.

HENDRIK. *stil.*

Ik ben ten vollen verzekerd, dat wy een menigte project-makers op den hals zullen hebben. Maar, zo zy allen hunne staatkunde zo wel verstaan, als deze; dan zal ik 'er geen schaden by lyden. Maar daar zie ik weer een ander komen. Ik geloof, hy is van 't zelfde slag. Zo ik wel zie, is het de oude Herman van Bremenfeld. Ja waarlyk, hy is het zelf in eigen perzoon. Ik zal wat aan een zyde gaan, om te zien, wat hy in den zin heeft.

BREMENFELD *stil.*

Nu is, eindelyk, de tyd gekomen, dat men zyn geluk bevorderen kan. Nu komen my myn Staatkundige wetenschappen regt te stade. Dezen morgen heb ik reeds drie hoofdstukken in den

den ſtaatkundigen ſtokviſch gelezen. Onder het lezen zyn my vyf goede projecten te binnen gekomen, waardoor ik de gunſt van de Republiek hoop te winnen, en dus van de beloofde beloning even zo verzekerd kan zyn, als een ander.

HENDRIK. *ſtil.*

Dat moet een ſlegte politicus zyn. Want hy denkt 'er niet eens om, dat hy my eerſt moet winnen, en op zyn zyde brengen.

BREMENFELD.

Men heeft my gezegd, dat de Republiek thans hier omſtreeks zou wonen. Maar, daar zie ik een knegt. Hoor eens hier myn vrind, hoe heet deze ſtraat?

HENDRIK.

Die heeft geen naam. Zie je niet dat het een open plein is? Maar wat zoek je?

BREMENFELD.

Ik zoek na 't huis van de Republiek.

HENDRIK.

Dan ben je op den regten weg. Want hier is 't huis, daar ze woont.

BREMENFELD.

Behoort gy tot dit huis, met verlof dat ik vraag?

HENDRIK.

Met verlof te antwoorden: ik behoor niet zo zeer tot dit huis, als het huis tot my. Want ik ben hier een Gevolmagtigde.

BREMENFELD.

Ei! uw Dienaar Heer Gevolmagtigde! wil je wel zo goed wezen, en my een vrijën toegang tot Mevrouw de Republiek bezorgen. Want ik moet verſcheide gewigtige voorſlagen overgeeven, die haar zeer dienſtig zullen zyn.

HEN-

HENDRIK.

Is het anders niet?

BREMENFELD.

Ik begeer ſlegts den toegang of gehoor, Heer Gevolmagtigde, en dat op uitnodiging van de Republiek.

HENDRIK.

Heb je anders niet?

BREMENFELD.

Neen, ik begeer ſlegts, gehoor te mogen hebben.

HENDRIK.

Daar heb ik niets mee te doen. Voor den middag wordt 'er geen gehoor verleend: maar na den middag is het de regte tyd.

BREMENFELD.

Op welk uur, zo ik vragen mag?

HENDRIK.

Ik heb niet langer tyd, met u te ſpreken, wanneer ik zo antwoorden mag.

BREMENFELD. *Gaat binnen. En zegt*

Die vrind is kort van ſtof.

HENDRIK. (*ſtil.*)

Dat 's een regte Ezel. Want, wie de bedienden van de Republiek niet beter weet te behandelen, die verſtaat zyn politie maar heel ſlegt, en kan op zyne voorſlagen niet anders dan weigerende antwoorden wagten. Maar, daar zie ik den Heer Leegbuidel aankomen. Ongetwyffeld zoekt hy in zyn beurs na een dukaat. Dat 's een regte ſtaatsman. De gezonde politie is op zyn voorhoofd afgebeeld.

VYFDE UITKOMST.

LEEGBUIDEL, HENDRIK.

LEEGBUIDEL. (*ſtil.*)

Nu zal Hendrik evenwel t'huis zyn gekomen.

'T spyt my dat ik myn geschrift Novatianus in handen gegeven heb. Want men heeft voorbeelden, dat menigmaal de een, of ander, nieuw uitgevondene voorslagen uitgeschreven, en zig die aangematigd heeft. Maar, daar zie ik den man, dien ik zoek. Uw onderdanigste Dienaar, Heer Hendrik! 'T is my lief, dat ik u hier aantref. Want ik ben door de uitnodiging, die Mevrouw de Republiek in de Couranten heeft laten bekend maken, zo verheugd geworden; dat ik aanstonds voornam, haar bediende; zo dra ik hem maar zien zoude, drie dukaten te vereeren. Sta my daarom toe, dat ik dit ook nakom; en versmaad dit weinige niet.

HENDRIK.

Ei! Heer Leegbuidel! ik weet niet waar ik dit mede verdiend heb.

LEEGBUIDEL.

Ik zweer het u, dat gy ze aannemen zult.

HENDRIK.

Ik mag u evenwel niet te vergeefs laten zweren. Ondertusschen wensch ik, gelegenheid te mogen hebben, van u dienst te kunnen doen.

LEEGBUIDEL.

Gy zoudt my een groten dienst kunnen doen, wanneer gy my by Mevrouw de Republiek gunstig wilde aanbevelen, en my een voordeelig gehoor by haar verschaffen. Want ik heb haar verscheide nutte dingen voor te stellen. Ik twyffel niet, of daar zullen mede zeer veel anderen na den prys dingen; want de gansche stad is vol van ontwerpmakers. Maar de voorslagen van de meesten zyn slegt en niet wel gegrond. Zy zien slegts op hun eigen voordeel, hoewel ze voorgeven, dat ze alleen het

welzyn van de Republiek bedoelen. Wat my in tegendeel aangaat, ik kan verzekeren, dat ik ganſch gene beloning bedoel; maar het welzyn van de Republiek is het enige beweegrad, dat myn yver gaande maakt.

HENDRIK.

Daar ben ik volkomen van overtuigd. Ook hebt gy 't wel, te geloven, dat 'er zeer veel project-makers zullen opkomen. Daar zyn 'er alree twee hier geweeſt. De eerſte was Novatianus, die een ſchriftelyk opſtel had, dat hy my ter overlevering wilde overgeven.

LEEGBUIDEL.

Ei! wat hoor ik? had hy reeds een ſchriftelyk voorſtel klaar?

HENDRIK.

Ja: maar ik wilde 't niet aannemen. Ik zeide hem, dat hy 't dezen middag zelf kon inleveren.

LEEGBUIDEL.

O! die verrader!

HENDRIK.

Hoe zo?

LEEGBUIDEL.

Dat 's myn opſtel of voorſlag geweeſt. Ik heb het hem gegeven, om door te lezen, en 'er my zyne gedagten over te zeggen. O! wees doch zo goed, myn lieve Hendrik, en geef dit de Republiek te kennen.

HENDRIK.

Maar wat zal dit baten, zo je geen bewys hebt?

LEEGBUIDEL.

Dan preſenteer ik in dit geval een eed.

HEN-

HENDRIK.

Ja, maar, wanneer hy als een politicus, insgelyks een eed wil doen; dan blyft men immers even wys in de zaak. Om een eed helaas! geven de menschen tegenwoordig niet veel.

LEEGBUIDEL.

Ach! ik bid u, myn waardste Heer Hendrik! weiger me doch in deze zaak uwen bystand niet.

HENDRIK.

Noch ik, noch iemand anders kan u hierin helpen. Dat is iets, dat gy te zamen moet afdoen. Maar nogtans weet ik, dat gy immers meer projecten zult hebben. U, als een zo bekwaam man, zal het niet moeijelyk vallen, op een dag een paar dozyn projecten te verzinnen.

LEEGBUIDEL.

Daar heb ik in het geheel niet tegen. Maar dit project was het beste, en heeft my veel hoofdbrekens gekost.

HENDRIK.

Dat 's erg genoeg. Ik weet dan geen beter raad, dan dat gy 't op nieuw opstelt, en dan zal het 'er maar op aankomen, wie met zyn geschrift eerst hier is. Anders oordeel ik nog het best, dat gy vooraf met hem daaromtrent spreekt, en hoort of hy het u goedschiks weerom wil geven.

LEEGBUIDEL.

Goed, dat zal ik doen. Ondertusschen beveel ik my, in alle gevallen in uwe gunst.

(*Binnen.*)

HENDRIK. (*stil.*)

Ik wil in deze zaak geen party trekken, maar

my als een eerlyk man heel onpartydig gedragen. Want van hen beiden heb ik geld gekregen. Maar, ik zie daar Mevrouw de Republiek met haar Dochter en Catharina aankomen.

ZESDE UITKOMST.

Mevrouw de REPUBLIEK. LEONORA.

CATHARINA. HENDRIK.

REPUBLIEK.

Hoor Dogter! ik heb besloten, dat gy, in dezen tyd, van staat veranderen zult. Maar, naar het voorbeeld van jonge Juffers, moet gy niet op schoonheid, jeugd of rykdom, maar enkel en alleen op verstand en wetenschap letten. Ik begin oud te worden, en heb een groten last op myn Schouders leggen. Ik moet, daarom, een Schoonzoon hebben, die myn huis wel voorstaan, het vervallene weer opregten, en alles weer in een beter staat herstellen kan.... En gy antwoord niet?

CATHARINA.

De arme Juffer heeft wel rede, over zulk een voorslag stil te zwygen. Ik zal daarom in haar plaats antwoorden, dat, zo Mevrouw haar Dogter uit wil huwelyken; zy daarop letten moet, dat ze een gelukkig en gewenscht huwelyk sluite; dit nu kan niet anders geschieden, dan wanneer gy zulk een perzoon voor haar uitkiest, waartoe haar hart van zelf genegen is, en dien zy zonder dwang beminnen kan.

RE-

REPUBLIEK.

Haar hart moet geen andere beminnen, dan dien haar Moeder voor een steun van hare huislyke zaken kan aanzien.

CATHARINA.

Terwyl Mevrouw dan gelooft, dat haar huislyke zaken zulk een perzoon noodzaaklyk vorderen; zo dunkt my dat gy best deedt zelf met zulk een perzoon te trouwen, en uwe Dochter voor 't overige de vryheid te laten haars gelyken, of zulk een perzoon te kiezen, die ze beminnen kan.

REPUBLIEK.

Ik ben al te oud om te trouwen.

CATHARINA.

En Mademoiselle Leonora is te jong en te goed, om met een armhartig project-maker te trouwen.

REPUBLIEK.

Mogelyk krygtze iemand, die zo wel goed is voor myn huislyke zaken, als beminlyk voor haar.

CATHARINA.

Dat kan mogelyk wezen, en ook niet wezen. Want, zo Mevrouw dien alleen tot een Schoonzoon hebben wil, die de grootste politicus is; dan loopt de jonge Juffer gevaar, een Man te krygen, daar ze weinig dienst van hebben zal.

REPUBLIEK.

Dat zullen wy moeten afwagten. Zy moet te vrede wezen, met den geen, dien ik voor den besten, en bekwaamsten of kundigsten houde.

CATHARINA.

Ik heb nooit gehoord, dat men geen beter bewys van de bekwaamheid van een getrouwd Man verlangen kan, dan, wanneer hy in Staats zaken ervaren is. Neen! Zeker, tot een braaf Karel en regtschapen Man worden andere bewyzen gevorderd. Is het niet waar Mademoiselle?

REPUBLIEK.

Spaar uw zotte praat Catharina! myn Dochter zal zig wel naar myn zin en wil weten te schikken.

CATHARINA.

Maar zeg my doch, Mademoiselle! zoudt gy, wanneer de Staatkundige Tinnegieter over u vryen wilde, uw ja woord geeven of niet?

LEONORA.

Ik zal niet nodig hebben, noch het een, noch het ander te zeggen, om dat ik hoop, dat Mevrouw, myne Mama, my zeker aan geen oude Gek zal geven.

CATHARINA.

Maar, wanneer een Socrates met zyn apengezigt, of een gebogchelde Esopus zig mogt aandienen?

LEONORA.

Dan zou ik het zelfde antwoorden.

CATHARINA.

Hoort Mevrouw nu wel, hoe fraay Mejuffer, uwe Dochter, zig naar uwen zin schikken wil. Ik ben maar een Dienstmaagd, maar zo Herman van Bremenfeld, of de Staatkundige Stokvisch over my vryen wilde, ik zou ze een schoon blaauwtje laten lopen, en na een oud bedorven vischwyf zenden.

REPUBLIEK.

Hoor Meisje, ik heb u wel vryheid gegeven,

van te spreken; maar ik merk, dat gy dit misbruikt, en myn dochter in haare ongehoorzaamheid zoekt te styven.

CATHARINA.

Ik heb gemeend, dat men in en by de Republieken vryheid had, van te spreken, wat men wilde, om dat ze alle den naam wilde hebben, dat men 'er de waarheid in zeggen mag. Maar het schynt, dat dit by u in enkele woorden, en alleen in den naam bestaat. Want de ondervinding leert: dat men zig, overal in de waereld, door de waarheid gehaat maakt.

REPUBLIEK.

Dat laat ik aan zyn plaats: ik zal op myn stuk staan, en gy, myn dochter, zult weten te gehoorzamen.

LEONORA.

Maar allerliefste Mama!

REPUBLIEK.

Geen tegenspreken. Ik blyf by 't geen ik gezegd heb. Ik wil zulk een Schoonzoon hebben, als ik hem voorgeschreven heb.

CATHARINA.

Zy zullen allen zoeken, uwe eigenzinnigheid te vleyen. Allen zullen zy voorgeven, dat ze met hunne voorslagen niet dan het welzyn van de Republiek bedoelen. Maar het beweeg-rad van allen is Mademoiselle Leonora, als uwe enige erfgenaam.

REPUBLIEK.

Ik zal wel een onderscheid weten te maken tusschen zotte projectmakers, en bekwame raadgevers.

CATHARINA.

Dat is zo gemaklyk niet, als Mevrouw zig verbeeldt

beeldt. De ondervinding leert, dat men, zeer dikwils, kan bedrogen worden. Gy zult eens zien, welke een menigte van ontwerp-makers 'er komen zal.

HENDRIK.

Dezen morgen hebben 'er zig al drie by my aangediend. De één ziet 'er politiker uit, dan de ander. Maar ik heb ze tegen den tyd, tot het gehoor bestemd, bescheiden te komen.

REPUBLIEK.

Dat 's heel goed. Ik zal zo lang uitrusten.

(Zy gaat met Hendrik binnen.)

ZEVENDE UITKOMST.

LEONORA. CATHARINA.

LEONORA.

Nu is goed raad duur; myn lieve Cathryntje;

CATHARINA.

Ik weet geen beter raad te geven, dan dat zig de Heer Leander voor een politicus uitgeeft, en dat hy allerhande voorslagen tot welzyn van de Republiek tragt te beramen.

LEONORA.

Gy kent hem niet naar ik merk. Want hy is veel te eerlyk, dan dat hy zig voor iets zou uitgeven, wat hy niet is, of niet verstaat.

CATHARINA.

Op die wys zal Mejuffer met de staatkundige Tinnegieter na bed moeten gaan.

LEONORA.

Maar wat zal ik doen?

CATHARINA.

Is het nog vragens waard, wat gy doen moet?

LE-

LEONORA.

Ik zal 'er nooit toe besluiten. Ik heb Leander eens myn hart en hand gegeven, en zal ze nooit te rug trekken.

CATHARINA.

Maar waar is hy thans? het ware te wenschen, dat hy hier was, ten einde wy met hem konden raadplegen.

LEONORA.

Ik geloof hy zal op dit oogenblik hier zyn. Want ik heb hem laten verzoeken, by my te komen.

CATHARINA.

Hy moet nog dezen voormiddag komen. Want wagt hy tot den middag, dan zullen wy geen gelegenheid hebben, met hem te spreken, om dat het huis dan vol met project-makers zal zyn.

LEONORA.

Hy zal, ongetwyffeld, nog dezen voormiddag komen. Want hy heeft voorgenomen, hoe eer hoe liever by myne Mama om my aan te houden.

CATHARINA.

Ja maar, ik vrees, dat hy niet dan een slegt antwoord zal krygen, byaldien hy niet besluit, zulk een rol te spelen, als ik gezegd heb.

LEONORA.

Zulk een eerlyk perzoon, als hy is, kan zig, onmogelyk door snoevery en leugentaal, den weg tot zyn geluk banen.

CATHARINA.

Ik weet niet, of hem dit telast gelegd kan

worden, inzonderheid, daar het in zulk een geval uit nood geschiedt. Men moet ten minsten proberen, of hy 'er toe besluiten kan. Maar, daar zie ik iemand komen. Ik geloof, 't is de Heer Leander.

LEONORA.

Hy is het zelf. Ik wist wel dat hy niet lang zou weg blyven.

AGTSTE UITKOMST.

LEONORA. CATHARINA. LEANDER.

LEONORA.

Ach! myn waardsten Leander! het ziet 'er, helaas! thans maar slegt voor ons uit.

LEANDER.

Dat is zo. Ik ben zelf bekommerd. Maar ik zal nogtans den moed niet opgeven.

LEONORA.

Wat kunt gy by deze omstandigheden, nog hopen?

LEANDER.

Mogelyk, dat zelf myn medeminnaars myne zaak helpen bevorderen.

LEONORA.

Hoe dat?

LEANDER.

Mogelyk, dat ze, door hunne ongerymde en ongegronde voorslagen, de Republiek meer verwarren, dan haar welzyn zullen bevorderen. Dus zal zy overtuigd worden, hoe schadelyk zulke menschen zyn, en hoe ze by alle hunne projecten, niets dan hun eigen voordeel bedoelen. De dagelykse ondervinding bekragtigt deze myne gedagten.

CA-

CATHARINA.

Verlaat u niet te veel daarop, Heer Leander! het veiligste en beste zal zyn dat Mejuffer Leonora standvastig blyve, en dat de Heer Leander, hoe eer hoe liever, met Mevrouw, de Republiek, spreke, en haar zyne gedagten bekend make. Mogelyk, dat uw perzoon haar zal aanstaan.

LEANDER.

't Is te proberen. Myn perzoon is haar, voor 't overige niet onbekend. Zy kent my en myn gansche Familie. 't zal daarom best zyn, dat ik haar aanstonds spreke.

CATHARINA.

Dat zal ik wel bezorgen, hoe kort ook heden de tyd is. Maar Mejuffer Leonora moet 'er niet by wezen. Daar moet niemand tegenwoordig zyn, dan de Republiek, de Heer Leander en ik; ten einde ik uwe zaak wat ondersteunen kan. Ik stoor 'er my niet aan, al is het ook, dat ik enigen ondank behaal. Wagt ondertussen een ogenblik, Heer Leander! maar gy, Mejuffer, moet met my binnen gaan.

(*Leonora en Catharina binnen.*)

NEGENDE UITKOMST.

De REPUBLIEK. LEANDER. CATHARINA.

LEANDER. *stil.*

Ik verlaat my meest op de standvastigheid van myn beminde Leonora, en op de verwarring, waar-

waarin de menigte van raadgevers, en project-makers de Republiek zullen brengen. Want ik vrees, dat dit myn bezoek van weinig vrugt zyn zal. Ondertusschen moet ik alles beproeven, op dat men my niet kan beschuldigen, dat ik iets verzuimd heb. Maar, daar zie ik de Republiek met Catharina komen. (*tegen de Republiek.*) Uw onderdanige Dienaar, Mevrouw! ik bid om vergiffenis, zo ik u op een ongelegen tyd kom spreken.

REPUBLIEK.

Of ik schoon, heden, niet veel tyd heb, gy zyt my egter welkom. Maar wat is uw begeeren?

LEANDER.

Dewyl ik reeds lang Mejuffer uwe Dochter, een hartelyke liefde toegedragen heb, zo neem ik heden, de vryheid, u om uw jawoord en toestemming te verzoeken.

REPUBLIEK.

Uw voorstel komt my zeer vreemd voor. Maar zyt gy van hare liefde jegens u verzekerd?

LEANDER.

Zekerlyk. Wy zyn het onderling al volkomen eens. 'T komt maar alleen op Mevrouws toestemming aan.

REPUBLIEK.

Ik kan 'er onmogelyk myn toestemming, of bewilliging toe geven, en dat om zekere reden, myn dochter zeer wel bekend.

LEANDER.

Wat heeft Mevrouw dan op myn perzoon te

zeg-

zeggen? Gy kent immers my zelv' en myn ganſche Familie.

REPUBLIEK.

Daarom juiſt, om dat ik u ken, kan ik u myn toeſtemming niet geven. Gy zyt, waarlyk, een van de beſte en aartigſte jongelingen van deze Stad; maar gy bezit die hoedanigheid niet, die ik van myn Schoonzoon vorder. Want by myne omſtandigheden moet ik nog op jeugd nog ſchoonheid, ſtaat en rykdom; maar na zulk een Man zien, die een volkome wetenſchap van huislyke zaken bezit, en Staatkundig is.

LEANDER.

Myn waardſte Mevrouw! alle zaken van uw huis ſtaan immers wel; en gy bevindt u immers in een bloeijenden ſtaat. Nu heeft men immers geen artſenyen nodig, wanneer men gezond is. Want die doen, in zulk een geval, meer na-dan voordeel. Ongetwyfeld zal Mevrouw wel het grafſchrift van zeker Man gelezen hebben: „ Ik „ was, ſtond 'er, zeer gezond; maar, om dat „ ik nog gezonder wezen wilde, zo gebruikte „ ik dagelyks medicynen, en deze waren de oor„ zaak van myn dood."

CATHARINA.

Ik vrees, het zal hier ook niet beter gaan.

REPUBLIEK.

Houd gy uw mond maar toe, Cathryn, en laat ons alleen ſpreken. Ik heb alles naauwkeurig overdagt, en bevonden, dat myn beſluit, 't geen ik genomen heb, van de uiterſte noodzaaklykheid is.

LEANDER.

Mevrouw zal bevinden, dat zy daar-

door alles in de grootfte verwarring brengen zal.

REPUBLIEK.

Ik verwonder my ganfch niet, dat gy zo fpreekt, myn Heer. Want gy bedoelt alleen maar uw eigen intereft, en niet myn wezenlyk welzyn.

LEANDER.

Gelooft Mevrouw dan, dat 'er een enige van alle die raadgevers en dienftbare geeften, die hier komen zullen, zyn zal, die niet zyn eigen voordeël zal bedoelen.

CATHARINA.

Dat zou ik niet denken. Want nooit is 'er een project-maker, die niet op zyn eigen voordeel ziet, al is het, dat zy allen het algemeen welzyn tot een voorwendzel beezigen.

REPUBLIEK.

'T is verdrietig, dat men dat meisje den mond niet kan fnoeren.

LEANDER.

Word niet boos, waardfte Mevrouw! dit meisje heeft een byzondere liefde voor u, en voor Mejuffer uwe dochter, en deze genegenheid is het alleen, die haar tot fpreken aanzet.

REPUBLIEK.

En ik draag zorg voor my en den welftand van myn huis. Daarom kan ik niet anders, dan hare reden wraken en verwerpen.

CATHARINA.

Dan laat Mevrouw, zeker, niet veel liefde,

en

en zorg voor haar Dochter blyken, welke nogtans het beste kleinood is, dat gy bezit.

REPUBLIEK.

Wanneer het haar moeder, de Republiek, wel gaat; dan zal het haar en 't gansch huisgezin ook wel gaan.

CATHARINA.

Dat zou men, zeker, naar het spreekwoord geloven; maar de ondervinding leert ons, menigmaal, het tegendeel. Want hoe kan het uw Dochter wel gaan, Mevrouw! wanneer zy derven moet, dien zy alleen bemint; en daarentegen iemand moet kiezen, dien ze niet kan verdragen?

LEANDER.

Niets kan verstandiger gezegd worden. Ik hoop daarom dat Mevrouw dit zal overdenken.

REPUBLIEK.

Hebt gy niets anders voor te stellen, myn Heer?

LEANDER.

Neen, in 't geheel niets. Ik verstout my alleen Mevrouw, om Mejuffer, hare Dochter, aan te spreken.

REPUBLIEK.

Dan hebbe ik ook niet meer te zeggen. Want gy hebt myn besluit gehoord, en de reden, die my daartoe bewegen.

LEANDER.

Ik heb uw besluit wel gehoord. Maar ik weet niet, of uwe reden gegrond kunnen genoemd worden.

RE-

REPUBLIEK.

Verschoon my myn Heer! ik heb geen tyd, my hier langer op te houden.

(*Zy gaat binnen.*)

TIENDE UITKOMST.

LEANDER. CATHARINA. LEONORA.

CATHARINA.

Belieft Mejuffer hier te komen, en zig klaar te maken, om het vonnis aan te horen?

LEONORA.

Ach! ik kan het uit uwe Wezens lezen, dat het vonnis niet gunstig zyn moet.

LEANDER.

Ach! dat is, helaas! meer dan te waar. Maar ik appelleer.

LEONORA.

En aan wien wilt of kunt gy appelleren?

LEANDER.

Ik appelleer aan uwe standvastigheid.

LEONORA.

Ach! ik vrees, dat die weinig baten zal.

LEANDER.

En ik geloof vast, dat uwe standvastigheid zeer veel zal helpen.

LEONORA.

Wat moet ik dan doen? geef my doch een goeden raad.

CATHARINA.

Gy moet doen, als Polichinello in de Komedie.

Want

want toen de dood eens by hem kwam, en hem zingende aansprak: "*Polichinello!* Ik zeg u, gy „ moet sterven: " Zo antwoorde hy in een zelfden toon: " Dood! ik zeg u, dat zal ik wel laten. " Dit antwoord maakte, dat de Dood onverrigter zaken heen ging, om hem niet meinëdig te maken. Mevrouw, uwe Moeder kan niets uitregten, Mejuffer, wanneer gy maar tot hardnekkigheid toe, standvastig zyn wilt.

LEONORA.

Ik zal aan myn kant niet in gebreke blyven.

LEANDER.

Dan laat ik, myn waardste Juffer, mynen moed niet zinken, maar grond myne hoop, eensdeels, op uwe standvastigheid, anderdeels op de verwarring, waarin Mevrouw de Republiek, door de project-makers en inhalige raadgevers, zal gebragt worden. Want ik geloof, dat die zo groot zal zyn, dat ze van dergelyke menschen, voortaan, een groten afkeer zal hebben.

CATHARINA.

Wy zullen ons dan te vreden stellen, en alles van den tyd afwagten. Maar, daar zie ik Hendrik.

ELFDE UITKOMST.

HENDRIK. De vorigen.

HENDRIK. *stil.*

Ha, ha, ha! dat gaat, of het gesmeerd was. Ik moet evenwel myne dukaten eens natellen. Een, twee, drie, vyf-en-twintig. Wat zal ik, dezen middag nog niet te wagten hebben, wan-

neer de tyd eerst komt dat de Republiek gehoor zal verlenen.

CATHARINA.

Wat drommel is hier te doen? Laat ons heel stil zyn, en zien, waar dat heen wil, of wat hy verder doen zal.

HENDRIK. *stil.*

Alle deze dukaten kreeg ik in een oogenblik, in een Wyn-Herberg op de markt. Alle kamers en vertrekken waren met politike menschen en grote Staatsmannen opgepropt. Moet men zig niet verheugen, dat de Stad, op eenmaal, in zulke beweging gebragt is? Ja ik verheug 'er my hartelyk over, en dat niet zo zeer om de Republiek, als wel om my zelf. Want, zo dit lang mogt duren, dan zal ik, met 'er tyd, nog een ryke vent worden; zo dat Catharina my niet meer over de schouders zal aanzien, maar de vingers nog na my zal likken.

CATHARINA. *stil.*

Daar zal niets van komen. Myne vingers zullen op die wys ongelikt blyven.

HENDRIK. *stil.*

De een noemde my Heer Hendrik, een ander van Hendrik, een derde Heer Gevolmagtigde. Elk overlaadde my met beleefdheid, en, dat het mooyste was, de meesten toonden het met de daad, terwyl ze myne handen ondertusschen zogten te smeren. Hoe schielyk kan niet een gansch volk veranderd, en van dieren niet alleen menschen, maar grote Staatkundigen worden; vooral, wanneer zy 'er door beloningen toe aangemoedigd worden. Ik hoorde met verwondering,

hoe

hoe de gemeenste ambagtslieden nergens dan van Staats-zaken zamen praatten. Zelf Meester Jan, onze yzersmid, dien ik, tot heden toe, voor een dom Creatuur gehouden heb, sprak van de Republiek met zulke omstandigheden, en zo nadruklyk, als of hy op een raadhuis geboren was. Ja Herman de tinnegieter, wist den staat in verscheide vormen te gieten, als of het een schotel of tafelbord geweest was. Maar daar zie ik iemand komen. Dat is waarlyk de Heer Zondergeld. Hy zal ongetwyffeld, ook een ontwerpmaker of Staatsman geworden zyn.

TWAALFDE UITKOMST.

ZONDERGELD. De vorigen.

ZONDERGELD.

Uw ootmoedigste Dienaar, Monsieur Heer Hendrik!

HENDRIK.

Uw Dienaar insgelyks, Monsieur Heer zondergeld! Wil je my spreken?

ZONDERGELD.

Ik heb hier een geschrift, dat ik Mevrouw de Republiek onderdanigst wenschte over te geven.

HENDRIK.

Gy kunt het my maar toebetrouwen.

ZONDERGELD.

Daar is het, gelieft gy het eens te lezen? Gy zult bevinden, dat het zaaklyk en duidelyk is.

HENDRIK.

Is 'er anders niets, dat 'er by moet wezen?

ZONDERGELD.

Ik kon 'er wel de getuigenissen van myne bekwaamheid bygevoegd hebben; maar die zal ik 'er in 't vervolg wel by doen.

HENDRIK.

Wat raken my de getuigenissen? ik vraag, of 'er anders niets by moet wezen?

ZONDERGELD.

Neen, anders niets. Wees zo goed, en lees het eens door; en gy zult bevinden, dat 'er niets meer hoeft bygevoegd te worden.

HENDRIK. (*neemt het geschrift, en prevelt, als of hy het doorlas.*)

Dat raakt kant nog wal. Zulke prullen durf ik niet vertonen.

ZONDERGELD.

Waar bestaan dan de fouten in, zo ik vragen mag?

HENDRIK.

Byna alle regels zyn krom, en op veel plaatzen ontbreekt 'er een komma en punctum. De spelding deugt in 't geheel niets. Daar zyn te veel vokalen in gebleven. Weet gy dan niet, dat men, tegenwoordig de vokalen meest al wegwerpt? Is u onbekend, dat men ook hier in de mode volgen moet, die de overhand begint te krygen?

ZONDERGELD.

Wat geef ik om een krommen haal en een punt? Wat stoor ik my aan je vokalen? Zo de zaak zelve maar goed is, ik meen. . . . .

HENDRIK.

Wie vraagt u na je mening? Ik zeg de voor-

slag

slag deugt in 't geheel niet. Dat zal ik immers beter dan gy moeten weten.

ZONDERGELD.

Gy moet ten minsten evenwel eene rede geven.

HENDRIK. (*slaat hem met het papier in 't gezigt.*)

Ziet! daar hebt gy een rede.

ZONDERGELD. (*neemt hierop zyn geschrift en gaat binnen.*)

HENDRIK.

Die vent kan of wilde myne mening niet begrypen.

DERTIENDE UITKOMST.

CATHARINA, LEANDER, LEONORA, HENDRIK.

CATHARINA.

Ha, ha, ha! gy speelt al eene aartige rol.

HENDRIK.

Wie daar? ei! vinde ik u hier by malkander? Ik wil immers niet hopen, dat gy iets gehoord hebt.

CATHARINA.

Ja zeker, wy hebben gehoord en gezien, hoe fraay gy uw rol weet te spelen.

HENDRIK.

Ik moet my immers den tyd te nutte maken, en het yzer smeden, terwyl het heet is.

CATHARINA.

Daar hebt gy gelyk in, Hendrik.

HENDRIK.

De gansche Stad is vol Staatkundigen, en men kan op de straat byna niet spuwen, zonder in gevaar te zyn, van een Politicus te treffen.

LEANDER.

ô Hemel! hoe kan de dwaasheid, zo schielyk, de overhand krygen?

HENDRIK.

Ik wil juist niet onderzoeken, of het dwaasheid dan verstand is. By aldien het dwaasheid is, dan wensch ik, dat de Stad niet zo schielyk weer tot haar verstand mag komen. Want, zo lang als dit duurt, zal myn ploeg niet stil staan.

LEANDER.

Ik misgun u uw voordeel niet; ook wraak ik uwen wensch niet. Maar ik hoop, dat het ons voordeel bevorderen zal.

CATHARINA.

'T zal best zyn, dat wy nu scheiden, om dat het byna middag is, wanneer elk een gaat eeten.

LEANDER.

Dat zal, zeker 't best wezen. Ondertusschen wil ik hopen, dat alles beter uitvallen zal, als wy ons voorgesteld hebben.

CATHARINA.

Kom dan binnen, Hendrik, op dat wy by tyds kunnen eeten.

HENDRIK.

Dat zal ik wel laten. Ik ga heden by Meester Jacob eeten, daar krygt men goede knap voor zyn geld; en by aldien hy ook een politicus geworden

worden is, dan kan ik zelfs wel voor niet eeten. Vaar wel zo lang. Ga maar heen en eet je erweten met smaak. Heden smaken my niets dan Kapoenen. Maar, daar zie ik Marten.

(Catharina, Leander, en Leonora binnen.)

VEERTIENDE UITKOMST.

MARTEN. HENDRIK.

MARTEN. *(Maakt een diepe buiging voor de deur.)*

Grammarsis Mossieus.

HENDRIK.

Voor wien of hy doch deze Complimenten maakt.

MARTEN.

Grammarsis Mossieus. Ik dien u gaarn naar all myn vermogen.

HENDRIK.

Wat drommel of dit zeggen wil?

MARTEN. *(draait zig om.)*

Hi, hi, hi, ha, ha, ha!

HENDRIK.

Hoe zo blyd, Marten? waarom lagcht gy zo hartelyk?

MARTEN.

Hi, hi, hi! Hendrik! *Zyt* gy daar? wat of dit stuk gelds wel waard is? ik kan de munt niet. 'T is een man te paard, en een kruis op de andere zyde.

HENDRIK.

Laat my eens zien! 't is een halve ſpecie daalder. Waar hebt gy hem gekregen?

MARTEN.

Is het een ſpecery daalder; dan moet hy van een Koopman in ſpeceryen gekomen zyn.

HENDRIK.

Loop gek, 't is geen ſpecery daalder, maar een halve ſpecie-daalder, dat is, een wigtige en beſte daalder.

MARTEN.

Wat is 'er dan voor een onderſcheid tuſſchen een ſpecie-daalder, en een ſlegten daalder.

HENDRIK.

Byna even zo groot een onderſcheid, als tuſſchen een voorname Lackei, en een gemeenen groten Huisknegt of Poortier als gy zyt.

MARTEN.

Gy ſpreekt als een ſlungel. Ik meen, dat ik in allen opzigten, even zo goed ben als gy.

HENDRIK.

Neen, zagt wat! dat ſcheelt heel veel. Gy zult nog eerſt de rang-orde van elk huis moeten leren. Die nu is de volgende. In de laatſte en laagſte klaſſe is de hond aan de Keten, in de twede van beneden op de huisknegt, in de derde de keukemeid, in de vierde de Koetſier, in de vyfde de Kamenier, en in de zesde de Lackei. Maar laat ons ernſtig praten. Waar heb je dien daalder gekregen?

MARTEN.

Ik ben 'er zo gemaklyk aan gekomen. een man vroeg my, of ik by Mevrouw de Republiek dien-

diende, en toen ik dit met ja beantwoorde, stak hy my deze daalder in de hand, en verzogt my om myne vriendschap.

HENDRIK,

Tot wat einde zou hy uwe vriendschap nodig hebben?

MARTEN.

Dat moet hy zelf weten. Hy zei dat hy begeerden in dit huis bekend te worden. Hy toonde my ook eenige brieven, die hy wilde overleveren, en die hy ik weet het zo net niet meer, voorslagen of nekslagen noemde.

HENDRIK. *stil.*

Naar ik merk, zal deze kaerl den buit met my willen delen. Maar, daar zal ik wel een schot voor schieten.

MARTEN.

Geef my myn daalder weerom Hendrik!

HENDRIK.

Dien daalder confisqueer ik, in naam van de Republiek. Alles wat ik u ten gevallen doen kan, is, dat ik stil zwyg. Want, zo het de Mevrouw ter oren kwam, dat gy u laat omkopen; dan zoudt gy schielyk moeten verhuizen. Een bediende, myn goede Marten, moet zyne handen zuiver houden.

MARTEN.

Ik wasch by myn zolen, myne handen alle morgen, en meen daarom, even zo zuivere handen te hebben, als gy.

HENDRIK.

Dat kan wel wezen, Marten, maar van zulke zuiverheid spreek ik niet. Zuivere handen hebben, wil zeggen: Zig niet te laten omkopen, of geen geschenken voor eenige diensten aan te

nemen, die gy niet kunt, of wilt nakomen.

MARTEN.

Ik meen de menschen even zo goed enige diensten te kunnen doen, als gy.

HENDRIK.

Dat kan wel wezen. Maar daarom neem ik juist geen geschenken; ik beloof ook niemand, enigen dienst te willen doen, dien ik niet doen kan noch wil. Want dat is niet anders dan list en bedrog, waar door men en tegen den Hemel, en tegen zyn Heerschap zondigd.

MARTEN.

Zou men daardoor tegen den Hemel en zyn Heerschap zondigen, wanneer men een speciedaalder aanneemt, die iemand enkel uit hoflykheid van een eerlyk man gegeven wordt? Ik geloof niet, dat 'er een eenig knegt conscientiewerk van maken zal.

HENDRIK.

Dat is, helaas! meer dan te waar, dat zulks van weinigen bedagt wordt: Want de meeste Knegts hebben geen conscientie.

MARTEN.

Waar is het ook toe nodig, dat een dienaar of huisknegt een conscientie zou hebben, wanneer hy zyn Heerschap diend, en doet wat hem bevolen word; dan heeft hy zyn kost en loon verdiend.

HENDRIK.

Daar word trouw gevorderd. Door trouw nu verstaat men, dat een knegt geen geschenken aannemen mag, om iemand te recommanderen.

MARTEN.

Ik wil een schelm zyn, zo ik 'er ooit aan gedagt heb, om iemand te recommanderen.

HEN-

HENDRIK.

Dan is het een openbare dieffstal, dat gy geld voor niet met al aanneemt.

MARTEN.

Als het dan een dieffstal is, geef my dan den daalder weerom, op dat ik hem den man weerom kan geven.

HENDRIK.

Neen, Marten! dat deugt ook niet. Dat zou onhoflyk zyn. Ik zal hem in de arm-bos steken, om hem, en 't geen 'er nog meer by deze gelegenheid ingestoken word, aan de armen te geven. Zo gy meer dergelyke geschenken krygen mogt, breng ze dan aanstonds by my, op dat ze tot zulk een goed gebruik konnen besteed worden. Op die wys hebt en behoudt gy een goede conscientie. Want, wie een vel leer steelt, die is een dief; maar wie het beschaart, om 'er de armen een paar schoenen van te verëren, die doet een werk van barmhartigheid en liefde.

MARTEN.

Daar heb ik niets tegen in te brengen. Maar ik heb zelf een spaarpot.

HENDRIK.

Dat kan wel wezen. Maar ik vrees, dat hy zo veilig en digt niet is, als de myne. Ga maar heen, zonder een woord meer daar van te spreken; en bedank my, dat ik u niet beklap.

MARTEN. *stil.*

Dat u de drommel haal, met myn specie-daalder! Zo ik 'er meer kryg, dan zal ik ze aan niemand, dan *Catharina* tonen. Want ik geloof

niet,

niet, dat zy 'er zonde in ſtellen zal, zig te laten omkopen.

(*Hy gaat binnen.*)

HENDRIK.

Vaar wel, Marten, en vergeet niet wat ik u gezegd heb. Ha, ha, ha! Dat ging al heel wel. Ik zal evenwel Meeſter van het werk blyven.

(*Binnen.*)

TWEDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

HENDRIK. *alleen.*

'T is al twe uren. Nu zal het gehoor haaſt beginnen. Ik moet daarom de ſchryf-tafel ſchielyk klaar maken; want de Republiek zal met onze Heer Secretaris aanſtonds hier wezen. My dunkt ik hoor al iemand in den gang. Ik moet eens zien, of 'er al iemand is. Seldrement! de gang is al vol met Staatslieden, en de een ziet 'er politieker uit, dan de ander. Ik meende, dat 'er veel werk en moeite in ſtak, goede voorſlagen tot welzyn van de Republiek te verzinnen. Maar, het moet evenwel zo moeijelyk niet wezen, als ik geloofd heb. Want de project-makers zyn 'er in zulk een menigte, als 'er paddeſtoelen, uit de aarde komen groeijen. Daar is wel geen twyffel, dat 'er onder zulk een menigte, ook zeer veel ſlegten zullen te voorſchyn komen. Maar wy moeten de tarwe van het onkruid ziften, en geen anderen, dan die goed zyn, aannemen. Al heb ik zelf geen verſtand genoeg, om projecten te maken; zo veel weet ik

eg-

egter, dat ik het flegte van 't goede kan onderscheiden. 'T is jammer, dat de Republiek met my niet wil raadplegen, om dat ik een flegte en regte lackei ben. Gemeenlyk is men van gedagten, dat, wie van een hogen rang is, dat die ook een groot verstand moet hebben. Maar de ondervinding leert, dat de Waereld zulk een overvloed van Hoog en welgeborenen heeft, dat men 'er een vyfde Monarchie van zou kunnen opregten. Maar daar zie ik Mevrouw de Republiek, met de Secretaris aankomen. Ik wilde hem thans, waarlyk, niet gaarn myn vingers lenen, want hy zal ter degen wat te schryven hebben.

TWEDE UITKOMST.

REPUBLIEK, SECRETARIS, HENDRIK.

REPUBLIEK.

Heeft zig al iemand laten aandienen?

HENDRIK.

Ja, daar staat al een grote menigte, buiten in de gang.

REPUBLIEK.

Laat de een na den anderen zyne papieren inleveren.

HENDRIK. *(gaat binnen en komt weerom.)*

Hier is de eerste voorslag, en wel van een Boer, die niets dan wit bier kan brouwen.

REPUBLIEK.

Lees hem op, Heer Secretaris!

SE-

SECRETARIS. (*Zet zyn bril op, en spreekt door de neus.*)

„Niets is 'er in de Waereld zo moeijelyk; „niets schynt zo onmogelyk, dat men niet door „naarstigheid en nadenken uitvinden kan. Ver„scheide voorslagen, die van de braafste mannen „uitgevonden, en in den beginne bespot en ver„agt zyn, zyn met den tyd nogtans werkstellig „gemaakt, en ten voordele van het menschdom, „en tot eer van hunnen uitvinder uitgevallen. „Een groot voorbeeld hier van hebben wy in „Christophorus Columbus; want, toen hy al „lang by het spaansche en Portugesche Hof, te „vergeefs. . . . . „

REPUBLIEK.

Sla Christophorus Columbus maar over.

SECRETARIS. (*prevelt eenige regels.*)

„Myne uitvinding, die my veel moeite en „hoofdbreken gekost heeft, is eindelyk deze: na „dat ik heb aangemerkt, dat verscheide liqueuren, „door de fermentatie en strydige ingredienten „zodanig zyn veranderd, dat ze hunne vorige „natuur ten eenemaal verloren hebben; zo heb „ik, na verscheide proeven, eerst de proef met „zoet water genomen; maar te vergeefs. Ein„delyk probeerde ik het met zout water; en „toen heb ik het door middel van een poeijer, „zo ver gebragt, dat het niet alleen zoet gewor„den is, maar dat het ook een witte kleur en „vettigheid heeft aangenomen. Met een woord; „het zout water is in een zoeten en zuiveren „Room of *Zaan* veranderd geworden. Om dat ik „nu bang was, dat myne ogen, smaak, en an-

„dere

„dere zintuigen my mogten bedriegen; zo heb „ik het laten karnen, en ten genoegen bevon„den, dat 'er, even als van andere natuurlyke „Melk, de heerlykste Boter van gekomen is. Dit „wonderbaar Poeijer heb ik Mevrouw, de Re„publiek, onderdanigst willen overgeven, en ten „bewyze, dat myne uitvinding egt is, heb ik „een klein proefje van zulken Boter mee ge„bragt."

SECRETARIS.

Ik moet bekennen, dat dit een uitvinding is, die byna met geen geld betaald kan worden, vooral terwyl de Boter zo duur is.

REPUBLIEK.

Laat de Boter binnen komen.

(Hendrik gaat binnen, en komt weerom met een houte boter-doos.)

SECRETARIS.

Hebt gy de Boter gekregen Hendrik?

HENDRIK.

Ja zekerlyk. Ik heb ze al eens geproefd; en ik moet zeggen, dat het zuivere en onvervalste Boter is.

SECRETARIS.

Ik moet ze ook eens proeven. Neen, op die Boter is niets te zeggen.

HENDRIK.

Zal de Boter-maker zelfs hier komen?

REPUBLIEK.

Neen, dat is niet nodig. 'Er moet maar op het protocol geschreven worden No. 1. te gelyk met zyn naam en adres, ten einde men wete, waar hy te vinden is. Want eerst moeten

wy

wy de proef zien, voor dat wy de uitvinding kunnen geloven. Laat ons nu weer andere voorslagen horen.

HENDRIK. (*gaat binnen, en komt weerom; ondertusschen dat de Secretaris schryft.*)

Hier is een ander geschrift belieft myn Heer de schryver dit ook te lezen.

SECRETARIS.

„Nademaal van kinds gebeente af myn grootste vermaak geweest is, het Gemenebest te dienen, en my als een regtschapen Patriot te tonen; zo heb ik, zedert veel jaren, myne ledige uren besteed, om zulke dingen uit te vinden of te verzinnen, die tot voordeel en welzyn van de Republiek konden strekken. En, nadien de goeddoende Natuur, my met een byzondere schranderheid voorzien heeft; zo hope ik, dat het grootst gedeelte van die nutte dingen, welke ik op den een en anderen tyd heb uitgevonden, by een naaukeurig en onzydig onderzoek, de proef zullen doorstaan. Van een-en-twintig uitgeleze voorslagen, zal ik deze reis, maar een enigen bybrengen, en hem aan de beproeving en 't oordeel van de Republiek onderwerpen. Vooraf egter verzekere ik plegtig, dat ik in 't minste myn eigen voordeel niet bedoel, maar dat alles alleen uit een Patriottischen yver ontstaat. Myne uitvinding nu is deze: Men heeft op verscheide plaatzen, vooral in Westphalen, aangemerkt, dat het aardryk of land van een verschillende deugd, en hoedanigheid is. Daar komt het van daan, dat, wanneer men twee stukken lands met een zelfde naarstig-

„heid

„heid bewerkt, zeer dikwils het eene nogtans „drie dubbelde vrugt tegen het ander draagt. „Dit nu kan uit gene andere oorzaak, dan uit „de obstructie of verstopping van het aardryk „ontstaan."

HENDRIK.

Ha, ha, ha! deze voorslag komt zeker uit een verstopt hoofd en harsenen.

SECRETARIS.

Zwyg gy maar stil, Hendrik, en laat my lezen. (*Hy leest verder.*) " Dit nu maakt, dat „het inwendige vogt en zap, dat de vrugtbaar„heid veroorzaakt, niet circuleren, of zyn be„hoorlyken omloop hebben kan; maar slegts aan „zekere plaatzen en districten blyft, en daarom „de andere alle kragt en voedzel onttrekt. Om „dit kwaad nu voor te komen, oordeel ik nood„zaaklyk, zekere openingen te maken, of elken „Akker een zeker aantal van klisteren te laaten „zetten; en zo dit niet helpen mogt, naar de „tegenwoordige praktyk van zeer veel Docto„ren, enige spaansche vliegen te leggen, om dus „die verstoppingen open te byten, en weg te „nemen, en het zap met het vogt van 't aard„ryk in een behoorlyke circulatie of omloop te „brengen. Tot deze gedagten ben ik gekomen, „om dat ik, als onwaardige Chirurgyn dezer „Stad, geëxperimenteert en aangemerkt heb, dat „het op die zelfde manier omtrent het mensch„lyk lighaam gelegen is, terwyl menigmaal ee„nige leden daarvan, uit gebrek aan circulatie, „als plegen te kwynen. Dat ik nu met dit groot „en gewigtig werk nog geen begin gemaakt „heb, ontstaat van myn onvermogen. Want

„daartoe worden zulke kosten vereist, die myne „kragten te boven gaan. Ik heb het daarom van „myn pligt geoordeeld, my deswegen na de „Republiek te keren, om dat die alleen instaat „is, om het werkstellig te maken. Ik leef ook „in de vaste hoop, dat myn voorslag goedge-„keurd zal worden, om dat ik, geenszins, aan „een gewenscht succes twyffel. Ik verlang daar-„omtrent gansch geen beloning, om dat ik niets „meer wensch, dan het algemeen welzyn te be-„vorderen. Voor 't overige blyve ik, ten allen „tyde, der Republiek haar onderdanigste Die-„naar en aanhoudende voorstander,

„Theodoris Veelgeschreeuw,
„Onwaardige Stads Chirurgyn".

REPUBLIEK.

Hoe staat u deze voorslag aan, Heer Secretaris?

SECRETARIS.

De voorslag klinkt heerlyk. Maar de vraag is, of hy de proef zal konnen doorstaan?

HENDRIK.

Ik vrees maar, dat hier het spreekwoord zal bewaarheid worden: Veel geschreeuw maar weinig wol.

REPUBLIEK.

Het zal van een proef afhangen, Men protocoleer het No. II. Laat ons nu al meer horen.

HENDRIK, (*Gaat binnen en komt weerom.*)

Hier is het derde geschrift.

REPUBLIEK.

Wat is dat voor een?

HEN-

HENDRIK.

Ik kan den perzoon niet. Hy zal naar gedagten een Offenweijer zyn. Want hy heeft laarzen aan, en om zyn lyf een gordel met zilver.

REPUBLIEK.

Laat ons den inhoud van 't geschrift hooren.

SECRETARIS. (*leest.*)

„In zodanige tyden, die wy thans beleven, is „het zeer nodig, elken voorslag naauwkeurig te „toetzen. Want het gansche land, is voor te„genwoordig, vol van onnutte en schadelyke „project-makers. Deze menschen nu bedoelen niets „dan hun eigen voordeel, al is het, dat zy al„len voorgeven, dat het welzyn van de Repu„bliek hun eenigste doelwit zy. Alleen, allen, „die my kennen, weten, dat ik van dat slag niet „ben; maar houden my allen voor een regt *bon*„*net homme*, die zig alleen toelegt door zyne „naarstigheid het Gemenebest ten dienst te staan, „maar nooit zyn eigen voordeel zoekt. Ik heb „daarom, tegenwoordig iets uitgevonden, dat „tot het grootste voordeel van de Republiek „strekken zal. Naamlyk, ik heb een vast mid„del uitgevonden, hoe eene Koe, op eenmaal, „vier of vyf kalven krygen kan. Al is het, dat „ik meer dan dertig van de gewigtigste projec„ten in myn hoofd heb; zo wil ik nogtans, de„ze reis, niet meer dan dit eenige voorstellen, „om dat ik daar door hoop, een genoegzaam be„wys van myne bekwaamheid te geven. Onder„tusschen blyf ik de Republiek haar bereidvaar„digste Dienaar,

„Cornelius Agricola."

SECRETARIS.

Dit voorstel kwam heel wel by de algemene sterfte van het rundvee.

HENDRIK.

En ik geloof, dat het den project-maker gemakkelyker zyn zal, dertig projecten te maken, dan een Koe vyf Kalven te gelyk te doen krygen.

SECRETARIS. (*tegen Hendrik.*)

Vraag hem, of hy de Kalveren zelf maakt?

HENDRIK. *stil.*

Ik geloof, dat de Secretaris dol is. Ik zou den Man vragen, of hy de Kalveren zelf maakt. Deze zo genoemde geleerden, zyn doch menigmaal dommer, dan het vee.

REPUBLIEK.

Vraag hem, hoe dat dit geschiede?

HENDRIK. (*gaat binnen en komt weerom.*)

Hy gaf my dit poeijer, en zei, dat men het de Koe, een uur, na dat ze door den Bul besprongen was, moest ingeven. Maar ik weet niet, hoe men dat zo naauwkeurig kan weten, om dat het de Koe zelf niet zeggen kan.

SECRETARIS.

Dat hangt van de waakzaamheid des herders af.

REPUBLIEK.

Protocolleer dan No. III. en bewaar het poeijer wel. Zyn 'er nog meer buiten?

HENDRIK.

Ja zekerlyk. Ik zal aanstonds No. IV. halen. (*Hy gaat binnen, en komt weerom.*) Hier is een nieu-

nieuwe voorslag, die komt ongetwyffeld, van een geleerd man.

REPUBLIEK.

Hoe weet gy, dat het een geleerd man is?

HENDRIK.

Om dat zyn nagels lang, en zyne hairen ongekemd zyn.

REPUBLIEK.

Laat ons den voorslag zelf horen.

SECRETARIS. (*leest.*

„Vermits Kryg en Bloedstorting het grootste „kwaad onder de menschen, en 't grootst onge„luk is waar mede 't menschdom geplaagd kan „worden; zo kan men zig niet beter geacht ma„ken, dan wanneer men dit kwaad tragt voor te „komen, en een algemenen Vrede te bevorderen. „Verscheide brave mannen, hebben daaromtrent „wel alles aangewend: maar alle middelen, die „men tot dat einde voorsloeg, zyn voor onvol„maakt en gebrekkig erkend. Het slegt gevolg „dat anderen in een zo edele onderneming had„den, had my billyk mogen afschrikken. Maar, „in plaats dat het my den moed zoude benemen, „is het veeleer, een beweegmiddel geweest, dat „myn natuurlyken yver voor de Republiek gaan„de maakte, om dat ik van oordeel was, dat, „hoe groter de zwarigheid was, de eer ook des te „grooter zyn zou, wanneer men ze gelukkig, „kan te boven komen. Het middel nu, dat ik „uitgedagt heb, om een algemenen Vrede te be„vorderen, en dat ik daarom, aan het oordeel van „de Republiek onderdanigst, onderwerpen wil, „bestaat daarin, dat men alle Krygsraden, eens„klaps afdanken, en hen de zak moet geven

„Want, zo 'er geene zulke bedienden onderhou-
„den worden, die hunne raad in Krygs-zaken
„kunnen geven; dan zullen alle Staten en Re-
„publieken daaromtrent tot geen besluit kunnen
„komen, en dus genoodzaakt worden, den Vre-
„de onderling te bewaren. Deze zaak is naar
„myne vaste gedagten, ontegenzeggelyk. Want
„waar geen stokebrand is, daar kan ook zonder
„stof geen vuur ontstaan. Ik blyf zo wel
„der Republiek, als het gansche menschdom,
„haar opregte vriend en Dienaar,

„*Franciscus Irenopolitanus*,
„*Philosophiæ & Artium*
„*liberalium magister*."

REPUBLIEK.

Dat 's een zeldsame voorslag.

SECRETARIS.

Ik ben ook van die gedagten. Hy is niet alleen onnut, maar ook schadelyk, want. . . . .

HENDRIK.

Ik kan gemakkelyk raden, wat gy met uw WANT zeggen wilt. Want uw broeder is Krygsraad: en gy zyt bedugt, dat hy door dezen voorslag zyn ampt en brood zou verliezen.

SECRETARIS.

Elk, die my kent, zal betuigen dat ik een onzydige Regter ben.

HENDRIK.

Maar een eenzydige Secretaris.

REPUBLIEK.

Ik wil hier van gene onenigheden weten. De Secretaris heeft zekerlyk gelyk, dat de voorslag wonderlyk is. Hy zal ook, daarom, niet geprotocolleerd worden; maar men zal hem aan een kant leggen.

HEN-

HENDRIK. *ſtil.*

De drommel haal den Secretaris met zyn raadſlagen. Want van dezen Man heb ik drie dukaten gekregen, ten einde ik zyne zaak, zo veel mogelyk is, zoude tragten te bevorderen.

REPUBLIEK.

Laat ons andere voorſlagen horen.

HENDRIK. (*gaat binnen, en komt weerom.*)

Hier is nog een dito.

REPUBLIEK.

Laat ons den inhoud horen.

SECRETARIS. (*leeſt.*)

„Om dat 'er niets nutter en roemwaardiger „zyn kan dan zodanige dingen uit te vinden, „waardoor zo wel het werk en de laſt van men„ſchen als dieren kan verligt worden; zo heb ik „alle onnutte curioſiteiten aan een kant gezet, „en my alleen toegelegd, zulke dingen uit te „vinden, die de menſchen ter verligting in hun„ne dagelykſche en noodzaaklykſte bezigheden „kunnen dienen. Myn werk is ook niet vrug„teloos geweeſt. Want ik heb een Machine uit„gevonden, waardoor een Wagen van zelf voort„gaat, zonder dat hy van Paarden behoeft ge„trokken te worden. Welk een werk en welke „koſten kunnen daardoor niet geſpaard worden, „wanneer by voorbeeld, een Boer, die tot zyn „dienſt vier of ſes Paarden en meer houden moet, „door een jongen alleen, die den Wagen gemak„lyk ſtieren kan, alles kan verrigten wat hy thans „met zo veel Paarden doen moet."

SECRETARIS.

Zo dit mogelyk is; dan is de voorſlag heerlyk.

REPUBLIEK.

Dat is zeker.

HENDRIK.

Ik twyffel in 't geheel niet aan de mooglykheid; want, die het project heeft ingeleverd, is een Horologie-maker. Men heeft immers by voorbeeld, vogels en dieren van hout zo gemaakt, dat ze vliegen kunnen. En het vliegend schip te Sardam was immers byna klaar om zonder zeilen een reisje te doen. Zo dat ik ook niet twyffel aan de bekwaamheid van dezen kunstenaar, zo veel te minder, om dat hy een Neurenberger is, van wien men zegt, dat ze alles kunnen maken, behalven bonte veulens.

REPUBLIEK.

Men protocollere No. IV. met den naam en de woonplaats van den perzoon.

HENDRIK. (*Gaat binnen, en komt weerom, terwyl de Secretaris schryft.*)

Hier is een Geschrift van een Doctor, en daarby drie recepten.

REPUBLIEK.

Laat ons den inhoud horen.

SECRETARIS. (*leest.*)

„De byzondere genegenheid en liefde, die ik „altyd voor de Republiek gehad heb, heeft my „inzonderheid aangespoort om vooral voor haar „welzyn en behoudenis zorg te dragen. Tot dat „einde levere ik thans drie Recepten over, in „drie verscheide vlesjes, en waarvan elk met zyn „Nommer getekend is. No. 1. behelst een Tinc„tuur, waar van men, dagelyks vyftig droppelen

„len met wyn, of water moet innemen. De „werking van deze Tinctuur is, dat daar door niet „alleen alle ziektens kunnen verdreven maar ook „verhoed worden. In No. 2. is een Essenz, „waarvan men dagelyks vyf-en-feftig droppelen „moet innemen, en de werking daarvan is, dat „het geheugen en andere gemoeds-kragten daar, „door zo versterkt worden, als of men op nieuw „weer jong wierd. No. 3. Bestaat in een Tinc„tuur, waarvan men, dagelyks vyf-en-veertig „droppelen moet nemen. Deze maakt de leden „buigzaam, de huid glad, en verdryft alle rim„pels. Met deze drie Recepten kan men ver„wisselen, of wel dezelve op eenmaal innemen. „Wanneer het my om Eer en grote Beloning „te doen was; dan kon ik ze my, door deze „Recepten, als heel byzondere en my alleen be„kende *arcana*, volstrekt zeker beloven. Maar, „nu ik, door deze middelen, het leven en de „gezondheid van de Republiek, eniglyk zoek „te behouden, zo ben ik genoegzaam beloond, „indien ik dit oogmerk bereiken mag. Voorts „blyve ik de Republiek haar onderdanigste Die„naar en eeuwige voorstander,

Theophrastus Pancratius.
Medicinæ legitime creatus Doctor."

SECRETARIS.

Waarlyk, deze man belooft groote dingen.

HENDRIK. *stil.*

By aldien die Recepten zodanige werking doen; dan zal ik 'er, by gelegenheid, eenige droppels voor my van steelen. Want myn geheugen begint my nu en dan, al een pots te speelen. By

voorbeeld, ik ben al vergeten, wie van deze lompe honden myne handen gevuld hebben, of niet.

REPUBLIEK.

Ik zal alle deze Recepten, op eenmaal, proberen. Zo ze die kragt hebben, gelyk hy voorgeeft, dan zal hy den prys trekken, en vast myn Schoon-Zoon worden. Maar, de tyd verloopt. Zo 'er nog meer projecten zyn, laat ze te voorschyn komen.

HENDRIK.

Seldrement! Heer Secretaris. Zo gy alle de geschriften op het protocol moet aantekenen; dan zullen uwe vingers ongelukkig wezen.

REPUBLIEK.

Wat wil dat zeggen? Waarom breng je de schriften niet binnen?

HENDRIK.

Om dat het zulk een vragt is, dien ik onmogelyk kan dragen; ten zy dat de Heer Secretaris my wil helpen dragen. De project-maker, Herman van Bremenfeld, heeft de zynen door twee kaarels op een draagbaar laten brengen.

SECRETARIS.

Dan zal best zyn, dat zy ze ook binnen brengen.

HENDRIK.

Kom binnen met uw pakkagie gy twee-potige eezels.

REPUBLIEK.

O my! daar zou men bang van worden.

SECRETARIS.

Zo veel papieren kunnen, onmogelyk, op deze tafel leggen.

HEN-

HENDRIK

Men kan ze immers wel onder de tafel goyen, tot naderhand.

REPUBLIEK.

Dat zal ook wel best zyn.

HENDRIK.

Zy zyn mogelyk, ook niets beter waardig, dan onder de tafel te liggen.

REPUBLIEK.

Wat is daar buiten voor een vreeslyk gedruis?

SECRETARIS.

O Hemel! Ze willen malkander vermoorden.

REPUBLIEK.

Loop gezwind, Hendrik, en hoor, wat 'er te doen is.

HENDRIK. (*Gaat binnen, en komt over hals en kop weerom.*)

Ik heb het wel gedagt, dat op al deez' voorslagen, eindelyk, niets anders dan zulke nekslagen zouden volgen. De een gaf my een voorslag, welken een ander my, aanstonds, uit de handen wilde rukken, terwyl hy voorgaf, dat men dien van hem gestolen had. Ik zei wel, dat men respect voor een bedienden van de Republiek moest hebben. Maar 't was vrugteloos, en hy voer voort, geweld te plegen, en, schoon my de andere te hulp kwam, wy konden nogtans zyne klaauwen niet ontgaan: Want, om dat hy sterker was, dan wy beiden, zo smeet hy zyn party op den grond, en gaf my zulk een nekslag, dat ik over hals en kop binnen de deur gevallen ben. Hier is de voorslag, den naslag

zal

zal ik zelf wel moeten behouden.

REPUBLIEK. (*tegen den Secretaris.*)

Loop het geschrift schielyk door, en, zeg, waar het over handeld.

SECRETARIS. (*Loopt het geschrift schielyk door.*)

Ei! dat zyn oude verlege waren. 'T handeld over de kunst, van goud te maken.

REPUBLIEK. (*tegen Hendrik.*)

Kent gy de perzonen?

HENDRIK.

Ja doch. Die my den voorslag overhandigde, heet Novatianus, en de ander, die zeide, dat hy bestolen was, heet Leegbuidel.

REPUBLIEK.

'T zal best zyn, dat men dit geschrift by de andere schriften van Herman van Bremenfeld legge.

HENDRIK.

'T is ook niet beter waardig.

REPUBLIEK.

Zouden 'er nog meer wezen?

HENDRIK.

Dat geloof ik wel. Want de gansche Stad is met der haast in een *Collegium publicum* veranderd. Maar na dat ik den laatsten slag gekregen heb, durf ik niet weer binnen gaan. Ik verzoek daarom, dat den Secretaris nu eens buiten gaat.

SECRETARIS.

En ik wil het gaarne van myn hals geschoven hebben. Ik ben alleen met de pen bedreven, en kan met myn vuisten zo goed niet werken, als met myn vingers.

RE-

REPUBLIEK.

'T zal best wezen, de anderen te laten heen gaan. Want ik geloof, dat wy, voor deze reis, aan de projecten, die 'er ingeleverd zyn, ons genoegen zullen hebben.

SECRETARIS.

Van die gedagten ben ik ook. Want zulke dingen moet men zoeken te beletten, op dat ze niet te verre gaan.

HENDRIK.

De Voorslagen van Herman van Bremenfeld alleen zullen tyds genoeg wegnemen, zo men ze alle wil nazien.

SECRETARIS.

Ik geloof niet dat het de moeite waardig is, om 'er een door te lezen: want. . . . . .

HENDRIK.

Wel! een of twee stukken kon men evenwel met der haast doorlopen. Want onder zo veel zal 'er tog doch wel een enkele goed zyn.

REPUBLIEK.

Laat ons dan een paar van de bovenste horen.

SECRETARIS. (*leest met de bril op.*)

„ Na dat men over de morsigheid der straten
„ in vele steden, dagelyks, hoewel te vergeefs
„ hoord klagen, terwyl de bedienden, die op
„ het schoonhouden van de straten moesten let-
„ ten, niet met een behoorlyken yver door de
„ Overheid daartoe aangezet worden; zo heb ik,
„ na veel hoofdbrekens, eindelyk, een zeker
„ middel uitgevonden, waardoor men dit kwaad
„ kan voorkomen. Dit berust alleen op eene
„ eenige verordening, dat naamlyk alle Burger-

mees-

„ meesters en Raadsheren haare Vrouwen en
„ Dochters verpligt moesten zyn, altoos te voet
„ te gaan, en wel met witte muilen, en zyde
„ kouzen van parel-kleur. Zo dra deze verordening
„ gemaakt is, en naauwkeurig opgevolgd word;
„ zullen onze straten, welke nu pas door een ge-
„ ringe Secretaris. . . . .

HENDRIK.

Ha, ha, ha! Een geringe Secretaris.

REPUBLIEK.

Lees maar voort.

SECRETARIS.

Ei! Mevrouw! dat is immers een pasquil op myne Collegas.

REPUBLIEK.

Lees gy dan verder, Hendrik!

HENDRIK. (*Neemt de bril van den Secretaris en, na dat hy ze opgezet heeft, prevelt hy, tot dat hy aan deze woorden komt.*)

„ Zo dra deze verordening gemaakt is; en
„ naauwkeurig opgevolgd word, zullen onze
„ straten, welke nu pas door een geringe Secre-
„ taris en lompe Lackei betreden mogen worden,
„ zo schoon worden. . . .

SECRETARIS.

Ha, ha, ha! Lompe Lackei. Lees maar voort.

HENDRIK.

Ei! dat 's immers een pasquil op myne Collegas.

REPUBLIEK

Leg dit geschrift dan weg, en Lees een ander.

SE-

SECRETARIS. (*leest.*)

„ Na dien het voordeel en de winst, die men
„ eertyds, door de Koopmanschap heeft kunnen
„ trekken, gestadig meer en meer afneemt; ter-
„ wyl de Chinezen en andere ver afgelege nati-
„ en een drie dubbelden prys op hunne waren
„ stellen; en die men, vervolgens, hier te land,
„ voor een matigen prys weer verkopen moet;
„ zo dat men 'er naauwlyks de onkosten, wel-
„ ke zulke lange reizen vorderen, mede goed
„ kan maken; zo ben ik tot de gedagte geko-
„ men, dat het zeer noodzaaklyk is, op de ont-
„ dekking van vremde landen te denken. Dewyl
„ 'er nu op de oppervlakte van onzen aardbol
„ geen nieuwe ontdekkingen meer te maken zyn,
„ om dat de Hollanders daaromtrent alles, wat
„ mogelyk is, reeds gedaan hebben, zo is myn
„ gevoelen, dat men van de onderaardsche reizen
„ een proef moet nemen, vooral, daar de be-
„ roemde Klaas Klim, de onderaardsche en twede
„ Columbus, ons alree den weg daartoe ge-
„ baand heeft. Mogt iemand deze reis moeije-
„ lyk en bespottelyk voorkomen, die bedenke
„ slegts, dat de eerste Columbus ook van allen
„ bespot wierd, toen hy allereerst ondernam,
„ West-indiën op te zoeken. Wanneer men nu
„ eenmaal een reis gedaan heeft; dan kan men
„ die immers meermalen doen. Ik heb in West-
„ phalen een grote opening in de aarde ontdekt,
„ en ik geloof, dat 'er nergens beter gelegen-
„ heid is, eene onderaardsche reis te ondernemen
„ dan op die plaats. Maar ik oordeel het niet
„ raadzaam, de plaats zelve met name te noe-
„ men: want het gat of deze opening zou naauw-
„ lyks bekend zyn, of de Hollanders, en ande-

„ ren

„ ren zouden 'er aanstonds, hun neus in heb-
„ ben, en zig mede van den Koophandel met
„ de Mezendoren, Martinianen, Potuanen en
„ andere onderaardsche volken, meester willen
„ maken. Maar by aldien deze Koophandel ge-
„ lukkig tot stand mogt komen; dan verlange
„ ik gene andere beloning, dan dat de gansche
„ onderaardsche Waereld myn naam dragen, en
„ Bremenfeldia genoemd mag worden. Ik bly-
„ ve de Republiek haar onderdanige Dienaar,

„ Herman van Bremenfeld,
„ Eertyds Burgermeester, en thans
„ politicus in den Neder-saxi-
„ sen Kreits."

REPUBLIEK.

Dit mag genoeg zyn voor ditmaal.

(*Zy gaat binnen.*)

DERDE UITKOMST.

HENDRIK, SECRETARIS.

HENDRIK.

Naar ik merk, Heer Secretaris, zullen wy nu onze handen vol werk hebben.

SECRETARIS.

En inzonderheid zal de grootste last op my vallen. Geen werk verveelt meer, dan daar men geen voordeel van trekt.

HENDRIK.

Houdt gy dan alle deze projecten en voorslagen slegts voor Kastelen in de lugt?

SECRETARIS.

Ja zekerlyk.

HEN-

HENDRIK.

Dat geloof ik nogtans niet van alle. Want de meeste van deze project-makers kenne ik, en kan met waarheid zeggen, dat eenige van hen verstandige en brave mannen schynen te wezen.

SECRETARIS.

Dat kan wel zyn. Ondertusschen had ik veel werk, my van lagchen te onthouden, toen ik de projecten lezen moest.

HENDRIK.

Nogtans moet men niets verwerpen, zonder het vooraf, naauwkeurig onderzogt te hebben. Menigmaal kan het gebeuren, dat een voorslag, die in den beginne zeer ongerymd toeschynd, eindelyk nogtans gegrond, en zeer nuttig bevonden word.

SECRETARIS.

Gy verdedigt de project-makers zo yverig, dat ik 'er byna agterdogt door zou opvatten, dat gy het niet zonder rede doet. Mogelyk hebt gy 'er eenig voordeel by, dat. . . .

HENDRIK.

Wie? Ik? geenzins. Neen, heeft iemand zuivere handen, dan is het Hendrik zeker. Maar word daar niet geklopt? Ik moet evenwel zien, wie daar is.

(*Hy loopt heen en komt weerom.*)

SECRETARIS.

Ik twyfel niet, of daar zullen nog meer projecten komen. Want naar myn horologie is het nog geen vyf uren. De Mevrouw ging wat te vroeg heen.

HENDRIK. (*Tegen iemand binnen.*)

Hier word heden, geen verder gehoor verleend. Dit kunt gy de anderen ook bekend maken. Want Mevrouw, de Republiek, heeft zig reeds na haar kamer begeven. (*Tegen den Secretaris.*) Hier is nog een project, dat my iemand byna met geweld opdrong. Wy kunnen 't immers onder de tafel by de andere gooijen.

SECRETARIS.

Men kan het ook ligt doorlezen. Want de tyd is immers nog niet verlopen.

HENDRIK.

En ik kan het eindelyk, ligt aanhoren. Die 't my behandigde scheen 'er wel, en eerlyk uit te zien, zo dat ik geloof, dat het nog wel de moeite waardig is, zyn opstel door te lezen.

SECRETARIS. (*leest.*)

„ Na dat ik heb aangemerkt, dat de meeste
„ huishoudingen, hier in de Stad, door de me-
„ nigte van bedienden op grote kosten gejaagd,
„ en zeer veel familien daar door tot armoede
„ gebragt worden; zo heb ik niets dienstiger
„ gevonden, ten einde dit kwaad voor te komen,
„ dan dat men de meeste Lackeijen, Knegts en
„ Meiden afschaft, terwyl ze tog niets anders,
„ dan aarts-dag-dieven en onnutte huis meubelen
„ zyn. . . . .

HENDRIK.

Houd op met lezen, Heer Secretaris. Men hoord al, dat de opsteller een grote platluis is. Want. . . .

SECRETARIS.

Ei! het is zo lang niet. Ik kan het gaauw doorlezen. (*Hy leest verder.*) " dan aarts-dag-die-
„ ven

„ ven en onnutte huis-meubelen zyn. Doch, „ zo men ze behouden wilde, dan oordeel ik „ noodzaaklyk, hun loon te verminderen, „ zo, dat een Knegt, vervolgens met de helft „ van het loon, dat hy thans trekt, zal te vre- „ den wezen: want zulke dag-dieven en leeg- „ lopers moeten den kost wel hebben, maar niet „ gemest worden. Om dezelfde rede meen ik „ ook, ...

HENDRIK.

Genoeg, genoeg, Heer Secretaris. Ik sta nu gaarne van myn vorig gevoelen af, en ben van oordeel, dat alle deze project-makers aarts gaauw-dieven zyn.

SECRETARIS.

En nogtans dunkt my, dat deze voorslag nog de verstandigste van allen is.

HENDRIK.

En ik geloof dat hy de slegtste van allen is. Trouwens, van allen kan men byna zeggen, dat ze niet deugen, en niet meer waardig zyn, dan verbrand te worden.

SECRETARIS.

Wel, wel, Hendrik. Ik vrees, dat deze uw yver niets dan eigenbaat ten grondslag heeft. Die voorslag is zeker zo kwalyk niet gegrond. Want ik ken verscheide, verstandige en brave Patriotten, die van dezelfde gedagten zyn. Ik moet verder lezen. (*Hy prevelt, tot dat hy komt aan de plaats, daar hy had opgehouden.*) " Want „ zulke dag-dieven en leeglopers moeten den „ kost wel hebben, maar niet gemest worden. „ Om dezelfde rede meen ik ook, dat men het „ zelfde doen moet omtrent de Secretarissen want

„ eenige van deze Kaerls dienen ook nergens „ toe, dan. . . . . Wat droes is dat? in den beginne ſpreekt gy als een braaf Kaerl, maar eindigd als een ſchelm.

HENDRIK.

En ik zeg, hy heeft begonnen als een ſchelm, maar eindigd als een braaf Kaerl. Het einde goed, alles goed.

SECRETARIS.

Ik wil niet verder lezen, wat die gek geſchreven heeft.

HENDRIK.

Wel, het is zo lang niet; men kan het immers gaauw doorlezen.

SECRETARIS.

Een ſchelm die het leeſt, en een gek die het begeert.

HENDRIK.

Wel, wel, Heer Secretaris. Ik vrees, uw yver heeft niets dan eigenbaat ten grondſlag. Het laatſte van dezen voorſlag is zeker zo kwalyk niet gegrond. Want ik ken verſcheide voorname en brave Patriotten, die van dezelfde gedagten zyn. Laat my dan verder lezen.

SECRETARIS.

Niets verder gelezen.

HENDRIK. (*Rukt hem het papier uit de hand, leeſt, en prevelt, tot dat hy komt aan deze woorden.*)

„ Want de meeſte van deze Kaerels dienen „ ook nergens toe, dan. . . . .

SE-

SECRETARIS.

Deugen ze nergens toe, dan zyn ze nogtans in ſtaat, u, wysneus, een paar oorvygen te geven.

(*Hy rukt hem het papier weer uit de hand.*)

HENDRIK.

Zo kunt gy het papier wel ſcheuren, en ons beide tot grote verantwoording brengen.

SECRETARIS.

Ik zal dit geſchrift voor de oogen van Mevrouw niet laten komen.

HENDRIK.

Maar durft gy een Memoriaal terug houden, dat de Republiek vertoond moet worden?

SECRETARIS.

Ei! Hendrik! ik ben de eerſte bediende niet, die dit beſtaan zou, te doen.

HENDRIK.

Ik geloof het wel, en in ernſt geſproken, ik oordeel het ook niet raadzaam, dat dit geſchrift voor den dag gebragt werde. Want, of het ſchoon zeer dienſtig voor 't Gemenebeſt kan zyn, het is integendeel zeer nadelig zo wel voor de Secretariſſen, als voor de bedienden. Ik ben bereid, myn lyf en leven ten dienſte van de Republiek op te offeren; maar myn halven loon weg te geven, dat zal ik wel laten.

(*De Secretaris gaat binnen.*)

VIERDE UITKOMST.

HENDRIK, CATHARINA.

HENDRIK.

Ik moet Catharina roepen, ten einde ze my deze Tingieters projecten aan een kant helpt dragen. Hei! Catharina! Kom eens hier!

CATHARINA.

Gy regeert tamelyk ſtreng, naar ik merk. Ongetwyffeld hebt gy een ſchelling meer gekregen, dan je verteren kunt.

HENDRIK.

Ik heb nog zo veel geld niet, of ik kan het nog wel tellen.

CATHARINA.

Ik twyffel niet, of gy zult my evenwel de helft daarvan geven.

HENDRIK.

Ik wil u myn halve hart geven.

CATHARINA.

Ik wil liever, een dukaat van u, dan uw ganſche hart hebben.

HENDRIK.

Wel! foey! ſchaam u wat, wild gy zo begerig wezen.

CATHARINA.

En ik meen, dat ik, met regt, de helft van dit geld mag vorderen. Weet gy niet, dat de meeſte zaken van de Waereld door onze handen gaan. Gy kunt volſtrekt verzekerd wezen, dat alle de genen, die u geld gegeven hebben, geen ander oogmerk daarby gehad hebben, dan dat gy die een Lackei zyt, u van my, als Mevrouws

Ka-

Kamenier, en die 't meest in dit huis vermag, en te zeggen heeft, bedienen zoudt.

HENDRIK.

Ik wil my gaarne, van u in alle andere dingen bedienen, maar alleen in Staats-zaken niet. Want daarin vraag ik niemand om raad.

CATHARINA.

Ik zou u wel haast voor een groten Staats-man aanzien.

HENDRIK.

Ten minste gelove ik, by deze gelegenheid 'er proeven van gegeven te hebben. Want van dezen ganschen handel zal niemand, dan ik alleen, voordeel hebben. Want de Republiek zal, door deez wonderlyke voorslagen, maar meer in de war gebragt worden, en de Secretaris zal meer dan dagwerk hebben, zo hy alle deze projecten, die onder de tafel liggen, protocolleren moet.

CATHARINA.

Zyn dan, heden, zo veel project-makers hier geweest?

HENDRIK.

Neen, niet zeer veel. Want al die voorslagen, die onder de tafel leggen, zyn uit het brein van een enig man gevloeit.

CATHARINA.

Die moet een vreeslyk groot brein hebben.

HENDRIK.

Ja, het moet ten minsten groter, dan deze schryftafel wezen; want zy konden op de tafel niet leggen, daarom moesten wy ze daar onder smyten.

CATHARINA.

Ik geloof dat men ze al te zamen op den grond zou mogen ſmyten?

HENDRIK.

Neen, zagt wat. Hier leggen op tafel eenige voorſlagen van het uiterſte gewigt. Onder anderen bevatten deze drie kleine vlesjes zulke koſtelyke zaken, die met geen geld te betalen zyn, en waarvan, inzonderheid het een, voor u zeer goed zyn zou, zo gy 'er eenige vyftig droppelen van krygen kon.

CATHARINA.

En waar zouden ze my toe dienen?

HENDRIK.

Wel! is dat vragens waard? Zy bezitten de kragt, u, uwe Eer weerom te geven.

CATHARINA.

Wel! platluis! wie heeft my dan myne Eer benomen?

HENDRIK.

Dat weet ik niet Catharina! Ik zeg ſlegts, dat dit recept deze kragt heeft.

CATHARINA.

En ik heb een recept, u onbeſchaamden bek te ſnoeren; en dat beſtaat in een paar oorvygen.

HENDRIK.

Gy zyt wat ſtout in je bek tegen een man die vyf-en-twintig nieuwe gerande dukaten in zyn zak heeft. Maar nu eens ernſtig gepraat. Ik riep u met oogmerk, om my deze tafel, en alle deze papieren te helpen wegdragen. Gy moet vooral zorg dragen, dat deze drie vlesjes wel bewaard worden: want de Republiek wil 'er heden, nog van innemen.

CA-

CATHARINA.

Maar zeker! waar zyn ze goed voor?

HENDRIK.

Och! daar vraag ik niet na, Catharina. Myn hoofd is van deze menigvuldige, wonderlyke voorſlagen, die hier voorgelezen zyn, zo ziek, dat ik byna niet weet, wat ik zeg.

CATHARINA.

Ik vrees alleen, dat 'er niemand meer by lyden zal, dan de Republiek zelve.

HENDRIK.

Dat vreze ik ook. Ja, zo veel weet ik zeker, dat de ganſche Stad reeds in een dolhuis veranderd is.

CATHARINA.

Dat kan niet anders wezen. wanneer men de project-makers te veel gehoor geeft.

HENDRIK.

De tyd zal ons leren, wat 'er verder van worden zal.

CATHARINA.

De projecten, die onder de tafel leggen, zyn, naar myne gedagten, nog de beſte. Want daar is, op zyn minſt, nog wel voor twee gulden aan ſcheur-papier.

HENDRIK.

Deugen ze nergens anders toe; dan kunnen ze nogtans in de keuken te pas komen. Maar laten wy ze ondertuſſchen wegdragen.

(Zy nemen de papieren enz. op en gaan binnen.)

DERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

LEANDER. LEONORA.
CATHARINA.

LEANDER.

Waarlyk ik geloof, dat ik, deze reis, niet kwalyk voorzegd heb. Want de Republiek ſcheen niet wel gehumeurd te zyn, toen ik van haar ſcheidde.

LEONORA.

'T ſchynt zeker zo. Want, of zy ſchoon openlyk geen misnoegen liet blyken; zy kon zig nogtans zo niet houden, dat ik niet eenige onruſt in haar gemoed beſpeurde.

CATHARINA.

Het zal nog wel erger worden: Vooral, wanneer de droppels, die ze uit de vlesjes ingenomen heeft, eerſt beginnen te werken.

LEANDER.

Heeft ze dan alle drie de doſes op eenmaal ingenomen?

CATHARINA.

Ja doch; want dit heeft de projectmaker voorgeſchreven. Maar hoe bejegende zy u deze reis, Heer Leander?

LEANDER.

Tamelyk onverſchillig, evenwel zo niet als de vorige reis. Want zomtyds ſcheen het, als of zy zig vriendelyk, jegens my gedragen wilde, en dat haar ſlegts haare ingebeelde baatzugt nog terug hield.

LEO-

LEONORA.

Zy zal, hoop ik, wel haaſt bevinden, waarin haar wezenlyk welzyn beſtaat.

CATHARINA.

Dat hoop ik ook, en ben volſtrekt verzekerd, dat ze wel haaſt zulk een vyandin van de project makers worden zal; als zy hen tot dus ver genegen geweeſt is.

LEONORA.

Hebt gy eenige van de ingeleverde projecten gezien?

CATHARINA.

Neen; maar zo veel ik van Hendrik heb kunnen verſtaan, zyn de meeſten dwaas, gek en naar. Ook heb ik dit in den Secretaris beſpeurd. Want hy ziet 'er heel duttend uit. Hy gaat grimlagchende in zyn kamer op en neer met de Tabaks-pyp in de mond; en voor een oogenblik zag ik, dat hy, in plaats van Snuif-tabak uit zyn doos te nemen, een priſe Zand uit zyn zandbak nam. Een eenig gek project kan ligt een eerlyk man dol maken; wat moet 'er dan niet gebeuren, wanneer 'er zo vele op eenmaal overhandigd worden.

LEANDER.

Zyn 'er dan reeds zo veele ingeleverd?

CATHARINA.

De projecten van Herman van Bremenfeld maken byna een ganſche ſlee vol uit.

LEANDER.

Herman van Bremenfeld? is dit niet de zo genoemde Staatkundige Tingieter?

CATHARINA.

Ja, dezelfde. Die vent kan even zo gaauw een

een Staatkundige voorflag maken, als ik een ey kan koken.

LEANDER.

Ik wenfchte 'er gaarne een van te zien.

CATHARINA.

Zo myn Heer Leander luft heeft; kan hy ze alle te zien krygen: want ze leggen in de Keuken onder de tafel, en maken twee grote balen uit. Zelf Hendrik, hoe eenvoudig hy ook is, kon niet nalaten, 'er eens helder over te lagchen. Want hy zei, zo deze papieren nergens toe deugen, dan kunnen ze evenwel, in de Keuken of elders gebruikt worden.

LEANDER.

Hy is waarlyk, zo eenvoudig niet, als hy wel fchynt. Ten minften heeft hy zyn voordeel met dezen handel wel weten te doen.

CATHARINA.

Dat is zeker zo. Want hy gaat met vyf-en-twintig gerande nieuwe dukaten in zyn zak, die ik hem wel gaarne wilde aftronen. Maar ik moet binnen gaan, en zien, hoe zig de Mevrouw, na de ingenome drie dofes, bevindt.

(*Binnen.*)

TWEDE UITKOMST.

LEANDER. LEONORA.

LEONORA.

Ach! myn waarde Heer Leander! Kunt gy dan ook niet een project verzinnen, om ons welzyn en liefde te bevorderen?

LEAN-

LEANDER.

Mogelyk zou ik even zo goed iets kunnen verzinnen, als een ander; maar de liefde die ik u, Mejuffrouw, toedraag, is juist de rede, dat ik niet van my verkrygen kan, Mevrouw, uwe Moeder, te bedriegen.

LEONORA.

Gelooft gy dan, dat alle deze project-makers bedriegers zyn?

LEANDER.

Ten minsten het grootste gedeelte daarvan. Want al is het, dat ze voorgeven, het algemeen welzyn alleen te bedoelen, nogtans is het eigen voordeel eigenlyk de springveer die hen dryft. Zulke menschen zyn daarom gemeenlyk, of listige, of eenvoudige bedriegers. De eerste bedenken alleen hoe ze anderen bedriegen, en hun voordeel bevorderen mogen. Maar de laatsten bedriegen niet alleen anderen, maar ook zig zelv'. Onder deze laatste klasse behoort, by voorbeeld, Herman van Bremenfeld. Want zulk slag van menschen zyn Saatslieden in hunne eige verbeelding, en hebben, uit enkele eenvoudigheid, verheve gedagten van zig zelv'. Zy houden daarom alles voor ligt en mogelyk, of schoon ze nogtans niet verder, dan by de schel of buitensten bast komen kunnen.

LEONORA.

'T is evenwel te verwonderen, dat men, na zo veel voorbeelden, niet leerd, zig voor dergelyke menschen te wagten.

LEANDER.

De voorbeelden helpen altyd niet Mejuffrouw. Men ziet dit aan de zo genoemde Goudmakers. Want, al is het, dat men weet, dat allen, die

'er

'er zig voor hebben uitgegeven, niet dan bedriegers geweest zyn; men vind dog altoos nog menschen, die zig op deze wyze bedriegen, en misleiden laten. Maar, ik zie daar Hendrik komen. Hy schynt niet wel gehumeurd te zyn.

DERDE UITKOMST.

LEONORA. LEANDER. HENDRIK. NOVATIANUS. LEEGBUIDEL.

HENDRIK.

Ei! laat my ongemoeid, jou vervl. . . Kaerls! Ik wil met uwe zaken niets te doen hebben. Ik wil en kan uw regter niet wezen. Want het ja van den eenen, is even zo goed als het neen van den anderen.

LEONORA.

Wat scheelt 'er aan, Hendrik?

HENDRIK.

Ik heb met twe lompe Kaerls te doen, die voor een uur hier een vreeslyk krakeel en geweld begonnen, en nu willen ze, dat ik hun regter zyn zal. Beide schreeuwen over een project, dat ingeleverd is. Beide geven zy zig voor den maker daarvan uit, en de een zegt, dat het de ander van hem heeft gestolen. Maar, daar komen ze zelv'. Zy schamen zig niet, regelregt na binnen te lopen.

NOVATIANUS.

Welke schande, dat men bestaat, zig een andermans werk toe te schryven!

LEEGBUIDEL.

Dat moet geen eerlyk man van my zeggen. Ik

Ik heb niemands hulp nodig. Ik kan meer dan dit uitvinden.

NOVATIANUS.

Dat gelove ik wel. Vooral, wanneer het op ſchelm-ſtukken aankomt.

LEEGBUIDEL.

Ik roep de hele Waereld tot getuigen, dat gy my voor een ſchelm hebt uitgeſcholden.

HENDRIK.

Hebt reſpect voor de Republiek, en dit huis. Zo gy vegten wilt, gaat dan buiten op de ſtraat.

NOVATIANUS.

Wat ik van hem gezegd heb, wil ik met een eed beveſtigen.

LEEGBUIDEL.

En ik wil met een eed bewyzen, dat het leugens zyn.

HENDRIK.

Wel, dan is de zaak immers ligt by te leggen. Gy zweert, dat hy u bedrogen heeft, en gy in tegendeel zweert, dat uwe beſchuldiging valſch is.

NOVATIANUS.

Een bedrieger mag niet zweren.

LEEGBUIDEL.

Gy moogt zelf een bedrieger wezen.

(*Zy grypen malkander in de bairen. Hendrik loopt tusſchen beide, maar word van alle beide zo lang geſlagen, tot dat hy op den grond valt, waarop zy beide weglopen.*)

VIER-

VIERDE UITKOMST

LEONORA. LEANDER. HENDRIK.

HENDRIK.

Wagt maar Canailles! Gy zult uw loon wel krygen, dat ge den bedienden van den Republiek zo toegetakeld hebt.

LEANDER.

Hebt gy by deze gelegenheid eenig geld verzameld, gy hebt ook waren voor uw geld gekregen. Maar wie van deze twe had naar uwe gedagten gelyk?

HENDRIK.

Ik ben thans zo geslagen, dat ik, onmogelyk, myn harssens gebruiken kan, om zulk een regtszaak af te doen. Zo veel weet ik met zekerheid, dat geen van beide regt had, my zo toe te takelen. Maar, dat my 't vreemdst voorkomt, is, dat myn Heer Leander zo stil stond, zonder my te helpen.

LEANDER.

Ik heb met die zaak niets te doen. Maar 't is wat anders met u, om dat gy eens op u genomen hebt, de Advocaat van de project-makers te zyn.

HENDRIK.

Wanneer niemand myn zaak aannemen wil; dan ben ik zelf wel in staat, my te wreeken.

LEANDER.

Dat geloof ik wel; maar nogtans zou ik het u niet raden: want by zulk eene gelegenheid zou men horen, dat gy u had laten omkopen.

Daar.

Daarom zal het best zyn, dat gy stilzwygend het geld beneffens de slagen voor lief neemt.

HENDRIK.

Ik zal 'er my dan mee moeten troosten, en hoop dat de Heer Leander wel zo goed zal wezen, en laten daaromtrent niets blyken.

LEANDER.

Ik zal omtrent die zaak myn mond niet open doen.

HENDRIK.

En Mejuffrouw zal my ook wel de goedheid willen bewyzen, van te zwygen, by aldien het voor haar, als een Vrouwsperzoon mogelyk is.

LEONORA.

Ik kan zo goed zwygen als een ander.

HENDRIK.

Maar, daar zie ik Catharina. Ik zal heen gaan.

(*Hendrik binnen.*)

VYFDE UITKOMST.

CATHARINA. LEONORA. LEANDER.

CATHARINA.

Het kwam my voor, als of hier buiten een vreeslyk geweld was. Maar, naar ik merk, is hier alles stil.

LEONORA.

Hier is alles wel en stil; maar hoe is het binnen gelegen?

CATHARINA.

Daar kan ik nog niet veel van zeggen. Me-

vrouw heeft, gelyk ik gezegd heb, de drie doses ingenomen: maar hoe zy haar bekomen zullen, zal de tyd leren. Doch ik wilde haar niet gaarn myn maag lenen. Want, indien ik zo veel politike doses op eenmaal moest innemen, dan zou ik, ten minsten, vooraf myn testament maken.

LEONORA.

Legt ze dan te bed?

CATHARINA.

Ja! Maar voor eenige oogenblikken is ze in een sluimering gevallen. Om dat ik nu enig geraas hier buiten hoorde, zo ging ik hier na toe, om de menschen te waarschouwen, dat ze zig wat stil zoude houden. Maar, wat is hier doch te doen geweest? Ik wil immers niet hoopen, dat myn Heer Leander met Mejuffrouw kwestie zullen gehad hebben.

LEONORA.

'T waren twee project-makers, die kwestie zamen hadden, en waarvan de een den anderen beschuldigde, dat hy hem zyn project afgestolen had. Maar Hendrik, die ze bevredigen wilde, wierd voor zyne moeite met een brave dragt slagen betaald.

CATHARINA.

Naar ik merk, verzuimt hy geen gelegenheid zo 'er maar iets te verdienen valt.

LEONORA.

Ja zeker, wanneer hy geen geld krygt, zo krygt hy evenwel gangbare zaken of waren. Maar Catharina, het zal nodig zyn, dat gy weer eens binnen gaat, en ziet, hoe zig myne Mama bevind. Want men mag ze evenwel zo geheel alleen niet laten.

CA-

CATHARINA.

Dat 's waar. My dunkt, zy haald sterker adem, dan naar gewoonte. Ja, zo ik my niet bedrieg., zy roept my zelfs. Ik moet daarom schielyk heen lopen.

ZESDE UITKOMST.

LEANDER. LEONORA. REPUBLIEK. CATHARINA. HENDRIK.

REPUBLIEK. (*Die van Catharina onder de armen gehouden word.*)

Ach! Ach! Ik bevind my zeer slegt, en in een naren toestand.

LEANDER.

Hoe hebt gy 't, waardste Mevrouw?

REPUBLIEK.

Ach! de vervl. . . . . project-makers zyn de oorzaak van al myn ongeluk!

CATHARINA.

Ach! die lompe rekels zoeken u, goede Republiek, van kant te helpen.

REPUBLIEK.

Ach! ach! ik kan niet meer!

LEANDER.

Hoe bevind gy u dan Mevrouw?

REPUBLIEK.

Ach! myn waardste Heer Leander! ach! had ik uw raad gevolgd, en geen van deze schelmsche project-makers betrouwd. Want die zoeken dog niet anders, dan alle dingen in de war

te brengen, en hun eigen voordeel te bevorderen.

LEANDER.

Wy moeten thans maar alleen bedagt zyn, hoe gy weer te helpen zyt.

REPUBLIEK.

Ach! daar is geen redden meer aan my. Myn hoofd is geheel van zyn ſtel, en ik ben zo beklemd en benaauwd, dat ik alle oogenblikken vrees te ſtikken. 'T is niet anders, of myn hart berſten zal, zulk eene ontroering hebben die vervloekte doſes in myn maag veroorzaakt.

LEANDER.

Men moet by tyds goeden raad gebruiken.

REPUBLIEK.

Geene Artſeny kan my helpen. Had ik nog maar zo lang tyd, dat ik eerſt myn Teſtament kon maken.

LEANDER.

Wel, Mevrouw, gy moet den moed niet te eenemaal opgeven. Miſſchien dat gy nog door een gering middel te redden zyt.

REPUBLIEK.

Ach! daar zal veel toe behoren: Ja zeker zeer veel.

LEANDER.

Miſſchien zo veel niet, als gy wel denkt. De maag moet ſlegts van het zuur, dat 'er de projecten in veroorzaakt hebben, gezuiverd worden.

REPUBLIEK.

Maar ben ik nu wel in ſtaat, een braak-middel in te nemen?

LEAN-

LEANDER.

Ik heb een klein Instrument of Machine, waardoor ik het, zonder eenig gevaar, en gemaklyk doen kan.

REPUBLIEK.

Ach! ik ben alleen bang, dat. . . . .

LEANDER.

Stel doch maar eenig vertrouwen op my, Mevrouw. Ik geef my nergens meer voor uit, dan voor 't geen ik in staat ben, uit te voeren. Laat ons maar aanstonds binnen gaan.

REPUBLIEK.

Ach! ach! het word hoe langer, hoe erger.

LEANDER.

Heb doch maar een weinig geduld.

REPUBLIEK.

Gy moet my vasthouden en leiden, want ik kan op myn benen niet meer staan.

(*Catharina en Leander nemen haar onder de armen, en Leander gaat alleen met haar binnen.*)

ZEVENDE UITKOMST.

CATHARINA. LEONORA.

LEONORA.

Ach! ik dagt het wel, dat het zo gaan zou, Catharina! Ach! 't is naar, om te zien.

CATHARINA.

Stel u gerust, Mejuffer! by aldien Mevrouw die Cuur maar doorstaan kan, dan zal ze zig, te-

tegens uwe Min en 't Huwelyk met den Heer Leander, niet verder aankanten.

LEONORA.

Maar hoe? wanneer ze niet meer te redden is?

CATHARINA.

Ik meen Ja. Want zo myn Heer Leander met de Machine, die door de mond en hals tot in de maag gaat, de projecten daar maar uithaalen kan, voor dat ze zig met het bloed gemengd hebben; dan zal alles nog wel gaan.

LEONORA.

Gelooft gy dat, Catharina.

CATHARINA.

Ja, ik geloof het niet alleen, maar weet het ook zeker. Want door dit middel heeft men al, menigmaal belet, dat het vergift, of rottekruid, dat men ingenomen had, geen schade gedaan heeft.

LEANDER.

Ja maar ik vrees, dat de projecten nog vergiftiger en erger dan rottekruid zullen zyn.

CATHARINA.

Zy zyn zeker, geen haair beter. Maar, zo men ze maar eerst weer uit de maag heeft; dan mogen ze zo erg zyn, als ze willen. Ik voor my, merk dit toeval als het eenige middel aan, waardoor de Republiek en haar Familie nog gered kan worden.

LEONORA.

Ach de Hemel geve dan, dat dit middel, by myne Moeder, de gewenste werking moge hebben! Want, al is het, dat ze zig tegen my, en myn Huwelyk met Leander heeft aangekant; ik be-

bemin haar nogtans zo hartelyk als ooit een Kind zyn Moeder beminnen kan.

CATHARINA.

O! ze zal wel weer herſteld worden. Want de projecten moeten 'er, noodzaaklyk, door dit middel uit, al was het ook, dat ze alle voorſlagen van Herman van Bremenfeld in de maag had. De halve Cuur is al gedaan, terwyl ze al heel veranderd is van gedagten. Gy hebt immers zelve gehoord, welke tegenzin zy nu voor de project-makers betuigde, die ze voorheen nogtans niet genoeg verheffen kon. Maar daar zie ik Hendrik komen. Hy ziet 'er zeer ontſteld uit.

AGTSTE UITKOMST.

HENDRIK. De vorigen.

HENDRIK.

Ach! ach! dat was ſchriklyk, om aan te zien.

CATHARINA.

Wat is 'er dan te doen Hendrik.

HENDRIK.

Ach! ſpreek tegen my niet. Ik zou anders flaauw worden.

CATHARINA.

Ei! zeg dan tog, wat het is?

HENDRIK.

De Heer Leander liet een kleinen loden Kogel, door Mevrouws keel na beneden in de maag vallen. Zo dra dit geſchied was, begon ze zo geweldig over te geven, dat wy beiden niet anders

ders geloofden of ze zou onder onze handen zyn gestorven.

LEONORA.

Heeft ze dan veel overgegeven?

HENDRIK.

Ja doch. Nooit heb ik zulk een overgeven op eenmaal gezien.

LEONORA.

Maar hoe ziet het 'er uit?

HENDRIK.

Het ziet 'er zo bont, en zo drommels politiek uit, dat een eenvoudig mensch byna bang zou worden, om het van verre slegts aan te zien.

LEONORA.

Ach! ik ben blyd, dat ze dat duivelsch tuig kwyt is. Nu kan het in 't bekken, zo lang razen, als 't wil... Maar hoe bevond zig myne Moeder, toen gy hier na toe ging?

HENDRIK.

Zy heeft al groote verligting gevoeld. Maar zy heeft nog zware pyn in het hoofd.

CATHARINA.

O! dat zal ook wel haast overgaan. Want het kan niet anders wezen, of dat geweldig overgeven moet haar eenige hoofd-pyn veroorzaken.

HENDRIK.

De Heer Leander, die zo werkzaam als een Doctor is, gaf haar l' *Eau de Luce*, om 'er aan te ruiken, en bond haar een doek om 't hoofd, zo vast als hy kon.

LEONORA.

Ik had niet gedagt dat hy zo goed voor Doctor kon spelen.

HEN-

HENDRIK.

Ik wel. Maar, daar komen ze beide, de Patient en de Doctor.

NEGENDE UITKOMST.

REPUBLIEK, LEANDER, HENDRIK, CATHARINA, LEONORA.

REPUBLIEK.

Myn waardste Heer Leander! ik ben niet in staat u met woorden de verpligting uit te drukken, die ik u schuldig ben. Gy hebt waarlyk, myn Leven gered; want nu begin ik weer lugt te scheppen, en de hoofdpyn is ook zo hevig niet meer.

LEANDER.

Spreek van geen verpligting, Mevrouw! ik ben veeleer verheugd, dat ik iets tot uwe genezing heb kunnen toebrengen.

REPUBLIEK.

Gy hebt niet alleen de gezondheid van myn ligchaam weer hersteld, maar ook geleerd, beter te denken, en te oordelen. Want gy hebt my van de grootste dwalingen bevryd, en de regte gedagten gegeven, die men van de project-makers hebben moet. Nu ben ik overtuigd, dat ze, meestal, hun eigen voordeel zoeken, en alleen Kasteelen in de lugt bouwen, waardoor dikwerf niet slegts byzondere huishoudingen, maar geheele Staten en Republieken in 't bederf gestort worden.

HENDRIK.

Zo ik niet mis heb; hoor ik iemand buiten. Ik moet eens zien, wie 'er is.

REPUBLIEK.

Zo mogelyk iemand met my wilde spreken, zeg maar, dat het my thans niet gelegen komt.

HENDRIK.

'T is Herman van Bremenfeld, die Mevrouw de Republiek wenscht te spreken.

CATHARINA.

Ach! laat hem hier komen. Ik heb groten lust, hem wat te foppen. Ik zal met uw verlof, Mevrouw, zo lang uw perzoon verbeelden.

TIENDE UITKOMST.

HERMAN VAN BREMENFELD. De vorigen.

BREMENFELD.

Ik weet niet, wie van deze twee Dames de Republiek is.

CATHARINA.

Dat ben ik. Ken je de Republiek niet beter, myn goede Meester Herman!

BREMENFELD.

Men noemd my Meester Herman, om dat ik in myn jeugd een ambagt geleerd heb.

CATHARINA.

Ik weet het wel. Maar deeze Titel van Meester of Baas is een schandvlek, die gy nooit kunt wegnemen.

BREMENFELD.

Maar in Westphalen leg ik my alleen op Staatkundige zaken toe.

CA-

CATHARINA.

Ik weet het zeer wel. Te Hamburg hebt gy flegts fchotels en borden gefmolten. Maar hier zoekt gy Ryken en Landen te fmelten en te veranderen.

BREMENFELD.

Men moet daarom, niet meer fpreken, van 't geen ik geweeft ben, maar wat ik tegenwoordig ben.

CATHARINA.

Dat is zeker zo. Uit dien hoofde ben ik ook bereid, u alle Eer te bewyzen, die gy waardig zyt.

BREMENFELD.

De gansche Waereld vraagt my, in de gewigtigfte zaken om raad, en, zonder my te beroemen, ik kan met waarheid zeggen, dat ze zig, by myne raadflagen, niet kwalyk bevinden. Want ik geloof, een zaak zo goed in te zien, als eenig ander Menfch.

CATHARINA.

Men kan het wel uit uw gezigt lezen, dat gy een groote Staatkundige zyn moet. Maar, wat is uw begeerte?

BREMENFELD.

Ik ben gekomen, om te horen, of eenige van myne projecten, die ik overgeleverd heb, onderzogt zyn.

CATHARINA. (*ftil tegen Hendrik.*)

Sluit de deur toe, op dat hy ons niet ontfnappe. (*Overluid.*) Ja, eenige zyn onderzogt, en Heerlyk bevonden.

BRE-

BREMENFELD.

Dat is my zeer lief; en ik twyffel niet, of ze zullen alle de proef kunnen houden. Men zal daaruit kunnen afnemen, dat iemand een bekwaam Staats-Minister zyn kan, al is het dat hy geen Latyn of Grieks verstaat.

CATHARINA.

Niets is zekerer. 'T komt slegts daarop aan, wien de Natuur haare gaven meedeelt.

BREMENFELD.

Wat zegt men van 't eerste project, dat met No. 1. getekend is?

CATHARINA.

My valt juist niet te binnen, wat het eerste was. Hendrik loop gezwind, en haal ons de twee groote balen papier. . . . .

HENDRIK.

Waar leggen ze?

CATHARINA.

In de Keuken, onder de lange tafel.

BREMENFELD.

In de Keuken, onder de tafel; wat wil dat zeggen?

CATHARINA.

Dat wil zo veel zeggen, dat ze in geene andere Secretary verdienen bewaard te worden.

BREMENFELD.

Ik geloof, dat Mevrouw met my schertzen wil. Dat is immers niet fraai, nog betamelyk.

CATHARINA.

'T is even zo min redelyk en betamelyk, dat zig een Tingieter, voor een Staatsman wil uitgeven.

BRE-

BREMENFELD.

Ik zweer by Richelieu, Mazarin, Alberoni enz. Dat men den ſpot met my niet dryven zal.

CATHARINA.

En ik zweer by Uilenſpiegel, Arlequin, Polichinello, enz. Dat gy zult beſpot worden. Kom hier, Hendrik, met beide de Balen. Hy zal ze op zyn pogchel na zyn huys dragen. De Heer Leander zal ons helpen zo hy zig weigeragtig tonen mogt.

BREMENFELD.

Geweld! geweld!

HENDRIK.

Houd je ſtaatkundigen Tingieters bek toe, of je zult zo veel muilpeeren krygen, als je maar dragen kunt.

(Hy hangt hem beide pakken om den hals, en agter op den rug.)

BREMENFELD.

Ach! ach! dat zal niet ongewroken blyven.

CATHARINA.

Geef hem voor alle zyne voorſlagen nu nog een goeden naſlag, Hendrik.

(Hendrik geeft hem met de voet een ſchop voor zyn gat.)

BREMENFELD.

Au, au, au,

(Hy gaat binnen met een neerhangend hoofd, en telt van een tot twintig.

ELF-

ELFDE UITKOMST.

REPUBLIEK, LEANDER, LEONORA, CATHARINA, HENDRIK.

REPUBLIEK.

Dat was al te grof, Catharina!

CATHARINA.

Neen! geenzins! hy kan het aan zyne overige Staatkundige Collegas vertellen; en ik ben verzekerd, wy zullen van hen wel haast ontslagen zyn.

REPUBLIEK.

Ik zal zulke bedriegers nooit meer betrouwen.

LEANDER.

Des niet te min ben ik nogtans van oordeel, Mevrouw, dat men niet alle project-makers, zonder onderscheid, voor bedriegers moet houden. Want velen beelden zig zelv' in, te zyn, wat ze nogtans niet zyn, en daarom geven ze uit eenvoudigheid die verheve gedagten te kennen, die ze van zig zelv' hebben. Want, hoe eenvoudiger iemand is, hoe ligter hem alle zaken voorkomen. Schrandere menschen daar en tegen, die de zaken tot den grond toe nagaan, zien de zwarigheden aanstonds, die overwonnen moeten worden; en om dat ze deze zwarigheden niet aanstonds in staat zyn uit den weg te ruimen; zo ondernemen zy niet, hunne gedagten bekend te maken. Daar komt het van daan, dat menschen van het eerste slag, ook allereerst

met

met hunne voorslagen klaar zyn, om dat ze, uit eenvoudigheid, alle dingen voor mogelyk houden. Anderen in tegendeel worden, wegens hunne beschroomdheid, voor onbekwaam gehouden; en met veragting aangezien, daar nogtans hun verstandige schroom meer te pryzen, dan te bedillen is, om dat het altyd, een bewys van een goed verstand is, wanneer men zig liever te weinig, dan te veel betrouwd.

REPUBLIEK.

Gy spreekt als een verstandig Man. Ik zal my voortaan, voor de project-makers wel weten in agt te nemen.

LEANDER.

Mevrouw zal 'er zeer wel aan doen. Alleen zult gy nogtans, ook in dit stuk, den midden-weg moeten kiezen, zo dat gy voortaan, niet op de andere zyde te ver gaat. Want, het kan even zo nadelig zyn, wanneer men alle projecten wilde verwerpen, als het dwaas zyn zou, wanneer men ze alle zonder onderscheid, wilde aannemen. Men moet de tarw van het onkruid scheiden. Want, zo men in 't algemeen alle projecten en voorslagen wilde verwerpen; dan zou niemand ondernemen dezelve te maken, of zig toeleggen, iets nieuws en nuttigs uit te vinden. Zo zouden veel nutte projecten in de eerste geboorte gestikt, en veele oude gewoontens, misbruiken en dwalingen, die eene verbetering nodig hebben, behouden, en aanhoudend voortgeplant worden. Maar daarentegen moet men ook niets aannemen, en werkstellig willen maken, wat

men

men vooraf, niet naauwkeurig onderzogt heeft. Want de zotste projecten kunnen, menigmaal, den besten schyn hebben.

REPUBLIEK.

Ik zal, zo wel in dit, als in andere stukken, met vermaak, uwe voorslagen volgen; en gelyk gy in dit geval, myn Doctor geweest zyt, zal het my zeer aangenaam wezen, wanneer ik het zelfde wezen kan, ten uwen opzigte. Gy hebt my uwe genegenheid jegens myne eenige Dochter en erfgenaam te kennen gegeven. Ik geloof, daarom, niet beter, aan myn pligt te kunnen voldoen, dan wanneer ik uwe begeerte inwillige. Kom hier, Leonora, en geef den Heer Leander uwe hand. Ik hoop, gy zult nu voldaan zyn; even als ik met u beide volkomen te vrede ben. Laat ons nu binnen gaan, en op een spoedige gelukkige voltrekking van uw Huwelyk denken

(Leander en Leonora kussen haar de handen, en bedanken haar.)

HENDRIK. *stil.*

Ik daarentegen ben zo wel niet te vreden. Want myne regering heeft een einde, en myn brood is my uit den mond genomen, nu de dwaasheid der stad ophouden moet. Ik ben, daarom, van een Agent of Factoor weer een geringe Lackei geworden.

TWAALFDE UITKOMST.

MARTEN. De vorigen.

MARTEN.

Ach! Mevrouw! ik bid om regt.

RE-

REPUBLIEK.

Wat is u dan voor onregt gedaan?

MARTEN.

Hendrik heeft my myn geld afgenomen.

HENDRIK.

Dat bekenne ik, en gelove dat ik daarom als een braaf Knecht heb gehandeld. 'T was een specie-daalder; en, om dat hy zig daardoor van een project-maker heeft laten omkopen, zo heb ik dien geconfisqueerd, in den naam van de Republiek.

REPUBLIEK.

Daar hebt gy zeer wel aan gedaan, Hendrik!

MARTEN. (*weent.*)

Ach! moet ik dan myn geld verliezen?

REPUBLIEK.

Gy zult niet alleen u geld verliezen, maar ook uit myn dienst moeten gaan.

HENDRIK.

Hy is niets beter waardig Mevrouw! . . .

CATHARINA. (*tegen Hendrik.*)

Durft gy, godloze schelm! nog ondernemen, zyn aanklager te zyn?

HENDRIK. (*tegen Catharina.*)

Hoor, Catharina daar hebt gy de helft van de dukaten. Wie ben ik nu?

CATHARINA. (*tegen Hendrik.*)

Nu zyt gy een braaf Kaerl! (*tegen de Republiek,*) Nog ik, nog Hendrik, ondernemen, voor Marten te bidden: Want een bediende moet

zuivere handen hebben. Is het niet waar Hendrik?

HENDRIK.

Ja zekerlyk. Ik heb my in den dienst van de Republiek zo gedragen, dat ik met een goede Conscientie kan sterven.

CATHARINA.

Dat kan ik waarlyk ook zeggen.

REPUBLIEK.

Ik wil het hopen en geloven. Kom, laat ons binnen gaan.

(Zy gaan binnen, en Marten volgd wenend.)

LEANDER. *(tegen de aanschouwers.)*

Ten gevalle van Catharina zal ik zwygen. Ondertusschen leren wy hier uit, dat het waar zy, wat het spreekwoord zegt: Kleine dieven hangd men, maar Grooten laat men lopen.

EINDE.

PLU.

PLUTUS,

OF

PLEIT-GESCHIL

Tusschen Armoede en Rykdom,

BLYSPEL,

In vyf Bedryven.

VERTONERS.

PLUTUS, God des Rykdoms.

ÆSCULAPIUS.

MERCURIUS.

JUPITER.

TIMOTHEUS, een Burger.

DAVUS, een vrygemaakte van Timotheus.

PALESTRIO, een Knegt.

DIOGENES.

PENIA, Godin der Armoede.

Eenige anderen.

PLU-

PLUTUS,

OF

PLEIT-GESCHIL

Tusschen Armoede en Rykdom.

BLYSPEL.

In vyf Bedryven.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

TIMOTHEUS, DAVUS.

TIMOTHEUS.

'T Ziet 'er evenwel slegt uit, met deze Stad. Immers zyn 'er gehele straaten, daar men niet een eenig wel gesteld Man kan vinden.

DAVUS.

Ik geloof naauwelyks in de gansche Stad: Want wy zyn al te zamen Beedelaars. Knegts en Heren zyn, byna, nergens anders aan kenbaar, dan door hun staat en geboorte. Andere nabygelegene Steden bezitten in tegendeel de grootste Rykdommen, zo dat een eenige van haa-

haare Burgers, byna, onze gansche Stad of kleine Republiek zou kunnen kopen.

TIMOTHEUS.

Dat 's helaas! meer dan al te waar. Maar in tegendeel vind men ook in de meeste der andere Steden groote wanorde en ongeregeldheid, en haare meeste Burgers bezitten, by hunne Rykdom, zeer weinig Deugd.

DAVUS.

Wat deugd? Onze deugd wil niet veel zeggen, ik geloof, zo we alle onze deugden te zamen in een pot deden, dat 'er waarlyk maar een schrale sop van zou komen. Deugd zonder geld is maar een blote naam.

TIMOTHEUS.

Dat is, in één zeker opzigt, wel de waarheid. Zeker Wysgeer zeide daarom niet te onregt: dat men vooraf, moet tragten geld te krygen, en zig dan eerst op de deugd toeleggen.

DAVUS.

Een zeker dichter zegt: Al zyt gy de domste van de Waereld, evenwel komt gy voort, zo je maar geld hebt. Maar waar of het tog by toekomt myn Heer, dat onze Stad zo weinig geluk heeft, boven alle andere Steden?

TIMOTHEUS.

Dat komt daarvan daan, om dat Plutus, de God des Rykdoms, onze Stad tot nu toe vergeten heeft.

DAVUS.

Dat moet een domme Jorden wezen: want. . .

TIMOTHEUS.

Hy is niet dom, maar steke-blind. En deze zyne blindheid is de oorzaak, dat hy by de uit-

de-

deling zyner gaven, gemeenlyk dwaalt, en meestal de onwaardigste menschen alleen verrykt: maar ik hoop, dat onze elende haast een einde zal nemen; want de Raad heeft Jupiter, door herhaalde gebeden en offerhanden, eindelyk bewogen, zig over ons te ontfermen, en Plutus na ons toe te zenden.

DAVUS.

Hoe weet gy, myn Heer Timotheus, dat hy zig daartoe heeft laten bewegen?

TIMOTHEUS.

Dat heeft hy door tekenen te kennen gegeven, en wel door zulke onfeilbare tekenen, dat men 'er niet aan twyffelen mag.

DAVUS.

Maar waar dient ons Plutus komst of tegenwoordigheid toe, want zo hy blind is, en daarom zyne gaven in het blinde uitdeelt, Zo kan het gemaklyk gebeuren, dat hy my, en andere braven lieden voorby gaat, en die 't niet waardig zyn, alleen ryk maakt.

TIMOTHEUS.

Stel u daaromtrent maar gerust: Want de Raad heeft niet alleen om Plutus komst verzogt, maar heeft ook Jupiter gebeden, dat hy hem zyn gezigt wilde lenen, ten einde hy hier niet, even als aan vele andere plaatzen, zyne gaven blindelings mogt uitdelen. Maar ik moet na 't Raadhuis, en vernemen, welke de tekenen zyn, waarop wy onze hoop vestigen.

TWEDE UITKOMST.

DAVUS. (*alleen.*)

Als dit zo is; dan zal 'er onze Stad wel

haast anders uitzien. Ach! dat hy tog gaauw mogt komen! ik zou aanstonds een voetval voor hem doen, en hem zo lang bidden, tot dat ik hem tot milddadigheid jegens my bewogen had. Ik zou hem myn flegt en gering huisje aanbieden. Myn Vrouw en Dogters zouden hem dienen, en ik zou alles in 't werk stellen, om hem te overtuigen, dat ik onder de braafste Mannen kan gerekend worden. Ja, dat nog verder gaat, ik zou. . . . . Maar, daar zie ik Diogenes met zyn ton rollen. Hy moet van het geluk niet weten, dat onze stad te wagten heeft.

DERDE UITKOMST.

DAVUS. DIOGENES. (*met een mantel, bloods hoofds, een langen baard, en holblokken, rollende een ledige ton voor zig beenen.*)

DAVUS.

Hem, hem, Diogenes! Gooy je ton, je mantel en je holblokken na St. Velten. Heb je niet gehoord, dat Plutus, de God des Rykdoms, onze Stad bezoeken, en met zyn gaven verryken wil?

DIOGENES.

Wat 's dat voor een platluis, die my roept?

DAVUS.

Ken je me niet?

DIOGENES.

Gy hoort immers aan den Titel wel, dien ik u geef, dat ik u moet kennen.

DA-

DAVUS.

Men moet het zo kwalyk niet nemen, wanneer zulk een kinkel van een philofooph wat zegt. Zulk een vent, als gy, zal binnen kort, zeker niet veel te zeggen hebben. Heb je niet gehoord dat Plutus hier zal komen?

DIOGENES

Ja zeer wel. Maar wat raakt my dat? Ik blyf ten fpyt van de ganfche Stad, by myne eenvoudige levenswys.

DAVUS.

Die fpyt zal wel over gaan. Want u en alle dergelyke ftraatflypers en Beedelaars, zal men uit de Stad bannen.

DIOGENES.

Om my behoeft men daarom geen moeite te doen. Want, zo dra Plutus komt, zal ik van zelf en vrywillig deze Stad ruimen.

DAVUS.

Kunt gy dan niet leiden, dat het de Stad wel gaat, of moogt gy haaren welftand en bloei niet zien?

DIOGENES.

Ja wel. Maar ik kan haaren ondergang niet zien. Want de Rykdom brengt niets dan ongeluk en bederf mede.

DAVUS.

Ha, ha, ha! De Philofophen hebben doch, altyd, een flag van de molen weg.

DIOGENES.

Het zal by de uitkomft blyken. Thans zyn 'er nog veel deugdzame Burgers in deze Stad: Maar, zo dra ze met Rykdom zullen overladen zyn, zullen de goeden kwaad, ja even zo boos en ondeugend worden, als gy, en uws gelyken.

DAVUS.

Ik zeg men moet niet tellen, wat zulk een hondſche Philoſooph zegt.

DIOGENES.

En ik zeg, dat de uitkomſt myne woorden zal beveſtigen. Maar ik verſpil myn tyd te vergeefs, wanneer ik u onderregten wil. Vaar wel Davus, en zeg allen, die u tegen komen, wat gy van my gehoord hebt.

(Terwyl hy heen gaat en zyne ton voort rollen wil, ſnuit hy zyn neus over Davus mantel, en maakt die met ſnot vuil.)

VIERDE UITKOMST.

DAVUS. *alleen.*

Dat je de duivel haal, jou Philoſoophiſche hond, ziet eens, hoe hy myn beſte mantel bemorſt heeft. Doch, daar is niet veel aan verbeurd. Ik denk voortaan, niet dan gechamareerde kleren te dragen. Maar, Hemel! wat zie ik? 'Er daald een God uit de lugt na beneden! Miſſchien is het onze zo lang gewenſchte Plutus. Neen, 't is Plutus niet. Het ſchynt Mercurius, of de Bode der Goden wel te zyn. Ja, waarlyk hy is het. Ach! myn ganſche lighaam trilt en beeft; en dit gezigt doet my zo ontſtellen, dat ik niet weet, waar ik my bergen zal.

(Hy valt op de grond neder.)

VYF-

VYFDE UITKOMST.

MERCURIUS. DAVUS.

MERCURIUS. (*Slaat Davus met zyn Slangen-ſtok.*)

Sta op, Davus, en vrees niet. Ik ben de Ambaſſadeur der Goden. U zal geen kwaad geſchieden.

DAVUS. (*ſtaat op.*)

Ach! Heer Ambaſſadeur! ik bid zyne Excellentie om genade.

MERCURIUS.

Ik ben gezonden, om uwe Stad en haare inwoners de blyde maare te brengen, dat Jupiter hun gebed verhoord heeft, en dat hy hen Plutus te gelyk met den groten Arts, Eſculapius, wil toezenden, op dat hy Plutus moge ziende maken, ten einde deze niet hier, even als elders, by gebrek van zyn gezigt, zyne gaven aan onwaardige, maar alleen aan goede en brave burgers moge uitdelen.

DAVUS.

Ik bid daarom, zyne Excellentie onderdanigſt myn perzoon, op de beſte en nadruklykſte wyze in Plutus gunſt te bevelen. Want, zonder roem gezegd, ik ben een van de deugdzaamſte Burgers in deze Stad. En ik heb een Vrouw, met veel lieve Kinderen, en draag zedert veel jaren, myne hoornen met geduld.

MERCURIUS.

Dat hangt alles af van Plutus groot verſtand en goeddunken. Haaſt u maar gezwind, en zeg uwe medeburgers, dat ze zig klaar maken, om Plu-

Plutus te ontfangen.

(*Hy vaart weer op.*)

ZESDE UITKOMST.

DAVUS. TIMOTHEUS.

DAVUS.

Ik moet aanstonds myn principaal roepen, en hem deez blyde maare allereerst brengen. Her-uit, her-uit, Heer principaal!

(*Hy herhaald dit driemaal, en schreeuwd luidkeels.*)

TIMOTHEUS.

Wel nu, wat is 'er gaande? Wat schort u?

DAVUS.

My, in 't geheel niets.

TIMOTHEUS.

Waarom roept gy my dan? En waarom schreeuwt gy zo vreeslyk? Zeg my doch, wat is u overgekomen?

DAVUS.

Ja, dat zal ik doen. Maar eerst den hoed af.

TIMOTHEUS.

Wat? Moet ik den hoed afnemen?

DAVUS.

Ik zeg, voor den drommel, eerst den hoed af.

TIMOTHEUS.

Wel nu, daar is den hoed af genomen. Wat verder.

DA-

DAVUS.

Den hoed onder den arm.

TIMOTHEUS.

Dit ook. Nu is hy onder den arm. Laat nu eindelyk horen.

DAVUS.

Vouw de handen zamen, en maak een diep Compliment.

TIMOTHEUS.

Ik geloof dat de vent my voor het lapje wil houden.

DAVUS.

Hoor, maak myn hoofd niet warm; maar doe, zo als ik u beveel.

(*Timotheus vouwt de handen zamen, en maakt een diep Compliment.*)

DAVUS.

Zo, goed! gy weet mogelyk niet wie ik ben.

TIMOTHEUS.

Gy zyt immers Davus, Syrus Zoon, een vrygemaakte Slaaf.

DAVUS.

Ei, grillen. Nu niet meer. Ziet gy dan aan my niet, dat ik een Ambassadeur ben?

TIMOTHEUS.

Gy, een Ambassadeur?

DAVUS.

Ja, een Ambassadeur; en wel een Hemelsch Ambassadeur, een extraordinaris Ambassadeur van den Hemel.

TIMOTHEUS.

Welke dwaasheid? ik geloof, de Kaerl is niet wel by zyn verstand.

DA-

DAVUS.

Waarom is hy 't zelfs niet geheel en al kwyt? Neen, thans ben ik de ſchranderſte Kaerl in de ganſche Stad. Ik weet meer en gewigtiger dingen, dan onze heele Hoogwyze Raad. Hoor, voor dat wy het verwagten hebben wy den God des Rykdoms hier.

TIMOTHEUS.

Hoe weet gy dat?

DAVUS.

Voor eenige oogenblikken, toen ik hier alleen was, kwam Mercurius uit de lugt nederdalen.

TIMOTHEUS.

Hoe weet gy dat het Mercurius was?

DAVUS.

Zou ik Mercurius, den Patroon der Knegts, Lackeijen, en gevolmagtigden, aan zyn ſlangen-ſtok niet kennen? En, al had ik hem niet gekend, hy zei my zelf, wie hy was, en beval my, dat ik in de ganſche ſtad bekend zou maken, hoe Jupiter ons gebed verhoord, en den God des Rykdoms vergund had, onze Stad met zyne tegenwoordigheid te verëren. Ja, hy voegde daarby, dat Plutus zyn gezigt weerom zou krygen, ten einde hy niet by vergiſſing, zyne gaven aan de onwaardigſten moge uitdelen. Dit laatſte verheugt my meeſt. Want ik ken my zelv', en weet daarom, dat ik niet zal vergeten worden.

TIMOTHEUS.

Maar, hebt gy 't mogelyk ook gedroomd?

DAVUS.

Ik weet immers, dat men voor den middag niet

niet droomd, terwyl men ſtaat, en met open oogen. Maar zagt: Ziet, daar komen eenigen, die wat meer dan menſchen ſchynen te wezen. Ik geloof. . . . .

ZEVENDE UITKOMST.

PLUTUS. (*pragtig uitgedoſt, met een Bediendenden die hem aan een touwtje leidt.*)
DIOGENES. De vorigen.

PLUTUS.

Zyn wy nog ver van de Stad?

BEDIENDE.

Wy zyn reeds in de Stad, en wel regt voor het huis van Timotheus.

TIMOTHEUS.

Maar wat is dat voor een blinde met dat lang Kleed, 't welk van Goud ſchittert? Zou dit Plutus ook wezen?

PLUTUS.

Ik ben, op bevel van Jupiter, in deze Stad gekomen, om haare inwoners van hunne armoede te ontheffen, en hen myne gaven mee te delen.

TIMOTHEUS.

Wees welkom, genadige Heer! De ganſche Stad zal wegens uwe Komſt, met vreugde vervuld worden, uitgenomen eenige knorrige Philoſophen, die de armoede ſteeds tragten aan te pryzen, en te verheffen. Maar men teld hunne

ne preken niet veel, om dat ze bespottelyk en niet wel gegrond zyn.

DIOGENES.

Ongetwyffeld ben ik daar mee gemeend. Alles, wat der menschen ydelheid en weelde niet streelt, dat schryft men den nyd, de wangunst en 't misnoegen toe. Maar ik mogt wel vragen, of onze naburen in andere Steden, door de gaven van Plutus, beter zyn geworden? Men heeft immers gezien, dat hy zyne gaven onder de onwaardigste en ondeugendste menschen heeft uitgedeeld, en dat zeer veel Steden door hem in de grootste verwarring gebragt zyn.

PLUTUS.

Deze Man heeft in zo ver geen ongelyk: Maar de schuld is op my niet te leggen. Want myne blindheid is alleen oorzaak, dat myne gaven zo verkeerd uitgedeeld worden, en dat ze, menigmaal, den ondeugendsten in de handen vallen, dewelken in plaats, dat ze myne weldaden regt moesten waarderen, en wel besteden, misbruiken zy ze op de schandelykste manier, ja, die in plaats, van hunne dankbaarheid jegens hunnen Weldoener te betuigen, hem met de grootste ondankbaarheid en veragting behandelen. Eenigen gebruiken myne gaven tot dronkenschap, en onmatigheid, verkorten daar door hun leven; en stellen zig aan de regtmatigste bestraffing bloot. Anderen besteden myne gaven aan hoeren; anderen tot pragt en hovaardy; en anderen, aan andere dingen. Ja, dat my meest moeit, eenigen sluiten my in de diepste en duisterste kelders op, en begraven my zelfs wel onder de aarde. Maar dit alles kon ik voorkomen, zo my niet myn gezigt ontbrak, het welk

welk alleen veroorzaakt, dat ik myne gaven, blindelings, moet uitdeelen.

TIMOTHEUS.

Ook heeft dit Jupiter beloofd te verhelpen: Want den groten Arts, Esculapius, heeft hy belast, dat hy hier met eene ooge-zalf komen, en zyne Excellentie weer ziende zal maken, ten einde uwe gaven voortaan, niet in handen van ondeugende en ondankbaare menschen, maar den zulken te beurt mogen vallen, die ze met dankbaarheid pryslyk weten te besteden.

PLUTUS.

Als dit zo is, en ik dus, door Esculapius, weer ziende zal gemaakt worden; dan ben ik blyde dat ik hier gekomen ben, vermits ik nu kan hopen, dat ik hier beter, dan elders, zal ontvangen worden, en dat ik met vermaak en genoegen de vrugten myner uitgedeelde gaven zien kan.

TIMOTHEUS.

Ik verzoek daarom, dat zyne Excellentie myn gering huis, zo lang met uwe tegenwoordigheid gelieve te verëren, tot dat Esculapius zal gekomen zyn.

PLUTUS.

Ik neem 'er genoegen in, en zal u volgen.

(*Zy gaan binnen.*)

AGTSTE UITKOMST.

DAVUS. DIOGENES.

DAVUS.

Wat zegt gy nu, Meester Philosophus?

DIOGENES.

Ik blyf nog by 't geen ik te voren gezegt heb. Het doet my leet, dat Plutus hier gekomen is, en het doet my nog meer leet, dat hy ziende zal worden.

DAVUS.

Welk een zotte praat! hy zal immers maar alleen, ziende worden, op dat hy voortaan, niet by misftafting, onwaardige, maar alleen deugdzame en brave Burgers gelukkig zal maken.

DIOGENES.

Dat is met andere woorden juist zo veel gezeid als, dat hy, door den Rykdom, de goede en deugdzame Burgers, die wy tegenwoordig in de Stad hebben, bederven, en veroorzaken zal, dat ze de deugd met den nek aanzien, en u en andere onwaardige menfchen zullen gelyk worden.

DAVUS.

Nyd en boosheid zyn alleen oorzaak, dat gy zo fpreekt. Meent gy, dat Jupiter ons wil bedriegen?

DIOGENES.

Dat meene ik in 't geheel niet: maar ik geloof, dat hy 'er alleen de proef van nemen wil, om u te overtuigen, dat uwe gebeden dwaas zyn, en dat gy zodanige dingen begeert, die bederflyk en voor u zelv' nadelig zyn.

DAVUS.

Hoe! de Rykdom nadelig? ik meende, dat de Rykdom een Zegen van den Hemel is.

DIOGENES.

Hy word zeker dus aangemerkt. Doch, om dat hy meestal, misbruikt word, brengt hy niets dan ongeluk en bederf mede.

DA:

DAVUS.

Maar wanneer nu de Rykdom niet misbruikt word, is hy dan ook onnut en nadelig?

DIOGENES.

Geenzins. Maar ik zeg immers, dat hy door de meeften, en overal byna misbruikt word. Want eenigen worden 'er trots en hoogmoedig door. Anderen vervallen daar door tot wellust en dartelheid; anderen tot gierigheid: Want de ondervinding leert, dat gelyk een waterzugtige, geftadig dorftiger word, hoe meer hy drinkt, zo mede iemand, die den aanvang gemaakt heeft, met goederen te vergaderen, altoos begeriger word van nog meer te hebben, en zyne fchatten te vergroten. Anderen geven zig aan een woeft en ongeregeld leven over; anderen aan onmatigheid en dronkenfchap, en verkorten daardoor hun leven: anderen. . . . .

DAVUS.

Ach! ik mag zulke borrelpraat niet meer aanhoren. Men weet dat gy en anderen van uw flag, ik meen, gy Philofophuffen, alle menfchen haten, en geemelyk zyn, wanneer het iemand ergens wel gaat.

DIOGENES.

Maar wat kan u dit verfchelen? En waarom word gy 'er zo boos over?

DAVUS.

Wel zo! gy fpreekt alle menfchen tegen, en durft gy nog vragen, wat het my aangaat?

DIOGENES.

Ha, ha, ha! *Zyt* gy dan een menfch?

DAVUS.

Wat zou ik dan anders wezen? Hebbe ik niet een menfchlyk lighaam?

DIOGENES.

Dat ontkenne ik niet.

DAVUS.

Hebbe ik niet een redelyke Ziel?

DIOGENES.

Durft gy u inbeelden, een Ziel te hebben?

DAVUS.

Hoe anders? Wat zou ik anders hebben, of waar wilt gy my wel toe maken?

DIOGENES.

Gy zyt een twevoetig dier, in menschelyke gedaante.

DAVUS.

En ik meen, dat hy die in 't geheel niet voor zyn lighaam zorgt, die niets doet dan wandelen, die een ton voor zig heen rolt, en water uit zyn morsige handen zuipt, met regt, eer een twevoetig dier genoemd mag worden, dan ik. Maar, wat of daar doch te doen mag wezen? Wat of doch dat buitengemeen geraas op de straat wil zeggen?

(*Men hoord Trommels, Fluiten, Trompetten, met een vermengd vreugde-geschreeuw.*)

Dat beduid iets geheel nieuws en vreemds.

DIOGENES.

Groote Steden zyn altyd vol van dergelyke optogten. Mogelyk willen zig eenige jonge lieden vrolyk maken.

(*Het vreugde-geschreeuw en geraas houd aan.*)

DA-

DAVUS.

Neen, 't is zeker, geheel iets anders.

(Zy gaan beiden aan de eene zyde, en luisteren. Op dat oogenblik komt de Dienaar Palestrio, en loopt hen overhoop.)

NEGENDE UITKOMST.

De vorigen. PALESTRIO.

DAVUS.

Benje dol Kaerl.

PALESTRIO.

Vergeeft het my, myn goede Heren! vergeeft het my!

DAVUS.

Ja wel, vergeeft het my!

PALESTRIO.

Ei, nu kenne ik u eerst. 'T is my lief, dat ik hier goede Vrinden ontmoet.

DAVUS.

Ik merk zeker wel, dat gy ons niet voor Vrinden aanziet. Maar ik geloof, dat gy heden, niet wel by uw hoofd zyt. Wat schort u?

PALESTRIO.

Dat hebt gy wel, dat ik thans niet wel by myn hoofd ben. Maar myne ylhoofdigheid ontstaat uit enkel vreugd over de komst van Plutus.

DAVUS.

Hoor eens Diogenes! Kan de vreugd veroorzaken, dat men zyn verstand verliest?

DIOGENES.

By u beide niet ligt: Want gy hebt nooit verstand bezeten. Maar ik vrees, de gansche Stad zal binnen kort even zo dol en razend worden, als deze reeds geworden is. Hoort maar eens, wat men reeds voor een geraas maakt, en welke onzinnigheden men op de straat bedryft.

(Men hoort op nieuw een groot gedruis, en vreugde-geschreeuw.)

DAVUS.

Palestrio, verhaal ons doch, wat 'er buiten te doen is.

PALESTRIO.

Zo dra men in de Stad gehoord had, dat Plutus aangekomen, en in het huis van Timotheus was; liep het Volk met hopen te zamen, en men hoorde niets dan een aanhoudend vreugdegeschreeuw, met een verwisselend geluid van Trommels, Violen en Fluiten. Alleen, Plutus wil zig nog van niemand laten zien; maar de komst van Esculapius eerst afwagten, die hem ziende moet maken.

DAVUS.

Ach, broertje lief! laat ik u omhelzen!

(Zy omhelzen en kussen malkander. Ondertusschen gaat Diogenes na hen toe, en loopt ze omver, zo dat ze beide deerlyk beginnen te huilen.)

DIOGENES.

Ach vergeeft het my, myn goede lieden!

DA-

DAVUS.

Vergeeft het my, zegt gy lompen hond.

DIOGENES.

Ei, nu kenne ik u eerst. 'T is my lief, dat ik hier zulke goeden Vrienden aantref.

PALESTRIO.

Ja, gy gaat al zeer vriendelyk te werk.

DIOGENES.

Wat anders! Gy ziet immers, dat ik u niet als vremdelingen aanmerk.

DAVUS.

Maar zullen we dit zo ongemerkt laten voorbygaan Palestrio?

DIOGENES.

Wat ik gedaan heb, dat hebbe ik tot uw eigen best gedaan: Want om dat gy van vreugde buiten u zelv' waart, heb ik getragt u lieden te doen bedaren.

DAVUS.

'T is best, den spotter te verlaten, en veel eer deel te nemen aan de algemeene vreugde van de Stad.

DIOGENES.

En ik wil heen gaan, en in myn ton gaan zitten, om het aanstaand ongeluk der Stad te beweenen.

TWEDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

ESCULAPIUS. PLUTUS. (*die aan een touw geleid word.* (*Hier word een Fontein verbeeld.*)

ESCULAPIUS.

De Hemel heeft het gebed dezer Stad verhoord, en my afgezonden, om Plutus zyn gezigt weer te geven. Dit heeft de inwoners met eene onbeschryflyke vreugde vervuld. Luister daarom Plutus, de tyd is gekomen, dat uwe oogen zullen geopend worden. Hier is de Heilige Bron, met rein water, uwe oogen moeten gewasschen worden, voor dat ik ze met de Hemelsche zalf bestryken kan. Volg my daarom na de plaats, alwaar 't begin van dit wonder moet gemaakt worden.

(*Hy leid Plutus na de Bron, en wascht deszelfs oogen, terwyl hy op de kniën ligt, met het heilig water.*)

ESCULAPIUS.

Sta nu op, Plutus! 't begin is gemaakt, en ik twyffel niet, of deze zalf, waar mede ik uwe oogen bestryken wil, zal u uw gezigt volkomen weder geven.

(*Hy bestrykt Plutus oogen met een zalf.*)

PLU-

PLUTUS.

O! Hemel! wat is dit? ik zie dingen die my voorheen, geheel onbekend waren. Ik zie....

ESCULAPIUS.

Zeg my, wat gy ziet. Want uw gezigt is nu ſterker, en veel ſcherper, dan eenig ander menſchelyk gezigt zyn kan, 't welk de grofſte dingen ſlegts kan zien en ontdekken.

PLUTUS.

Ik zie, behalven menſchen en huizen ontelbare kleine ſchepzels en inſecten in de lugt, en in het water, dat hier uit deze Bron vloeit.

ESCULAPIUS.

Dit alles kan met geen blote menſchlyke oogen gezien worden; want daar onderſcheid men ſlegts de naaſte en grofſte dingen mede, die men grypen en voelen kan. En hoewel de tyd zal komen dat de menſchen door geſlepe glazen en verrekykers ontelbare dingen zullen kunnen zien, die ze thans niet zien, en hen geheel onbekend en verborgen zyn; nogtans zullen onnoemelyk veele van de kleinſte en verwonderenswaardige ſchepzelen, tot aan het einde der Waereld, niet ontdekt worden. Maar wat ziet gy nog meer?

PLUTUS.

Ik zie veel goeds, maar nog veel meer kwaads. Ik zie veel, dat van buiten ongemeen goed ſchynt, maar 't welk van binnen hatelyk en verfoeijelyk is. Ik zie 't bederf onder klederen, met goud belegt, en de wysheid onder een bemorſten en geſcheurden mantel.

ESCULAPIUS.

Dit toond duidelyk, dat uw gezigt ſcherper, dan dat van eenig menſch zyn moet.

Want deze, ook zelfs de ſcherpziendſte, ziet niets, dan alleen het uiterlyke van elk ding. Daarom neemt hy de ſchaduw voor het lighaam, den ſchyn voor de zaak, en is dus ziende blind.

PLUTUS.

O Hemel! Wat zie ik hier?

ESCULAPIUS.

Wat ziet gy?

PLUTUS.

Ik zie daar iemand, met de aandagtigſte gebaarden, en een hangend hoofd; gaan; maar zyn hart is met boosheid, geveinsdheid en ongeloof vervuld.

ESCULAPIUS.

Zulke perzonen worden daarom, zeer dikwils, voor groote Santen gehouden, om dat men oordeeld naar het uiterlyke, en men 't inwendige, of wat in 't hart verborgen is niet zien kan.

PLUTUS.

Hier zie ik wederom iets, waar over ik verwonderd ſta.

ESCULAPIUS.

Wat is het dan?

PLUTUS.

Ik zie twee menſchen, die malkander, op de tederſte wyze, omhelzen en kuſſen, al is het dat hunne harten niets dan haat en onderlinge vyandſchap voeden.

ESCULAPIUS.

Daar komt het van daan, dat zig zo veel menſchen laten bedriegen. Want, om dat ze niet verder kunnen zien, dan wat onder het bereik hunner oogen valt, zo houden ze, menigmaal, hun-

hunne grootste vyanden voor hunne beste Vrinden.

PLUTUS.

Waar ik my ook heen wende, ik vinde iets, dat my doet verwonderen. Hier zie ik by voorbeeld, iemand met een langen baard en zwarten mantel. Wysheid en verstand schynt op zyn voorhoofd te zitten. Maar zyn hart is vol van ydelheid, hoogmoed en onkunde. In 't eerste begin zag ik hem voor een groot Philosooph aan: maar nu zie ik, dat zyn Philosophie, slegts in den baard en het kleed bestaat.

ESCULAPIUS.

Zulks doet ons de ondervinding, byna dagelyks zien. Maar wat ziet gy meer?

PLUTUS.

Hier regt voor my zie ik iemand, dien de gemene hoop voor een gek houdt, en uitlagcht. Maar, zo ik hem naar zyn inwendig gestel beschouw, dan bevinde ik, dat de ware wysheid by hem haar zitplaats heeft genomen.

ESCULAPIUS.

Zo ik niet mis heb, zo ziet gy iets op de linke zyde, dat u nog meer verheugt.

PLUTUS.

Gy hebt gelyk. Want ik zie met vermaak een perzoon, wiens uiterlyk aanzien, niets dan wysheid, deugd en veragting van de Waereld te kennen geeft, en word gewaar, dat zyn inwendig gestel, volkomen overeenstemt met het uitwendige.

ESCULAPIUS.

Zulke perzonen zyn het, Plutus, aan wien gy uwe gaven moet mededelen; want om hunnentwil is u 't gezigt alleen verleend. Let daarom

om wel, dat gy uwe gaven, voortaan niet kwalyk besteed. Want nu kunt gy u, niet met uwe blindheid ontschuldigen, om dat gy niet slegts het gezigt, maar een veel scherper, dan een enkel menschlyk gezigt gekregen hebt; terwyl gy zo wel het in- als uitwendige zien en navorschen kunt.

PLUTUS.

Ik zal aan uwe vermaning denken, en voortaan niemand, dan brave menschen slegts myne gaven schenken. Want daartoe verpligt my niet alleen Jupiters bevel; maar ook myn eigen genoegen en veiligheid. De ondervinding heeft my ten vollen geleerd, dat ik myne gaven moet weigeren aan zodanigen, die hunnen weldoener met ondankbaarheid belonen, en myne gaven of tot wellust, en allerlei buitensporigheden besteden, of my in ketens en banden gevangen houden, ja zelfs wel onder de aarde begraven, op dat ik dus aan niemand, van eenig nut zoude zyn.

ESCULAPIUS.

Ik heb dus aan myn pligt voldaan, en verlaat u met genoegen.

PLUTUS.

En ik zal aanstonds in de Stad gaan, om de deugd door myne gaven te belonen.

ESCULAPIUS. *(gaat binnen.)*

TWEDE UITKOMST.

DAVUS. PLUTUS.

DAVUS.

O Hemel! daar zie ik Plutus, met open oogen,

gen, zonder leidsman komen. (*Hy valt op de kniën.*) Ach! zyne Excellentie bedenk doch een armen Burger, die in beſtendige armoe leeft, en waardig is, dat zyn toeſtand verbeterd werde.

PLUTUS.

Gy zo wel, als alle anderen kunnen myne onzydigheid, by de uitdeling myner gaven, verzekerd zyn, en vaſtelyk geloven, dat dezelve niemand, dan alleen aan deugdzame en brave menſchen zullen te beurt vallen. Niemand behoeft my daarom, om rykdom te bidden, maar ik zal dien vrywillig en onverzogt, aan allen, die hem met de daad waardig zyn, mededelen.

(*Hy gaat binnen.*)

DERDE UITKOMST.

DAVUS. *alleen.*

Nu moet ik my zelf, myn Leven en gedrag, eens naauwkeurig onderzoeken, en zien, of ik met myne rekening beſtaan kan; of ik onder de goeden dan kwaden te tellen ben, en of de Hemel my, dan of ik den Hemel iets zal ſchuldig blyven. Ten minſten hope ik, wanneer ik myn Debet en Credit opmaak, en myn goede bedryven met myn kwade vergelyk, dat de rekening wel tegen malkander zal opgaan. Wel aan! ik zal 'er eens de proef van nemen. —

Voor omtrent twee jaar brak ik de Kaſt van myn Heer open, waarin drie zakken met geld lagen. Een van dezen nam ik wel weg, en dit was in zo ver een misgreep; maar, om dat ik de twee anderen liet leggen, zo rekene ik dit tot

tot myne verdienſte, om dat ik, op zulk eene manier, myn Heer immers die twe zakken ſchonk, daar ik ze, anders even zo goed als den eenen, mee had kunnen nemen. – Verder: dagelyks heb ik misdaan: maar ik hebbe ook dagelyks, de Tempel bezogt, zo dat deugd en ondeugd, by my geſtadig verwiſſelden. Ja ik kan zeggen, dat ik nooit aandagtiger bad, dan wanneer ik iets misdreven had. – Wyders: ik ben dikwils dronken: maar nogtans gebruike ik nooit ſterken drank, dan wanneer myn maag van haar ſtel is. Om dat ik nu dagelyks, een kwade maag heb, zo moet ik ook dagelyks drinken. – Al verder: voor dezen hebbe ik zeer gaarne gedanſt, en ik moet belyden, dat ik het voor een zondig vermaak houde. Maar, na dat ik exterogen gekregen heb, zo hebbe ik, in de laatſte vier Jaren, in 't geheel niet meer gedanſt; en dit bewyſt duidelyk, dat ik begonnen heb, myn Leven te verbeteren. – Nog eens: ik heb menigmaal een valſchen Eed gedaan, of myn Eed gebroken, en de heiligſte toezeggingen niet gehouden. Maar, ik heb ook menigmaal meer gehouden, dan ik beloofde. Ik heb valſche getuigeniſſen gegeven, maar nooit, dan alleen ten gevallen van myn goede Vrienden. Myn huisgenoten, inzonderheid myne meiden hebbe ik altyd, hartelyk bemind; want om harentwil hebbe ik eens zelfs de mantels en kleren van myn Vrouw verzet. Als ik nu alles wel overweeg; dan gaat het een tegen 't ander op; Ja ik durf byna zeggen, dat het goede 't kwaad byna overhaald. – Ten hoogſten hebbe ik in vier-en-twintig uuren, waaruit dag en nagt beſtaat, niet meer dan twaalf uuren gezondigd. Want, wanneer ik de nagt mee reken,

ken, die insgelyks uit twaalf uuren bestaat, en waarin ik niet gezondigd heb, dan zondige ik op een dag even zo veel, als ik niet zondig: immers zegd men, wie wel slaapt, zondigd niet. Daarom hope ik, Plutus zal my van 't getal der deugdzamen, en die zyne weldaden waardig zyn, niet uitsluiten. Ja, ik hoop dit met regt en billykheid. Want, laat ik nog eens over-rekenen.

(*Hy gaat op en neer, en telt op de vingeren.*)

Een zak genomen, daarentegen twee gegeven. Den eenen dag ondeugend, den anderen deugdzaam. Sterken drank gedronken, wegens een zwakke maag. Zedert vier Jaar, na dat ik met Exteroogen gekweld ben, niet meer gedanst. Valsch getuigenis, maar uit liefde tot den Naasten. Medelydend omtrent myne meiden. Den halven leeftyd met slapen, zonder zonde doorgebragt. Hei! lustig! ik heb het gewonnen. Ik ben een braaf Man. Plutus kan my niet vergeten. En, by aldien hy zig weigeragtig mogt tonen, zo leg ik hem maar myne rekening voor; de neus die is zo duidelyk, en egt, dat 'er zelfs de beste rekenmeester geen fout in zal kunnen vinden. verheug u, daarom Davus; zy goeds moeds, en overleg maar by tyds, hoe gy uw geld zult aanleggen.

(*Hy gaat binnen.*)

VIERDE UITKOMST.

DIOGENES. *alleen.*

Met verwondering hebbe ik dit onwaardig mensch

mensch beluisterd, en sta verzet, hoe hy zyne misdaden weet te verontschuldigen, en zyne ondeugden tot deugden te maken. Mogt hy doch weinigen zyns gelyken hebben! mogten menschen van hogeren rang en geleerdheid ten minsten niet het zelfde doen! Maar het bederf is immers byna algemeen, en word, helaas! in alle staaten gevonden. Het grootste gedeelte leeft zorgloos, en bekommert zig nergens over, dan om slegts te eeten en te drinken. Anderen die zig door geleerdheid en wetenschappen beroemd willen maken, leggen zig meestal, niet dan op kleinigheden toe, en verwaarlozen die wetenschappen, die nuttigst en noodzaaklykst zyn. Eenigen, tragten de gemoederen der menschen te leren kennen, en vergeten de kennis van zig zelv'. Want men geloofd, dat de geringste vlyt en moeite daartoe genoeg is, en men beeld zig in, dat niets gemaklyker zy, dan zig zelv' te kennen, daar nogtans de ondervinding leert, dat het veel moeijelyker is, zig zelv', dan anderen te leren kennen. Want de ondeugden verbergen zig by ons, onder den schyn van deugd. Hoogmoed word voor een hooge geest of grootmoedigheid, tyranny en wreedheid voor regtvaardigheid, vermetelheid, voor dapperheid en gebrek daarvan voor zagtmoedigheid aangezien. Eigenliefde verlieft alles, en is daarom de grootste hinderpaal ter zelfs-kennis. Want, om dat de mensch zig zelv' bemint, zo is hem geen verbeelding aangenamer, dan de gene waardoor hare fouten niet alleen ontschuldigd, maar waardoor de grootste ondeugden, menigmaal, in deugden veranderd worden. De meeste menschen gewennen zig daarom allengs, onder den schyn der

deugd-

deugden, aan de ondeugden, en terwyl ze met der tyd hen tot een gewoonte worden, vleijen zy zig zelv', zyn geruſt, en goeds moeds by alle hunne ondeugden. Hoe dwaas deez' onverlaat ook handeld, men vind egter velen, die nog veel erger zyn. Want deze beleed nog eenige gebreken, die hy door goede daden en vermeende deugden, weer hoopte goed te maken. Hoe velen in tegendeel zyn 'er niet, die menen, in 't geheel gene ondeugden te plegen, maar enkel deugden te bezitten; die zig verbeelden, ten eenemaal zuiver en deugdzaam te zyn, daar ze nogtans de wit gepleiſterde graven gelyk zyn, die van buiten wel fraay ſchynen, maar van binnen vol zyn met doods-beenderen en allerlei onreinigheid? Maar wat hoore ik voor een geraas op de ſtraat? Ik moet eens gaan zien, wat of het beduid. (*Hy gaat na de eene zyde van 't Toneel.*) Ach! ongelukkige Stad! hoe ſchielyk zyt gy in een dolhuis veranderd? Ik zie een optogt van dwaze menſchen, die allen met witte kleeren, met kranſſen op hunne hoofden en takken in de handen gaan. Dit zal ongetwyffeld, een blyde optogt ter eere van Plutus wezen. Ja; dat 's volſtrekt zeker. Ik heb het wel. Ach! ongelukkige Stad! Gy verheugd u over uw eigen bederf. Ik zal eens in een hoek gaan ſtaan, om de dwaasheid mede aan te zien.

VYFDE UITKOMST.

(De optogt, word onder een volkomen muziek, in drie omgangen op het Toneel gehouden. By elken omgang houd men stil, en roept onder het geschal van Pauken en Trompetten. VIVAT PLUTUS! *Eindelyk word 'er van drie der beste danzers gedanst. En Diogenes staat ondertusschen in een hoek, en bootst hen alles na. Ten laatsten haalt hy een Bullepees, en slaat 'er zo lang op, tot dat ze onder een deerlyk geschreeuw, het Toneel verlaten, en heen lopen.)*

ZESDE UITKOMST.

DIOGENES. *alleen.*

Zo dat 's regt gy zotten, schreeuwt maar braaf! even als dit Bly- in een Treurspel veranderd is, zo zal 't ook binnen kort, de gansche Stad gaan. Onderwylen wil ik ook de proef eens van het danzen nemen. Maar ik vrees, door myn danzen eer een Treur- dan Blyspel te zullen verbeelden.

(Diogenes danst met zyn hol-blokken zeer lomp, naar een droevigen toon, en 't muziek van een zak-pyp of lier. Midden onder dit danzen komt Plutus, waar op het muziek ophoud, maar Diogenes voortvaart met danzen.)

ZE-

ZEVENDE UITKOMST.

PLUTUS. DIOGENES.

PLUTUS.

Ik heb reeds veel brave en deugdzame Burgers ryk gemaakt. Maar ik wenschte ook gaarne, eenigen der beroemdste Philosoophen, die in armoe leven, met myne gaven te verheugen. Maar wat zie ik daar? Is dit niet Diogenes? Dit is zeker iets zeldzaams, een zo eerwaardig Man te zien danzen. Maar ik geloof, dat hy als een goed Patriot aan het welzyn der Stad, dat haar door myne gaven te beurt valt, met blydschap deel neemt. Hoor, Diogenes, uwe blydschap zal niet onbeloond blyven. Want juist zulke Mannen zyn het, die ik zoek, en wien ik myne gaven met vermaak meedeel.

(Diogenes staat eenigen tyd stil, ziet hem styf onder de oogen, en vaart daarop voort met danzen.)

Zie eens hier, Diogenes! waarmee ik u beschenk, en dat uwe blydschap volkomen kan maken. Zie hier een Beurs vol met de kostelykste Edelgesteentens.

(Diogenes beziet de Beurs, die Plutus hem aanbied, maar keert hem vervolgens den rug toe, en begint op nieuw te danzen.)

Houd doch op, Diogenes, zo lang als ik met u spreek, en neem den schat aan, die u gedu-

 ren-

rende uw Leven, gelukkig kan maken.

(*Diogenes beziet wederom de Beurs, en danst vervolgens op nieuw.*)

De Philosoophen zyn doch wonderlyke snaken. Zy zyn menigmaal zo opgetogen, en zo diep in gedagten, dat ze niet horen, wat men met hen praat. Hoor doch eens, Diogenes! en luister voor een oogenblik na myne reden. Na dat ik myn gezigt weerom gekregen, en dus de goeden van de kwaden onderscheiden kan; zo deel ik nu myne gaven niet dan naar verdiensten uit, en maak daar aan niemand, dan alleen hen die waarlyk deugdzaam zyn, deelagtig. Vermits ik u nu zie en ken, en dewyl ik weet, dat gy een egte en wezenlyke Philosooph zyt, wiens Philosophie niet als die van vele anderen, in den bloten baard en mantel, maar in verstand en ongeveinsde deugd bestaat; zo reike ik u dezen schat over. Neem hem aan, en uwe armoe zal in Rykdom en enkel geluk veranderd worden.

(*Diogenes beziet de Beurs nogmaals, draait zig daarop om, en vervolgt zyn danzen.*)

Maar ô Hemel! wat is dit? hy zal immers den Rykdom, om wiens will zo velen lyf en leven opofferen, in der daad niet veragten. Maar mogelyk gelooft hy, dat deze Beurs der moeite niet waardig zy, of niet veel kostelykheden bevat. Kom doch hier Diogenes, ik zal de Beurs open maken, en u van uw ongeloof, terwyl ik u den schat toon overtuigen.

(*Dio

(Diogenes spuwt in de open Beurs, geeft ze aan Plutus weer, en begint op nieuw te danzen.)

Welke onzinnigheid en zotte handelwys! Ik schaam my, dat ik om zynentwil zo veel moeite, te vergeefs gedaan heb.

(Diogenes maakt een diep Compliment, neemt Plutus by de hand, en leid hem danzend van 't Toneel. Aan 't einde van het Toneel snuit by den neus, en veegt hem aan 't kostbaar kleed van Plutus af.)

AGTSTE UITKOMST.

DIOGENES. *alleen.*

Scheer je weg met uwen schadelyken Rykdom! ik ten minsten zal myn deur en huis voor uwe verleidingen sluiten. Mogten dog anderen myn voorbeeld volgen! Maar ik geloof niet, dat ik veel navolgers hebben zal. Veeleer zie ik reeds vooruit, hoe men ter eere van den God des Rykdoms, Altaren opregten, en Penia daarentegen, de Godin der Armoede, onder wiens regering onze Stad zo lang gebloeid heeft, op eene ondankbaare wyze verstoten, en uit het land bannen zal. Ik zal my daarom, na myn ton begeven, en 'er my zo lang in verbergen, als de dolheid der Stad zal duren. Want ik merk wel, dat ik met al myn praten niets meer uit-

regte. De uitkomst zal alleen tonen, dat myne vermaningen niet ongegrond geweest zyn.

DERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

PLUTUS. *alleen.*

Nu hebbe ik den toestand dezer Stad volkomen onderzogt, en met verwondering gezien, dat de deugdzaamste en braafste Mannen, tot nu toe, in de grootste armoede geleefd hebben. Maar het zal 'er wel haast anders uitzien. Men zal wel haast overtuigd worden, dat Plutus niet meer blind is. Men zal met blydschap de deugd beloond zien, en elk zal 'er tot liefde en het beleven van deugd door worden aangemoedigd. Doch, daar zie ik den goeden Timotheus komen. Hoe vrolyk en vergenoegd ziet hy 'er uit? Hy heeft waarlyk ook reden; want zyn Kasten en Kisten, die voorheen ledig waren, zyn nu met Goud en Zilver opgevuld.

TWEDE UITKOMST.

TIMOTHEUS. PLUTUS.

TIMOTHEUS. (*Op de knięn.*)

Ach! zyne Excellentie; waar mee kan ik uwe aan my beweze weldaden vergelden? ik was zo arm als Irus; maar nu ben ik zo ryk als Croesus. Ik kan u niets dan een dankbaar hart aan-

aanbieden, en dit zal ik jegens u, zo lang ik leef, behouden.

PLUTUS.

Sta op Timotheus, en vaart voort, de deugd te beminnen, waardoor gy u tot dus ver, van anderen onderſcheiden hebt. Laat de verkregen Rykdom, u niet tot hoogmoed of wellust verleiden. Bedenk altyd, dat even als u de Rykdom en uwe tegenwoordige gelukkige toeſtand, alleen, om uwe deugd te beurt viel, hy ook door haare beſtendige oeffening, kan en moet behouden worden.

TIMOTHEUS.

Deze vermaning zal ik trouwhartig nakomen. Maar, vermits zyne Excellentie my zo groot een gunſt bewezen heeft, dat gy my dan ook ten beſten houde, wanneer ik onderdanigſt verzoek, by de eerſte gunſt nog een twede te voegen.

PLUTUS.

Waar zou die in beſtaan? Zeg op.

TIMOTHEUS.

Myn onderdanig verzoek ware, dat myne naburen in een zelfden toeſtand mogen blyven, waar in ze tot dus ver geweeſt zyn; ten einde ik voortaan des te beter, boven myne medeburgers uitſteken, of het geluk, waarin ik geſteld ben, des te hoger mogt leren ſchatten. Want, wanneer allen even ryk worden, dan. . . . Zyne Excellentie begrypt wel, wat ik zeggen wil.

PLUTUS.

Ik verſta reeds wat gy begeerd. Ik merk, dat gy den Rykdom zult misbruiken, en dat gy u tot hovaardy en nydigheid, die een deugdzaam

Man in 't geheel niet voegen, zult laten verleiden. Ik heb u voor een eerlyk Man gehouden. Ook gelove ik, dat gy u op deugd en eerlykheid, waarlyk hebt toegelegd. Want het ſcherp gezigt waarmee ik begaafd ben, kan my in myne oordelen niet bedriegen; maar wat toekomend is, kan ik niet vooruitzien. Ik kan zien, wat iemand is, maar niet wat hy zal worden.

TIMOTHEUS.

Zyne Excellentie begrypt mogelyk niet, wat ik zeggen wil. Ik wenſch myn mede-burgers, en Naaſten alles goeds; maar. . . . .

PLUTUS.

Dat 's te zeggen: Gy wenſcht uwe mede-burgers alles goeds: maar gy kunt niet dulden, dat ze even zo ryk en gelukkig zyn als gy. Ga heen, en beſteed de gaven, die u te beurt gevallen zyn, ten goede, en misgun aan anderen hun geluk niet. (*Timotheus binnen.*)

DERDE UITKOMST.

PLUTUS. Een SCHOOL-MEESTER.

PLUTUS.

'T gedrag van dezen Man geeft my eenig nadenken. Doch ik wil het beſte hoopen. Ten minſten zal ik doch het grootſte gedeelte dezer Stad, door myne tegenwoordigheid, gelukkig maken. Ik zal hier wat vertoeven. Mogelyk, dat verſcheide menſchen hier komen, die na myn gunſt ſtaan, en dezelve waardig zyn. Daar zie ik reeds een Man na my toekomen. Zyn gezigt

zigt, en neergeslagen wezen geeft my zyn slegten toestand genoeg te kennen.

SCHOOLMEESTER.

Ik neem de vryheid, den God des Rykdoms te voet te vallen; om dat ik hoor, dat hy van den Hemel gezonden is, den armen en noodlydenden, dat is zodanige menschen te helpen, die buiten hunne schuld, gebrek en armoe moeten lyden.

PLUTUS.

Wie zyt gy, en wat is uw kost winning.

SCHOOLMEESTER.

Ik ben een Schoolmeester in deze Stad, en heb al meer dan dertig Jaar dit lastig ampt bekleed.

PLUTUS.

Hebt gy dan in zo langen tyd, niets over gewonnen?

SCHOOLMEESTER.

Ach! wat zou men by 't Schoolhouden overwinnen. Naauwlyks dat men droog brood heeft. Een Arts, een Advocaat wint menigmaal op een dag meer, dan ik in een ganlch jaar. Hoe meer ik myn werk gemaakt heb, myn Leerlingen in een goede tugt te houden, hoe minder dank ik van hunne Ouders verdiend heb; ja des te meer heb ik my by de Moeders gehaat gemaakt, die haare Kinderen, doorgaans, tot hun eigen bederf, lusteloos plegen te maken. Maar ik heb liever gebrek willen lyden, en haat en vervolging uitstaan, dan myn pligt verwaarlozen. Want, wien de opvoeding der jeugd is toebetrouwd, die moet een zware rekenschap geven.

PLUTUS.

Ik erken uwen yver en uwe deugd, en gy zyt

waardig, aan die gaven deel te hebben, welke ik in deze Stad, den deugdzamen Burgeren laat toekomen. Begeef u aanstonds na huis, gy zult daar zo veel vinden als nodig is, de armoede, gedurende uw Leven, te weren. Maar laat u daardoor niet tot ledigheid verleiden, Maar blyf by uw hoewel lastig, doch nuttig Ampt.

VIERDE UITKOMST.

Een MORALIST. PLUTUS.

MORALIST.

Ik kom hier, en verzoek om bystand in myne armoede. Ik begeer niets tot overvloed, maar enkel en alleen tot nooddruft.

PLUTUS.

Wat is uw bezigheid?

MORALIST.

Ik gebruik myne pen, om de gebreken, en ondeugden der menschen af te schilderen. Maar ik oogst, helaas! niet dan slegte vrugten van myn arbeid. Ik sta haat, vervolging en armoede uit, daar anderen Schryvers, die de gebreken en ondeugden vleijen, in overvloed leven, en als op de handen gedragen, en tot de grootste eer en waardigheden verheven worden.

PLUTUS.

Om dat gy geen beter vrugten van uwen arbeid geniet, waarom houd gy dan niet op, de menschen en hunne zeden te berispen?

MORALIST.

De liefde tot myn Naasten wil niet, dat ik ophouden zal hen hunne fouten te tonen. Maar de

kwa-

kwalyk gezinde en onbeschaafde menschen willen dit niet geloven. Want hunne besten Vrinden houden ze voor hunne grootste Vyanden; en hunne Vyanden in tegendeel, ik meen de vleijers, voor hunne beste Vrinden.

PLUTUS.

Ik zie, dat gy ook de deugd bemint. Vaar voort, de ondeugden te bestraffen, en ga na huis; gy zult vinden, wat gy begeert.

VYFDE UITKOMST.

Een BOER, PLUTUS.

BOER.

Goejen dag, zyne Exkellentie, neem het niet kwalyk, dat ik zo driest by u koom.

PLUTUS.

Wie zyt gy? en waar komt gy van daan?

BOER.

Ik ben een Boer van 't Land, niet zeer wyd hier van daan. Ik heb ehoord, dat je hier gekomen bint, om eerlyke lui goed te doen.

PLUTUS.

Rekent gy u ook onder de eerlyke lui?

BOER.

Ik zou het zelf niet zeggen; maar die me kennen, houden me voor even zo eerlyk, als myn Heer voor Welgeboren.

PLUTUS.

Is uw Heer dan ook niet eerlyk?

BOER.

'T past my als een gering en eenvoudig Man niet, om 'er over te oordelen: maar zo veel kan ik

ik met zekerheid zeggen, dat hy wel geboren is.

PLUTUS.

Ik merk, gy hebt geen kwaad hart, om dat gy van uw Heerſchap geen kwaad wilt ſpreeken.

BOER.

Men Heerſchop is goed genoeg, zo ver het naamlyk zen Heerſchop toelaten wil.

PLUTUS.

Heeft dan uw Heerſchap weer een ander Heerſchap boven zig?

BOER.

Wel zekerlyk, zo wel by ons, als in 't allégemeen, op alle Adelyke Boere Hoven hebben we een dubbelde Heerſchop.

PLUTUS.

Dat verſta ik niet.

BOER.

Ik zie al, men Heer je kent onze Land-Jonkers en heure huishouding niet. Want, had men Heer ergens op het Land, of op een Hoeve by een Land-Jonker gediend, dan zou hy wel weten, dat we op elke Hoeve, twee Heerſchoppen hebben, te weten den genadigen Land-Jonker, en den Rentmeeſter. Wy Boeren ſtaan onder den Jonker, en de Jonker ſtaat weer onder den Rentmeeſter; zonder wiens toelating hy niets ondernemen of doen mag.

PLUTUS.

Nu begryp ik u, en zie, dat gy zo eenvoudig niet zyt. Maar, wat is uw begeeren?

BOER.

Zo lang ik jong en gezond was, en werken kon, heb ik men Heerſchop myn ſchatting en an-

andere laſten op zen tyd betaald. Maar nu ik oud word, en de zwakheid toeneemt, kan ik pas zo veel winnen, dat ik 'er het koſtje van haal.

PLUTUS.

Uw Jonker zal dan by zulke omſtandigheden, wel wat met u door de vingeren zien?

BOER.

De Jonker zou het nog wel doen, zo het hem de Rentmeeſter maar niet belette.

PLUTUS.

Dat moet gy my wat duidelyker verklaren. Wat betekent hier te Land een Rentmeester?

BOER.

Een Rentmeeſter is zulk een gaſt, die met een volkome en onbepaalde magt de geheele Hoeve, en alles wat den Jonker toebehoort, beheerſcht, zo dat de Jonker ſlegts den bloten Titel van een Heer behoudt. Daarom is van ouds al het ſpreekwoord: Gy Heren zyt uwe Rentmeeſters en Schouten gehoorzaam en onderdanig. Met een woord: wanneer we de Rentmeeſter tegen hebben, dan kan het Heerſchop ons geen goed doen.

PLUTUS.

Ik heb meelyden met u, myn goeden Man, en kan u daarom myne hulp niet weigeren. Ga in vreden na uw huis. In uwe kaſt zult gy reeds zo veel voorraad vinden, als gy tot het eindje van uw Leven wenſchen kunt.

BOER.

Ik bedank je zeer, zyne Exkellencie! nu hoop ik zonder zorgen my in myn ouderdom wat te goed te doen.

ZES-

ZESDE UITKOMST.

Een oude JUFFER, *met een langen neus.*
PLUTUS.

JUFFER.

Men heeft my gezegd, dat zig Plutus hier omtrend ophoud. Zo ik my niet bedrieg, is hy ook hier: Want hy zou een lang kleed, met goud belegt, aan hebben. Ach! zyne Excellentie! Ik bid onderdanigst om uwe gunst.

PLUTUS.

Wat ontbreekt u, myn goede Juffer?

JUFFER.

Ik ben de oudste van zes Zusters. Myne vyf jongste Zusters zyn alle getrouwd, en ik alleen ben nog een Vryster.

(*Zy weent.*)

PLUTUS.

Ween niet, myn Kind! Maar zeg my, waarom men u alleen liet zitten, en wat de rede van deze veragting zy?

JUFFER.

Men ziet by 't Trouwen, voor tegenwoordig, alleen op geld en schoonheid. Om dat my beide nu ontbreken; zo heb ik alleen moeten agter staan, en ik moet my veragt en verlaten zien.

PLUTUS.

Stel u gerust, myne Dogter! Zo dra gy t'huis zult komen, zult ge een Schat vinden, die u tot een ryke Huwelyks-gift kan dienen. Maar, om dat gy al tamelyk oud zyt, en u lange neus u

zee-

zeer mismaakt? zo vrees ik, dat gy niet ligt een Vreijer zult krygen.

JUFFER.

Wees daar niet bedugt over, zyne Excellentie! Want naauwlyks zal men van myn Rykdom gehoord hebben; of daar zullen wel honderd Vreijers, in plaats van een komen, al was myn neus nog een halve Ell langer.

PLUTUS.

'T kan mogelyk zyn. Want geld geeft en verstand en schoonheid; en maakt dat men dikwils eene Medusa voor een Venus aanziet.

(Zy neigt, en gaat binnen.)

ZEVENDE UITKOMST.

PLUTUS. Een SALET-JONKER.

PLUTUS.

Daar zie ik een Jongman komen. Zyne kleeding geeft niets dan wellust en ydelheid te kennen; en ik zie, dat 'er ook zyn hart vol van is.

SALET-JONKER.

Om dat ik hoor, dat myn Heer zo veel geringe en slegte lieden met zyne gaven verrykt heeft; zo twyffele ik niet, of myn Heer zal een perzoon bedenken, dien men voor een Sieraad van deze Stad gehouden, en die all zyn tyd en middelen besteed heeft, om den roem eener aartige levenswyze te behalen, en dat hy boven alle anderen wel wist te leven.

PLUTUS.

Waarin bestaat dan uwe aartige levenswys?

SA-

SALET-JONKER.

Ik heb Danzen geleerd, op Inſtrumenten te ſpelen, te Schermen, en de gunſt der Juffers te winnen. Inzonderheid geloove ik niet, dat my iemand in netheid van danzen zal overtreffen. Beveel maar eens, myn Heer, en ik zal 't dadelyk tonen.

PLUTUS.

'T is in 't geheel niet nodig. Ik twyffel in 't minſt niet aan uwe bekwaamheid, noch in deze, noch in andere aartige wetenſchappen. Maar wat is uw begeren?

SALET-JONKER.

Ik verzoek om een milde gift en onderſtand, om dat ik, by het leren van zo veel fraaije wetenſchappen, en by myne aartige en pragtige houding, myne goederen heb doorgebragt.

PLUTUS.

Ik geloof dat gy by zo veel heerlyke en fraaije wetenſchappen geen hulp nodig hebt. Maar, op dat ik u nogtans myne reklykheid moge tonen, zo zult gy, wanneer gy t'huis komt, in een zak zo veel koper-geld vinden, als gy nodig hebt om een ſtrop te kopen en u op te hangen.

(De Salet Jonker gaat boos en ſtampvoetend been.)

PLUTUS.

Hy ging misnoegd heen. Maar alle zulke onwaardige lieden zullen op die zelfde manier weggezonden worden. Groote middelen en Rykdom zouden dezen Jongeling nergens anders toe gediend hebben, dan om zyn dwaze en wellustige levenswys te agtervolgen. Maar daar zie ik een an-

ander komen; die is geen hair beter, en zal dus ook zeer flegten troost van my krygen.

AGTSTE UITKOMST.

Een DRONKAART. PLUTUS.

DRONKAART.

Hier moet het omtrent wezen, daar ik hem vinden moet. Ja, dat zal zo zyn. Want, zo daar het Stadhuis is, dan moet immers hier de Markt zyn. En wanneer dit zo niet is, dan mag een ander beter uit zyne oogen zien.

PLUTUS.

Dat mensch is vreeslyk dronken.

DRONKAART.

'T is of ik iemand hoorde spreken. Wie daar? Neen, ik moet het zelf geweest zyn, die daar sprak. Ha, ha, ha!

PLUTUS.

Hy wil naar gedagten ook geld hebben, om zig, hoe eer hoe beter dood te zuipen.

DRONKAART.

Ja, de drommel haal, hier is iemand die spreekt. Ik ben immers dronken nog vol. Ik moet eens ter degen kyken. Zie daar staat waarlyk de Man, dien ik zoek. Uw dienaar, myn Vrind! Is uw naam niet Plutarchus? Ik weet niet, of gy de Eer hebt my te kennen?

PLUTUS.

Neen, ik kenne u niet.

DRONKAART.

Dat 's al wonder. Kent gy Strobilo niet, wiens naam anders door de gansche Stad be-

kend genoeg is. Vraag maar het kleinste Kind, of het Strobilo niet kent, Strobilo den Zoon van Palæmon, en den Man van Urgania. Vraag slegts, welk Kind gy wilt. Het zal aanstonds zeggen. . . . .

(*Hy laat eenigen boeren vliegen.*)

PLUTUS.

Gy wilt dan zeggen: Wie kent den dronkenlap Strobilo niet, die zig alle dagen dronken zuipt.

DRONKAART.

Hoor, myn Vrind! ik drink nooit, dan wanneer ik dorst heb. Had dit een ander gezegd, het zou zo wel niet afgelopen zyn. Maar ik betuig u, ik ben nog even zo nugteren, als toen ik opstond.

PLUTUS.

Mogelyk waart gy al dronken, voor dat gy opstond?

DRONKAART.

Ha, ha, ha! dronken, voor dat ik opstond: welke dolheid! Ik weet evenwel, dat men op 't bed niet zuipt en dronken word. Ik ben zo waar als ik een eerlyk man ben, nog doodnugteren. Maar myn beenen zyn wat zwak. Die honden willen niet staan. Hoe kan ik dat gebeteren? Maar, met verlof, myn Heer, mag ik iets vragen?

PLUTUS.

Wel nu, wat hebt gy dan te vragen?

DRONKAART.

Is uw naam niet Plutarchus? 'T is de God des Rykdoms, dien ik zoek, en welke naar ik ge-

gehoord heb, hier zou aangekomen zyn, om dergelyke deugdzame en brave Mannen, als ik ben, ryk te maken.

PLUTUS.

Ik geloof wel, dat gy een braaf man zyt. Ten minsten zullen de Bier-en Brandewyns-kroegen goeden winst van u hebben.

DRONKAART.

Ik wil me juist zelf niet pryzen; dit zal ik aan anderen overlaten: maar dit kan ik in waarheid zeggen, dat ik alleen wel zo veel deugd bezit, als tien anderen van de beste Burgers in deze Stad. En, zo myn Heer myne woorden niet wil geloven, dan kan ik 'er een Eed op doen.

PLUTUS.

Pak u weg dronkenlap, ik heb geen tyd, met u te praten.

DRONKAART.

Wilt gy dan een zo braaf Man, als ik ben, ongetroost weg zenden?

PLUTUS.

Ik wil en kan u niet troosten. Maar dit rade ik u, dat ge na huis gaat, en de roes uitslaapt.

DRONKAART.

Ik vrees byna, dat ik mis gehad heb. Myn Heer neme 't niet kwalyk, dat ik nog een vraag doe.

PLUTUS.

Wat hebt gy nu weer te vragen?

DRONKAART.

Hoe is myn Heers naam? Is uw naam niet Plutarchus?

PLUTUS.

Wien zoekt gy?

DRONKAART.

Ik zoek den God des Rykdoms.

PLUTUS.

Gy zult by hem geen troost verwerven. Bacchus is de God, welken gy dient, en by wien gy hulp moet zoeken.

DRONKAART.

Ha, ha, ha! Bacchus. Ja, dat is een schoone Vent, die is niet zo ryk, als ik ben. (*Hy gaat zingend en zuisebollend heen; maar keert weer te rug.*) Ik kan egter niet onverrigter zaaken na huis gaan. Mogelyk is het de regte Man niet, met wien ik gesproken heb. Men zei my nogtans, dat hy hier of hier omtrent by 't Stadhuis zou te vinden wezen. Ik ga hier niet van daan, voor dat ik het regte bescheid heb. Ei! hoor eens, myn Heer, is uw naam niet Plutarchus?

PLUTUS.

Zo gy dronkaart, niet aanstonds u biezen pakt, dan roepe ik de Geregts-Dienaaren.

DRONKAART.

De Geregts-Dienaaren? Ha, ha, ha! de Geregts-Dienaaren? Die drinken even zo goed als ik. Ha, ha, ha! de Geregts-Dienaaren.

(*Hy gaat zuisebollende heen, en valt op den grond, terwyl hem een ander tegen komt.*)

NE-

NEGENDE UITKOMST.

EUKLIO. PLUTUS.

EUKLIO.

Zo gaat het. Daar ligt nu dat dronken Zwyn. Zo is zyn dagelyks Leven. Maar ik zal my evenwel over hem ontfermen, en hem wegflepen.

(*Hy sleept hem weg.*)

PLUTUS.

Niets is een dronkaart dienstiger, dan armoede; en niets is onverantwoordelyker, dan goed te doen, hen die de goederen verkwisten, en menigmaal besteden, ter verkorting van hun Leven.

EUKLIO.

Hier zie ik hem eindelyk, dien ik zoek. Daar staat Plutus, de God des Rykdoms. Welkom, zyne Excellentie! welkom! Uwe komst heeft onze gansche Stad met blydschap vervuld, en ik neem 'er zo veel te meer deel aan, om dat ik zie, dat ge uw gezigt weerom gekregen hebt, en uwe gaven dus niet meer als voor dezen, blindelings uitgedeeld worden. Immers zyn 'er helaas! in alle Steden en aan alle plaatzen, meer kwade dan goede menschen; en ik geloof, zyne Excellentie zal 'er in deze Stad reeds genoegzame blyken van gezien hebben. Ik sleepte nog, op dit oogenblik een dronke sul na huis, die zyne goederen, door zyn aanhoudend zuipen en zwelgen, heeft doorgebragt. En het ware te

wenschen, dat hy de eenigste was, die zyn goed met Lichtmissen doorbrengt. Maar men vind 'er helaas! meer dan te veel, die het beetje goed, dat ze mogelyk van hunne Ouders geërft hebben, of tot allerlei dartelheden, tot pragt en hovaardy besteden, of het met vreten en zuipen, of met lichtmissen, en losbollen doorbrengen. Maar ik hoop, zyne Excellentie zal nogtans zulke onwaardige menschen uwe gaven niet laten toekomen; maar ik ben verzekerd, dat gy niemand dan my en andere brave huishouders bedenken zult, die hun goed niet doorbrengen, maar door een verstandige huishouding, eer tragten te vermeerderen, dan te verminderen.

PLUTUS.

Ik moet u eerst een vraag doen. Hoe groot was het GOED, dat gy van uwe Ouders erfde?

EUKLIO.

Maar vier-en-twintig duizend gulden: doch die liggen, den Hemel zy dank! nog onaangeroerd in myn kelder.

PLUTUS.

Hebt gy ze dan in 't geheel niet gebruikt?

EUKLIO.

Neen, deze Schat heeft daar al zestien volle Jaren, onaangeroerd, en zonder hem te gebruiken, gelegen. Want ik heb liever honger en dorst willen lyden, dan myn Vaderlyk Goed, dat door zo veel zuren zweet en moeite by eengeschraapt is, aantetasten, of in 't minste te verminderen. Ja dat nog verder gaat, ik heb, na dien tyd nog eens twaalf-duizend gulden van myn Broeder geërft. Ook deze zyn 'er alle nog en leggen insgelyks, in myn kelder wel bewaard.

waard. Kan men wel betere bewyzen en blyken van een goede huishouding geven? En kan dus zyne Excellentie haaren Rykdom wel beter besteden, dan wanneer hy die aan een Man betrouwt, die hem als zyn oog-appel bewaart?

PLUTUS.

Hoor, myn goede Man! daar zyn twee zoorten van schadelyke Burgers in eene Stad. Een slag daarvan is wellustig en verkwistend. Zo was die dronkaart, welken gy weggesleept hebt. Anderen zyn schandelyke Gierigaarts, dat zyn, zodanigen, die even als gy en uws gelyken, hun geld in de aarde begraven, ten einde noch zy, noch anderen 'er eenig nut van kunnen trekken. Beide zyn onnutte en schadelyke Burgers. Geenen, om dat zy hunne middelen misbruiken; dezen, om dat zy ze in 't geheel niet gebruiken. Een wellustige en een doorbrenger, zyn niet waardig dat ze geld hebben, om dat zy het tot zuipen en vreten besteden, waardoor lighaam en ziel bedorven word. Een Gierigaart is ook niet waardig, dat hy geld heeft, om dat hy nog zig zelv', nog anderen 'er iets goeds van doet. Deze twee zoorten van menschen zyn het daarom, over wien ik my altyd genoodzaakt gezien heb, de bitterste klagten te voeren. Want de eerste hebben my, of aan de herbergiers, of aan de hoeren overgeleverd. En de anderen hebben my in ketenen en boeijen gekluisterd, of in duistere gaten geworpen, ja in de aarde begraven. Om dezer menschen wille, heb ik zo veel lasteringen moeten horen, daar niet ik maar alleen de blindheid, waar ik en myn lieve Zuster Fortuna mee geslagen zyn geweest, zulks

heeft veroorzaakt. Maar nu ik myn gezigt, en wel zulk een ſcherp gezigt gekregen heb, dat ik in het hart der menſchen zien kan; nu ben ik in ſtaat, myne gaven naar verdienſten uit te delen, en 'er zodanigen alleen mee te voorzien, die hunne Rykdom, tot wezenlyke Eer en nut van den Staat en zig zelv', weten te beſteden. Hieruit ziet gy dan, dat gy geen anderen en beteren trooſt van my kunt verwagten, dan welken de voorgaande kreeg, en dien gy zelf myner gaven onwaardig oordeelde. Doe daarom geen verder moeite; maar ga uit myne oogen. Ik zal my ook na eene andere plaats van deze Stad begeven, of ik mogelyk daar eenige anderen vinden kan, die myner gaven waardiger mogten zyn.

(*Zy gaan beiden binnen, en elk neemt een byzonderen weg.*)

TIENDE UITKOMST.

DAVUS. PALESTRIO.

DAVUS.

Hebt gy wel gemerkt, wat voor hoogmoedige gebaarden Theodorus aannam, toen hy ons voorby ging?

PALESTRIO.

Ja zekerlyk! pas dat hy zyn hoed wilde aanraken, om ons te bedanken.

DAVUS.

Ik merk dat het geld, 't geen hy van Plutus heeft

heeft gekregen, hem reeds hoogmoedig heeft gemaakt.

PALESTRIO.

Dat gelove ik ook. Maar wy zullen ook wel eens een beurt krygen.

DAVUS.

Dat hoop ik ook. Ja, ik ben 'er zo volstrekt van verzekerd, als of ik het reeds in me zak had.

PALESTRIO.

Waar vestigd gy uwe hoop op?

DAVUS.

Gy weet immers, dat Plutus hier is, om deugdzame en brave menschen ryk te maken. Ik meen, dat hy op ons, vooral op my, niets zal te zeggen hebben. Want onlangs heb ik myn gansch gedrag nagegaan, en na eene naauwkeurige vergelyking van goed en kwaad; bevonden, dat ik my met regt, onder de braafste Mannen dezer Stad kan tellen.

PALESTRIO.

Maar wanneer ik alles wel naga; dan moet ik nogtans belyden, dat zo wel ik als gy, veele ondeugden gepleegd hebben, die onmogelyk verontschuldigd, of geregtvaardigd kunnen worden.

DAVUS.

Ik ontken onze ondeugden, die wy pleegden, in 't geheel niet. Ik begeer ze ook in 't minst niet op te smukken, of te verdedigen. Maar, wanneer ik op de eene zyde myne ondeugden, en op de andere myne deugden reken, dan bevinde ik, dat de som der laatste, zo niet groter,

ten minsten nogtans even zo groot is, als de som der eerste.

P A L E S T R I O.

Dat kan ik zo schielyk niet begrypen.

D A V U S.

Dat kan wel wezen. Want gy zyt veel te eenvoudig, en verstaat niet met al van de edele Rekenkunst. Maar ik, die zo lang rentmeester geweest ben, moet dit evenwel beter verstaan. Want door middel van de rekenkunst wist ik myn rekening altyd zo te maken, dat nul tegen nul opging, en dat myn Heer my meer malen, nog wat schuldig bleef. Ik zal by voorbeeld maar een proef maken. Een nagt dagelyks te slapen, is immers byna de helft van ons Leven. Is dit niet waar?

P A L E S T R I O.

Ja doch, en zomtyds nog meer. Want doorgaans slaap ik veertien uuren.

D A V U S.

Goed! hier hebben we al meer, dan den halven leeftyd, dien gy zonder zonde doorgebragt hebt. Want zo lang als men slaapt, zondigd men niet.

P A L E S T R I O.

Dat 's waarlyk zo.

D A V U S.

Laat ons nu de andere helft van ons Leven nagaan, zo kunnen we wel niet ontkennen, dat we elken dag, zo wel goed als kwaad gedaan hebben. Maar bedenken we daar tegen, dat onze goede en kwade daden gelyk staan, en tegen malkander kunnen opgaan; zo volgt, dat we slegts den minsten tyd onzes Levens gezondigd hebben.

PALESTRIO.

Nu ben ik blyd, en geloof met zekerheid, dat Plutus ons niet zal voorbygaan.

DAVUS.

By aldien hy ons voorbygaat; dan moet hy nog even zo blind zyn, als hy te vooren geweest is. Maar daar is geen gevaar by. Het gunstig oog, dat hy by zyne komst op my sloeg, doet my hopen, dat ik niet zal vergeten worden. Het kwam my voor, als of hy 'er zo veel mee zeggen wilde: Stel u gerust Davus, gy zult ook een beurt hebben, wanneer ik maar die van den eersten rang zal hebben geholpen. Ik ben daarom, van myne zaak verzekerd, en denk maar alleen hoe ik de Schatten, daar my Plutus mede ophopen wil, zal aanleggen.

PALESTRIO.

Gy hebt gelyk daar moet ik ook aan denken.

DAVUS.

Plutus kan niet verdragen, dat men het geld begraafd. Ik zal daarom, myn geld tot Landeryen besteden. Ik zal tragten, met der tyd een Adelyk goed te kopen, en een Land-Jonker te worden. Voor eerst zal ik die grote Wei, hier buiten de Stad, kopen.

PALESTRIO.

Dat voornemen is zo gek niet. Maar myne eergierigheid gaat zo ver niet. Ik zal met myn kleine Vetweijery te vreden zyn, en buiten dat eenige honderde Koeijen kopen.

DAVUS.

Maar, waar zullen doch al die Koeijen weiden.

PALESTRIO.

In uwe Wei.

DAVUS. (*Neemt den boed af.*)

Ik denk van neen, met uw verlof.

PALESTRIO. (*Neemt mede den boed af.*)

En ik denk van ja met uw verlof.

DAVUS.

Uwe Koeijen in myne Wei weiden?

PALESTRIO.

Wie zou my dat verbieden?

DAVUS.

Behoort my de Wei niet toe?

PALESTRIO.

Gaan my de Koeijen niet aan?

DAVUS.

Gy ſpreekt als een ſlungel.

PALESTRIO.

En gy als een gek.

DAVUS. (*geeft hem een oorvyg.*)

Dit zult gy voor uwe Koeijen hebben.

PALESTRIO. (*Geeft hem ook een oorvyg.*)

En dit is voor uwe Wei.

(*Zy plokhairen.*)

ELFDE UITKOMST.

DIOGENES. De vorigen.

DIOGENES.

Wat drommel is hier te doen? Ik geloof, die men-

menſchen willen zig vermoorden. Ik moet hen zien te ſcheiden. Waar kyſt en vegt gy om?

DAVUS.

Zyne Koeijen zouden in myn Wei gaan.

PALESTRIO.

En dit wil hy my verbieden.

DIOGENES.

Ik begryp niets van 't geen gy zegt.

DAVUS.

Diogenes zal onze ſcheidsman wezen.

DIOGENES.

Zeg my dan, waar uw geſchil in beſtaat?

(Zy preutelen beide tegen malkanderen.)

DIOGENES.

Zagt, zagt! Laat een van u tog alleen ſpreken.

(Zy varen voort, tegen malkander te preutelen, zo dat Diogenes hen begint na te bootzen. Eindelyk ſchreeuwen ze alle drie tegen malkander; zo dat 'er Diogenes moeijelyk over word, en heen wil gaan.)

DAVUS.

Vertoef nog wat, Heer Magiſter! Gy hebt immers beloofd, onze ſcheidsman te zullen wezen.

DIOGENES.

Ja Doch. Maar laat dan ook een alleen ſpreken.

DA-

DAVUS.

Nu, goed! Ik zal dan eerst spreken. Wy overlegden zamen, hoe elk een van ons den Schat, welken hy van Plutus verwagt, zoude besteden. Ik zeide, ik wilde een Wei kopen; en hy wilde eenige honderde Koeijen kopen. Daar had ik niets tegen. Maar vervolgens begeerde en beweerde hy, dat zyn Koeijen in myn Wei zouden weiden. Meent myn Heer Magister, dat zulks regt en billyk is?

DIOGENES. (*tegen Palestrio.*)

Is de zaak zo gelegen?

PALESTRIO.

Ja, zo is het gelegen. Maar, is het niet billyk, dat nademaal......

DIOGENES.

Ik heb al genoeg. En myn oordeel is kort en goed dit: by aldien Plutus u beiden een duit geeft; dan moet hy nog even zo blind zyn, als hy geweest is. Maar heeft hy waarlyk zyn gezigt weerom gekregen; dan zult gy nooit iets krygen, om 'er verschil over te hebben. Gaat daarom maar mooitjes na huis, gy slungels, en doet u aderlaten, klisteren en een spaansche vlieg zetten.

DAVUS.

Hoe! ben ik een slungel?

PALESTRIO.

Wat? vergelykt gy my met dien slungel.

DIOGENES.

Ik kan juist niet zeggen, wie de grootste van u is. Maar ik zeg alleen: gaat heen, en verstaat malkander, gy gekken.

DA-

DAVUS.

Ja, wy zullen ons verstaan, maar tot uw ongeluk.

(Zy randen beiden Diogenes aan, smyten hem op den grond, en lopen heen.)

TWAALFDE UITKOMST.

DIOGENES. PENIA. *(de Godin der armoede.)*

DIOGENES.

Zo gaat het, wanneer men een scheidsman tusschen twee gekken wil zyn. Ik had mooitjes t'huis kunnen blyven met de waarheid. Maar dit is de eerstemaal niet, dat myn vreije en onzydige reden zo beloond wierden. Maar, waar of de Godin Penia mag blyven? Ik zou haar hier wagten, om haar een goeden raad te geven, en ze in haare rampen, waaraan ze wegens Plutus, onderhevig zyn zal, te troosten. Doch daar zie ik ze reeds komen.

PENIA. *(in een Kleed van wit linnen, met een langen sleep.)*

Ach Diogenes! ik ben zeer begerig, met u te spreken. Want ik weet, dat even als gy aan het welzyn dezer Stad deel neemt, u ook niet minder dan my, haare schielyke verandering ter harte zalgaan. Waarom ik hoop, dat gy door uw grondige reden en nadruklyke vermaningen, het aanstaande ongeluk zult tragten voor te komen

men, en gelyk wy reeds menigmaal ondervonden hebben, door uwe welſprekendheid af te weeren.

DIOGENES.

Wat baat het, ô Godin' voor een doof mans deur te kloppen? De ganſche Stad is door de komſt van Plutus in een dolhuis veranderd. Men mag nergens van ſpreken, dan van den welſtand en bloei waar in deze Stad zal komen. Alle aanbidding der Goden ſtaat ſtil. Plutus is thans de eenige God, die aangebeden en geëerd word.

PENIA.

Gy ſpreekt, helaas! de waarheid. Want ik, onder wier beſcherming, deze Stad zo langen tyd gebloeid heeft, word nu van de meeſten veragt, en wel zelfs als een Vyandin van den Staat en 't Gemenebeſt aangezien. Ik zie my daarom door deze verandering genoodzaakt deze Stad met den rug aan te zien, en vrywillig in ballingſchap te gaan. Doch ik wil, vooraf, wel uw gevoelen horen. Ik zal volgen, wat gy my zult raden.

DIOGENES.

Vrywillig in ballingſchap te gaan, kan ik u onmooglyk raden. Want zulks zou eene ontydige en onredelyke vrees te kennen geven, en ſchynen als of Penia haare zaak zelve voor verloren hield. Veeleer ben ik van oordeel, dat gy, ô Godin, uwe zaak voor 't Geregt brengen en verdedigen moet. Ik meen gy moet door grondige en nadruklyke bewyzen den Raad overtuigen, dat de verandering, die Plutus komſt veroorzaken zal, tegen den welſtand en 't wezenlyk welzyn der ganſche Stad ſtryd, en dat ze niets

dan

dan ongelukkige gevolgen en haren ondergang zal medebrengen. Wanneer Penia dit gedaan, en zig dus aan het oordeel van den Raad onderworpen heeft, dan kunt gy, zo het tot uw nadeel uitvalt, zonder zwarigheid, de vlugt nemen, en in ballingschap gaan, en zo van den nood een deugd maken. Ondertusschen kan ik niet voorby, een voorname rede en bewys aan te halen, waardoor gy ô Godin! uwe zaak kragtigst ondersteunen moogt, en de voornaamste tegenwerping van Plutus zult kunnen te keer gaan. Wanneer gy naamlyk, onder anderen de kwaade en ongelukkige gevolgen zult voorstellen, die de Rykdom overal veroorzaakt; zo zal dit Plutus zeker niet kunnen ontkennen; maar het gaarne toestaan. Doch, hy zal 'er tegen inbrengen, dat deze kwade gevolgen uit het gebrek aan zyn gezigt ontstonden, en dat ze nu niet meer te dugten zyn; om dat hy thans, door behulp van 't gezigt, zyne gaven aan zodanigen slegts zou uitdelen, die ze waardig zyn, en die ze niet anders, dan ten goede en tot algemeen welzyn besteden zouden. Ik erken deze tegenwerping heeft een groten schyn: maar ze is nogtans zo kragtig niet, of ze kan ligt om ver gestoten worden.

PENIA.

Ik vrees, en ben bedugt, dat deze tegenwerping, zo gemaklyk niet weerlegd kan worden.

DIOGENES.

Uwe vrees, ô Penia! maakt ze maar alleen moeijelyk. Maar niets valt ligter. Want juist daarom, om dat Plutus zyn gezigt gekregen heeft, en deugdzame menschen, alleen door hem

ryk gemaakt zullen worden, zo heeft men het grootst ongeluk te dugten. De beste Mannen, die het fieraad dezer Stad tot dus ver zyn geweest, worden door den rykdom bedorven. Zy zullen hunne vorigen deugden verlaten. De nedrigheid zal zig in hoogmoed en de matigheid in wellust en verkwisting veranderen; met een woord de deugdzaamsten zullen ondeugende Burgers worden. Dit bewys is onfeilbaar; daarom moet gy, ô Penia! het zelve vooral aandringen. Neem, ten overvloede, uwe Kinderen mede. Mogelyk bewegen hunne onschuldige tranen de Regters tot meelyden.

PENIA.

Ik begryp de kragt van dit bewys wel, en zal my daarvan, als mede van uwen raad bedienen: maar ik vrees nogtans, dat het van weinig nut zal zyn.

DIOGENES.

'T is te proberen. Ondertusschen willen we alles goeds hopen, en hier binnen wagten tot dat de Raad zal vergaderd wezen.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

DAVUS. DIOGENES.

DAVUS.

Deze dag zal nog voor de nakomelingschap merkwaardig zyn. Ik zal dit geregt, van 't begin tot het einde, met de grootste oplettendheid bywonen. Maar, daar zie ik Diogenes. Ongetwy-

twyfeld heeft hy 't zelfde oogmerk. Uw Dienaar, Heer Magister! ik bedank u voor de laatste Eer, die gy my geliefde te bewyzen.

DIOGENES.

Gy hebt niet te danken.

DAVUS.

Ik wil niet hopen, dat ge nog wegens het laatste voorval, boos zult wezen.

DIOGENES.

Het is zeer smertelyk, wanneer men van een Paard of Ezel word geslagen; maar men kan 'er niet wel toornig of kwaad om worden, om dat het redelozen dieren zyn.

DAVUS.

Maar hoor Diogenes! Wie altyd het grootste woord wil voeren, die moet ook een breden rug hebben. Doch laaten wy slegts vergeten, wat in haastigheid geschied is. Ik ben hier gekomen, om 't pleit-geschil tusschen Plutus en Penia mede aan te horen.

DIOGENES.

Om die zelfde rede koom ik ook hier.

DAVUS.

Ik ben zeer nieuwsgierig, te mogen horen wat Penia tegens Plutus zal kunnen inbrengen, daar hy door Jupiter zelf, op onze menigvuldige Offerhanden en Gebeden, na ons toegezonden is.

DIOGENES.

En ik ben begerig, te mogen weten, hoe zig Plutus zal verantwoorden.

DAVUS.

Ei! wat verantwoording heeft hy daartoe meer nodig, dan dat hy, gelyk ik reeds gezegd heb, van Jupiter zelv' gezonden is.

DIOGENES.

Dat ontkenne ik niet. Maar wanneer het Jupiter alleen om te toetzen, en tot dat einde gedaan heeft, om de eenvoudige inwoners dezer Stad te overtuigen, dat ze baden, om 't geen tot hun nadeel en bederf ſtrekt.

DAVUS.

Ik wenſchte wel, Plutus Advocaat te zyn.

DIOGENES.

En ik wenſchte, met vermaak, de zaak van de Godin op my te nemen, zo ze zelve niet genoeg in ſtaat was, om ze te bepleiten.

DAVUS.

Uit den weg! daar komt de ganſche hoogwyze Raad.

TWEDE UITKOMST.

Vier RAADSHEREN. *of Regters met lange Doctors-mantels, komen met een* SECRETARIS *in de Zaal, en gaan rondom een tafel zitten.*

Eerſte RAADSHEER.

Nooit hebben wy een zaak van groter gewigt onder handen gehad, dan deze, waar over wy heden hier vergaderd zyn. Ik heb de Godin Penia wel geraden, de Stad in ſtilte te verlaten: Maar zy wil haare zaak openlyk, voor 't Geregt verdedigen, en begeert van ons een onzydig en regtvaardig oordeel.

Twede RAADSHEER.

Dit mogen wy niemand, ik zwyg dan de Godin Penia weigeren.

Een

Eerste RAADSHEER.

Beide, zy en Plutus, zullen reeds buiten ſtaan wagten. Want dit uur heb ik juiſt bepaald, dat ze hier verſchynen konden. (*tegen den Secretaris.*) Laat de partyen binnen komen.

PENIA. *komt binnen met neergeſlage oogen, en is verzeld van twee kleine Kinderen, die even als zy in 't wit gekleed zyn. Plutus verſchynt in een pragtig met Goud belegd Kleed. Hy word gevolgd van Diogenes en Davus. Deze voegt zig by Plutus en geene by Penia.*

Eerste RAADSHEER.

De klagt welke gy, ô Godin, tegens Plutus ingebragt hebt, is van zo weinig aanbelang dat het ſchynt, als of ze niets dan enkel nyd ten grondſlag heeft, waarmede gy het welzyn der Stad aanziet, dat zy door Plutus komſt verkrygen zal, en waarvan we reeds eenige blyken zien. Waarom wy uwe klagt met goed regt konden verwerpen. Maar des niet te min ſtaan wy u toe, uwe zaak voor te dragen, en zaaklyk de reden by te brengen, waar mede gy ze meent te kunnen ſtaven, ten einde wy niet mogen ſchynen, als of wy u de handhaving van regtvaardigheid geweigert hadden.

PENIA.

Ik geloof niet, ô wyze Regters! dat ik zeer veel welſprekendheid zal nodig hebben, om de regtvaardigheid myner zaak, en de regtmatigheid myner aanklagt te beweren en te verdedigen. Elk een weet, zonder dat ik het behoef

te zeggen, wat voor ongeregeldheid en ongeluk de Rykdom, altoos en overal medebrengt. Wie 'er nog aan zou willen twyfelen, die behoeft flegts, voor een oogenblik, de oogen te slaan op onze naburen in de omleggende steden, en hy zal van de droevigste gevolgen, door den Rykdom veroorzaakt, overtuigd worden. Hy zal dan bevinden, dat niet alleen wellust, hovaardy, nyd en wangunst, maar ook stelen roven en moorden de gewone gevolgen van den overvloed zyn. Van dit alles daarentegen is deze Stad, tot op den tegenwoordigen dag bevryd geweest, zo lang naamlyk als zy onder myne bescherming gestaan heeft, en de behoeftigheid van de naarstigheid en deugd verzeld wierd.

DIOGENES. (*stil.*)

Niets is zekerer.

DAVUS. (*stil.*)

Niets is zo verdigt en gelogen.

PLUTUS.

Ik in tegendeel geloof, geen grote welsprekendheid nodig te hebben om te bewyzen, dat Armoede alleen de oorzaak is, wanneer de grootste Steden in verval en veragting komen. Om daarvan overtuigd te zyn, behoeft men flegts zyne oogen te slaan op de eene of andere Stad van Griekenland. Buiten dat is immers de Rykdom onweersprekelyk, een gaaf van den Hemel, waardoor de menschen in staat gesteld worden, groote en nutte dingen uit te voeren, en zig en anderen gelukkig te maken.

DAVUS. (*stil.*)

Gy spreekt als een Engel.

DIO-

DIOGENES. (*stil.*)

Gy spreekt als een Duivel.

PENIA.

Ik sta gaarne toe, dat de Rykdom, wanneer hy wel besteed word, als een gaaf des Hemels aan te merken is. Maar hoe menigmaal, leert ons niet de ondervinding, dat de Rykdom misbruikt word, en den mensch tot een strik diend, die hem in 't bederf stort. Leert ons niet de ondervinding meer dan te duidelyk, dat de deugd en Rykdom, byna nooit zamen wonen? De grootste Steden, gehele Ryken en Landen, hebben altyd een overvloed van groote Mannen gehad, die zig door de deugden en de grootste helden-daden beroemd maakten, zo lang naamlyk als ze den Rykdom veragt hebben. Maar, zo dra zy Plutus begonnen aan te bidden, en Altaren opregtten ter Eere van den God des Rykdoms; is de deugd en opregtheid verdwenen; en men kan nu even zo veel voorbeelden van ondeugd bybrengen, als men voorheen voorbeelden van deugd en wysheid bybrengen kon.

DIOGENES. (*stil.*)

Gy spreekt als een Engel.

DAVUS. (*stil.*)

Gy spreekt als een gek.

PLUTUS.

Alles, wat Penia datelyk bygebragt heeft, gaat den Rykdom zelv' niet aan; want die is, als gezegd is, een gaaf van den Hemel; maar 't ziet slegts op het misbruik, waar voor hy bloot staat. Want alles, wat men tegen den Rykdom bybrengt, kan mede van alle goede en nutte dingen, als geleerdheid, gezondheid, dapperheid en sterkte gezegd worden. Niemand kan ont-

kennen, dat deze dingen op zig zelv' niet goed zouden zyn; al is het dat de ondervinding leert, dat ze zeer dikwils misbruikt worden. Zal men dan een zaak, die op haar zelve goed is, verwerpen, en haaren wasdom beletten, om dat ze ook kwalyk kan gebruikt, en schadelyk besteed worden? Niets is naar myn oordeel, dwazer en schadelyker, dan wanneer men dit aannemen en beweren wilde.

DAVUS. (*stil.*)

Dat is meer dan klaarblyklyk.

DIOGENES. (*stil.*)

Wisse wasjes,

PENIA.

Zo 't met den Rykdom op dezelfde manier gelegen was, als met goede dingen, die Plutus ten voorbeelde bygebragt heeft; dan wilde ik my zonder verdere omstandigheden, gewonnen geven, en erkennen, dat ik ondernomen had, eene slegte zaak voor te staan. Maar van den Rykdom kan men niet alleen zeggen, dat hy zeer dikwils misbruikt word; maar men moet ook toestaan, dat hy niet anders kan, dan bederven, en wel niet slegts enkele menschen in 't byzonder, maar gehele Steden en Ryken, die hy van Platonische Republieken en woonsteden der deugden, in ondeugende Staten en Roofnesten veranderd heeft. Zo lang als de oude Perzen onder de bescherming van Penia leefden, waren ze de deugdzaamste, matigste en dapperste volken in Asie. Maar, zo dra Rykdom en overvloed by hen huisvesting kreeg, wierden ze wellustig, overdadig, lafhartig en verwyfd, zo dat een hand vol Grieken, eer men 'er om dagt, hunne

ne gansche, voorheen zo grote en magtige Monarchy, overhoop wierp. Welke Stad in Griekenland, is wel aanzienlyker en meer gedugt geweest, dan Lacedemonie? Zo lang de Godin der Armoede daar in huisvestte, waren haare inwoners onoverwinnelyk, en de Raad van Lacedemonie wierd, wegens zyne billykheid en regtvaardigheid, voor de algemene Regterstoel van gansch Griekenland gehouden. Doch alle deze Heerlykheden verdwenen, zo dra Plutus gehuisvest wierd, en Penia als een balling moest vertrekken. Deze voorheen zo dappere en onoverwinnelyke Lacedemoniers lieten zig door den Rykdom en Overvloed, tot hovaardy, wellust en weelde, verleiden, en wat kan 'er anders dan een geheel verval en ondergang op volgen? Verscheide Ryken en Landen hebben hunne nabuuren Wetten voorgeschreven, zo lang ze Penia hebben aangebeden. Maar, zo dra had Plutus zynen Rykdom en overvloed niet by hen ingevoerd, of men zag in plaats van deugd opregtheid en dapperheid, in plaats van binnelandsche rust en eenigheid, geluk en overwinning over alle Vyanden, niets dan ongeregtigheid, binnenlandschen kryg en onrust, ja duizenderlei ongeluk waardoor ze allengs verzwakt, en eindelyk ten enemaal vervallen zyn. En waartoe is 't nodig, meer bewyzen by te brengen, daar de ondervinding en geschiedenissen ons duizende voorbeelden voor oogen leggen, die van niemand kunnen ontkent of in twyffel getrokken worden.

DIOGENES. (*stil.*)

Dit was waardig, met gouden letters opgetekend te worden.

DAVUS. (*stil.*)

Wiſſe wasjes.

PLUTUS.

Dit alles ſchynt waarlyk, veel te bewyzen. Maar, dat het geen onfeilbare regel zy, kan uit andere en zeer vele voorbeelden bewezen worden. Ik kon my daarom voor het tegendeel op de ondervinding beroepen, om 'er het bygebragte bewys door te weerleggen. Maar ik geloof, dat dit niet nodig is, terwyl Penia zelve. reeds heeft toegeſtaan, dat de Rykdom een zegen des Hemels is, en dat de ſchade, die 'er uit ontſtaat, alleen van deszelfs misbruik voortkomt.

DAVUS. (*stil.*)

Optime.

DIOGENES. (*stil.*)

Peſſime.

PENIA.

Blyft egter myne ſtelling niet onweerſpreeklyk, wanneer het misbruik algemeen is, en gehele volken als voorbeelden kunnen bygebragt worden? Een mes of degen hebben hun nut en goed gebruik. Maar wie zal ze woedende en dolle menſchen in handen geven? Eten en drinken is goed, en ter onderhouding van gezondheid en tot des menſchen Leven noodzaaklyk. Maar nogtans weigerd men ze, en wel inzonderheid zekere zoorten daarvan, aan zieke menſchen, en die in koude of hete Koortzen liggen. Zo veel is zeker, dat alle menſchen meer tot het kwaad, dan tot het goed overhellen, en dat daarom het goede van hen ten kwade beſteed word.

DIO-

DIOGENES. (*stil.*)

Heerlyk.

DAVUS. (*stil.*)

Ei, zotterny!

PLUTUS.

Ik ben immers van Jupiter zelv' hier na toe gezonden, om den welstand dezer Stad te bevorderen, en ze van haare Armoede te verlossen. Dienvolgens blykt duidelyk, dat dit tot welzyn der Stad geschied is. Wie dit ontkennen wilde, die moest den Hemel zelv' beschuldigen.

DAVUS. (*stil.*)

Victorie! victorie!

DIOGENES. (*stil*)

Wisse wasjes!

PENIA.

De Hemel heeft zig door 't onstuimig en onophoudelyk geschreeuw van de inwoners dezer Stad, laten bewegen, Plutus na hen toe te zenden, geenzins, om hun bederf te bevorderen; maar alleen, om ze des te beter te overtuigen, hoe ongerymd hunne begeerte zy, en hoe ze dikwils zulke dingen zoeken en begeren, die hen meer nadelig dan nut zyn.

DIOGENES. (*stil.*)

Dit bewys is ontegenzeggelyk.

DAVUS. (*stil.*)

En ik zeg, dat het in 't geheel niet deugt.

PLUTUS.

Gy beroept u ô Godin! altyd op de kwade gevolgen en werkingen, die de Rykdom veroorzaakt. Maar waarom overdenkt gy mede niet aan den anderen kant, wat Armoede en gebrek

brek

brek voor ongelukken medebrengen, en dat de meeste menschen daar door tot stelen, roven, moorden en andere schadelyke en schandelyke ondeugden verleid worden.

DAVUS. (*stil.*)

Ha, ha, ha! Wat zegt gy nu, Meester Philosophus?

DIOGENES. (*stil.*)

Wagt maar wat, Meester Vlasbaard.

PENIA.

Men moet de Armoede wel verstaan en verklaren. Iets anders is dood-arm en nooddruftig zyn, zo dat men niet eens zo veel heeft, om zyn honger en dorst te stillen; en iets anders is, behoeftig zyn, of gebrek aan Rykdom te hebben. De Stad is altyd Arm of behoeftig, maar nooit noodlydend geweest. Zy heeft wel geen overvloed gehad, maar nogtans heeft ze ook geen gebrek geleden. Nooit heeft het haare inwoners aan de noodige levens-middelen ontbroken; en zy zyn zo lang ze daar mede te vrede geweest zyn, waarlyk gelukkiger, en in een zeker opzigt ryker geweest, dan ze door allen Rykdom van Plutus, ooit kunnen worden. Want waar vergenoegzaamheid en een hart is, met zyn staat te vrede; daar is ook Rykdom: waar in tegendeel onvergenoegzaamheid en misnoegen heerscht; daar is men Arm by allen overvloed. Een Gierigaard leefd daarom by all zynen overvloed, in de grootste Armoede. Hy is gelyk een Waterzugtige. Want, even als deez altyd dorstiger word, hoe meer hy drinkt; zo wil ook de andere, hoe meer hy heeft, altyd nog meer hebben. Daarom is Diogenes, die hier aan myne

zy-

zyde ſtaat, ryker dan Alexander. Want by zyn gebrek heeft hy altyd genoeg, daar integendeel dien groten Held, by all zynen Rykdom, honger en dorſt moeſt lyden. Nademaal nu de behoeftigheid en bittere Armoede, wier kwade gevolgen Plutus beſchryft, nooit in deze Stad de overhand gehad heeft, zo volgt, dat zyn bewys daarvan ontleend kragteloos is, en in 't geheel tot myne weerlegging niet dienen kan.

D I O G E N E S. (*ſtil.*)

Ha, ha, ha! Wat zegt gy nu Meeſter Superkloek.

D A V U S. (*ſtil.*)

Bewaar ſlegts uw Philoſoophiſche kloekheid. Die zal wel beantwoord worden.

P L U T U S.

Alles wat men tegen den Rykdom, en deszelfs kwade gevolgen zeggen kan, beſtaat alleen daarin, dat hy in handen van kwade menſchen valt. Maar dit kwaad heeft Jupiter verholpen. Want terwyl hy my myn gezigt verleend heeft, zo heeft hy my daardoor in ſtaat geſteld, dat ik myne gaven niet meer blindelings behoef uit te delen; maar dat ze voortaan zodanigen alleen te beurt vallen, die ze niet misbruiken, maar tot hun welzyn, en tot Eer en nut van de Stad en hunnen naaſten beſteden zullen.

D A V U S. (*ſtil.*)

Antwoord nu, zo gy kunt.

D I O G E N E S. (*ſtil.*)

Dat 's niet moeijelyk. Maar 't zal ook wel beantwoord worden.

Pe-

PENIA.

Wyze en Regtvaardige Regters! Overweegt, hoe Plutus door dit zyn laatst antwoord, myne stelling als onweersprekelyk, toegeeft, terwyl hy de kwade gevolgen van den Rykdom erkent, en ze alleen aan zyne vorige blindheid toeschryft. Alles wat hy, daarom ter verdediging van zyne zaak nog bybrengt, bestaat slegts daarin, dat hy meent, dat door 't verkrygen van zyn gezigt, alle kwade gevolgen van den Rykdom verbannen zyn. Maar, luistert nog een weinig na myn antwoord. Ik stel dat het halve deel onzer Stad nog uit goede en brave Burgers bestaat. Ik stel verder dat Plutus hen en niet het ander deel der ondeugenden met zyne gaven verrykt. Dit sta ik toe, om dat hy, wegens het gezigt, de deugd van de ondeugd kan onderscheiden. Maar wat volgt hier uit? Zal 't getal der deugdzamen daar door vermeerderd, en het welzyn der Stad bevorderd worden? Geenzins: maar de overvloed zal hen, die de deugd tot nu toe beminden, verleiden, zo dat ze den kwaden gelyk worden, en de gansche Stad dus kwaad en ondeugend worden zal. Het doet my hartelyk leet, dat de uitkomst myne woorden, meer dan te veel bevestigen zal. Want ik meen, uit de ondervinding en door de geschiedenissen genoeg getoond te hebben, hoe de dapperste, verstandigste en beroemdste Volken, door de ledigheid en weelde, de twee Gezellinnen van den Rykdom en overvloed, tot de grootste ondeugden, en eindelyk tot het uiterst verval en den ondergang geraakt zyn.

Dio-

DIOGENES. (*stil.*)

Kraak die noot eens, Mannetje!

DAVUS. (*stil.*)

Wagt wagt maar, tot dat het vonnis geveld is.

PLUTUS.

Om dat alles, wat Penia straks bygebragt heeft, op enkele gissingen rust, zo beroep ik my, op 't geen ik reeds gezegd heb, en onderwerp my aan het oordeel van den hoog-wyzen Raad.

PENIA.

Dit doe ik mede.

Een der RAADSHEREN.

Beiden partyen zullen dan wel zo lang willen buiten gaan, tot dat wy onze stemmen zullen opgenomen hebben.

DERDE UITKOMST.

De RAADSHEREN met den SECRETARIS alleen.

De RAADSHEREN. *staan op, gaan op en neer, prevelen by zig zelv' en maken allerlei sterke en veel betekenende gebaarden en bewegingen. Eindelyk, na dat ze geloven, alles naauwkeurig overwogen te hebben, gaan zy weer zitten.*)

De twede RAADSHEER.

Wy moeten ons niet overhaasten; myn Heren! Laat ons liever nog wat tyd van te bedenken nemen, voor dat we zulk een gewigtig vonnis

nis vellen. Ik kan niet ontkennen, dat de laatste reden van de Godin my enige bedenkelykheid veroorzaakt heeft. Ik sta daarom in twyffel, en weet byna niet, of ik het vonnis ondertekenen kan:

Eerste RAADSHEER.

Het staat aan u, wat gy besluiten wilt; en wanneer het u zo behaagt, kan uwe stem of verschillend oordeel afzonderlyk opgetekend worden.

Twede RAADSHEER.

Dat begere ik juist niet maar ik verzoek alleen, dat men zig niet te zeer overhaaste. Wy kunnen immers nog eenige tyd van beraad nemen. Want ik geloof, dat men zig in eene zo gewigtige zaak, niet genoeg bedenken kan.

(Zy staan nogmaals op, spreken en prevelen tegens malkander, als voorheen, en gaan eindelyk weer zitten.)

Eerste RAADSHEER. *(tegen den Secretaris.)*

Laat de partyen weer binnen komen.

VIERDE UITKOMST.

De RAADSHEREN. SECRETARIS.
PLUTUS. PENIA. DIOGENES.
DAVUS.

Eerste RAADSHEER.

In zaken tusschen Plutus, den God des Rykdoms, aan de eene, en Penia, de Godin der Armoede, aan de andere zyde, word van ons, als

als den hoog-wyzen en loflyken Raad dezer Stad, het regt gewezen en verklaard; dat nademaal en dewyl de Rykdom eén geschenk en gaaf des Hemels is, men de komst van Plutus, om ons van Armoede te verlossen, als een byzondere weldaad van den groten Jupiter erkennen moet. Wy houden en vinden daarom ook voor goed; zo als wy hier mede erkennen en bevelen, dat ter Eere van Plutus, als onzen groten weldoener, op de openbare plaatzen dezer Stad, Tempels, Altaren en Eer-zuilen opgeregt, zullen worden. Daarentegen besluiten en vonnissen wy, dat Penia, wegens haare ongegronde aanklagt, voor eeuwig, uit deze Stad en haar grond-gebied, zal verbannen worden.

De RAADSHEEREN. *Staan op, en geleiden Plutus met veel eerbied van het Stadhuis. Davus maakt Diogenes een honend Compliment, en volgt hen. Penia blyft een wyl met neergeslage oogen staan, en breekt eindelyk in de volgende klagt uit.*

PENIA. *alleen.*

Zo is dan eindelyk een vonnis over my geveld? Ik moet deze Stad voor eeuwig verlaten. Maar zal ik hier over klagen en wenen? Neen, myn lotgeval is dragelyk. Ik kan wel haast van hier vertrekken. Niets houd my op, en myne Armoede maakt myne reis gemaklyk. Ik verlies daarom niets, en klaag ook niet over my zelve. Maar ik beklaag deez ongelukkige Stad.

De Rykdom zal haare deugdzame inwoners, wel haast bederven. Zy zullen de deugd verlaten, en Plutus zal hen door zyne schatten, ondeugend maken. Welaan dan! Ik wil niet langer blyven. Ik gunne den Inwoneren deze vreugden, maar zy zal niet lang duren, en eindelyk niets dan berouw veroorzaken. Komt myne kinderen, volgt my! (*Zy ombelst haare Kinderen, welken wenen.*) Volgt my zegge ik, en weent niet! maar beweent een ongelukkig Volk, dat den avond niet beleeft of het ziet zyne dwaasheid, en veroordeelt dat geen, wat het als een gaaf van den Hemel heeft gebeden.

(*Zy neemt haare Kinderen by de handen en gaat binnen.*)

VYFDE BEDRYF.

EERSTE UITKOMST.

DAVUS. (*alleen.*)

Vervloekt zy 't uur, wanneer ons Plutus kwam bezoeken. De Stad is door zyne komst, in zulk eene wanorde en verwarring geraakt, dat haar geheel bederf te dugten is. Ik zou 'er byna aan twyffelen, of hy zyn gezigt wel wezenlyk weerom gekregen heeft. Zo veel is zeker, dat hy zyn verstand verloren heeft. Want hoe kan hy anders zyne gaven zo verkeerd en wonderlyk uitdeelen? My en andere brave Mannen heeft hy ten eenemaal afgewezen; daar en tegen een hoop deugenieten ryk gemaakt, voor

wien

wien ik en andere brave lieden niet een haair breed behoeven te wyken, maar ons met regt even zo goed, als deze onwaardigen houden. Wat kan daarom, van een zo redeloze en dwaze uitdeling anders ontstaan, dan nyd en verbittering, by hen, die zonder rede vergeten worden. 'T grootst gedeelte der Inwoners is daarom in beweging, dreigt de Stad met oproer, en binnenlandschen Burgerlyken Oorlog. En ik weet niet, of ik my niet by de party der misnoegden zal voegen. Want behalven dat Plutus zyne gaven aan veele onwaardige menschen medegedeeld heeft; zyn ook de goeden en deugdzamen. dat nog erger is, kwaad en ondeugend geworden. De nedrigheid is in hoogmoed, en de milddadigheid in gierigheid veranderd, zo dat de meesten door den Rykdom schynen, eer arm en behoeftig, dan Ryk te zyn geworden. Myn oude Vrind, Kleon, heeft by. voorbeeld, voorheen by zyne Armoede of gering vermogen, my meermalen de hand geboden, en geld zonder intrest verschoten. Maar na dat Plutus hem met schatten overladen heeft, wil hy my naauwlyks kennen, en vordert niet minder dan twaalf percent. Maar daar zie ik Menander, met een groten zak gelds aankomen. By aldien hy dezen schat van Plutus heeft gekregen, daar hy my van de hand gewezen heeft dan knieze ik my dood.

TWEDE UITKOMST.

MENANDER. (*met een groten zak gelds, zingende en springende.*) DAVUS.

DAVUS.

Geluk! Menander! Waar hebt gy dezen groten zak met geld gekregen?

MENANDER.

Wat legt 'er u aan gelegen, jou wysneus! Ik heb hem, zo je 't doch moet weten, van Plutus gekregen.

DAVUS

Wees doch zo haaſtig niet, Kameraat. Zeg my ten minſten maar, hoe gy 'er aan gekomen zyt.

MENANDER.

Wat Kameraat? Ik noem zulke gemene Kaerls als gy zyt, geen Kameraats.

DAVUS.

'T is evenwel nog zo lang niet geleden, dat we Kameraats geweeſt zyn.

MENANDER.

Dat kan zyn. Maar nu niet meer.

DAVUS.

ô Hemel! die vent is ook al met hovaardy geſlagen. Maar zeg my tog is het regt, dat. . . . .

MENANDER.

Uit den weg, jou lompe kinkel, of ik geef je

je een paar oorvygen, dat je den grond zoekt.

(Hy slaat hem den hoed af, en gaat zingend binnen.)

DERDE UITKOMST.

DAVUS. *alleen.*

Ja al zou het myn Leven kosten, zo kan ik dit niet ongewroken laten. Hoor, ben je een eerlyk Kaerl, zo trek van leer. De lompen hond is al voort. Maar ik zal hem wel vinden. En het zal niet lang leiden, of hy zal zyn verdiende loon krygen. Ik ben wel geen Scherm-Meester; Maar misschien heb ik zo veel geleerd dat ik zulk een vent wel onder den voet kan steken. *(Hy stelt zig in postuur.)* Trek van leer, jou hond! geen een woord, niet een woord, trek maar van leer! Zo! goed! nu zult gy aanstonds ondervinden, dat ik een hart in 't lyf heb. Ha, ha! wykt gy al, op den eersten stoot? Wagt, gy zult niet ver komen. Sta nu Kaerl! Zie, daar hebt gy een tertie. Ha, ha! *(Hy fluit.)* hier helpt geen fluiten. Zie! daar hebt gy een quart; dat was maar in den arm. Maar nu komt de stoot na 't hart. *(Hy springt nu eens agter-dan voorwaards, en vaart gestadig voort met stoten.)* Victoria! victoria! Daar ligt de guit. *(Hy veegs zyn zweet af.)* Dat ging heel wel. Nu moet ik heen, en een degen halen. *(Hy gaat in diepe gedagten op en neer.)* Doch is het niet beter dat ik doe, als of ik myn Vyand ver-

agt. De uitflag van den Oorlog is altoos onzeker. En ons Leven is doch een koftelyk kleinood, dat men niet zo ligtvaardig moet wagen. Mogelyk vinde ik een zelfde onverfchilligheid en hovaardy by meer vrinden, die door Plutus Ryk geworden zyn. Ja, wanneer ik alles naauwkeurig overweeg; dan zyn ze te beklagen; ja de gansche Stad is te beklagen, welke door deze verandering ondeugend geworden en bedorven is.

VIERDE UITKOMST.

DIOGENES. DAVUS.

DIOGENES. *ftil.*

Den ganfchen optogt hebbe ik met verwondering aangezien, en uit zyne laatfte reden zou ik byna befluiten, dat hy de waarheid begint te erkennen.

DAVUS. *ftil.*

Ach! goede en eerlyke Diogenes, gy hebt meer dan te waar gefproken!

DIOGENES. *ftil.*

Nu houd men my niet meer voor een gek. Maar ik zal my houden als of ik niets gehoord had. (*tegen Davus.*) Hoe ftaat gy hier zo diep in gedagten Davus? Waarom zyt gy zo neerflagtig, en ziet 'er zo misnoegd uit, by al het geluk en den welftand der Stad?

DAVUS.

Ach! ik heb wel rede, Heer Magifter! want. . . . .

DIO-

DIOGENES.

Stel u gerust, want 't is het grootst ongelyk, dat hy u aandoet.

DAVUS.

'T is my lief, dat myn Heer, de Magister, van die gedagten is. Maar ik weet niet, waarmede ik verdiend heb, dat gy myne party trekt. Want. . . . . .

DIOGENES.

Ik denk niet meer aan 't voorledene. Ik tragt slegts waar ik kan, regt en geregtigheid te handhaven. En ik meen, wie de Wei toekomt, dat dien ook het gras toekomt, dat 'er op wast.

DAVUS.

Ik begryp niet, wat myn Heer de Magister hier mee zeggen wil.

DIOGENES.

Kunt gy dat niet begrypen?

DAVUS.

Neen. Want ik ben Davus, en niet Oedipus.

DIOGENES.

Egter hoop ik, dat gy nog wel een Koei van my in uwe Wei zult laten grazen.

DAVUS.

Wat voor een Wei?

DIOGENES.

Die Wei, welke gy van den schat, daar u Plutus mee verrykt heeft, kopen wilt. Want u, als een braaf mensch, zal hy immers niet vergeten hebben.

DAVUS.

Ach! nu begryp ik myn Heer Magister eerst: Gy wilt slegts met my boerten. Ongetwyfeld zult gy wel weten, dat Plutus my voorbygegaan is. Ja tog dat deed hy. Maar, waar komt het van daan? Hy is nu zo dom, als hy voorheen blind was.

DIOGENES.

Dan heeft Plutus u geheel vergeten?

DAVUS.

Ja doch. Daarby heeft hy my, toen ik hem op de kniën bad, schamperlyk afgewezen.

DIOGENES.

Wat zeide hy dan?

DAVUS.

Hy zeide: Myne gaven deel ik aan zulke onwaardige slungels als gy zyt, niet mede.

DIOGENES.

Wie schade heeft, die heeft den spot nog toe. Maar misschien heeft hy u niet gekend.

DAVUS.

Ja zeker kende hy my; want ik had al tweemaal, vooraf met hem gesproken. En zo ik u eindelyk de waarheid moet zeggen, ik zie niet, wat zyne komst anders dan enkel ongeluk mede brengt. Want zy, wien hy voorbygaat, benyden en haten hen, welken hy ryk gemaakt heeft; zo dat deze laatsten genoodzaakt zyn, hunne huizen door wagten te beveiligen.

DIOGENES.

Maar ik zou denken, dat zo veel brave Mannen, die Plutus ryk gemaakt heeft, zouden de anderen, welken hy vergeten heeft, deel laten nemen aan hunnen Rykdom en overvloed. Want door zulke grootmoedig- en milddadigheid zouden

den ze niet alleen den nyd hunner Mede-Burgeren ontgaan, maar zig ook meer beveiligen, dan wanneer zy hunne huizen met wagten laten bezetten.

DAVUS.

Dat kon zeker wel wezen. Maar ten ongeluk hebben zig deze zo genoemde goede en brave Mannen, door hunnen Rykdom, reeds laten bederven. Zy zyn niet meer die zy te voren waren, maar ondeugend, gierig en hoogmoedig. Kleon by voorbeeld, deze anders zo goedaartige Man, leend nu geen geld minder dan twaalf percent uit, en myn vorige Patroon, Timotheus, geeft zyne Bedienden nu niet meer, dan het halven loon. Ja, dat my 't meest moeit, is, dat Menander.....

DIOGENES.

Hoor Davus! nu zal ik ernstig met u spreken. Ik weet alles wat gy my zeggen kunt, en mogelyk beter dan gy. Ik weet welk onheil Plutus heeft veroorzaakt, en ben daarom, niet zonder rede voor een opstand en bederflyken binnelandschen Oorlog bedugt. Het grootste gedeelte van 't Gemeen ziet nu, in welken toestand het door zyne dwaze begeerte, en door 't redeloos vonnis van den Raad geplaatst is. Het is, daarom al in een grote menigte vergaderd, om het Raadhuis in brand te steken, en in de asch te leggen.

DAVUS.

Ik zal waarlyk ook de laatste niet wezen; maar zo veel helpen, als ik kan.

(*Hy loopt schielyk binnen.*)

VYFDE UITKOMST.

DIOGENES. *alleen.*

Wat tot nu toe gebeurd is, is maar een voorspel tot een groot Treurspel, het welk niet anders, dan met de ballingschap van Plutus, en de wederroeping van Penia kan eindigen. Dit is het eenigste middel, waardoor de Stad weer kan geholpen worden. Mogt men het doch maar aanstonds werkstellig maken, voor dat de ziekte de overhand neemt, en niet meer kan genezen worden. Ik heb Penia door myne aanspraak en bede bewogen, dat ze buiten de Stad wat wagten zou, om haar des te eer te hulp te komen. 'T begin tot een Burgerlyken Oorlog, is reeds gemaakt. Een groot gedeelte van onze Mede-burgeren, welken men voor de deugdzaamste Mannen dezer Stad hield, zyn reeds of tot hovaardy en wellust, of tot ledigheid, verkwisting en gierigheid vervallen. De overige Burgers, die het vermeend geluk der eersten benyden, en hun tegenwoordig gedrag niet kunnen verdragen, dreigen, zig te wreken, beschuldigen den Raad van een onbillyk vonnis, en zyn van voornemen, het Raadhuis in brand te steken en te verbranden. – Maar daar zie ik een der Raadsheren aankomen. Hy ziet 'er zeer ontsteld uit.

ZES.

ZESDE UITKOMST.

RAADSHEER, DIOGENES.

(*De Zaal, daar de Raad vergaderde, word weer, als voorheen verbeeld.*)

Een RAADSHEER. (*Gaat aan de deur, en schreeuwd luidkeels.*)

RAADSHEER.

Wilt gy lieden dan het Raadhuis bestormen? Kunt gy niet wagten, tot dat den Raad vergaderd is? Dan kan de een na den anderen zyne klagten, vry en onverhinderd, voorstellen.

DIOGENES.

Ei lieve! Wat is hier doch te doen, myn Heer Raadsheer?

RAADSHEER.

Het ziet 'er hier maar slegt uit, myn Goede Diogenes! Deze Stad, die voorheen, wegens haare gast-vryheid, rust, eendragt en gehoorzaamheid jegens haare Overigheid, boven alle andere Steden beroemd geweest is, word nu in tegendeel, door den geest van onenigheid en oproer, door haat, nyd en andere ontelbare ondeugden, geregeerd, en jammerlyk geslingerd.

DIOGENES.

Hoe kan 'er doch zulk eene schielyke verandering ontstaan?

RAADSHEER.

Dit is zeer vreemd. Maar de ondervinding over-

overtuigd 'er ons helaas! tot ons nadeel van. Myn huis heeft men byna willen plunderen. De eene klagt volgt op de andere, en daar men zig 't meest over verwonderen moet, de meeste klagten worden tegens die Burgers ingebragt, die men altyd voor de beste en deugdzaamste heeft gehouden.

DIOGENES.

Nogtans kan ik geen de minste verandering aan my bespeuren; maar ik ben gestadig nog de zelfde, die ik altyd geweest ben.

RAADSHEER.

Wy hebben daarom een buitengewone vergadering moeten beleggen, om deze geschillen, die zo schielyk en in zulk eene menigte zyn ontstaan, zo ras als mogelyk is by te leggen. Ik wagt alleen op myne Collega's, die beloofd hebben aanstonds hier te zullen wezen. Maar ik vrees byna, dat ze onderweg, door de menigte zyn overvallen.

DIOGENES.

Ik zal hen te gemoed gaan, om ze te verzellen, en den weg te banen. Ik ben een kwade behandeling en de slagen gewoon.

RAADSHEER.

Hierdoor bewyst gy op nieuw, dat ge een eerlyk Man zyt, en dat de Rykdom u niet bedorven heeft.

DIOGENES.

Ik heb geen Rykdom ontfangen; maar heb Plutus van my afgewezen, toen hy my dien aanbood. Ik had wel gewenscht, dat anderen myn voorbeeld gevolgd waren, of dat zig de Raad, in de zaak tusschen Plutus en Penia, niet overhaast had.

RAADS.

RAADSHEER.

Ach ja, ik beken, dat. . . . Maar wat zal ik zeggen? Gebeurde dingen zyn niet te veranderen. Wy geloofden ten minsten, dat we Jupiters bevel moesten nakomen.

DIOGENES.

Veel eer moest gy Jupiters toelating zeggen. Want de Hemel laat veel toe, en geeft de menschen menigmaal, wat zy begeren, om hen van de dwaasheid en onredelykheid hunner beden te overtuigen. Maar ik moet gaan.

ZEVENDE UITKOMST.

Drie RAADSHEREN, Een SECRETARIS.

Eerste RAADSHEER.

Ik heb met smerten na u verlangd, om met u te overleggen, wat wy by deze verwarde omstandigheden, best voor middelen zullen bezigen.

Twede RAADSHEER.

Naauwlyks hebben wy door de menigte kunnen doordringen, zo groot is de oploop; en de Voorzaal is zo vol van zo veel klagende en dreigende menschen, dat men bang en benaauwd moet worden.

Eerste RAADSHEER.

Wy zullen den een na den anderen laten binnen komen, en elks klagt in 't byzonder horen.

(*Zy gaan zitten.*)

Eer-

Eerste RAADSHEER. *tegen den Secretaris.*

Roept de eene party na de anderen binnen.

AGTSTE UITKOMST.

De RAADSHEREN, Een SECRETARIS, Een JUFFER.

Eerste RAADSHEER.

Wat hebt gy te zeggen, myn goede Juffer?

JUFFER.

Den wel wyzen Heren zal mogelyk wel bekend zyn, dat ik reeds langen tyd, aan Theophilus, Klinias Zoon, verloofd geweest ben.

Eerste RAADSHEER.

Dat 's een van de aartigste en beschaafdste perzonen dezer Stad.

JUFFER.

Geweest, maar nu niet meer.

RAADSHEER.

Hoe zo?

JUFFER.

Hy is helaas! onder het getal der genen, die van Plutus ryk gemaakt zyn. Maar zo dra dit geschiede was hy als op eenmaal veranderd. Hy veragtte myn perzoon, zag my met den nek aan, en zoekt nu de liefde van eene andere Juffer te winnen, die insgelyks een ryken schat van Plutus zal gekregen hebben. Ik verzoek daarom

om regt tegen dezen trouwlozen.

Eerſte RAADSHEER.

Hebt gy een ſchriftelyke verzekering van hem?

JUFFER.

Neen, maar hy heeft my zyne liefde wel duizendmaal op de kniën verklaard en met de Heiligſte eden verzegeld.

Eerſte RAADSHEER.

Zo gy zyne hand niet tonen kunt; dan kunnen wy hem niet dwingen.

JUFFER.

'T Is den Hemel te klagen, dat wy zulk een Overheid hebben! Maar wil my den Raad geen regt verſchaffen; dan heb ik Vrinden en kenniſſen genoeg, die my kunnen en zullen wreken.

(*Zy gaat zeer toornig binnen.*)

Eerſte RAADSHEER.

Die goede Juffer word ongelyk aangedaan. Maar hoe zullen wy haar helpen? Laat een ander binnen komen.

NEGENDE UITKOMST.

De vorigen, Een SCHOOLMEESTER.

De SCHOOLMEESTER. (*maakt een diepe buiging.*)

Genadige Regters! Hoogwyze Vaders en Voorſtanders dezer Republiek! Ariſtoteles zegt in zyne gulde Ethica, dat. . . . .

Eer-

Eerste RAADSHEER.

Wy begeren niet te weten wat Aristoteles zegt: Maar wy moeten horen, wat gy zelf zegt, en waarin uwe klagt bestaat.

SCHOOLMEESTER.

Ik gronde myne klagt op de woorden van Aristoteles, welke de Leerlingen vermaant dat zy hunne Meesters volgen, en gehoorzaam zyn moeten. Want de geboorte zegt hy, maakt ons wel tot menschen, maar de opvoeding en 't onderwys maakt ons tot redelyke menschen. Het eerst hebben we onze Ouderen, maar 't laatste onze Meesters te danken.

Eerste RAADSHEER.

Daar twyffelt niemand aan.

SCHOOLMEESTER.

Ja, daar zyn helaas! meer dan te velen, die Aristoteles vermaning thans veragten. Ik ben nu ses Jaren onwaardige Pædagoog of Geestelyk Voedsterheer geweest over de Kinderen van Damocles. Ook hebbe ik in zyn huis, tot nu toe, alles goeds genoten, en zyne Kinderen hebben zig altyd, leergierig en gehoorzaam jegens my getoond. Maar thans is alles veranderd, na dat Plutus ons huis met Rykdom overladen heeft. Want toen ik een weinig daar na, genoodzaakt was, den oudsten Zoon naar gewoonte te bestraffen, zo kreeg ik eene oorvyg van hem, ter beloning van myne moeite. (*Hy weent.*) Ik verliet toen aanstonds de School, om by zyn Vader te klagen. Maar, om dat de Leerling rasser te voet was, dan ik, zo was hy ook eer by zyn Vader, en ik wierd van dezen met de hardste woorden ontfangen. Durft gy, Pedant, was zyn woord

woord, beſtaan, den oudſten Zoon van zulk een Man, als de ryke Damocles is, zo te mishandelen? Ja, dat nog verder gaat, hy liet het niet by de woorden blyven; maar hy trok my, met geweld, myn hoofd-ſieraad van 't hoofd, en wel, om het u te tonen, op deze wyze:

(Hy trekt den Secretaris den Paruik af, weent, en veegt 'er zyne ogen mede af.)

SECRETARIS.

Wat drommel zal dat beduiden, Heer Magister.

SCHOOLMEESTER.

Ik bid om vergiffenis, Heer Secretaris. Ik wilde ſlegts tonen. . . .

SECRETARIS.

Dat kunt gy aan een ander proberen. Zulke dingen verdraag ik niet.

RAADSHEER.

Men moet het hem vergeven. Hy deed het in gedagten. Hoor eens, Magiſter! by aldien de zaak zo is, als gy ze verhaalt: dan is het een bewys, dat de Rykdom Damocles ook al hoogmoedig gemaakt heeft. Wy zullen de zaak nader onderzoeken, en u zal naar bevindinge van zaken, regt gedaan worden.

SCHOOLMEESTER.

Ik laat de Hoogwyze Heren myne zaak ten hoogſten aanbevolen.

(Hy gaat binnen.)

Eerſte RAADSHEER.

Zyn 'er meer partyën buiten?

SECRETARIS.

Ja zekerlyk. Meer dan 'er heden kunnen verhoord worden.

Eerste RAADSHEER.

Laat 'er dan meer binnen komen.

TIENDE UITKOMST.

Een DIENSTMEISJE, De vorigen.

DIENSTMEISJE.

Ach myn goede Heeren! Ik neem tot u myn toevlugt, Gy moet my regt verschaffen.

Eerste RAADSHEER.

Wat is u dan ontmoet?

DIENSTMEISJE.

Ik dien by een Juffrouw, hier in deze straat, met name Euphemia.

Eerste RAADSHEER.

Die is altyd voor een brave en deugdzame Vrouw bekend geweest.

DIENSTMEISJE.

Ja voor dezen. Maar na dat Plutus haar ryk gemaakt heeft, is ze zo gierig geworden, dat, daar ik thans haar dienst verlaten moet, wil zy my de helft van myn loon aftrekken.

Eerste RAADSHEER.

Men moet verbaast staan. Wie had dit ooit, van Euphemia durve denken, van eene Vrouw, die men voor de deugd zelve, ja voor 't sieraad haarer sexe gehouden heeft.

Twede RAADSHEER.

Zo is helaas! Zelfs by de beste en deugdzaamsten alle deugd verdwenen! Ach! welke veranderring!

ring! Hoor, myne Dogter, ſtel u geruſt. Uwe Juffrouw zal opgelegd worden, u het vollen loon te geven, en by aldien ze dit mogt weigeren, dan weet het Geregt wel middelen om haar tot haaren plicht te noodzaken.

DIENSTMEISJE.

Ik verlaat my op myn regt, en uwe hulp.

(*Zy gaan binnen.*)

ELFDE UITKOMST.

Een OFFER-PRIESTER, De vorigen.

OFFER-PRIESTER.

Ik kom hier in den naam van myn gantſchen orden, om den Hoogwyzen Raad te kennen te geven, hoe den Offer-dienſt de gehele ondergang gedreigd word, en hoe men de Overheid beſchuldigd, dat zy zulks veröorzaakt heeft.

Eerſte RAADSHEER.

Hoe is dat mogelyk, en op welken voet kan men ons beſchuldigen, dat wy den ondergang van den Offer-dienſt zouden veröorzaakt hebben?

PRIESTER.

Na de Komſt van Plutus, en na de verwyzing van Penia, ſtaan onze Tempels ledig, en niemand nadert ze dan de roekelozen, die ze zelfs met hunne vuiligheid, op 't ſchandelykſt ontëeren. Dit zyn de gevolgen, dat men Plutus ontfangen, en Penia verjaagd heeft.

Eerste RAADSHEER.

Maar hoe kan dit den Raad te last gelegt worden? Wat wy gedaan hebben, dat hebben wy immers met kennis en goedvinden van de ganschen Stad gedaan. Alle Burgers hebben immers na de komst van Plutus verlangt, en de gansche Stad heeft immers het verjagen van Penia noodzaaklyk geöordeeld; om dat men geloofden, dat Rykdom en Armoede niet by malkander konden wonen.

PRIESTER.

Daar denkt men nu niet meer aan. Wanneer eene zaak slegt uitvalt, dan word gemeenlyk de schuld op de Overheid gelegt. Onze Stad bevind zig thans in den beklaaglykften toestand. Alle liefde en genegenheid tot het goede is verdwenen. Die Plutus niet ryk gemaakt heeft, benyden anderen en dreigen hunne huizen te plunderen. En de meesten van hen, die ryk geworden zyn, zyn ook misnoegd. Zommigen die naar hunne gedagten niet genoeg gekregen hebben, zien anderen met schele oogen aan, om dat ze meer gekregen hebben. Anderen zyn bang, dat ze bestolen zullen worden, en kunnen s'nagts uit vrees niet slapen. Anderen zyn bekommerd, hoe ze hun geld best zullen aanleggen; en om dat ze 't daaromtrent by zig zelv' niet eens kunnen worden, begraven zy ondertusschen alles, wat ze hebben, en tragten 'er niet na, om het behoorlyk te gebruiken. Met een woord: de elende dezer Stad is niet genoeg te beschryven. Twist en oneenigheid beheerscht allen. Daarin alleen komen ze overëen, dat ze al de schuld op de Overheid schuiven, en de

vreee-

vreeslykste bedreigingen tegen dezelve uitboezemen.

Eerste RAADSHEER.

Ach Hemel! Wat is hier in te doen? Hoe zyn wy doch te helpen? Ach! geef ons doch raad!

PRIESTER.

Ik weet u geen raad te geven. Ik ben slegts gezonden, om u den toestand der Stad te kennen te geven.

(Hy gaat binnen.)

(Buiten ontstaat een vervaarlyk gehuil en geschreeuw.)

SECRETARIS.

Ik moet eens zien, wat 'er te doen is. Ik geloof dat het Volk woedend word, en heeft mogelyk zelfs wel den Priester het Leven benomen.

(Hy komt zonder paruik, hals over kop na binnen vliegen. De Raad staat op, en is vol angst en schrik. Eindelyk hoord men schielyk een donderslag. Daarop ziet men Jupiter neerdalen, die in de lugt de Stad aanspreekt.)

TWAALFDE UITKOMST.

JUPITER, De vorigen.

JUPITER.

Den ongelukkigen toeſtand, waarin deze Stad en Republiek gebragt is, moeten zig de Burgers enkel en alleen zelv' toeſchryven. Want, door hun onredelyk en aanhoudend klagen en bidden, hebben ze den Hemel als gedwongen, hen te verhoren. Dus ziet gy nu by eigen ondervinding, hoe ongegrond en dwaas de meeſte Beden der menſchen zyn, die den Hemel als beſtormen, ter verkryginge van zodanige dingen, die hen meeſt ſchadelyk zyn. Leert daarom uit dit voorbeeld, verſtandig te worden, en verlaat u voortaan, op des Hemels wyze ſchikking, die beſt weet, wat u dienſtig is. Wanneer gy bid, bid dan niet om ſterkte, om overwinning, om Rykdom, en dergelyke dingen; maar bid in 't algemeen om alles, wat de Hemel voor u dienſtig oordeeld. Of bediend u van het voorſchrift, dat u een van uwe beſte Philoſophen heeft gegeven. " Geef ons ô Hemel! dat geen, „ wat ons nuttig is, al is het dat wy 'er zelfs „ niet om bidden. Weiger ons, het geen ons „ ſchadelyk is, al is 't ook dat wy 'er nog zo zeer „ om bidden. " Na dat u dan een bewys gegeven is, zo zal hiermede 't Treurſpel een einde nemen. Plutus is reeds met zyne vorige blindheid geſlagen, en heeft bevel deze Stad nog heden te verlaten. Penia, welke zig buiten de

Stad

Stad naby de poort nog ophoud, zal in Triumph weer ingehaald worden.

(Na een donderslag vaart hy weer op.)

DERTIENDE UITKOMST.

Een DIENAAR, De RAAD.

DIENAAR.

Geluk! geluk! Hoogwyze Heren! Gy kunt nu geheel veilig na huis gaan. Op eenmaal is de Stad met schrik bevangen; zo dat de Geest van onrust en oproer haar verlaten heeft, en de vorige stilte en rust weer hersteld is.

(De Raad scheid van malkander.)

VEERTIENDE UITKOMST.

PLUTUS. *(Word op nieuw als een blinde geleid; maar voor dat hy de Stad verlaat, staat hy wat stil, en doet de volgende korte aanspraak:)*

Welke schielyke verandering! Is 't mogelyk, dat de wispelturigheid en ondankbaarheid der menschen zo groot zyn kan? Ik die voor weinige uuren, met duizend Vreugdegalmen wierd ontfangen, tot wiens Eer men Zuilen, Tempels en Altaren opgeregt heeft, ja die elk en een iegelyk, die 't maar eenigzins verdienden, met Rykdom en Schatten, waar naar ze zo vurig-

lyk

lyk wenschten, overladen heb, ik word nu veragt, en op eene schandelyke wyze, blind en verlaten, de Stad en 't Land ontzegd. Zy daarentegen, de arme Penia, die men nog onlangs voor een Vyandin van den Staat hield, en welke men daarom met schimp en schande verwezen en verjaagd heeft; zy zegge ik word nu met Vreugde-Galmen, met de grootste pragt, en in Triumph weer ingehaald. Zy word op nieuw gehuldigd, en als de eenige Bescherm-Godin geëerd en aangebeden. Ja dat nog verder gaat; Zy zelfs, die wegens hunne ondeugden en 't misbruik myner gaven, den weg tot hun bederf en ondergang zelf gebaand hebben, willen my hunnen weldoener tot een bewerker hunner ondeugd en van hun ongeluk maken. O verblindde Burgers! O ongelukkige Slaven van uwe tomeloze begeertens en driften! ik verlaat u met vermaak, en zoek zulke menschen, die waardig zyn myne Schatten te genieten, en die zig by den overvloed, binnen de palen van deugd en matigheid weten te houden. Al ben ik zo gelukkig niet, zodanigen aan te treffen; zo ben ik nogtans blyd, dat ik met myne vorigen blindheid ben geslagen. Want kan ik het goede onder de menschen niet meer zien en ontdekken; dan zal my ook het aanschouwen van zo menigvuldig kwaad niet meer kunnen bedroeven.

(Hy laat zig leiden, en gaat binnen.)

VYF-

VYFTIENDE UITKOMST.

(Na dat Plutus, aan de eene zyde, binnen geleid is, geschied aan de andere zyde de pragtige inhaling van Penia in de volgende orde, en onder een vol muziek. Eerst komen agt Raadsheren, paar aan paar. Dan volgt Penia, die naar gewoonte in 't wit gekleed is, en twee kleine Kinderen aan de hand leid. Alle drie hebben ze Kranssen of Kronen op haare hoofden, en over haar heen word een verhemelte van vier Trawanten gedragen. Eindelyk komt Diogenes met drie andere Philosoophen, die allen langen baarden hebben, mantels en holliblokken dragen, naar den tact gaan, en dapper stampen. De optogt geschied driemaal om het Toneel. By elken omgang staan ze wat stil, en zingen, onder het geschal van Pauken en Trompetten, beurtelings:

Zo leeft weer Penia, die ons beschermen zal;
Ga Plutus, ga, vertrekt, gy bragt ons tot
den val.

(Na 't einde van den optogt, doet Diogenes eene korte aanspraak, en 't gansche spel word door de vier Philosophen, met een dans beslooten.)

Aanspraak van DIOGENES.

Zo is en blyft nogtans de ondervinding, de grootste en beste Leermeesteres! Deze Stad geloofde, dat aan haar geluk niets ontbrak, dan

de

de tegenwoordigheid van Plutus, en dat ze volmaakt en zeker zyn zou, wanneer hem zyn gezigt zou verleend zyn. Zy heeft den Hemel daarom, door haare aanhoudende en onstuimige Gebeden vermoeid, en eindelyk verkregen, wat ze wenschte. Maar, al te schielyk is zy van de dwaasheid harer wenschen en van de kwade gevolgen des Rykdoms overtuigd. Zy was reeds naby den afgrond van haar bederf, en volkomen ondergang, zo niet Jupiter, door 't verbannen van Plutus, en het terugroepen van Penia, nog ter regter tyd haar was te hulp gekomen. Mogt nu elk een, door dit voorbeeld verstandig worden! Mogten wy 'er doch allen uit leeren, dat niemand waarlyk gelukkig te noemen is, dan die zyne begeertens paalen stelt, die niets meer wenscht, dan 't geen hem dienstig is; die anderen even zo veel goeds, als zig zelv' gunt: Met een woord; die altoos tragt, met zyn staat te vrede te zyn; en den grootsten Rykdom in de vergenoegzaamheid steld.

E I N D E.

